

Regeringens årsberättelse 2015, bilaga 1

Ministeriernas resultatöversikt

Regeringens årsberättelse 2015, bilaga 1

Ministeriernas resultatöversikter

ISSN 2341-7129

ISBN 978-952-287-240-1

ISSN 2323-962X

ISBN 978-952-287-239-5

Lönnberg Print & Promo 2016

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare	Statsrådets kansli			Utgivningsdatum 21.4.2016
Författare	Statsrådets kansli, finansministeriet			
Publikationens namn	Regeringens årsberättelse 2015, bilaga 1. Ministeriernas resultatöversikter			
Publikationsseriens namn och nummer	Regeringens publikationsserie 8/2016			
Publikationens delar/ språkversioner	3/2016 Hallituksen vuosikertomus 2015 4/2016 Regeringens årsberättelse 2015, bilaga 1. Ministeriernas resultatöversikter 5/2016 Hallituksen vuosikertomuksen 2015 liite 2. Tilinpäätöslaskelmat 6/2016 Hallituksen vuosikertomuksen 2015 liite 3. Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta 7/2016 Regeringens årsberättelse 2015 9/2016 Regeringens årsberättelse 2015, bilaga 2. Bokslutskalkyler 10/2016 Regeringens årsberättelse 2015, bilaga 3. Åtgärder med anledning av riksdagens uttalanden			
Referat	Statsrådet lämnar regeringens årsberättelse till riksdagen som den berättelse om regeringens verksamhet, skötseln av statsfinanserna och om hur budgeten har följts samt om regeringens åtgärder med anledning av riksdagens beslut som det föreskrivs om i 46 § i grundlagen. Närmare bestämmelser om regeringens årsberättelse finns i 9 a § i lagen om statsrådet (175/2003) och i 17 och 18 § i lagen om statsbudgeten (423/1988). Enligt 18 § i lagen om statsbudgeten ska de redogörelser för statsfinanserna och skötseln av statsfinanserna samt resultatet av statens verksamhet som tas in i regeringens årsberättelse ge riktiga och tillräckliga uppgifter om hur budgeten följts och om statens intäkter och kostnader, statens ekonomiska ställning och resultat (rättvisande bild). På författningsnivå bestäms berättelsens innehåll dessutom särskilt av kraven i förordningen om statsbudgeten (1243/1992). Förordningsbestämmelserna om regeringens årsberättelse har förnyats genom en ändring av förordningen om statsbudgeten (118/2016), som trädde i kraft i februari 2016. Regeringens årsberättelse för 2015 består av fyra delar, själva årsberättelsen och tre bilagor: Bilaga 1 Ministeriernas resultatöversikter Bilaga 2 Bokslutskalkyler Bilaga 3 Åtgärder med anledning av riksdagens uttalanden och ställningstaganden			
Nyckelord	årsredovisning, bokslut			
Finansiering/förläggare	Statsrådets kansli			
	ISSN (tryckt) 2341-7129	ISBN (tryckt) 978-952-287-240-1	ISSN (webbpublikation) 2323-962X	ISBN (webbpublikation) 978-952-287-239-5
	Sidantal 151	Språk svenska	URN http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-239-5	
Beställningar/ distribution	www.vnk.fi			

INNEHÅLL

1	Statsrådets kansli	11
1.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhets-området	11
1.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet	12
1.3	Uppfyllelse av effektmål	13
2	Utrikesministeriet	20
2.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhets-området	20
2.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet	21
2.3	Uppfyllelse av effektmål	21
2.4	Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet	26
2.4.1	Utrikes- och säkerhetspolitik	26
2.4.2	Externa ekonomiska relationer	27
2.4.3	Utvecklingspolitik och utvecklingssamarbete	28
2.4.4	Medborgarservice	28
3	Justitieministeriet	29
3.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet	29
3.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet	30
3.3	Uppfyllelse av effektmål	30
3.4	Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet	32
3.4.1	Domstolarna	33
3.4.2	Rättshjälp	34
3.4.3	Utsökningsväsendet	35
3.4.4	Kriminalpolitik	36
3.5	Sametingets berättelse för 2015, 1.3.2016	39
4	Inrikesministeriet	46
4.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhets-området	46
4.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet	47
4.3	Uppfyllelse av effektmål	48
4.4	Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet	50
4.4.1	Polisväsendet	50
4.4.2	Gränsbevakningsväsendet	52
4.4.3	Räddningsväsendet och nödcentralerna	53
4.4.4	Migrationsförvaltningen	54
4.5	De statliga fonderna utanför budgeten	55
5	Försvarsministeriet	57
5.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhets-området	57
5.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet	58
5.3	Uppfyllelse av effektmål	58
5.4	Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet	59
5.4.1	Försvarspolitik som främjar Finlands intressen	59
5.4.2	Ett effektivt försvarssystem	59
5.4.3	Ett tryggt samhälle	63
5.4.4	Stärkande av den internationella säkerheten	63
6	Finansministeriet	66
6.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhets-området	66
6.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet	67
6.3	Uppfyllelse av effektmål	67
6.4	Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet	68
6.4.1	Finanspolitiken	68

6.4.2	Beskattningen.....	68
6.4.3	Finansmarknaderna.....	70
6.4.4	Förvaltningspolitik.....	71
6.4.5	Kommunärenden.....	73
6.4.6	Offentliga förvaltningens IKT.....	74
6.4.7	Staten som arbetsgivare.....	75
6.5	Senatfastigheter.....	76
6.6	Statens pensionsfond och Stabilitetsfonden.....	78
7	Undervisnings- och kulturministeriet.....	80
7.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhets-området.....	80
7.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet.....	80
7.3	Uppfyllelse av effektmål.....	81
7.4	Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet.....	85
7.4.1	Allmänbildande utbildning, småbarnspedagogik och fritt bildningsarbete.....	85
7.4.2	Yrkesutbildning.....	85
7.4.3	Högskoleundervisning och forskning.....	86
7.4.4	Studiestöd.....	86
7.4.5	Kulturpolitiken.....	87
7.4.6	Idrottspolitiken.....	89
7.4.7	Ungdomsarbetet och ungdomspolitiken.....	89
8	Jord- och skogsbrukministeriet.....	91
8.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhets-området.....	91
8.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet.....	91
8.3	Uppfyllelse av effektmål.....	93
8.4	Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet.....	95
8.4.1	Utveckling av landsbygden.....	95
8.4.2	Jordbruk och livsmedelsekonomi.....	97
8.4.3	Fiskerihushållning.....	99
8.4.4	Vilthushållning.....	99
8.4.5	Skogsbruk.....	99
8.4.6	Vattenhushållning och allmänna naturresursfrågor.....	100
8.4.7	Lantmäteri och datalager.....	101
8.5	Forststyrelsen.....	101
8.6	De statliga fonderna utanför budgeten.....	103
9	Kommunikationsministeriet.....	105
9.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhets-området.....	105
9.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet.....	106
9.3	Uppfyllelse av effektmål.....	107
9.4	Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet.....	108
9.4.1	Trafiksektorn.....	108
9.4.2	Kommunikationssektorn.....	110
9.5	De statliga fonderna utanför budgeten.....	114
10	Arbets- och näringsministeriet.....	115
10.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhets-området.....	115
10.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet.....	116
10.3	Uppfyllelse av effektmål.....	117
10.3.1	Närings- och innovationspolitik.....	117
10.3.2	Sysselsättnings- och företagsamhetspolitik.....	120
10.3.3	Företagens omvärld, marknadsreglering och arbetslivet.....	121
10.3.4	Regionutveckling och strukturfondspolitik.....	122
10.3.5	Energipolitik.....	123

10.3.6	Integration	124
10.4	Statliga fonder utanför budgeten	125
11	Social- och hälsovårdsministeriet	128
11.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhets-området	128
11.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet	128
11.3	Uppfyllelse av effektmål	129
11.3.1	En stadig grund för välfärden	131
11.3.2	Alla ska ha möjlighet till välbefinnande	134
11.3.3	Livsmiljön ska stödja hälsa och trygghet	137
11.4	Penningautomatföreningen	138
12	Miljöministeriet	140
12.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhets-området	140
12.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet	141
12.3	Uppfyllelse av effektmål	141
12.4	Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet	143
12.4.1	Ett koldioxidsnålt och energieffektivt Finland	143
12.4.2	En hållbar användning av naturresurser och en fungerande marknad för återvinning .	145
12.4.3	En god miljöstatus	146
12.4.4	Biologisk mångfald och fungerande ekosystemtjänster	148
12.4.5	Boendeförhållanden som stöder välfärden och konkurrenskraften	149
12.5	De statliga fonderna utanför budgeten	151

1 Statsrådets kansli

1.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Året präglades av ett stort antal allvarliga kriser som krävde ett gemensamt europeiskt svar och uppfyllelse av gemensamma åtaganden. Medlemsstaternas statschefer hade täta möten på grund av Ukraina, terrorismen, Grekland och migrationen. I fråga om Ukraina, Grekland och terrorismen kunde EU-staterna enas om gemensamma åtgärder, men migrationen sätter fortsatt enigheten, medlemsstaternas bärkraft och samarbetet på hårda prov. Dessutom har Storbritanniens omförhandling av sin relation till EU skapat frågetecken kring enigheten i unionen. Detsamma gäller utvecklingen av rättsstaten i vissa av medlemsstaterna. Finland fortsatte att konsekvent arbeta för en samordnad linje i unionen för att lösa kriserna.

Trots de omfattande kriserna skedde det en del positiva framsteg i den europeiska omvärlden, bland annat kärnavtalet med Iran i juli och den heltäckande klimatkonventionen i Paris i december. Tack vare strukturreformerna har förutsättningarna för ekonomisk tillväxt i viss mån långsamt förbättrats, men det behövs fler framsteg inom bland annat investeringar, inre marknad, innovationer och frihandel.

Det ekonomiska läget i Finland påverkades av den långsamma tillväxten i den globala ekonomin, som pågått länge. I Finland förutspås de ekonomiska svårigheterna hålla i sig de närmaste åren. Det ekonomiska läget återspeglades 2015 också i utvecklingen av statens bolagsportfölj. Resultatutvecklingen i företagen med statligt ägande påverkades av den bristande aktiviteten inom utrikeshandeln. Den skrala resultatutvecklingen i företagen på hemmamarknaden är i stor utsträckning en följd av försiktigheten på marknaden och garderingen inför framtida utmaningar. Trots det svåra läget i stort kunde en del av företagen med statligt ägande förbättra resultatet.

För att stärka de yttre ekonomiska förbindelserna underlättades företagens tillträde till internationaliseringstjänster. Team Finland har ett nätverksinriktat arbetssätt och det är ett absolut krav med tanke på Finlands framtid.

Våren 2015 hölls riksdagsval och regeringen byttes ut. Förhandlingarna under ledning av statsminister Juha Sipilä resulterade i ett strategiskt regeringsprogram av ny typ. Nytt är bland annat att regeringsprogrammet lägger fast Finlands vision för tio år framåt och innehåller ett selektivt antal (26) spetsprojekt inom fem strategiska insatsområden. Regeringsprogrammet präglas starkt av förändringsvilja och det innehåller ett flertal stora reformer. Programmet anger också exakt vilka sparmål som spelar en central roll för hållbara offentliga finanser.

Under ledning av statsminister Sipilä har regeringen sett över sitt arbetssätt för att kunna genomföra det strategiska regeringsprogrammet på bästa sätt. Regeringsprogrammet, regeringens handlingsplan och planen för de offentliga finanserna bildar tillsammans regeringens strategi. Handlingsplanen med ett förändringsprogram och planen för de offentliga finanserna fastställdes samordnat hösten 2015. Regeringen samlas regelbundet till strategisessioner, där den följer upp och utvärderar handlingsplanen och spetsprojekten. Alla fem strategiska insatsområden och de överenskomna reformerna har egna ministerarbetsgrupper som förbereder och samordnar arbetet, medan spetsprojekten har ansvariga ministrar.

Med regeringsbildningen och de nya arbetssätten fick informationen och kommunikationen en mer framträdande roll. De kopplades intimt ihop med regeringsförhandlingarna och informationen kring regeringsprogrammet. Det blir allt viktigare att generera aktuell, högkvalitativ och rätt information.

Arbetet i statsrådet och ministerierna sågs över och det resulterade i att gemensamma förvaltnings- och serviceuppgifter koncentrerades till statsrådets kansli i mars 2015. Målet är att öka effektiviteten och produktiviteten, nyttiggöra personalens kompetens fullt ut och införa fler gemensamma tillvägagångssätt, processer och verktyg.

1.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Komplexa yttre kriser och allvarliga frågor kring den inre säkerheten är sammantaget sett en riskutsatt omvärld för Europeiska unionen och därmed också för Finlands möjligheter att driva målen i EU-politiken framgångsrikt. Vidare är åtgärderna för att stärka tillväxt och konkurrenskraft alltjämt en kritisk faktor med avseende på stabiliteten i Europa. För att få kontroll över migrationen krävs det å ena sidan att det går att komma åt orsakerna och å andra sidan att bördan kan fördelas mellan medlemsstaterna.

Riskerna på det nationella planet hänger fortfarande samman med utvecklingen inom realekonomin och läget på arbetsmarknaden. Ser man till den ekonomiska utvecklingen på hemmamarknaden är utsikterna för 2016 inte så bra, trots att den internationella marknaden uppvisar tecken som tyder på att lågkonjunkturen håller på att ge vika. Följaktligen kan man anta att det ekonomiska läget här hemma också inverkar på utvecklingen i statens företagsägande och tillväxten i ägarvärdet. De osäkra utsikterna för statens bolagsportfölj ökar av att den europeiska marknaden återhämtar sig långsamt och läget på den kinesiska marknaden är osäkert. Dessutom kan värdet på statens portfölj påverkas av att energisektorn har så stor dominans. Inte minst klimatförändringen spelar en framträdande roll för energisektorn. Riskerna med koldioxidutsläppen och ändrade bestämmelser kan ha stora konsekvenser för ägarvärdet.

I takt med att processerna bli mer tekniska och automatiserade ökar risken för faktorer som försämrar den tekniska driftsäkerheten och säker behandling av data överlag i samhället och i synnerhet i kritiska beslutssituationer. Utomstående belastningssattacker å ena sidan och säkerhetsklassat material som läcker ut å andra sidan kräver att det finns uppdaterade anvisningar, och att de följs. För att gardera sig inför och hantera riskerna behövs det informationskampanjer, utbildning och proaktiv hantering av offentligheten.

En omvärld i ständig förändring, internationella krislägen, digitalisering och kraftigt stegrande cyberhot sätter it- och informationssäkerheten på prov. En lägesbild av informationssäkerheten i datanät och datasystem och samarbete mellan myndigheterna vid störningar spelar en nyckelroll för att säkerställa de vitala samhällsfunktionerna och kontinuiteten i statsrådets verksamhet.

Den informationstekniska infrastrukturen i statsrådet har hanterats av de enskilda ministerierna. Förändringar i informationsförvaltningen som görs inom statsförvaltningen ställer hinder i vägen för en samordning av de informationstekniska tjänster-

na i statsrådet. Dessutom besitter statsrådet en rad uttjänta datasystem vid ett antal ministeriet och de måste bytas ut. Det kommer att ske samtidigt som den stora it-samordningen. Risknivån stiger när ett uppdämt reformbehov ska åtgärdas i en föränderlig omvärld. När informationssäkerheten i statsrådet samordnas och digitaliseringen fortskrider, krävs det större säkerhetsmedvetenhet, beskrivningar av hur funktioner och system samverkar och god förvaltning av den tekniska informations-säkerheten.

1.3 Uppfyllelse av effektmål

Statsrådet satte följande mål för de samhälleliga verkningarna inom verksamhetsområdet 2015. Effektmålen är långåriga och utvärderingen bygger på centrala åtgärder 2015 som har skapat förutsättningar för att nå målen, och de anges i tabellen nedan. Måluppfyllelsen har bedömts utifrån en självvärdering av ledningen.

Tabell 1. Utvärdering av hur de samhälleliga effektmålen har uppnåtts
(på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motivering
Stödjande av statsministerns verksamhet vid ledning av statsrådet: De centrala målen för regeringspolitiken uppnås och regeringen kan fatta beslut om nödvändiga politikåtgärder utifrån god information och vid rätt tidpunkt i alla situationer.	God	Regeringens arbetsmetoder sågs över och det infördes förfaranden som stöder strategisk ledning av regeringspolitiken, informerat beslutsfattande och verkningarna av politikåtgärderna. För att backa upp verkställigheten av det strategiska regeringsprogrammet upprättades regeringens handlingsplan och den samordnades med planen för de offentliga finanserna. Uppföljningen och avrapporteringen av regeringens handlingsplan reviderades. Vidare lades uppföljningsindikatorer för regeringens viktigaste mål fast. Regeringens strategisession vidareutvecklades till ett forum för behandling av regeringsprogrammet och den strategiska handlingsplanen. Statsrådets kansli stöder samordningen av ministerarbetsgrupperna för de prioriterade områdena i regeringsprogrammet och spetsprojekten. Regeringens handlingsplan utgjorde plattformen för planeringen av verksamheten vid statsrådets kansli, bland annat när statsrådets utrednings- och forskningsplan utarbetades och inom resultatplaneringen.
Finlands mål inom Europeiska unionen främjas på ett förutseende, aktivt och resultatrikt sätt.	God	EU-ministerutskottet lade fast nyckelmålen för EU-politiken och behandlade proaktivt de viktigaste anknytande frågorna för att möjliggöra påverkan på ett tidigt stadium. Hur framgångsrik EU-politiken är beror i sista hand på dels utvecklingen i den inre och yttre omvärlden, dels de samlade åtgärderna i EU:s institutioner och de 28 medlemsstaterna.
Statens företagsförmögenhet sköts med gott resultat.	God	Även om statsrådets kansli kunde genomföra åtgärder som medverkade till ökat ägarvärde med större nationell betydelse i portföljbolagen, sjönk marknadsvärdet på statens direktägda aktieportfölj till 10,2 miljarder euro och ägandet i Solidium till 6,8 miljarder euro, sammanlagt 17 miljarder euro. Aktieutdelningen och kapitalåterbäringen i bolagen uppgick till 1,5 miljarder euro. På grundval av 2015 redovisades kapital från statens bolagsportfölj i enlighet med finansieringskraven till regeringens spetsprojekt.

Den offentligt finansierade verksamhet som gäller Finlands externa ekonomiska relationer, finländska företags internationalisering, utländska investeringar i Finland och Finlandsbilden ska vara organiserade på ett effektivt och resultat-rikt sätt.	God	En centraliserad inhemsk servicemodell infördes, som innebär att kunderna får alla tjänster inom ramen för Team Finland på ett ställe. Översynen av verksamhetskonceptet för Finpro, som är inriktat på tillhandahållande av offentliga tjänster, slutfördes och den nya verksamheten i aktiebolagsform kan inledas från och med 2016. En visuell profil för marknadsföring av Finland togs fram och gemensamma prioriteringar för kommunikationen avtalades.
Statsrådets principbeslut om en totalreform av statens forskningsinstitut och forskningsfinansiering verkställs.	Utmärkt	Med hjälp av statsrådets utrednings- och forskningsplan togs det fram faktaunderlag till stöd för beslutsfattandet i statsrådet. En gemensam agenda utarbetades och ministeriernas synpunkter jämkades samman för att den skulle innefatta sammanhållna delar med större effekt. Resultaten förbättrades också genom att extra stort avseende fästes vid informationsspridningen om projekten och samverkan mellan dem som producerade och dem som utnyttjade data under pågående projekt.
Organiseringen av statsrådets gemensamma förvaltnings- och servicefunktioner verkställs.	God	Statsrådets förvaltningsenhet inledde sin verksamhet enligt planerna den 1 mars 2015. De gemensamma basala tjänsterna fungerar och personal och anslag har förts över.

Stödjande av statsministerns verksamhet

Mål: Statsministern har tillgång till den information och de verktyg som behövs för att leda statsrådet och till samordnad strategisk kommunikation inom statsrådet. Statsrådets kansli har hand om den tekniska och juridiska ramen och kommunikationen för statsministerns och regeringens verksamhet.

Statsrådets kansli producerade faktamaterial om utgångsläget för den nya regeringen till stöd för regeringsskiftet och regeringsförhandlingarna. Dels samlade man in information om hur politikåtgärderna hade utfallit valperioden innan, dels satsade man extra mycket på att ta fram information för beslutsfattarna inför de kommande stora knäckfrågorna. Under ledning av statsrådets kansli utformades nya metoder och verktyg för regeringens strategiska arbetssätt för att förbättra de samhälleliga verkningarna av regeringens åtgärder. Vidare utarbetades regeringens handlingsplan i syfte att stötta genomförandet av regeringsprogrammet och den samordnades med planen för de offentliga finanserna. Handlingsplanen preciserar insatser, tidsplaner och handläggningsansvar för regeringens spetsprojekt, reformer och så kallade grundläggande projekt.

Uppföljningsindikatorer har tagits fram för regeringens viktigaste mål. Regeringens strategisession har utformats till ett forum, där regeringsprogrammet och den strategiska handlingsplanen behandlas.

Insynen i statsrådets beslutsfattande förbättrades genom att offentliga beslutsdokument inklusive bilagor från statsrådets allmänna sammanträden, presidentföredragningarna och finansutskottet började publiceras på statsrådets webbplats. De viktigaste av regeringens och statsministerns pressmöten förmedlades som direktsändning över webben.

Mål: Det garanteras att regeringen har fungerande besluts-, samordnings- och uppföljningsprocesser, att den får tillgång till dokumenterad information och att informationen kan nyttiggöras under alla förhållanden.

För 2015 fastställde statsrådet en utrednings- och forskningsplan för statsrådet och ministerierna. Dessutom bereddes en utrednings- och forskningsplan för 2016. Målet

med planen är att skapa en plattform för systematiskt och brett utnyttjande av dokumenterad information i beslutsprocesser, informationsledning och verksamhetspraxis. I upplägget prioriterades regeringens handlingsplan och horisontella informationsbehov, som inte kan finansieras på något annat sätt.

Mål: En framtids- och framsynsvision produceras och en nationell framsynsmodell införs.

En ny nationell framsynsmodell utarbetades som ett led i framtidsredogörelsen. Under året vidareutvecklades modellen och den blev en integrerad del av vårt nationella framsynsarbete. Det nationella framsynsnätverket breddades och framsynssamarbetet stärktes. I framsyns- och framtidsarbetet ingick det bland annat att utforma gemensamma framtidsbilder och att skapa och distribuera annan information om framsyn. Tack vare tillvägagångssättet kan framsynsaktörerna i Finland samarbeta bättre och mer intensivt. Dessutom tjänar arbetsmetoden både som underlag och som nätverk för regeringens framtidsarbete.

Finlands mål inom EU främjas

Mål: EU-politiken stärker vår konkurrenskraft, tillväxt och sysselsättning. Dessutom är målet att EU-rättsliga frågor handläggs mer samordnat i statsrådet och att effekterna av frågor som kommer upp i EU bedöms systematiskt och proaktivt.

Finland har möjligheter att få större betydelse i EU-påverkansarbetet än landets storlek förutsätter med hjälp av en förutseende, konsekvent och konstruktiv EU-politik. Målprioriteringar, riktlinjer och dokument för förhandspåverkan och effektiv samordning har främjat våra mål i Europeiska unionen. Finlands prioriterade mål för EU-politiken 2015 var en konkurrenskraft som stärker tillväxt och sysselsättning, fungerande lagstiftning och en externt starkare union. Inom området tillväxt och konkurrenskraft satsade Finland särskilt på att bland annat proaktivt påverka den digitala inre marknaden och energi- och klimatpolitiken.

Fungerande lagstiftning är en integrerad del av kommissionens horisontella prioriteringar och institutionernas arbetssätt. Tack vare en nationell, brett upplagd analys har Finland kunnat lägga fram sina synpunkter på lagstiftningsarbete, som pågår fortlöpande. En rad kriser kräver att EU har tillgång till kraftfulla yttre åtgärder och Finland har bland annat varit med och förberett den nya globala strategin för utrikes- och säkerhetspolitiken.

Finland fortsatte med sina systematiska ansträngningar att påverka kommissionens program och aktiviteter inom flera olika sektorer; arbetet startade redan innan den nuvarande kommissionen bildades. Regeringsskiftet innebar att de nya ministrarna måste knyta kontakter med sina motsvarigheter i EU:s institutioner och de andra medlemsstaterna.

På statsministernivå behandlades dessutom omfattande projekt i kommissionen med stor relevans för tillväxten, exempelvis en energiunion, investeringspaketet, frihandelsavtalet (TTIP) mellan EU och Förenta staterna, läget i Grekland, utvecklingen i den ekonomiska och monetära unionen och resultaten från klimatmötet i Paris. Finland och EU uppnådde väl sina mål för slutresultatet i Paris. Klimatkonventionen är rättsligt bindande och långsiktigt, och åtagandena tar hänsyn till ländernas verkliga utvecklingsläge. Vidare tillåter Pariskonventionen att målen för att begränsa klimatförändringen ses över och höjs senare.

Under hösten beslutade regeringen att den årligen ska komma med en EU-strategi i stället för att lämna en EU-redogörelse en gång under regeringsperioden. Strategierna ska stödja genomförandet av regeringsprogrammet och konkretisera de viktigaste påverkansfrågorna för respektive år.

Statens företagsförmögenhet sköts med gott resultat

Mål: Utveckling och långsiktig tillväxt i företagen stöds, det vill säga ägarstyrningen blir mer samordnad, ägarvärdet stiger och staten är en föregångare vad gäller företagsansvar. Därutöver är målet att både kvinnor och män är representerade till 40 % i företag med bestämmande inflytande och att 2,1 miljarder euro från utdelning och försäljning redovisas till budgetekonomin.

Helsingforsbörsen utvecklades relativt bra och aktieindexet steg med nästan 11 %. Marknadsvärdet på staten direktägda aktieportfölj sjönk till följd av den svaga utvecklingen i Fortum. Marknadsvärdet och den totala avkastningen låg betydligt under marknadsutvecklingen i stort. Knappa hälften av företagen i holdingbolaget Solidiums portfölj gav bättre avkastning än sitt jämförelseindex. I en portföljjämförelse lyckades de kommersiella icke-noterade företagen en aning bättre och avkastningen på det sysselsatta kapitalet steg. Utdelningen och kapitalåterbäringen till staten från de företag som ingick i statsrådets kanslis ägarstyrning uppgick till 1 519 miljoner euro 2015 (1 743 miljoner euro 2014). Nedgången påverkades av att vinstutdelningen från Solidium sjönk till 706 miljoner, medan den var 1 087 miljoner euro 2014. Sett i ett längre perspektiv låg de redovisade beloppen från utdelning och försäljning på god nivå.

Under året startade arbetet med att slå ihop spelverksamheterna till ett enda bolag. Syftet är att stärka det finländska spelmonopolet och minska de sociala och hälsomässiga skadorna av spel om pengar.

Staten köpte hela PJSC Gazproms aktieinnehav i Gasum Ab. Därmed blev Gasum ett finländskt bolag som helt och hållet ägs av finska staten. Gas i olika former spelar en viktig roll för energisektorn i Finland och är en energiform som tillåter en kostnadseffektiv omställning till ett koldioxidneutralt samhälle.

Under våren hölls bolagsstämmor och ungefär en fjärdedel av de styrelseledamöter som staten får föreslå byttes ut. Av de ledamöter som staten utnämner var 44 % kvinnor. Åtta nya ordförande utnämndes och sex av dem var kvinnor. På grundval av 2015 redovisades kapital från statens bolagsportfölj i enlighet med finansieringskraven till regeringens spetsprojekt.

Totalreformen av statens forskningsinstitut och forskningsfinansiering

Mål: Statsrådets principbeslut den 5 september 2013 om en totalreform av statens forskningsinstitut och forskningsfinansiering verkställs.

Målet med totalreformen av statens forskningsinstitut och forskningsfinansiering är att stärka dels beredningen av samhällspolitiken, dels faktaunderlaget för beslutsfattande och verkställighet. Med reformen av forskningsfinansieringen har staten fått bättre möjligheter att styra in forskningen på att stötta beslutsfattandet inom utvalda insatsområden. Samtidigt har man velat peka på att statsrådet och andra numera nyttiggör forskningsresultat bättre och i större utsträckning för sina beslutsprocesser.

Reformen framskred enligt målen och tidsplanerna i principbeslutet. De strukturella omställningarna infördes i början av 2015. Teknologiska forskningscentralen VTT inledde verksamheten som aktiebolag och Mätteknikcentralen införlivades i bolaget. Inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde gick flera forskningsinstitut samman och blev Naturresurscentralen och Geodetiska institutet införlivades i Lant-

mäteriverket. Konsumentforskningscentralen och rättspolitiska forskningsinstitutet knöts till Helsingfors universitet. För att utöka samarbetet mellan högskolorna och forskningsinstituten utarbetade åtta ministerier, universiteten i Finland, Finlands yrkeshögskolerektorers råd och Rådet för ledare av forskningsinstitut tillsammans en färdplan.

Forskningsfinansieringen består av två finansiella instrument. Statsrådets kansli finansierar statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet med 11,4 miljoner euro. Verksamheten producerar fakta för statsrådets beslutsprocesser på kort sikt. Rådet för strategisk forskning i anknytning till Finlands Akademi finansierar långsiktig och programbaserad forskning kring samhällsrelaterade problem och utmaningar med 55,6 miljoner euro årligen. Rådet har startat sina första forskningsprogram.

Våren 2015 gjordes den första självvärderingen och feedbackenkäten om statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet. Resultaten visar att forskningsresultat används i större omfattning som beslutsstöd, när det finns tillgång till information.

Finlands externa ekonomiska relationer och Finlandsbilden ska vara effektivt organiserade

Styrmodellen för nätverket Team Finland sågs över med målet att skapa intensivare samverkan mellan företagsvärlden och statsförvaltningen. Sett ur ett företagsperspektiv var det ett stort framsteg att e-tjänster infördes för kunderna i augusti. Därmed kan alla tjänster tillhandahållas på ett ställe.

Tillväxtprogrammen för att skynda på internationaliseringen i företagen stärktes avsevärt. I slutet av året pågick 27 tillväxtprogram som erbjuder företag inom samma bransch skräddarsydda internationaliseringstjänster. Programmen är ett viktigt verktyg för att genomföra spetsprojekten i regeringsprogrammet. De främjar också utländska investeringar i Finland. Resultaten och kundorienteringen kommer att utredas i en studie 2016.

Informationen kring Finlandsbilden effektiviserades och inriktades tvärsektoriellt på att bredda internationaliseringen i finländska företag, öka utländska investeringar i Finland och locka fler turister till vårt land. Det togs fram informationsmaterial för att väcka intresse för Finland och en visuell profil för marknadsföringen av Finland introducerades.

Organiseringen av statsrådets gemensamma förvaltnings- och servicefunktioner verkställs

Statsrådets förvaltningsenhet (VNHY) inledde sin verksamhet i mars 2015. I den nya enheten ingår enheterna för ämbetsverksservice, informationsförvaltning och över sättning från varje ministerium. Därmed flyttades drygt 82 miljoner euro och 244 årsverken från ministerierna till statsrådets kansli (andel för 10 månader). Syftet är att uppnå större effektivitet, mer driftsäkerhet och bättre nyttiggörande av personalens kompetens. Tack vare samordning och effektivare användning av resurser kan överlappningar mellan ministerierna undvikas.

Det har funnits en del frågor att lösa eftersom personalen fysiskt befinner sig på olika ställen och arbetssätten och traditionerna varierar från ministerium till ministerium. Skillnaderna har visat sig vara stora bland annat i de datatekniska lösningarna. De

gemensamma basala tjänsterna fungerar och både personal och anslag har förts över till.

Under året intog samarbetsgrupperna och samarbetsnätverken för den nya enheten och ministerierna en nyckelroll för att skapa en gemensam arbetskultur och gemensamma tillvägagångssätt. Bland annat inom ämbetsverksservice har det gjorts en del framsteg i användningen av de gemensamma resurserna. De sju biblioteksställena har reducerats till tre. Också statsrådets gemensamma projekt för att upphandla och samordna datasystemen för ärendehantering och projektdata medverkar till att bygga upp en gemensam arbetskultur och arbetsmiljö. Det har lagts upp gemensamma riktlinjer, anvisningar och planer inom statsrådet för bland annat resande, företagshälsovård, informationshantering och distansarbete.

2 Utrikesministeriet

2.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Finlands internationella omvärld kännetecknades av ökad instabilitet. Trycket ökar på många gemensamt överenskomna principer för den internationella ordningen. De omfattande konflikterna i Mellanöstern tog sig 2015 konkreta uttryck i Finland när antalet asylsökande nästan tiofaldigades jämfört med tidigare. Rysslands agerande och landets svaga ekonomiska utveckling gav upphov till osäkerhet i Finlands när-områden. Läget i Ukraina lugnade ned sig något efter det andra Minskavtalet, men inga hållbara lösningar gick att finna på de primära orsakerna till krisen. Det gick inte att återgå till tiden före ockupationen av Krim i relationerna mellan EU och Ryssland. Finland stödde konsekvent EU:s gemensamma linje i fråga om Ryssland och höll sig strikt bland annat till sanktionerna. Samtidigt underströk Finland behovet av dialog och praktisk samverkan exempelvis inom miljöskyddet, det arktiska samarbetet och hanteringen av migrationsströmmar.

Den kraftiga migrationen mot Europa påverkade Finlands utrikespolitiska omvärld på många olika sätt, och inom den internationella diplomatin accentuerades temen som gällde hantering av migrationsströmmarna. Inom krishanteringen och utvecklings-samarbetet betonades stödet till invandringens ursprungs- och transitländerna och främjande av stabilitet i de länderna.

Under hösten pågick förberedelser för de krav som antalet asylsökande i fortsättningen kommer att ställa på utrikesförvaltningen: i synnerhet det merarbete som familjeåterföreningarna, de konsulära tjänsterna och klagomålen om mänskliga rättigheter orsakar kräver att också utrikesministeriet ser över sina myndighetsförfaranden och resursfördelningar.

Händelserna 2015 underströk ytterligare hur svårt det är att dra gränsen mellan extern och intern säkerhet och hur viktigt det är med en sammanhållen strategi. EU-medlemsstaternas säkerhetspolitiska samarbete fick nytt innehåll i november efter terrordåden i Paris. Frankrike återopade då klausulen om ömsesidigt stöd och bistånd i Lissabonfördraget (artikel 42.7 i EUF-fördraget), och Finland svarade på Frankrikes hjälpbegäran, liksom också på begäran från Förenta staternas internationella koalition mot terrorgruppen Islamiska staten (IS, Isis) att öka stödet i kampen mot IS. I fråga om Nordiska ministerrådet präglades 2015 av arbetet inför Finlands ordförandeskap 2016.

I fråga om Finlands yttre ekonomiska förbindelser betonade regeringen exportfrämjande, särskilt internationalisering av små och medelstora företag och lockande av investeringar till Finland bland annat genom att utveckla Team Finland-servicen.

Som en del av åtgärderna för att anpassa Finlands statsfinanser minskades anslagen för utvecklingssamarbete med 200 miljoner euro netto för 2016. I följd beviljade Finland 97,8 miljoner euro i humanitärt bistånd med fokus på de svåraste kriserna.

Utrikesministeriet och Finlands beskickningar lämnade 2015 konsulära tjänster i rekordomfattning till hjälpbehövande finländare: mer än 55 000 tjänstetillfällen, ca 25 % mer än föregående år. Effektiviseringen av beskickningarna fortsatte bl.a. genom

sammanslagning av Brysselbeskickningarnas förvaltningar hösten 2015. Reformeringen av de konsulära tjänsterna lade grund för koncentration av beskickningarnas service. I september stängdes tre beskickningar (Bratislava, Ljubljana och Luxemburg). Inga nya beskickningar öppnades.

2.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

De största riskerna hänför sig till om det finns tillräckligt med lämplig och kvalificerad personal, till om it-systemen fungerar och till riskhanteringen. De ökade fysiska hoten och cyber- samt datasäkerhetshoten måste beaktas i synnerhet när det gäller Finlands beskickningsnätverk.

I synnerhet när det gäller att göra prioriteringar och att följa måluppfyllelsen blir utvärderingarna kritiska. Dessutom efterlyses systematik, ett samlat grepp, koppling till den dagliga verksamheten, fastställande av ansvar och dokumentering inom riskhanteringen.

En stor del av övervakningen inom ekonomiförvaltningen hänger på de inspektioner som ministeriets internrevision utför på avdelningarna och beskickningarna. Olika former av korruption är också en betydande risk för utrikesförvaltningens och beskickningarnas verksamhet, särskilt utanför Europa.

En krävande verksamhetsmiljö, stora biståndsvolymer och den stora andelen utomstående aktörer ställer särskilda krav på intern kontroll och riskhantering inom utvecklingssamarbetet. De främsta riskerna inom utvecklingssamarbetet och behoven att utveckla den interna kontrollen, uppföljningen och riskhanteringen är kända. Arbetet på att ta fram ett övergripande system för riskhantering fortsätter.

De viktigaste utvecklingspunkterna för den interna kontrollen och riskhanteringen inom utrikesförvaltningen är:

- riskhanteringen när det gäller tillräcklighet, lämplighet och kompetens hos personalen i kärnuppgifter och förbättring av internkontrollen som en del av arbetsuppgifterna;
- fortsatt bättre systematisering av riskhanteringen och koppling till arbetsuppgifterna;
- riskhantering och intern kontroll när det gäller ekonomiförvaltningen och dess nya rutiner; samt
- riskhantering och intern kontroll när det gäller utvecklingssamarbete.

2.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 2. Utvärdering av hur de samhällseliga effektmålen har uppnåtts
(på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig och icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motivering
Närområdena och säkerheten i Europa		
Det nordiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet intensifieras och utvidgas.	God	Norden bedriver ett nära utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete, och vikten av nordiskt samarbete accentuerades ytterligare. Kontakterna och informationsutbytet blev bättre på alla nivåer, särskilt i beredningsfasen. Nya teman har

		bestämts för det stärkta och utvidgade samarbetet och samarbetet har inletts.
EU:s yttre åtgärder och den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken ska stärkas.	God	Finland profilerade sig starkt när Europeiska rådets möte i juni 2015 förbereddes. Mötet gällde den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken (GSFP) och försvarssamarbetet. De nationella målen (t.ex. att främja hybridrelaterade frågor i politiken och att inleda arbetet med en ny utrikes- och säkerhetspolitisk strategi för EU) märktes i resultatet. Finland har betonat betydelsen av utvecklingsfrämjande politisk konsekvens och av samstämmighet i EU:s inre och yttre åtgärder bl.a. när agendan för hållbar utveckling genomförs.
Finland stöder en lösning på Ukrainakrisen och en stabilisering av den politiska och ekonomiska utvecklingen i Ukraina. Relationen till Ryssland granskas samtidigt som en dialog med landet upprätthålls bilateralt, på EU-nivå och multilateralt.	God	Finland fortsatte att stödja strävandena att lösa konflikten i Ukraina och reformgenomförandet som en del av stabiliseringen av det politiska och ekonomiska läget. Finland fortsatte att stödja OSSE:s särskilda övervakningsuppdrag i Ukraina och EU:s kommitté för de civila aspekterna av krishantering. Det är en utmaning i sig att i det rådande läget upprätthålla relationerna mellan EU och Ryssland och att bedriva ett multilateralt samarbete med landet. De bilaterala relationerna med Ryssland har upprätthållits inom ramarna för EU:s linje med en strävan att påverka Ryssland också genom bilaterala diskussioner på hög nivå.
Finlands bilaterala relationer och EU:s relationer till Förenta staterna fördjupas och Förenta staternas engagemang i det multilaterala samarbetet och för stabilitet och säkerhet i Europa stärks.	God	Dialogen och besöksutbytet vara fortsatt intensiva inom olika samhällssektorer och Finland framförde sin ståndpunkt i de viktigaste frågorna; det kommersiella samarbetet fördjupades; inom dialogen mellan EU och Förenta staterna har Finland hållit framme klimattemat och den arktiska agendan. Finland deltog i utbildningsinsatsen i Erbil i Irak.
Finlands och EU:s samarbete med Nato utvecklas.	God	Utvecklingen av Finlands partnerskapssamarbete med Nato har främjats inom alla sektorer genom att utnyttja programmet för utökade samarbetsmöjligheter (EOP); Finland deltar i diskussionen om säkerheten i Östersjöregionen. Finland har drivit på intensivare samarbete mellan EU och Nato i hybridrelaterade frågor.
Finlands aktivitet i frågor som gäller Arktis utvecklas.	God	Finlands tvååriga ordförandeskap i Barentsrådet fick en lyckad avslutning i utrikesministermötet i Uleåborg. Uppföljningen av Finlands arktiska strategi gick enligt planer. Samarbetet med andra arktiska länder, inkl. Ryssland, fortsatte trots det svåra internationella politiska läget.
Att stärka EU:s handlingskraft och gemensamma utrikespolitik		
Finland arbetar för att främja en gemensam strategi och ett gemensamt innehåll för EU:s utrikespolitik och för att stödja utvecklingen av Europeiska utrikestjänsten. Målet är att skapa en union vars yttre åtgärder är mer effektfulla, effektiva, konsekventa och enhetliga. En målmedveten utveckling av EU:s säkerhets- och försvarspolitik och försvarssamarbete stöds.	God	Arbetet med en utrikes- och säkerhetspolitisk strategi för EU, som Finland länge krävt, inleddes 2015. Finland har betonat Europeiska utrikestjänstens roll som främjare av EU:s yttre förbindelser och understrukit betydelsen av att EU är väl sammansvetsat. Landet har bidragit till att stärka GSFP genom att driva på ambitiösa mål och konsekvent föra fram sina ståndpunkter i viktiga frågor som gäller EU:s utrikespolitik. Finlands idéer för att utveckla Europeiska utrikestjänsten märks i den höga representantens arbetssätt. Utrikestjänstens organisation, ledningsstruktur och rutiner har setts över. Migrationskrisen påverkade dock enigheten i negativ riktning.
Finland bidrar till att EU:s utvidgningsprocess framskrider och deltar i arbetet med att utveckla den europeiska grannskapspolitiken. Stöd ges för att stärka EU:s politik för strategiska partnerskap.	God	Finland satte i kraft associeringsavtalen mellan EU och Ukraina, Moldavien respektive Georgien nationellt. Processerna för visumfrihet i fråga om Ukraina och Georgien främjades och viseringsåtgärdsplanerna för dessa länder blev klara. Finland bidrog till att de första förhandlingskapitlen med Serbien öppnades, och ett nytt förhandlingskapitel öppnades med Turkiet efter ett långt uppehåll. Utrikesministeriet visade kompromissvilja för att stabiliserings- och associeringsavtalet med Kosovo skulle kunna träda i kraft. Finland satte i kraft motsvarande avtal med Bosnien och Hercegovina.
Finland stöder arbetet för hållbara lösningar på EU:s finans- och skuldskris och	God	Den kontinuerliga och uppdaterade rapporteringen och analyserna (också på särskilt uppdrag) från Finlands be-

försöker på detta sätt upprätthålla unionens enighet och handlingskraft.		skickningar, särskilt i euroländerna i nyckelposition och de krisande medlemsländerna, har varit ett stöd när Finland ska bilda sig en uppfattning om läget och fatta beslut.
Hantering av globaliseringen och ett stärkt multilateralt system		
Finland agerar aktivt i frågor som rör global styrning inom områden som är viktiga för Finland (t.ex. hållbar utveckling, rustningskontroll och nedrustning, öppna regelbaserade system för ekonomi och handel, den globala ekonomins stabilitet och balans, miljö, klimat, mänskliga rättigheter, kvinnors rättigheter och arktiska frågor). Påverkan inom EU samt det multilaterala och transatlantiska samarbetet spelar en central roll i detta sammanhang.	God	Finland arbetar för rustningskontroll och nedrustning, vilket inbegriper att vara värd för generalförsamlingen för det globala initiativet för att bekämpa nukleär terrorism och ordförande för styrgruppen för det globala initiativet för hälsosäkerhet. Deltagande i initiativet för rustningskontroll främjar också det transatlantiska samarbetet. Finland har främjat strategier för de mänskliga rättigheterna på internationella forum (FN, OSSE och Europarådet) och ordnat evenemang om prioriterade teman. Människorättsfrågor lyftes fram regelbundet också inom de bilaterala relationerna. Finland deltog i förhandlingarna om EU:s nya åtgärdsplan för mänskliga rättigheter och demokrati och arbetade särskilt för att stärka urbefolkningars rättigheter, kvinnors och flickors rättigheter och de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Ett nära samarbete bedrevs med Förenta staterna, i synnerhet i fråga om rättigheter för kvinnor och personer med funktionsnedsättning och för hbt-personer. Finland agerade målinriktat och framgångsrikt också inom EU:s nya agenda för hållbar utveckling och i förhandlingarna för ett nytt klimatavtal. Finland främjade konsekvent kvinnors rättigheter och profilerade sig också på hög nivå som en anhängare av detta mål.
Finlands stöder en konsolidering av FN-stadgans kärnprinciper och FN-systemets handlingskraft och ställning. De multilaterala aktörernas effektivitet, inflytande och öppenhet ska stärkas.	God	Finland har arbetat för en mer öppen process när FN:s generalsekreterare utses. Reformeringen av säkerhetsrådet har varit föremål för särskilt stöd genom deltagande i initiativ för att begränsa användningen av vetorätt, och dessutom har utrikesförvaltningen årligen ordnat en workshop om säkerhetsrådets arbetssätt för nya medlemmar i rådet, något som Finland är känt för inom FN. Finland var proaktivt när det gällde att lägga grunden för en uppföljnings- och ansvarsmekanism i den nya agendan för hållbar utveckling. Som medlem av Ekonomiska och sociala rådet (Ecosoc) deltog Finland i diskussionen om hur FN-systemet bör förändras för att bättre kunna stödja medlemsländerna när de försöker nå det nya målet för hållbar utveckling.
Finland blir bättre på att ge akt på och påverka nya mekanismer för internationellt samarbete, bl.a. ordningar som gäller G-länderna, icke-statliga aktörer och nätverk.	Nöjaktig	Finland är inte medlem i G-ländernas samarbets-ordningar och uppföljningen påverkades av det allmänna resursläget inom förvaltningsområdet. Påverkansarbete bedrevs bl.a. genom mötena mellan EU-ländernas utrikesförvaltningar om globala frågor, där man diskuterade hur de utrikespolitiska aspekterna ska märkas inom olika politikområden, och dessutom framfördes det utrikespolitiska perspektivet för de ansvariga kommissionsorganen. Påverkan bedrevs också genom utrikesrådets tematiska diskussioner om globala frågor.
Att främja externa ekonomiska relationer		
Team Finland-verksamheten ska fortsatt stärkas, vilket inbegriper handelspolitik, marknadstillträde och exportfrämjande, och utrikesförvaltningen svarar för sin del för verkställigheten.	God	De instrument som finansieras med anslag för utvecklings-samarbete (Finnfund, Finnpartnership, BEAM och räntestöd) har tagits fram för att uppfylla de utvecklingspolitiska målen. Utbetalningarna och beviljningarna ökade något 2015. Kapitaltillskottet till Finnfund förblev detsamma, finansieringsbidraget via Finnpartnership ökade, men utbetalningarna var fortsatt låga, finansiering genom programmet BEAM beviljades första gången och utbetalningen av räntestödslån minskade något. Instrumenten är en integrerad del av Team Finland-tjänsterna, men de kompletterar ännu inte varandra i tillräcklig utsträckning. Arbetet med ett instrument som ska ersätta räntestödscrediter har inletts. Antalet ansökningar och totalbeloppet har ökat något inom alla instrument.
Finlandsbilden stärks genom offentlig	Utmärkt	Översynen av verktygen genomfördes fullt ut enligt målen,

diplomati och PR-verksamhet, särskilt på marknaderna utanför EU.		vilket omedelbart var till nytta för arbetet med Finlandsbilden. I länderna utanför Europa har Finlands starka sidor varit ännu mer framträdande än tidigare, och arbetet har varit mycket aktivt och mer strategiskt och målinriktat. Kampanjerna har haft en exceptionellt bred målgrupp, särskilt i Förenta staterna, Japan och Kina.
Satsningar på EU:s bilaterala och regionala förhandlingar om frihandelsavtal med länder som är ekonomiskt viktiga för Finland, såsom Förenta staterna och Japan, och särskilt på de handelsrelaterade förhandlingarna inom Världshandelsorganisationen (WTO).	God	Finlands huvudmål ingår i EU:s förhandlingsriktlinjer.
Finland påverkar genomförandet av Rysslands WTO-åtaganden och upprätthållandet av ekonomisk dialog mellan EU och Ryssland.	God	Utrikesministeriet bidrog till att Europeiska kommissionen hänsköt pappers- och kartongtvisten till tvistlösning. Tvisten anknöts till Rysslands WTO-åtaganden.
Att minska fattigdom och främja hållbar utveckling, mänskliga rättigheter och övergripande säkerhet		
I enlighet med det utvecklingspolitiska programmet och redogörelsen om de mänskliga rättigheterna minskas extrem fattigdom och ojämlikhet samt lidande som orsakas av konflikter och naturkatastrofer, främjas stärkandet av rättsstatsprincipen, demokrati, mänskliga rättigheter och kvinnans ställning. Finlands utvecklingspolitik och utvecklingssamarbete ska få bättre genomslag.	God	Genomförandet av det utvecklingspolitiska programmet har i det stora hela lyckats. När det gäller att minska ojämlikheten har Finland fokuserat på att stärka de mänskliga rättigheterna för de mest utsatta, i synnerhet på särskilda projekt till stöd för personer med funktionsnedsättning. Deras finansiering har ökat stadigt. Rättsstatsprincipen har främjats inom projekt för utvecklingssamarbete bl.a. i Asien och Nordafrika. Finland har prioriterat främjande av kvinnors rättigheter och utsatta grupper ställning. Bistånd har också kanaliserats genom internationella frivilligorganisationer. Det breda demokratibegreppet har huvudsakligen beaktats väl i de nationellt vägledande programmen för Finlands partnerländer och dessutom på ett för sammanhanget lämpligt sätt. Bland de saker som betonats finns demokratiutveckling, rättsstatsprincipen och offentlig ekonomisk förvaltning. De multilaterala organisationer och institut för utvecklingsfinansiering som Finland finansierar har arbetat för att minska den extrema fattigdomen och bristen på jämlikhet. Utrikesministeriet lät utföra en oavhängig extern utvärdering av Finlands utvecklingspolitik. Resultatet var att politiken är högkvalitativ och effektiv. Förändringarna för att utvecklingspolitiken och utvecklingssamarbetet ska få ännu bättre genomslag har framskridit relativt väl. Regeringens utvecklingspolitiska redogörelse lämnades till riksdagen i februari 2016.
Utvecklingssamarbetet ska bedrivas i enlighet med riktlinjerna i det utvecklingspolitiska åtgärdsprogrammet och gälla de allra fattigaste länderna, samtidigt som insatserna i instabila stater stärks.	God	Finland har nått FN:s mål om att utvecklingsbiståndet ska gälla de allra fattigaste länderna. Satsningarna har ökat för att demokratin och rättsstatprincipen ska göra framsteg i krisområden och instabila stater. Ursprungs- och transitländerna för flyktingar har fått mer stöd. Finland har profilerat sig särskilt i jämställdhetsfrågor. Också det multilaterala biståndet riktades tydligare till de fattigaste länderna och till sviktande och konflikthärjade länder.
Finland ska delta aktivt i arbetet med utvecklingsagendan efter 2015.	God	Finland var målinriktat och framgångsrikt i förhandlingarna om en ny EU-agenda för hållbar utveckling. De internationella finansinstituten för utvecklingsfinansiering deltog i arbetet med den nya agendan för hållbar utveckling och förband sig att stödja genomförandet.
Hindren för utvecklingen åtgärdas genom att konsekvent politik som stöder utvecklingen främjas i Finland, EU och globalt.	God	Finland påverkade de OECD- och EU-beslut där en konsekvent politik erkändes som ett nyckelinstrument när det gäller att genomföra Agenda 2030. Framsteg gjordes i genomförandet av rekommendationerna enligt det nationella pilotprojektet för tryggad livsmedelsförsörjning. En konsekvensanalys blev klar i november och den gav information om hur OECD-politiken påverkat livsmedelstryggheten i Tanzania och rekommendationer om fortsatta

		åtgärder. Utrikesministeriet framhöll utvecklingsperspektivet i den bredare ministeriedialogen om migrationsströmmar och deras effekter.
Fred och stabilitet främjas genom att stärka Finlands roll i fredsmedlingen och de nuvarande samarbetsnätverken (inkl. Norden) och genom att stärka efterlevnaden och utvecklandet av folkrätten.	God	Som ett resultat av det aktiva påverkansarbete som Finland och FN:s vängrupp för fredsmedling utfört har förebyggande av konflikter och medling fått en central ställning i FN:s fredsinsatser. Utöver det normativa arbetet har man satsat allt mer också på konkreta åtgärder när ett särskilt sändebud för fredsmedling utsetts. Medlingsarbetet har också betonat dialog mellan religioner. De nordiska samarbetsnätverken har stärkts genom inrättande av ett nordiskt nätverk av kvinnliga fredsmedlare. Utrikesministeriet har stärkt Finlands roll inom fredsmedlingen och även främja rättsstatsprincipen och en människorättsbaserad strategi. Finland konsoliderade verkställigheten av internationell straffrätt bl.a. genom ordförandeskapet i Justice Rapid Response. En utredning om rättsreglerna för bruket av vapenmakt togs fram för riksdagen. Iakttagandet av skyldigheterna enligt internationell rätt har främjats inom samarbetet mot internationell terrorism. Finland har deltagit i utvecklingen av internationell rätt i samband med avtalsförhandlingar.
Finland deltar i internationell civil och militär krishantering på ett sätt som visar att landet bär internationellt ansvar, och deltagandet sker enligt en sammanhållen strategi.	Utmärkt	Beslut om deltagande har fattats i utbildningsinsatsen i Erbil i Irak, FN:s interimsstyrka i Libanon (Unifil), Natos Resolute Support-insats i Afghanistan, EU:s insats i Medelhavsområdet (Sophia) och FN:s stabiliseringsinsats i Mali (Minusma). I slutet av 2015 inleddes förberedelserna för stärkt krishanteringsdeltagande till följd av Frankrikes och Förenta staternas begäran om hjälp (bl.a. utbildningsinsatsen i Irak och Unifil). Deltagandet i civil krishantering låg på ca 120 experter i slutet av 2015.
Finland främjar utvecklingsländernas deltagande i den internationella handeln, bredbasighet inom den ekonomiska utvecklingen och den ekonomiska utvecklingens fattigdomsreducerande verkningar. Samtidigt stärks utvecklingsländernas kapacitet i fråga om inhemska inkomstkällor (inkl. beskattning).	God	Påverkan genom politik och stödet till globala och uländernas skattefrågor ökade i syfte att minska bristen på jämlikhet och fattigdomen. Finland var en viktig aktör när det gällde OECD:s beskattnings- och utvecklingsprogram och i arbetet med ett internationellt skattepartnerskap, med initiativet Skatteinspektörer utan gränser och med att stärka den regionala beskattningskapaciteten i Afrika. Finland blev den största finansiären av den afrikanska samarbetsorganisationen för skatteförvaltningar Ataf och ordförande för medfinansiärerna. Ett samarbete inleddes mellan utrikesministeriet, skatteförvaltningen och Ataf för att utveckla den regionala kompetensen i Afrika. Finland finansierade internationella icke-statliga organisationers program för det civila samhällets egenmakt i skattefrågor och internationell granskning av hur olagliga penningströmmar påverkar ekonomin i de fattigaste länderna.
Flexibla och effektiva tjänster och verksamhet inom utrikesförvaltningen		
Utrikesförvaltningens verksamhet anpassas noggrannare till de resurser som finns. Verksamheten avgränsas utifrån de strategiska prioriteringarna, genom att fokusera och avskala förvaltningsområdets interna processer och genom att dra nytta av samarbetet med olika aktörer både i Finland och utomlands. Utrikesrepresentationens inflytande och resultat förbättras genom bättre fokusering av verksamheten och genom att Finlands internationella åtgärder lyfts fram genom Team Finland-modellen.	God	Anpassningsarbetet har fortsatt. Beskickningsnätet effektiviserades ytterligare genom sammanslagning av Brysselbeskickningarnas förvaltningar hösten 2015. I september stängdes tre beskickningar (Bratislava, Ljubljana och Luxemburg). Översynen av lagen om konsulära tjänster (började gälla 1.1.2015) lade grund för mer koncentrerad service på beskickningarna. Ett projekt för den finländska representationens strategier och modeller (Tama) genomfördes, vilket utmynnade i ett förslag för konkret utveckling av förvaltningsområdets resurser och strukturer. Detta blir nästa projekt.
Arbetet med att utveckla beskickningsnätet fortsätter sammanhållet och med	Försvarlig	Utöver tidigare nedläggningar inom beskickningsnätet måste nedskärningar göras 2015. Inga nya beskickningar har

beaktande av dels det nordiska samarbetet, dels möjligheterna till samarbete med EU:s utrikesjänst.		öppnats. I september 2015 stängdes tre beskickningar (Bratislava, Ljubljana och Luxemburg).
Medborgarservicen utvecklas i fråga om flexibilitet, kostnadseffektivitet och tillgodosende av ny efterfrågan bl.a. genom att nya digitala lösningar utnyttjas.	God	Framsteg har gjorts i fråga om nya digitala tjänster (biometrik), system och utkontrakteringar enligt plan och tidsplan. Viseringscentralen i Kouvola är nu etablerad.
Informationssystemen utvecklas för att motsvara utrikesförvaltningens omfattande arbetsfält, med användarvänlighet och hög informationssäkerhet som mål.	Nöjaktig	En e-arbetsyta infördes för förvaltningsområdet. Ett omfattande system för förvaltning av utvecklingspolitiska projekt skapades med tillhörande system för anmälan av missbruk. Arbetet med att utveckla ett system för ledningens datalager och rapportering inleddes. Projektet för ett system för hantering av klassificerad nationell och internationell information slutfördes planenligt.
Utrikesförvaltningens kommunikation ska få bättre genomslag när förvaltningsområdet allt bättre fokuserar på sina strategiska prioriteringar.	God	De strategiska prioriteringarna uppdaterades 2015 och strävan är att de ska bli färre.

2.4 Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet

2.4.1 Utrikes- och säkerhetspolitik

Utrikesministeriet genomförde flera informationskampanjer riktade till Mellanöstern och Ryssland, särskilt i sociala medier. Under hösten vidtogs dessutom förberedelser inför de krav som antalet asylsökande i fortsättningen kommer att ställa på utrikesförvaltningen: i synnerhet det merarbete som familjeåterföreningar, konsulära tjänster och klagomål om mänskliga rättigheter ger upphov till kräver att också utrikesministeriet ser över sina myndighetsförfaranden och resursfördelningar.

Utrikesförvaltningen, inklusive beskickningsnätet, erbjöd hela statsförvaltningen sina tjänster, i synnerhet på EU-politikens område.

År 2015 betonade Finland behovet att modernisera det nordiska samarbetet. Det största problemet i fråga om Nordiska ministerrådets gemensamma yttre förbindelser var de ryska säkerhetsmyndigheternas beslut att förklara ministerrådets kontor i nordvästra Ryssland vara s.k. utländska agenter. Beslutet ledde till att Nordiska ministerrådets lade ned sitt program för närområdessamarbete och stängde kontoren. En gallrad kärnverksamhet kunde emellertid fortsätta, vilket sörjde för att närområdessamarbetet fortsatte i begränsad utsträckning.

Finland stödde konsekvent EU:s gemensamma Rysslandslinje och höll sig strikt till bl.a. sanktionerna. Samtidigt underströk landet behovet av dialog och praktisk samverkan exempelvis i fråga om miljöskydd, arktiskt samarbete och hantering av migrationsströmmar.

Finland arbetade för att lugna ner läget i Ukraina, också genom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE). OSSE:s parlamentariska församling sammaträdde till sin 24:e session i Finlandiahuset i juli. Temat var "Recalling the Spirit of Helsinki" för att fira Helsingforsslutakten, som hade undertecknats 40 år tidigare.

I slutet av året deltog Finland i 13 militära krishanteringsinsatser med omkring 480 soldater och i 16 civila krishanteringsinsatser med omkring 120 experter. Till

prioriteringarna hörde Mellanöstern (Libanon och Irak), Afghanistan och västra Balkanhalvön plus Ukraina i fråga om civil krishantering.

Finland beslutade i mars om deltagande i den USA-ledda koalitionen Operation Inherent Resolves insatser mot IS med en utbildningsgrupp på högst 50 soldater i Erbil i det autonoma området Kurdistan i Irak. I september meddelade Finland på FN-toppmötet parallellt med andra länder om nya fredsbevarande insatser. Regeringen beslutade om fortsatt deltagande i FN:s interimsstyrka i Libanon (Unifil) med samma styrka fram till den 30 november 2016 och efter det med mindre styrka till slutet av 2018. Finland beslutade också utöka sitt deltagande i FN:s stabiliseringsinsats i Mali (Minusma) från nuvarande 5 till 20 soldater och att framför allt skjuta till militära observatörer. Finland bidrog fortsatt till Natos Resolute Support-insats i Afghanistan. Insatsen startade den 1 januari 2015 och Finland deltar med omkring 40 soldater fram till utgången av 2018.

EU-medlemsstaternas säkerhetspolitiska samarbete fick nytt innehåll efter terrordåden i Paris i november, då Frankrike återopade klausulen om ömsesidigt stöd och bistånd i Lissabonfördraget (artikel 42.7 i EU-fördraget). Finland svarade på Frankrikes begäran om hjälp. Erbjudandet var utökat deltagande i utbildningsinsatsen i Erbil i norra Irak och i Unifil i Libanon. Att utbildningsinsatsen i Erbil fortsätter och utvidgas är samtidigt ett svar på den begäran om ökat stöd mot terrorgruppen IS som Förenta staternas internationella koalition mot IS framförde.

2.4.2 Externa ekonomiska relationer

I fråga om Finland externa ekonomiska relationer underströk regeringen exportfrämjande, särskilt internationalisering av små och medelstora företag och lockande av investeringar till Finland bland annat genom utveckling av Team Finlands (TF) tjänster. Som en del av regeringens spetsprojekt beslutades det att sex beskickningar ska få förstärkning i form av TF-expertyper. De ska placeras inom för Finlands vidkommande viktiga marknadsområden och ha i uppdrag att hjälpa finländska företag med exportsatsningar.

År 2015 genomfördes elva ministerledda resor med företagsdelegationer till olika håll i världen, och sammanlagt deltog 309 företrädare för företag och andra aktörer. Den mest omfattande var utrikeshandels- och utvecklingsminister Lenita Toivakkas rekordstora finländska delegation på uppemot 70 företagsrepresentanter i Iran i början av december.

Utrikesministeriet satsade på utveckling av ett öppet och regelbaserat handels- och ekonomisystem. Finlands målsättningar beaktades huvudsakligen väl i EU:s förhandlingsmål. Frihandelsförhandlingarna mellan EU och Förenta staterna (TTIP) fortsatte 2015 och gav resultat. Motsvarande EU-förhandlingar med Vietnam slutfördes.

Världshandelsorganisationen WTO:s ministermöte i Nairobi nådde i december samförstånd om vissa av frågorna efter Doharundan (DDA). I samband med Nairobi-mötet beslutades det också om en utvidgning av vilka produkter som omfattas av avtalet om handel med informationsteknikprodukter (ITA). Avtalet innebär en sänkning av tullar som är viktiga för Finlands vidkommande.

2.4.3 Utvecklingspolitik och utvecklingssamarbete

Till följd av det allvarliga läget i fråga om de offentliga finanserna i Finland och som en del av åtgärderna för att anpassa Finlands statsfinanser minskades anslagen för utvecklingssamarbete med 200 miljoner euro netto för 2016. Finlands regering har på lång sikt förbundit sig vid målet på 0,7 % av bruttonationalinkomsten (BNI). Den privata sektorn roll inom utvecklingssamarbetet ska stärkas genom ökad täckning och volym för instrumenten för biståndsfinansiering.

Statsrådets utvecklingspolitiska redogörelse¹ godkändes i februari 2016. Utvecklingspolitiken uppdaterades för att motsvara det rådande internationella och nationella läget. Redogörelsen beaktar det åtgärdsprogram för global hållbar utveckling som godkändes i september 2015, klimatavtalet från december och historiens svåraste flyktingsituation. Där ingår också riktlinjer för användningen av anslagen. Prioriteringarna för Finlands utvecklingspolitik var utifrån regeringsprogrammet att (1) kvinnors och flickors ställning och rättigheter stärks, (2) utvecklingsländernas egen ekonomi utvecklas för att öka arbetstillfällena, näringsgrenarna och välfärden, (3) demokratin och samhällets funktionsförmåga – inbegripet beskattningsförmågan – stärks och (4) livsmedelstryggheten och tillgången på vatten och energi förbättras och naturresurserna används mer hållbart.

Det humanitära läget i världen var fortfarande dystert 2015. De svåraste kriserna pågick i Syrien och dess närområden samt i Irak, Jemen och Sydsudan. Finland beviljade 97,8 miljoner euro i humanitärt bistånd 2015 med fokus på de svåraste kriserna.

2.4.4 Medborgarservice

Utrikesministeriet och beskickningarna lämnade 2015 konsulära tjänster mer än någonsin till hjälpbehövande finländare. Totalt registrerades mer än 55 000 tjänster i fjol, vilket är cirka 25 % mer än året innan. Beskickningarna beviljade 19 353 nya finländska pass. Sammanlagt 1 171 personer som insjuknat eller råkat ut för en olycka utomlands behövde ambassadhjälp 2015. Dessutom biträde beskickningarna också 754 brottsoffer, och finländare som anhållits eller häktats utomlands fick hjälp 454 gånger. Antalet finländare som dog utomlands var i fjol 520. Största delen av dem sändes hem till Finland. Dödsfallen utomlands har ökat med mer än 50 % under de senaste fyra åren.

¹ Se <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=341635&nodeid=15445&contentlan=3&culture=sv-FI>.

3 Justitieministeriet

3.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Den allmänna svaga ekonomiska situationen är den kraftigaste enskilda förändringsfaktorn, som kommer att påverka verksamheten på justitieministeriets förvaltningsområde inom de närmaste åren.

Andra faktorer som fortsätter att inverka på verksamheten i förvaltningsområdets olika sektorer är den pågående internationaliseringen och växande kulturella mångfalden i det finska samhället, de grundläggande och mänskliga rättigheternas och EU-rättens växande betydelse, den ökande mångfalden av tillämpliga rättskällor och de allt mer komplexa rättsförhållandena i ärendena som behandlas. Förändringsfaktorerna har en direkt inverkan på mängden ärenden som behandlas i de olika sektorerna för rättsvård, behovet av tjänster, inklusive tolk- och översättningstjänster, och verksamhetens kostnader samt den behövliga sakkunskapen.

Till följd av flyktingkrisen i Europa ökade asylärendena betydligt såväl i rättshjälpen som i Helsingfors förvaltningsdomstol och högsta förvaltningsdomstolen. Om handläggningen av asylärenden i rättshjälpen, förvaltningsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen rapporteras i regeringens årsberättelse i kapitel 2.4 Flyttningsrörelsen och kontrollen av migrationen.

Efter att räntetaket för små konsumtionslån infördes (1.6.2013) minskade antalet beviljade smålån (s.k. snabblån) tydligt men uppgifter från tredje kvartalet av 2015 ger vid handen att de här lånen har börjat öka igen. En delorsak är att företagen som tillhandahåller smålån har ändrat sitt utbud i riktning mot flexkrediter.

På förvaltningsområdet pågår fem omfattande projekt för att utveckla it-systemen, som i beredningsskedet tar upp betydande resurser men som kommer att göra verksamheten avsevärt mer effektiv efter att de blivit färdiga.

Brottsligheten i Finland har hållits på en rätt stabil nivå under de senaste åren, och all form av brottslighet är låg i relation till folkmängden i internationell jämförelse. Det viktigaste draget i utvecklingen av kriminaliteten de senaste åren är att stölderna har minskat under en längre tid. Bedrägeribrottsligheten – i synnerhet på internet – har däremot ökat. Rattfylleribrotten har minskat jämfört med tidigare år. Även antalet brott mot liv har minskat ända sedan mitten av 1990-talet.

Våldtäktsbrotten har hållits kvar på samma nivå som under de föregående åren, men antalen sexuella antastanden som anmäldes till polisen har ökat klart. Det här beror till stor del på den lagändring, som trädde i kraft i 2014 och som gör det möjligt att undersöka antastanden som en egen brottsbeteckning. Invandrares brottslighet och utbredningen av hatbrott debatteras livligt i medierna, men ännu finns det inga statistikuppgifter om saken. Hatretoriken har ökat markant i de sociala medierna.

I Finland sjunker både antalet fångar och förbrytare som avtjänar någon samhällsutförande och den statistikförda brottsligheten. Den rådande kriminalpolitiska utvecklingen är unik i europeiskt perspektiv. Som bäst bereds dock sådana lagprojekt med an-

knytning till utvecklandet av påföljdssystemet som kommer att leda till att Finland bör förbereda sig på att fångarna blir fler.

3.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Det allmänna svaga ekonomiska läget hotar att försämra medborgarnas rättssäkerhet och påverkningsmöjligheter samtidigt som det ökar arbetslösheten och marginaliseringen. Den svaga ekonomiska situationen kräver att rättsväsendets verksamhet görs mer effektivt genom strukturella reformer och utveckling av IKT-systemen.

När de stora åldersklasserna går i pension finns det, om man inte ägnar saken särskild uppmärksamhet, en risk för att sådant kunskaps- och erfarenhetsbaserat arbete som bygger på erfarenhet försvinner från förvaltningsområdet.

Justitieministeriets förvaltningsområde är så gott som fullständigt beroende av fungerande it-system och it-förbindelser. Framtidens hotbilder har att göra med informationsteknikens tillförlitlighet och det växande beroendet av utomstående tjänsteleverantörer. Digitaliseringen för också med sig nya slag av hot då brotten som görs över internet blir vanligare.

Den växande ojämlikheten mellan medborgarna, samhällets tudelning och människors marginalisering ökar brottsligheten och otryggheten. Till följd av det ökade antalet asylsökande bör man också bereda sig på att den rasistiska kriminaliteten och radikaleringen, den grå ekonomin och utslagningen eventuellt kan öka.

De försämrade förbindelserna mellan Ryssland och EU kan försvaga verkställigheten av internationella konventioner och den gränsöverskridande rättssäkerheten.

3.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 3. Utvärdering av hur de samhällseliga effektmålen har uppnåtts
(på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motivering
Det konstitutionella systemet är stabilt, öppet och tillförlitligt och tryggar det demokratiska beslutsfattandet samt tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna.	God	Inga förändringar har inträffat i det konstitutionella systemet. Demokratiindikatorerna, användningen av olika system för deltagande och de andra indikatorerna som hör till det konstitutionella systemet stöder bedömningen att målet har uppnåtts.
Rättsordningen bildar en kontrollerbar och fungerande helhet, lagstiftningen är tydlig och fungerar effektivt så att den uppfyller de mål som satts för den.	Nöjaktig	År 2015 granskades 855 lagförslag i laggranskningsenheten. Enheten hann inte granska alla förslag på grund av pressade tidtabeller och begränsade resurser. Eftersom det konkreta lagberedningsarbetet utförs i de olika ministerierna kan justitieministeriet påverka målet endast delvis. Justitieministeriet deltar dock till exempel i att utbilda lagberedarna, vilket bidrar till att en god lagberedningsprocess iakttas.
Den offentliga förvaltningen fungerar i enlighet med principerna för god förvaltning.	God	Det har inte skett några förändringar i den offentliga förvaltningens verksamhet med avseende på god förvaltning. Ur justitieministeriets perspektiv fungerar den offentliga förvaltningen i Finland i enlighet med principerna för god förvaltning. Den allmänna förvaltningslagstiftningen bidrar till att säkerställa att målet förverkligas.
De ovan nämnda målen som gäller det rättsliga systemet och dess verksamhet	Nöjaktig	EU går allt kraftigare in för att förbättra lagstiftningen. Tillämpningsområdet för förordningen rörande allmänhetens

förverkligas även i EU:s strukturer och samarbete.		tillgång till handlingar som finns hos de europeiska institutionerna har inte kunnat utvidgas till att gälla alla unionens organ och byråer på det sätt som avses i Lissabonfördraget, eftersom institutionerna är oeniga om förordningsändringarnas omfattning. Kommissionen har inte lämnat ett förordningsförslag i enlighet med Lissabonfördraget om iakttagandet av principerna för god förvaltning i de europeiska institutionernas arbete.
De grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna inklusive de språkliga rättigheterna tillgodoses bättre i den offentliga verksamheten, medvetenheten om rättigheterna och om de rättsmedel som står till buds har ökat.	Nöjaktig	Under året har ministeriet informerat bland annat om språkliga rättigheter och deltaganderättigheter. Bedömningen är dock att det inte skett några betydande förändringar i kännedomen om eller tillgodoseendet av rättigheterna.
Demokratin fungerar och förutsättningarna för medborgarinflytande är goda. Medborgarna deltar i och påverkar beredning samt beslutsfattande.	God	Under året inrättades nya kanaler för medborgarinflytande då de elektroniska demokratitjänsterna blev färdiga. En ny utlåntjänst togs i bruk och medborgarinitiativet användes flitigt. De nya verktygen har förbättrat möjligheterna till delaktighet och piggat upp demokratin i Finland.
Valrättigheterna tillgodoses och det är så lätt som möjligt att delta i val.	Utmärkt	Förrättandet av riksdagsvalet 2015 förlöpte utmärkt och inga nämnvärda problem rapporterades. I samband med valet genomfördes kampanjen Allas val och samarbete bedrevs också med organisationer som representerade olika grupper. På så sätt lyckades man underlätta deltagandet och respon- sen var positiv.
Samhället är allt mera mångfasetterat och pluralistiskt. Rättssystemet erbjuder en klar struktur inom vilken medborgarna kan ordna sina rättsförhållanden på ett förutsebart och jämlikt sätt och som säkerställer att barns och andra utsatta personers rättigheter beaktas.	God	Lagstiftningen har reviderats för att införa könsneutralt äktenskap. I den reviderade lagstiftningen om faderskap betonas barnets rätt att få veta sitt biologiska ursprung.
De bolagsrättsliga bestämmelserna stöder den operativa verksamheten och säkerställer att parternas rättsskydd förverkligas.	God	Den bolags- och stiftelserättsliga regleringen har utvecklats långsiktigt för att förbättra de olika bolagsformernas internationella konkurrenskraft och verksamhetsförutsättningar. De senaste reformerna gäller lagstiftningen om stiftelser samt om personbolag.
Var och en har ett rättsmedel till förfogande för tillgodoseende av sina rättigheter.	God	Domstolarna ger sina rättsliga avgöranden i förfaranden som är beroende av ärendets art i genomsnitt inom skäligen tid. Av alla anhängiga ärenden är dock andelen ärenden som varit anhängiga i över ett år fortfarande stor. Med hjälp av rättsväsendets yrkeskunniga personal har även de klienter som är i den svagaste ställningen fått tillräckliga rättstjänster. Under berättelseperioden har systemet för sökande av ändring i förvaltningsärenden utvecklats genom att utvidga förfarandena för begäran om omprövning och systemet för besvärstillstånd till nya ärendegrupper.
Förfarandena är rättvisa.	God	För att snabba upp handläggningen av tviste-, brotts- och tillståndsärenden utvidgades tillämpningsområdet för hovrätternas system för tillstånd till fortsatt handläggning. Då rättsprocesserna förkortas kommer också parternas rättegångskostnader att minska. Lagstiftningen om bevisning reviderades med beaktande av samhällsutvecklingen. Ur lagen ströks bland annat ogrundade skillnader mellan olika persongrupper såsom äkta makar och sambor. Domstolarnas och förvaltningsmyndigheternas förfaranden uppfyller de krav som grundlagen ställer på en rättvis rättegång och de kriterier som gäller för god förvaltning.
Rättsskyddet förverkligas på ett ekonomiskt och effektivt sätt, även i gränsöverskridande ärenden.	God	Parternas rättegångskostnader ligger på samma nivå som under tidigare år. Domstolarna och rättshjälpen är lika ekonomiska och effektiva som de varit under tidigare år. Utsökningens indrivningsresultat var stort (1 090 miljoner euro). Andelen indrivna penningfordringar av det sammanlagda beloppet av penningfordringar, som man lyckas driva in genom utsökning och för vilka medellöshet konstaterats, låg kvar på samma höga nivå som under tidigare år (50 %).

		Den genomsnittliga handläggningstiden för utsködningsären- den låg på en nivå som översteg målet och fjolårets nivå. Tillämpningsområdet och de processuella bestämmelserna för Europeiska unionens förordning om småmålsförfarande har reviderats och man har betonat användningen av data- teknik i gränsöverskridande rättegångar. För konsumenttvister har det i alla medlemsländer inrättats ett heltäckande förmånligare och smidigare nätverk för lösning av tvister som står utanför domstolarna.
Brottsligheten och de negativa följderna av den minskar.	God	I det antal brott som kom till polisens kännedom skedde inga stora förändringar jämfört med året innan. Den totala brotts- ligheten minskade något (1,1 %). Bedrägerierna har ökat betydligt på 2000-talet. Under 2015 avslöjades 10,3 % mera bedrägeribrott än året innan. I fråga om misshandelsbrott anmäldes 3,2 % mera fall än 2014. I Finland är såväl antalet fångar, antalet förbrytare som avtjänar samhällspåföljder som den statistikförda kriminaliteten på väg neråt. Den rådande kriminalpolitiska utvecklingen är unik i europeiskt perspektiv.
Säkerheten och trygghetskänslan ökar.	Nöjaktig	Enligt den nationella offerundersökningen upplevde finlän- darna något mindre hot- och våldssituationer 2013 än 2012. Knappt 30 % uppgav att de varit rädda för att utsättas för våld utanför hemmet om kvällen. Otryggheten har sannolikt vuxit till följd av den debatt som förts i offentligheten om det ökade antalet asylsökande. Enligt en undersökning som Räddningsbranschens centralorganisation i Finland har låtit göra ser 89 % av medborgarna Finland som ett tryggt land, men trygghetskänslan är starkt polariserad.
Det straffrättsliga ansvaret förverkligas effektivt och högklassigt med beaktande av parternas rättsskydd.	God	Den genomsnittliga åtalsprövningstiden låg på samma nivå som året innan, vilket uppfyllde målen. Antalet ärenden som varit föremål för åtalsprövning över ett halvt år och över ett år ökade jämfört med föregående år. De snabbhetsmål som satts upp i budgeten nåddes därmed inte till alla delar. Domstolarnas behandlingstider för brott är rimliga. Utsökningens specialindrivning gav ett helhetsresultat i euro på 51 miljoner. Specialindrivningen fungerade också effektivt i ljuset av andra resultat.

Till följd av effektmålens natur inverkar även lyckade åtgärder som vidtagits under året på samhällsutvecklingen vanligtvis med flera års dröjsmål. Det bör påpekas att justitieministeriet kan påverka flera av effektmålen endast delvis.

3.4 Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet

Framtiden för den inre säkerheten och rättsvården i Finland

En parlamentarisk arbetsgrupp gav sin rapport om den inre säkerhetens samt rätts- vårdens framtid i Finland i mars 2015. En viktig avsikt var att definiera målen på lång sikt och grunderna för säkerhetens och rättsvårdens resurser. I regeringsprogram- men tilldelades den inre säkerheten en årlig tilläggsfinansiering på 50 miljoner euro från och med 2016, av vilket 17,5 miljoner per år enligt höstens rambeslut går till justitieministeriets förvaltningsområde. Då man dessutom beslutade om finansiering- en av tre nya omfattande IKT-projekt 2015 kan den parlamentariska arbetsgruppens centrala förslag generellt sett anses ha blivit genomförda för rättsväsendets del.

3.4.1 Domstolarna

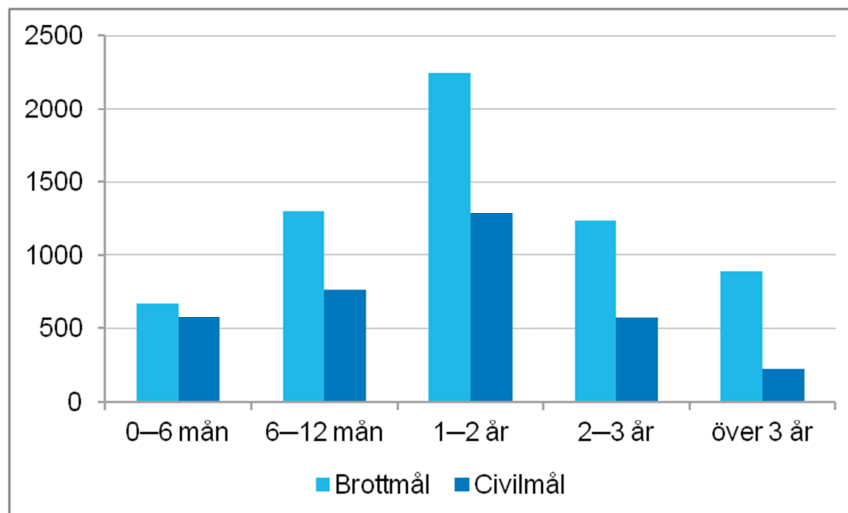
Målet var att ta ansvar för den totala rättegångstiden i samtliga behandlingsfaser bland att genom att särskilt följa ärenden som dröjt över ett år i respektive domstolsinstans och genom att främja en snabb behandling av ärendena.

År 2015 betalades gottgörelse för dröjsmål i 14 ärenden. En gottgörelse gällde dröjsmål i en förvaltningsdomstol och de andra gällde tingsrätter. Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna gav sitt slutgiltiga avgörande i ett ärende där Finland inte fälldes för domstolsbehandlings längd.

Det borde inte förekomma några dröjsmål alls. I förhållande till det årliga antalet behandlade ärenden är gottgörelserna inte oskäligt många. Antalet gottgörelser ger dock inte en fullständig bild av helhetssituationen för dröjsmålen i rättegångar, eftersom de i brottmål kan beaktas som en strafflindrande faktor.

I figuren nedan återges den totala behandlingstiden för ärenden som hovrätterna avgjorde. För brottmål handlar det om den sammanlagda tiden för förundersökning, åtalsprövning, tingsrättsbehandling och hovrättsbehandling och för civilmål den sammanlagda tiden för tings- och hovrättsbehandling.

Figur 1. Total behandlingstid för ärenden som hovrätterna avgjorde 2015

Med beaktande av att de ärenden som behandlas i hovrätten är mer komplicerade än normalt kan de totala behandlingstiderna för brottmål (26 mån) och civilmål (18 mån) anses vara skäliga.

Med beaktande av ärendenas karaktär enligt ärendekategori var domstolarnas genomsnittliga behandlingstider på samma nivå som under tidigare år och mestadels skäliga. I tingsrätterna behandlades brottmål på fyra månader i genomsnitt och omfattande tvistemål på 9,3 månader i genomsnitt. Försäkringsdomstolens genomsnittliga behandlingstid var 13,3 månader, vilket är för länge.

För att rättsskyddet skulle tillgodoses på ett likvärdigt sätt var strävan att minska de regionala skillnaderna i behandlingstid i hovrätterna och förvaltningsdomstolarna. I tingsrätterna var målet att den genomsnittliga behandlingstiden för brottmål i ingen tingsrätt är mer än tre månader längre än landets medeltal.

Den längsta genomsnittliga behandlingstiden i hovrätterna var 0,5 månader (2014 1,1 mån.) och i förvaltningsdomstolarna 1,8 månader (2014 1,3 mån.) längre än medeltalet för hela landet. I hovrättsfasen var den genomsnittliga behandlingstiden 6,1 månader. I de ärenden där tillstånd till fortsatt behandling inte beviljades var behandlingstiden 1,9 månader i genomsnitt. Förvaltningsdomstolarnas genomsnittliga behandlingstid var 8,5 månader. För brottmål i tingsrätterna var den största avvikelser från medeltalet för hela landet 3,3 månader och för omfattande tvistemål 6,4 månader. De regionala skillnaderna var rätt små med undantag för de omfattande tvistemålen i tingsrätterna, och även för deras del väntas en förbättring.

3.4.2 Rättshjälp

Målet var att var och en, även de som befinner sig i en ekonomiskt svår situation, i ett så tidigt skede som möjligt ska få den hjälp de behöver för att lösa ett rättsligt problem. Rättshjälp erbjuds på ett helhetsekonomiskt ändamålsenligt sätt.

Ambitionen är att lösa rättsliga problem i ett så tidigt skede som möjligt bland annat genom juridisk telefonrådgivning som är skäligen till kostnaderna. År 2015 gav rättshjälpsbyråernas offentliga rättsbiträden telefonrådgivning cirka 11 000 gånger, vilket var rekord.

År 2015 betalades privata rättsbiträden cirka 53,5 miljoner euro i arvoden och kostnadsersättningar, vilket är 3,1 miljoner euro mer än året innan. Att arvodena ökade berodde delvis på att de flesta asylsökandes asylärenden sköttes av privata rättsbiträden. Rättshjälpsbyråerna fattade i brådskaande ordning och på kort tid ett rekordantal beslut om rättshjälp i asylärenden (cirka 8 000 st.).

Tabell 4. Målet och resultaten för rättshjälp och den allmänna intressebevakningen

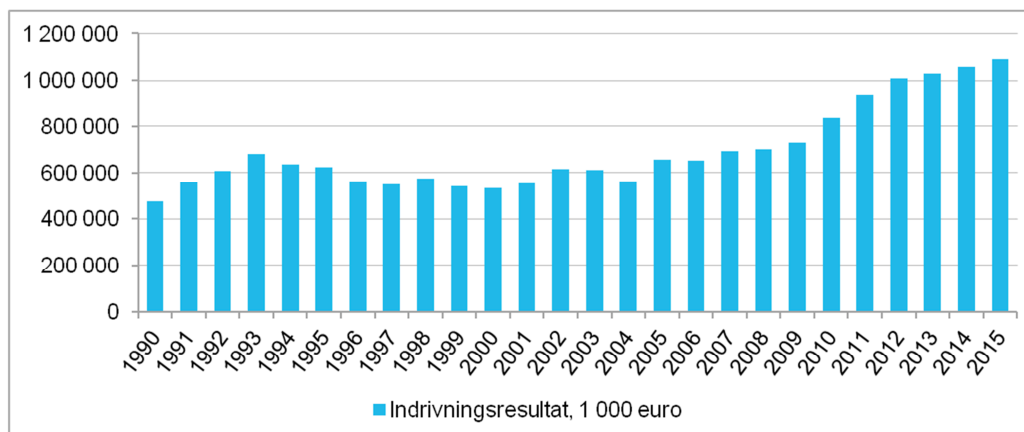
	2013 utfall	2014 utfall	2015 budgetmål	2015 utfall	2015 skillnad mellan utfall och budgetmål
Rättshjälp					
Produktivitet, vägd arbetstid/årsv.	478	473	486	477	-2 %
<i>Kundtillfredsställelse (skala 1–5, där 3=god och 4=berömlig)</i>					
- biträdets kunskande och yrkesskicklighet	4,1	4,1		4,3	
- effektivitet och skäliga kostnader	3,9	3,9		4,3	
Kostnaderna för den offentliga rättshjälp per medborgare, euro	12,8	14,0		14,6	
Allmän intressebevakning					
Antalet huvudmän, st.	35 891	36 817	37 300	37 331	0 %
Produktivitet, huvudmän/årsv.	61	61	64	60	-6 %

Rättshjälpsbyråernas klienter bedömde att kvaliteten på tjänsterna förbättrats jämfört med tidigare år och att kostnaderna hållits på en rätt skälig nivå.

3.4.3 Utsökningsväsendet

Målet var en effektiv skuldindrivning i ett så tidigt skede som möjligt samtidigt som man ser till parternas rättssäkerhet, samt bekämpning av kreditförluster och den grå ekonomin.

Figur 2. Utsökningens indrivningsresultat i euro sedan 1990, nominella värden

Tabell 5. Utsökningsväsendets mål och resultat

	2013 utfall	2014 utfall	2015 budgetmål	2015 utfall	2015 skillnad mellan utfall och budgetmål
Indrivningsresultat, d.v.s. belopp som redovisats till de sökande, mn euro	1 031	1 058	945	1 090	15 %
Handläggningstid, mån.	6,9	7,1	7,2	6,9	-0,3 mån.
Lönsamhet, euro/handlagt ärende	33	37	37	37	0 %
Produktivitet, handlagda ärenden/årsv.	2 519	2 412	2 209	2 416	9 %

Trots att antalet ärenden som kom till utsökning och fordringsbeloppen minskade, fanns det ändå fler gäldenärer av olika slag och fler nya gäldenärer 2015 än året innan. Tack var effektiv indrivning var mängden gäldenärer ändå låg vid årets slut, i likhet med tidigare år. Handläggningstiden för ärenden förkortades från året innan.

Indrivningsresultatet ökade med 32 miljoner euro från föregående år. Långtidsuppföljningen visar att utsökningens indrivningsresultat har ökat avsevärt. Resultatet påverkas av gäldenärens betalningsförmåga, utsökningens effektivitet samt de anhängiga ärendenas antal och art. Det som för tillfället bäst förklarar ökningen är utsökningens förbättrade effektivitet som är en följd av en utveckling av informationssystem och arbetsmetoder samt ett gott engagemang från personalens sida, samtidigt som det pågår en krävande strukturreform av utsökningen.

Inom utsökningens specialindrivning koncentrerar man sig på gäldenärer (bl.a. gäldenärer som är misstänkta för ekonomiska brott), vilkas förmögenhet det är särskilt arbetsdrygt att utreda, och åtgärderna i anslutning därtill kräver mycket arbete. Inom specialindrivningen varierar årsresultaten i euro rätt mycket på grund av verksamhetens karaktär. År 2015 översteg resultatet målet och resultatet har varit gott under hela den tid som den riksomfattande specialindrivningen har varit verksam. År 2015 översteg specialindrivningen sitt mål i fråga om antal skulder i euro som togs till be-

handling och utmätte (87,5 miljoner euro) och beslagtogs (75 miljoner euro) en betydande mängd egendom.

Utsökningsväsendet genomgår som bäst en strukturreform av exekutionsväsendet som syftar till att förbättra produktiviteten och lönsamheten utan att äventyra parternas rättssäkerhet. År 2015 drog justitieministeriet upp riktlinjerna för projektet och kom överens med finansministeriet om projektets IKT-utvecklingsarbete och finansieringen av det. Det lagstiftningsarbete som strukturreformen kräver inleddes.²

3.4.4 Kriminalpolitik

Kriminalpolitiken hade som mål att minska brottsligheten och de skadliga följderna av den samt att förbättra säkerheten och trygghetsskänslan. Ett ytterligare mål var att det straffrättsliga ansvaret förverkligas effektivt och högklassigt med beaktande av de berörda parternas rättsskydd. Det här förutsätter att flera förvaltningsområden har en gemensam målsättning och gemensamma linjer.

Bekämpning av den grå ekonomin

Om domstolarnas, utsökningsväsendets och åklagarväsendets bekämpning av den grå ekonomin rapporteras i bilaga 3 till regeringens årsberättelse (Åtgärder med anledning av riksdagens uttalanden och ställningstaganden) vid ifrågavarande ställningstagande till revisionsanmärkningen (RSk 42/2010 rd – Ö 8/2010 rd – ReUB 9/2010 rd 3. Tillräckliga resurser för bekämpning av svart ekonomi).

Åklagarväsendet

Åklagarväsendets mål var att se till att det straffrättsliga ansvaret förverkligas effektivt och högklassigt som en del av kedjan för behandling av brottmål och med beaktande av rättsskyddet.

Tabell 6. Åklagarväsendets mål och resultat

	2013 utfall	2014 utfall	2015 budgetmål eller uppskattning	2015 utfall	2015 skillnad mellan utfall och budgetmål/ uppskattning
VERKSAMHETENS OMFATTNING					
Ärenden som inkommit för åtalsprövning, st.	83 720	84 409	86 000	83 370	370
Ärenden som avgjorts i åtalsprövning, st.	82 829	84 846	83 000	83 948	948
SNABBHET					
Genomsnittlig åtalsprövningstid, mån.	1,94	1,97	2,0	2,0	0
Ärenden som väntat på åtalsprövning i 6–12 mån., st.	1 791	2 173	2 000	2 566	-566
Ärenden som väntat på åtalsprövning i över 12 mån., st.	169	209	150	264	-114
PRODUKTIVITET					
Avgjorda ärenden/årsv., hela personalen	828	899	827	910	83
Avgjorda ärenden/årsv., åklagare	1 215	1 316	1 223	1 315	92
LÖNSAMHET					
Omkostnader/avgörande, euro	101	95	102	94	-8

² Betänkandet på finska: http://www.valtakunnanvoudinvirasto.fi/material/attachments/vvv2/vvliitteet/9XPFMfEPv/Ulosoton_rakenneuudistushankkeen_lainsaadantotyoryhman_ensimmainen_mietinto.pdf

Den genomsnittliga tiden för åtalsprövning låg kvar på samma nivå som 2014, men i krävande ärenden (t.ex. brott mot liv, ekonomiska brott, grova narkotikabrott och sexualbrott) förkortades den genomsnittliga tiden för åtalsprövning något jämfört med 2014. Åklagarväsendets operativa effektivitet förbättrades med nästan alla indikatorer jämfört med året innan.

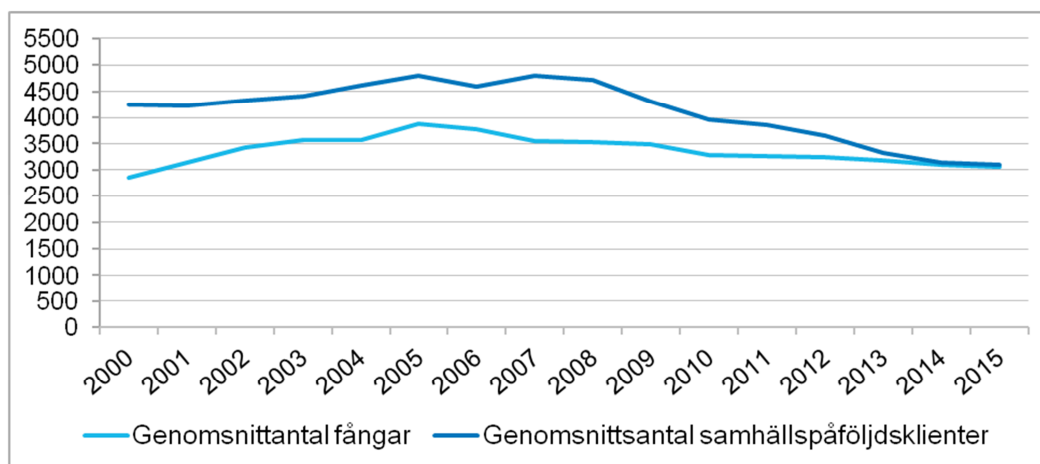
Antalet ärenden som varit länge i åtalsprövning ökade dock. En bidragande orsak var att åklagarväsendet förfogade över cirka 10 färre årsverken än föregående år.

Skillnaderna i de genomsnittliga tiderna för åtalsprövning mellan åklagarenheterna ökade något jämfört med 2014. Variationsbredden var mellan 1,1 och 3,5 månader.

Verkställigheten av straff

Det genomsnittliga antalet fångar per dag har minskat med 820 (21 %) från 2005, då antalet fångar var som störst (medeltal 3 068 år 2015). Antalet samhällspåföljdsklienter (3 093 år 2015) har fortsatt att gå ner. På fem år har antalet grova rattfyllerifall som kommit till polisens kännedom minskat med nästan en tredjedel, vilket är den största enskilda förklarande faktorn till nedgången i antalet samhällstjänstdomar.

Figur 3. Samhällspåföljdsklienter i genomsnitt per dag och genomsnittantalet fångar per dag åren 2000–2015

Målet för verkställigheten av straff var att minska återfallsbrottsligheten genom att förbättra förövarens möjligheter till en icke-kriminell livsstil.

Tabell 7. Upprepade påföljder inom en uppföljningstid på fem år, %

	Utfall 2013 (2008 frigivna)	Utfall 2014 (2009 frigivna)	Utfall 2015 (2010 frigivna)
Fängelse, samhällstjänst eller övervakningsstraff efter att ha frigivits från fängelse	57,5	54,2	55,4
Fängelse, samhällstjänst eller övervakningsstraff efter att ha fullgjort samhällstjänst	37,3	34,8	35,8
Upprepade påföljder för personer som frigivits genom övervakad frihet på prov; fängelse, samhällstjänst eller övervakningsstraff	20,7	33,4	35,7

Återfallsbrottsligheten har utvecklats i en positiv riktning under de senaste åren, vilket har bidragit till att stävja kostnadsökningen för verkställigheten av straff. Siffrorna från den femåriga uppföljningen återger situationen för de förbrytare som frigavs 2008, 2009 och 2010. Vilka återverkningar de anpassningsåtgärder som gjorts i den offentliga ekonomin efter 2010 har haft på för verksamheten syns därmed ännu inte i den här återfallsstatistiken. Återfallsbrottsligheten har minskat till följd av Brottsförbyggelsens och andra myndigheters rehabiliterande arbete men också av den allmänna nedgången i kriminalitet, den växande medelåldern hos dem som avtjänar straff (återfallsbenägenheten minskar vid högre ålder) och uppgången i den proportionella andelen förstagångsfångar (de begår nya brott mer sällan än andra).

Tabell 8. Mål och resultat för verkställigheten av straff

	2013 utfall	2014 utfall	2015 budgetmål	2015 utfall	2015 skillnad mellan utfall och budgetmål
Fängelsefångars deltagande i verksamhet i medeltal per dag, %	63	64	60	66	6 %-enheter
Fångar i öppna anstalter i medeltal per dag, %	35	36	37	38	1 %-enheter
Nettoomkostnader, euro/fånge	61 896	63 696	64 635	64 970	335
Nettoomkostnader, euro /samhällspåföljdsklient	5 327	5 629	6 084	5 455	-629
Fångar i medeltal per dag/årsv.	1,33	1,32	1,38	1,30	-0,08
Samhällspåföljder som verkställs per dag i medeltal/årsv.	12,0	13,0	12,0	12,3	0,03

År 2015 ökade antalet fångar som deltog i övervakad frihet på prov (24 %) och användningen av öppna anstalter. Färre fångar än tidigare frigavs direkt från en sluten anstalt, vilket var ägnat att öka säkerheten i samhället. Brottsförbyggelsens personalstyrka minskade med 33 årsverken från 2014 (totalt -195 årsverken under 2012–2015) på grund av åtgärderna för att anpassa ekonomin. Riksdagens biträdande justitieombudsman har uttryckt sin oro för att fångarna tillbringar lite tid utanför cellen och deltar lite i olika verksamheter³. Andelen fångar som helt stod utanför alla verksamheter var 27 % (31 % 2014) och antalet fångar som deltog i missbrukarrehabilitering, programarbete och utbildning var lågt. Brottsförbyggelsen inledde 2015 ett utvecklingsprojekt för närarbete som tar sikte på att öka det interaktiva arbetet utanför cellen.

De andra myndigheternas engagemang i arbetet för att minska återfallsbrottsligheten under den tid som en person avtjänar sitt straff återspeglar sig på Brottsförbyggelsen myndighetens resultat i synnerhet i fråga om utbildnings-, arbetskrafts- och social- och hälsovårdstjänster som myndigheten inte ordnar själv. Utbildningsnivå och arbetslöshet har ett starkt samband till våldsutövning och att avlägga en examen på andra stadiet är den viktigaste enskilda faktorn som skyddar för kriminalitet.⁴ Andelen fångar som studerar varje dag har minskat från 11 till 7,5 % på fem år (2015). Under en femårig uppföljningsperiod var återfallsbrottsligheten 20 % mindre hos fångar som hade uppnått utbildningsmålet i deras plan för strafftiden. Från och med början av 2016 överfördes ansvaret för att ordna fångarnas hälsovård till Institutet för hälsa och välfärd med målet att främja fånghälsövdens kvalitet och en bättre kontinuitet i vården vid övergången till den offentliga hälsovården.

³ EOA 24.6.2015/ 1901/2/2011.

⁴ Aaltonen 2013: Socioeconomic differences in crime and victimization. A Register-Based Study. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152463/julkaisu_263.pdf?sequence=1

3.5 Sametingets berättelse för 2015, 1.3.2016

Enligt 1 kap. 7 § i sametingslagen (974/1995) utarbetar sametingen årligen för statsrådet en berättelse över betydelsefulla händelser i utvecklingen av de frågor som särskilt angår samerna för utarbetande av regeringens berättelse.

1. SAMETINGETS VERKSAMHET

Sametinget företräder med stöd av grundlagen och sametingslagen samerna och uttrycker samernas officiella ståndpunkt (5 § och 5 §). Med tanke på samernas grundläggande rättigheter är det oroväckande att man inom myndighets- och förtroendemannaverksamheten har velat bestrida Sametingets legitimitet att företräda samerna. Sametinget har deltagit i lagstiftningsprojekt genom att yttra sig om propositioner, ha hörts i riksdagens utskott och fört förhandlingar enligt 9 § i sametingslagen om framställningar. Under verksamhetsåret överlämnat Sametinget sammanlagt 67 yttranden, 13 initiativ och framställningar samt 38 promemorior och ställningstaganden, sammanlagt 118 st. Resursbrist hindrar Sametinget från att bedriva en effektiv verksamhet och dess påverkningsmöjligheter.

2. UTVECKLINGEN AV SAMERNAS GRUNDLÄGGANDE OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Till de viktigaste händelserna under verksamhetsrådet hörde att propositionen med förslag till ny sametingslag förföll i riksdagen samt att propositionen med förslag till ratificering av ILO-konvention 169 (RP 264/2014) överfördes till följande riksdag. Sålunda förverkligades inte Sametingets viktigaste projekt under valperioden. I samband med behandlingen av sametingslagen framgick det att Finlands riksdag inte kunde godkänna förslaget till sametingslag för att man inte var helt eniga om innehållet i förslaget.

Upprättandet och fastställande av vallängden för valet till Sametinget hösten 2015 och oklarheterna i anslutning till tillämpningen av 3 § i den gällande sametingslagen ledde till att sammanlagt 11 röstberättigade överklagade slutresultatet av 2015 års val. Sametingets styrelse godkände besvären och bestämde att nyval skulle förrättas. Som huvudsaklig grund för besvären anfördes att högsta förvaltningsdomstolen tillämpat 3 § i sametingslagen på ett lagstridigt sätt. Högsta förvaltningsdomstolen hade i sina avgöranden på besvär bestämt att sammanlagt 93 nya personer skulle antecknas i vallängden för sametingsvalet. I en stor del av avgörandena åsidosatte högsta förvaltningsdomstolen i praktiken tillämpningen av de objektiva kriterierna i 3 § i den gällande sametingslagen, något som enligt Sametingets uppfattningen innebär en grov kränkning av ursprungsbefolkningens självbestämmanderätt.

Sametingets styrelses avgörande som gällde förrättandet av nyval överklagades hos högsta förvaltningsdomstolen, som den 13 januari 2016 upphävde Sametingets styrelses avgörande om att nyval skulle förrättas.

3. DEN INTERNATIONELLRÄTTSLIGA UTVECKLINGEN

3.1. Klimatmötet i Paris

Sametinget deltog i klimatmötet i Paris (COP21) 29.11.–12.12.2015, som en del av Finlands delegation. Det var fråga om en konferens för det högsta beslutande organet i FN:s klimatavtal, dvs. en partskonferens (Conference of the Parties, COP).

Ursprungsfolkens viktigaste mål på mötet var att få in ursprungsfolkens rättigheter i själva avtalet (artikel 2.2), varvid de skulle vara en av de styrande principerna i avtalet. Dessutom var ursprungsfolken beredda att ställa sina traditionella kunskaper till förfogande vid anpassningen till klimatförändringen, samt hoppades på att målet skulle vara en temperaturstegring på högst en och en halv grad i stället för två. Det avtal som slutligen åstadkoms i Paris var sämre än väntat för ursprungsfolken, och ursprungsfolkens rättigheter nämns till exempel inte i avtalets operativa del, vilket var en stor besvikelse för Sametinget.

3.2. Ad Hoc-arbetsgruppen för artikel 8(j) i biodiversitetskonventionen

Den öppna internationella arbetsgruppen för artikel 8(j) i biodiversitetskonventionen, Ad Hoc Working Group on Article 8(j) and related provisions, samlades i Montreal i Kanada den 4–7 november 2015. Det var fråga om det nionde öppna mötet, där Sametinget deltog som en del av Finlands delegation.

Syftet med arbetsgruppens nionde möte var att utveckla och ge rekommendationer, inklusive anvisningar om åtgärder som hjälper staterna att utveckla och upprätthålla skyddet för och användningen av ursprungsfolkens traditionella kunskaper om biologisk mångfald samt dela god praxis. Arbetsgruppen antog rekommendationer som bygger på kunskapsbaserat förhandssamtycke samt rättvis fördelning av nyttan när traditionella kunskaper används. Dessutom fortsatte arbetsgruppen sitt arbete med att utarbeta anvisningar i anslutning till återställandet av traditionella kunskaper (repatriation), samt antog rekommendationer om biodiversitetskonventionen från FN:s permanenta forum för ursprungsfolken. Mötet godkände en terminologi i anslutning till artikel 8 (j) för vidarebefordran till partsmötet.

Det nationella genomförandet av Nagoyaprotokollet i anslutning till genomförandet av EU:s förordning om genresurser och biodiversitetskonventionen har avancerat till behandling i riksdagen under verksamhetsåret.

3.3. Den nordiska samekonventionen

Beredningen av den nordiska samekonventionen framskrider långsamt. Under verksamhetsåret fortsatte förhandlingarna i Sverige i juni och oktober. Delegationerna har med undantag för några detaljer av mindre betydelse nått samförstånd om artiklarna i kapitel 1–3 i utkastet till konvention. Tills vidare har man inte nått samförstånd om konventionens artiklar om rättigheterna till mark- och naturresurser.

4. SPECIALLAGSTIFTNING SOM BERÖR SAMERNA

Finlands regering överlämnade den 3 december 2015 sin proposition (RP 132/2015) med förslag till reform av lagen om Forststyrelsen till riksdagen. Ur propositionen hade helt och hållet utelämnats de paragrafer om skydd för den samiska kulturen som utarbetats under den föregående regeringsperioden, varför ett godkännande av

propositionen som sådan innebär ett stort hot mot en livskraftig samisk kultur i framtiden. Sametinget har motsatt sig att reformen genomförs utan de bestämmelser om skydd för den samiska kulturen som man förhandlat fram tidigare. I och med den remissdebatt som fördes i riksdagen den 17 december 2015 översändes förslaget till jord- och skogsbruksutskottet som ska inhämta grundlagsutskottets och miljöutskottets utlåtande.

Den arbetsgrupp som berett reformen av sametingslagen föreslog 2013 i sitt betänkande att de ansvariga ministerierna och Sametinget börjar utveckla den speciallagstiftning som berör samerna. Av speciallagstiftningen har totalreformen av fiskelagen slutförts den 10 april 2015 då riksdagen antog den nya fiskelagen. Sametinget lade fram förslag om ändringar av innehållet i fiskelagen i syfte att förbättra skyddet för den samiska kulturen, men förslagen beaktades inte till alla delar. Med stöd av den nya lagen stadfästes en ny fiskeförordningen den 26 november 2015. Även den nya lagen om strukturstöd för renhushållning och naturnäringar (RP 81/2015) antogs i ändrad form av riksdagen den 30 december 2015. I slutet av verksamhetsåret fördes förhandlingar om fiskeavtalet för Tana älv, men man hann inte slutföra förhandlingarna.

Tillämpningen av den nya gruvlagen (621/2011) och verksamheten för den gruvmyndighet (Tukes) som anges i lagen fortsatte för fjärde året. Syftet med lagens 38 §, att konsekvenserna av tillståndsprojekt inom samernas hembygdsområde ska bedömas, har inte uppfyllts på det sätt som lagen förutsätter. Under verksamhetsåret har det förts förhandlingar om nya riktlinjer för konsekvensbedömningen samt om den praktiska tillämpningen av 38 § i gruvlagen mellan arbets- och näringsministeriet (ANM), Tukes och Sametinget. Under förhandlingarna har man dock inte nått ett för alla parter tillfredsställande samförstånd om hur den konsekvensbedömning som avses i 38 § i lagen ska utföras i samernas hembygdsområde.

5. SAMERNAS SPRÅKLIGA RÄTTIGHETER

Samernas språkliga rättigheter har inte avancerat under verksamhetsområdet. Med några få undantag kan samerna inte uträtta ärenden hos myndigheterna på sitt eget språk. Över hälften av samerna bor utanför samernas hembygdsområde. Även de befinner sig i en svag ställning när det gäller att få service på det egna språket. De viktigaste myndigheternas tjänster har i allt högre grad omvandlats till e-tjänster. Det är svårare än förr att få service på samiska och det krävs specialarrangemang för att få service på samiska.

Sametinget har föreslagit för justitieministeriet att det anslag som avses i 31 § i samiska språklagen höjs så att det motsvarar de faktiska behoven, eftersom det reserverade anslaget täcker bara en tredjedel av de faktiska behoven. Under verksamhetsåret har justitieministeriet börjat utreda behoven av att utveckla samiska språklagen. Sametinget anser det viktigt att samiska språklagen revideras så snabbt som möjligt och så att lagen tryggar samernas språkliga rättigheter i praktiken.

5.1. Program för att stimulera det samiska språket

Samtliga samiska språk som talas i Finland är hotade, men i synnerhet skoltsamiskan och enaresamiskan hotar att försvinna. I samernas hembygdsområde är också nordsamiskans ställning svag i synnerhet i Enontekis kommun och på Lapplands renbeteslags område i Sodankylä kommun.

Genomförandet av programmet för att stimulera det samiska språket har inte framskridit på det sätt som Sametinget önskat. Statsrådet har den 3 juli 2014 fattat ett principbeslut om åtgärder för att stimulera det samiska språket. Åtgärdsprogrammet innehåller 21 åtgärder som gäller småbarnspedagogik, språkboverksamhet, undervisning, utbildning, kultur och den vuxna befolkningens språkstudier samt möjligheterna för samer bosatta utanför samernas hembygdsområde att upprätthålla, lära sig och utveckla sitt eget språk och sin egen kultur. Det uppstår hela tiden nya behov av åtgärder som gäller det samiska språket, trots att inte ens åtgärderna i det godkända programmet har genomförts. Sametinget har framfört för statsminister Sipiläs regering att ett nytt program för att stimulera och upprätthålla det samiska språket borde börjar utarbetas.

5.2. Sámi Giellagáldu

Verksamheten vid Sámi Giellagáldu, dvs. det samnordiska fack- och resurscentrumet för de samiska språken, återupptogs den 1 augusti 2015 efter att ha legat nere sedan den 30 juni 2014 då projektet Sáfá2 avslutades och finansieringen upphörde. Sametingen i Finland, Sverige och Norge startade projektet Giellagáldu den 1 augusti 2015, som finansierar Sámi Giellagáldus verksamhet. Giellagáldu-projektet är ett Interreg-projekt som finansieras från delområdet Sápmi av EU-programmet Interreg V A Nord, samt av sametingen i Finland, Sverige och Norge, Lapplands förbud och Troms fylke. Projektet leds av Sametinget i Finland och projektet avslutas den 31 maj 2018. Sámi Giellagáldus uppgift är att utveckla och stärka den samiska språkvården och det språkpolitiska samarbetet. Sámi Giellagáldu bär det högsta ansvaret för det samiska språksamarbetet, det språkfackliga arbetet och samiska språktjänster för språkanvändarna.

6. KULTURVERKSAMHET

Sametinget delade ut sammanlagt 176 000 euro i understöd för att främja samisk-språkig kultur och för samiska organisationers verksamhet samt 15 000 euro av anslaget för främjande av samisk konst och kultur för att stödja nordiska sameorganisationer. Anslaget användes för att bevilja verksamhets- och projektbidrag till samiska föreningar, arbets- och projektunderstöd till samiska konstnärer och hantverkare samt publikationsunderstöd för bland annat utgivning av musik och en tidning på enaresamiska.

Dessutom delade Sametinget ut ett specialbidrag på 18 000 euro till en samisk delegation som representerade Finland i de första världsmästerskapen för ursprungsfolk (World Indigenous Games, I-Games 2015). Sametinget delade ut 10 000 euro till samiska föreningar utanför hembygdsområdet för deltagande i bokmässan i Åbo 2015. De upprepade nedskärningarna av kulturanslaget äventyrar de kulturella verksamhetsförutsättningarna och försvagar de kulturella rättigheterna, som är betydelsefulla med tanke på den samiska identiteten, samhörigheten, självbestämmanderätten och självkänslan.

7. SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSTJÄNSTER PÅ SAMISKA

Genom Sametinget betalades ett understöd på 480 000 euro till kommunerna inom samernas hembygdsområde för att trygga social- och hälsovårdstjänster på samiska. För att tillgodose samernas språkliga och kulturella rättigheter inom social- och hälsovården är det viktigt att anslaget administreras av Sametinget och att understödsbeloppet skulle motsvara de samiska serviceanvändarnas behov (social-

och hälsovårdstjänster 1,4 miljoner euro). Det separata anslag som anvisats för att trygga social- och hälsovårdstjänster på samiska är en betydande men inte tillräcklig tilläggsåtgärd. Samernas rättigheter till service på det egna språket tillgodoses slumpmässigt trots samiska språklagen. I övrigt bedriver kommunerna endast ringa planmässig verksamhet i syfte att producera service på samiska. I synnerhet skulle det behövas allmänläkar-, mentalvårds- och missbrukarvårdstjänster, hemservice utanför tjänstetiden, familjeservice, serviceboende och institutionsvård för äldre, tandvårds- och fysioterapitjänster på samiska. Sametinget anser det synnerligen viktigt att det separata statsunderstödet (moment 33.60.36) bibehålls och tryggas under social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel genom lag. I social- och hälsovårdsreformen måste samerna garanteras högklassiga och kulturenliga social- och hälsovårdstjänster på samiska liksom möjligheter enligt den samiska kulturautonomin att agera och påverka social- och hälsovårdstjänsterna och tryggheten av dem.

År 2015 ordnade Sametinget tillsammans med olika aktörer ett gränssamarbetsseminarium i syfte att trygga social- och hälsovårdstjänster på samiska som gränssamarbete. För att undanröja hindren för gränssamarbete förutsätts aktivt samarbete mellan staterna. Om den nordiska samekonventionen antas skulle det avsevärt förbättra den samiska befolkningens tillgång till effektiva social- och hälsovårdstjänster på sitt eget språk.

Finansieringen till kompetenscentren inom det sociala området minskade med en tredjedel 2015. Detta ledde till att verksamheten vid den samiska enheten vid Norra Finlands kompetenscentrum inom det sociala området minskade så att man inte längre kunde sköta enhetens lagstadgade uppgifter på det sätt som avses i lagen. Till följd av nedskärningen hamnade den samiska befolkningen i en olikvärdig ställning jämfört med majoritetsbefolkningen med avseende på främjandet av välfärd och hälsa.

8. SMÅBARNSPEDAGOGIK PÅ SAMISKA OCH KULTUR- OCH SPRÅKBOVERKSAMHET FÖR SAMER

Genom Sametinget betalades 120 000 euro till kommunerna inom samernas hembygdsområde för att trygga tillgången på dagvård på samiska. Anslaget garanterar att dagvården på samiska bibehålls som separata enheter. År 2015 fick 84 barn inom samernas hembygdsområde dagvård på samiska. För att samiska barns språkliga och kulturella rättigheter ska tillgodoses är det viktigt att anslaget administreras av Sametinget. Sametinget anvisades sammanlagt 550 000 euro i statsunderstöd för språkboverksamhet inom samernas hembygdsområde och med den summan finansierades åtta språkbon. För att stimulera samiska språket utanför hembygdsområdet anvisades 200 000 euro, som användes för att finansiera språkboverksamhet i huvudstadsregionen och Uleåborg samt för att utreda behovet av verksamhet för att stimulera språket i Rovaniemi. Språkboverksamheten för samer omfattande 72 barn inom och 10 barn utanför samernas hembygdsområde. Den nuvarande språkbofinansieringen är otillräcklig. Finansieringsbehovet för språkboverksamhet för samer är 1,7 miljoner euro.

9. UNGDOMSRÅDETS VERKSAMHET

Ungdomsrådet har ordnat program och verksamhet som överensstämmer med den samiska kulturen för samiska ungdomar och genom sin verksamhet försökt påverka och förbättra samiska ungdomars ställning och levnadsförhållanden i Finland. Ungdomsrådet har fört fram de samiska ungdomarnas synvinkel bland annat i sitt ytt-

rande om reformen av ungdomslagen. Det största evenemanget som ungdomsrådet ordnade var en konferens för samiska ungdomar i Helsingfors den 17 november 2015, där man dryftade orsakerna till att samiska ungdomar flyttar bort från sameområdet och lösningar på problemet. Ungdomsrådet har med separat finansiering lärt ut traditionella kunskaper och färdigheter till samiska ungdomar, och Ofelaš-verksamheten som inleddes 2014 har pågått till utgången av 2015. Ungdomsrådets verksamhet finansieras med undervisnings- och kulturministeriets verksamhetsunderstöd. År 2015 förfogade ungdomsrådet över 120 000 euro för sin baserverksamhet.

10. UNDERVISNING PÅ OCH I SAMISKA

Antalet elever som får undervisning på samiska har ökat med 20 jämfört med föregående läsår (185). Antalet elever som får ämnesundervisning i samiska språket har minskat något. Det totala antalet elever som får undervisning på och i samiska inom den grundläggande utbildningen och i gymnasiet ligger på föregående års nivå, dvs. drygt 600 elever. Merparten av undervisningens tillhandahålls i kommunerna inom samernas hembygdsområde. Däremot är antalet elever inom undervisningen i samiska anmärkningsvärt litet utanför kommunerna inom samernas hembygdsområde, mindre än 10 % av alla elever inom undervisningen på och i samiska. Ungefär 70 % av de samiska barnen och ungdomarna i åldern för grundläggande utbildning bor utanför kommunerna inom samernas hembygdsområde. Minst 50 % av de samiska barnen och ungdomarna står alltså fortfarande utanför undervisningen. Orsaken till situationen är olösta problem med finansieringen av undervisningen och med lagstiftningen. Samernas grundlagsfästa rätt att upprätthålla och utveckla sitt språk (GL 17.3 §) tillgodoses inte utanför samernas hembygdsområde, eftersom utbildningsanordnarna inte har förpliktats att ordna undervisning på eller i samiska utanför kommunerna inom samernas hembygdsområde. Kommunerna inom samernas hembygdsområde är skyldiga att ordna den grundläggande utbildningen för elever som kan samiska i huvudsak på samiska (L 1998/628, 10 § 2 mom.). Det är möjligt att genomföra och utveckla undervisning på och i samiska genom särskild finansiering som är begränsad till kommunerna inom samernas hembygdsområde (L 2009/1705, 45 § 1 mom.). Situationen för undervisning på och i samiska utanför samernas hembygdsområde förbättras av möjligheten till distansundervisning. Lagstiftningen och finansieringen möjliggör ännu inte distansundervisning inom den grundläggande utbildningen, men undervisnings- och kulturministeriet utreder tillsammans med Sametinget hur distansundervisning kunde bli möjlig. De delar av grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 som gäller undervisning på och i samiska översattes i samarbete mellan Sametinget och Utbildningsstyrelsen till samtliga tre samiska språk, nu finns för första gången även översättningar till enare- och skoltsamiska tillgängliga.

Strävan har varit att utöka undervisningen på samiska genom att utveckla språkbadsundervisningen. Den första nordsamiska språkbadsklassen startade hösten 2015 i Utsjoki. Ett mål med språkbadsundervisningen är att eleverna växer upp med en högklassig fungerande tvåspråkighet. Sametinget fick statsunderstöd från Utbildningsstyrelsen för ett fortbildningsprojekt för samiska lärare, vilket innebar en ny verksamhetsform för Sametinget och faktiska möjligheter att påverka utvecklingen av undervisningen på och i samiska. Utbildningen med fokus på språkbadsmetoden genomfördes tillsammans med Uleåborgs universitets Giellagas-institut. I utbildningen deltog cirka 40 samiskspråkiga lärare och småbarnspedagoger. Samtliga tre samiska språk i Finland har från och med 2015 nått den akademiska världen och är nu

läroämnen på universitetsnivå, då även skoltsamiska blev ett läroämne på universitetsnivå.

Det statsunderstöd på 500 000 euro som anvisats för framställning av läromedel på samiska har ännu inte nått målet (800 000 euro) enligt punkt 5 i statsrådets principbeslut (3.7.2014). Trots detta har särskilt arbetet med läromedel på enare- och skoltsamiska effektiverats och arbetet med läromedel uppnådde det bästa resultatet någonsin. Med statsunderstödet finansierades över 40 projekt, som under året ledde till att 12 nya läromedel på nordsamiska, 6 nya läromedel på enaresamiska och 4 nya läromedel på skoltsamiska blev klara. Sametinget köpte lärarna i samiska rättigheter till det webbmaterial för nordsamiska som modersmål som getts ut av e-girjin.net. Planeringen av digitala läromedel fortsatte. Dessutom trycktes en ny upplaga av 20 läromedel på nordsamiska, av 5 läromedel på enaresamiska och av 3 läromedel på skoltsamiska. Sametinget deltog i en nordisk arbetsgrupp för läromedel vars uppgift var att främja nordiskt samarbete kring läromedel på samiska.

Ordförande Tiina Sanila-Aikio

Tf. juristsekreterare Kalle Varis

4 Inrikesministeriet

4.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

År 2015 var på många sätt exceptionellt och mycket utmanande för inrikesministeriets förvaltningsområde och sektorn för den inre säkerheten. Mängden asylsökande som från och med sommaren 2015 växte på ett sätt som tidigare aldrig skådats i Finland flyttade över tyngdpunkten i verksamheten till hantering av omfattande invandring och minimering av dess skadliga konsekvenser. Situationen krävde att förvaltningsområdena och intressentgrupperna införde nya handlingsmodeller, eftersom mottagningen av asylsökande, behandlingen av ansökningar och integrationssystemet inte har varit dimensionerade för så här stora mängder sökande i Finland. Regeringens invandringspolitiska åtgärder godkändes hösten 2015. Invandringen ska i fortsättningen vara kontrollerad.

En viktig styrka som Finland har när det gäller säkerhet är att medborgarna litar på myndigheter, institutioner och varandra. Förtroendet stärker den sociala kohesionen, som skapar en grund för säkerhet, känslan av trygghet och ett välfungerande samhälle. Människorna får hjälp av behöriga säkerhetsmyndigheter när de behöver det, och litar också på att de får det även när hjälpbehovet inte är konkret. Okontrollerad migration ökar också hoten mot den inre säkerheten i EU, vilket återspeglar sig på Finland via både de yttre och de inre gränserna. Olaglig invandring till Finland över de inre gränserna är direkt kopplad till att de yttre gränserna har försvagats. Finland har allt tydligare blivit ett mål för olaglig invandring. Medlemsländernas åtgärder för att stoppa eller kontrollera migrationsströmmarna inom Schengenområdet genom att återinföra kontroller vid de inre gränserna eller sträma åt riktlinjerna för asyl har hittills varit okoordinerade. Vid såväl de yttre som de inre gränserna är olaglig invandring ofta kopplad till annan internationell organiserad brottslighet och andra hot mot säkerheten.

Av åtgärderna i regeringsprogrammet är den viktigaste åtgärden på inrikesministeriets verksamhetsområde beredningen av en redogörelse för den inre säkerheten.

Inom polisväsendet betonades förebyggande och minskning av brott, störande av ordningen och olyckor, bekämpning av organiserad och ekonomisk brottslighet samt grå ekonomi och trygghet av polisens handlingsberedskap, serviceförmåga och synlighet. Dessutom har polisväsendet arbetat med att främja ett positivt säkerhetstänkande och en trygg livsmiljö för medborgarna. Den stora förändringen i Finlands säkerhetsmiljö år 2015 och det rekordstora antalet asylsökande medförde utmaningar i synnerhet vad gäller de resurser som krävdes för att hantera situationen, eftersom polisen i betydande utsträckning band upp sina resurser till att svara på den akuta asylsituationen och fokuserade på övervakning av utlänningar och utvisningsverksamhet. När allvarliga brott som begicks av asylsökande lyftes fram i medierna ökade känslan av otrygghet och fördomarna mot asylsökande bland finländarna. Terrorattackerna på andra håll i Europa, såsom i Paris, och andra nya former av hot har avspeglat sig i polisens verksamhet i Finland. Det att polisen syns i gatubilden har stor betydelse för medborgarnas känsla av trygghet.

Gränsbevakningsväsendet deltog i den intensifierade övervakningen av utlänningar vid de inre gränserna och var till stöd vid asylutredningar och tillbakasändningar

samt andra myndigheters planering och ledning. Längs östgränsen fick man redan från början in de asylsökande i asylprocessen på ett kontrollerat sätt. Gränsbevakningsväsendet upprätthöll en tät diskussionskontakt med de ryska gränsmyndigheterna på alla nivåer. Gränsbevakningsväsendet deltog i EU:s gränssäkerhetsbyrå Frontex insatser för att kontrollera situationen vid de yttre gränserna.

Inrikesministeriet tillsatte i december 2015 ett projekt för att utveckla räddningsväsendet. Enligt regeringsprogrammet ska den riksomfattande ledningen, planeringen, styrningen, övervakningen och samordningen av räddningsväsendet och beredskapen stärkas och förbättras. För närvarande är räddningsväsendet ett lagstadgat samarbete mellan kommunerna, som sköts av 22 regionala räddningsverk. Hösten 2015 stakade regeringen ut en linje om att räddningsväsendet ska börja ordnas av de nya landskap som inrättas vid ingången av 2019, dock med beaktande av eventuella behov att ordna uppgifter som kräver ett större område och befolkningsunderlag på ett större område.

Parallellt med de traditionella hoten har hybrid- och cyberhot, störningar i den allmänna ordningen och säkerheten på grund av asylsituationen, brottslighet i anslutning till olaglig invandring och situationen längs Finlands östgräns trätt fram som de största hoten mot den inre säkerheten. Hotet om våldsdåd utförda av enskilda terrorister har ökat i Finland. Personer som har deltagit i strider i konfliktområden och som anländer eller återvänder till Finland och ökningen av antalet personer som är intresserade av extrema rörelser och som värvas till radikal verksamhet höjer hotet. Påverkansåtgärder av hybridkaraktär som verktyg för statlig påverkan ökade.

4.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Riskhanteringen har utvecklats betydligt under de senaste åren inom inrikesministeriets förvaltningsområde. De risker som myndigheterna inom förvaltningsområdet har definierat har delats in i fyra centrala riskkategorier för hela förvaltningsområdet och i företeelser/krav som preciserar dem.

1. Förändringar i säkerhetsmiljön och hanteringen av olaglig invandring
 - Identifiering av förändringar i omvärlden och riskidentifiering
 - Betydelsen av den inre säkerheten i relation till den övergripande säkerheten
 - Framförhållning, beredskap och reaktionsförmåga
 - Ansvarsfrågor gällande förvaltningsövergripande funktioner, samarbete mellan organisationer och verksamhetsområden
 - T.ex. migrationssituationen i Europa och dess närområden, gränssäkerhet och krisberedskap
2. Utmaningar på grund av krympande resurser
 - Tillräckliga och tidsenliga befogenheter
 - Prioriteringar och resultat i verksamheten
 - Riskbaserat ändringsledarskap
 - Tryggande av de viktigaste funktionerna och måluppfyllelsen
 - Tryggande av kompetensen och kompetenshantering

3. Stora och/eller kritiska projekt (inom IKT) och deras inbördes beroendeförhållanden
 - Inriktning av riskbaserade åtgärder inom den interna kontrollen på kritiska punkter
4. Omorganisering av funktionerna inom statsförvaltningen
 - Tryggande av kontinuiteten i fråga om IKT-funktioner och deras funktionssäkerhet samt informationssäkerhet (Valtori, statsrådets förvaltningsenhet, Suomen Erillisverkot Oy)
 - Ändring av skyddspolisens administrativa ställning

Inrikesförvaltningens riskområden är omfattande och temamässigt är de delvis desamma som i fjol. Den ökade internationella rörligheten och kriserna ute i världen har i hög grad återspeglat sig även på inrikesministeriets förvaltningsområde. Beredskapen inför större invandring har inte till alla delar varit tillräckligt stor även om man var medveten om risken för ett ökat antal flyktingar. Myndigheterna inom förvaltningsområdet reagerade på skötseln av den omfattande invandringen och invandringen kunde fås under kontroll bland annat genom ökade resurser till Migrationsverket och genom att man inrättade en flyktingluss samt ett stort antal nya förläggningar för asylsökande.

4.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 9. Utvärdering av hur de samhällseliga effektmålen har uppnåtts
(på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motivering
Polisväsendet, räddningsväsendet och Gränsbevakningsväsendet är med och upprätthåller den inre säkerheten som är så viktig för den nationella konkurrenskraften. Målet är att Finland ska vara det säkraste landet i Europa. De viktigaste målen för den inre säkerheten fastställs i förvaltningsområdets strategi för 2012–2015 och i programmet för den inre säkerheten.	God	Av åtgärderna i regeringsprogrammet är den viktigaste åtgärden med tanke på inrikesministeriets ansvarsområde den pågående beredningen av en redogörelse för den inre säkerheten. Ministeriet har stött myndigheterna inom förvaltningsområdet i samband med förändringarna i omvärlden och myndigheternas omstrukturerings samt aktivt strävat efter att säkerställa att det finns tillräckligt med resurser för verksamheten inom ansvarsområdena. I styrningen av förvaltningsområdet har fokus sedan slutet av 2015 legat på behovet av resurser i anslutning till det ökade antalet asylsökande och stödet till förvaltningsområdets myndigheter i skötseln av situationen.
Målet är dels att de grundläggande och mänskliga rättigheterna ska tillgodoses i migrationspolitiken, dels att förvaltningen fungerar, är rättssäker och följer principerna för god förvaltning.	God	Arbetet med att utveckla lagstiftningen om invandring grundar sig på de mål som har stakats ut av Finlands regering, EU-lagstiftningen och internationella avtal som är bindande för Finland. Alla tillståndsansökningar ska behandlas utan dröjsmål och inom skäligen tid. Kvaliteten på Migrationsverkets beslut har liksom tidigare hållit sig på en mycket hög nivå. Kvaliteten på besluten följs och utvärderas genom verkets resultatstyrning och inrikesministeriets laglighetskontroll.
För HALTIK är användbarhet och effektivitet det viktigaste målet i fråga om de samhällseliga verkningarna. I enlighet med detta mål möjliggör de tjänster som centralen producerar en integrering av verksamheten för aktörerna inom inrikesförvaltningen och frigör resurser för dem för den operativa verksamheten.	God	HALTIK:s tjänster har hållit sig på en god nivå och man har lyckats förbättra effektiviteten och volymfördelarna på planerat sätt. Under 2015 har man fortsatt att förbereda sig för förändringarna i omvärlden (TUVE-lagens ikraftträdande, TOSI-överföringarna till polisens IT-central, överföringen av TUVE-verksamheten till Valtori). HALTIK:s verksamhet har medverkat till att de viktigaste utvecklingsprojekten inom IKT i förvaltningsområdet framskrider.
I fråga om polisväsendet betonas förebyggande och minskning av brott, störande av ordningen och olyckor, bekämpning av organiserad och ekonomisk	God	Polisen har nått de samhällseliga effektmål som ställts för 2015: antalet brott mot strafflagen har fortsatt att sjunka. År 2015 var antalet brott mot strafflagen 465 723, vilket är cirka 8 800 färre än år 2014 och nästan 15 000 färre än

brottslighet samt grå ekonomi och trygghet av polisens handlingsberedskap, serviceförmåga och synlighet. Dessutom medverkar polisväsendet till att främja ett positivt säkerhetstänkande och en trygg livsmiljö för medborgarna.		år 2013. Gatusäkerhetsindexet⁵ har förbättrats ytterligare och är nu 98,7. Målet på 85,0 överskreds klart. År 2014 var indexet 97,5. Likaså förväntas trafiksäkerhetsindexet⁶ hållas på 2014 års nivå, dvs. cirka 180. Polisbarometern genomförs nästa gång i början av 2016. Genom förebyggande verksamhet har man lyckats minska antalet allvarliga våldsbrott. Bekämpningen av grå ekonomi har gett goda resultat även om man inte helt nådde målen. Under den senare halvan av året band det stora antalet asylsökande också upp en betydande del av arbetsinsatsen för dem som utreder ekonomiska brott. Den totala summan av sådan vinning av brott som återtog var år 2015 cirka 30 miljoner euro.
Gränsbevakningsväsendets samhälleliga effektmål är att upprätthålla säkerheten vid gränserna, säkerställa en smidig gränstrafik, ge handräckning i glest befolkade gränstrakter och kustområden, öka säkerheten till sjöss och delta i det militära försvaret. Effektmålen ska uppfyllas kostnadseffektivt på land, till sjöss och i luften också under svåra naturförhållanden och vid alla störningar och exceptionella förhållanden i samhället.	God	Nyckeltalen för Gränsbevakningsväsendets samhälleliga verkningar och kostnadsverkningar sjönk planenligt jämfört med 2014 års nivå. De minskade resurserna koncentrerades på de viktigaste uppgifterna. Gränsbevakningsväsendet deltog i den intensifierade övervakningen av utlännningar vid de inre gränserna och beredde sig på ett tillfälligt återinförande av kontroller vid de inre gränserna och ett ökat antal olagliga invandrare längs östgränsen. Längs östgränsen fick man in de asylsökande i asylprocessen på ett kontrollerat sätt. Gränsbevakningsväsendet upprätthöll en tät diskussionskontakt med de ryska gränsmyndigheterna på alla nivåer.
Ett av de viktigaste samhälleliga effektmålen för räddningsväsendet är att minska olyckorna, och i synnerhet eldsvådor och person- och egendomsskador i bränder. När en olycka sker är det räddningsväsendets uppgift att snabbt och effektivt lämna hjälp och att i den mån det är möjligt minska skadorna av olyckan.	God	De samhälleliga effektmålen för räddningsväsendet uppnåddes ganska väl. Antalet bränder minskade jämfört med de föregående åren och insatstiden höll sig på en god nivå. Antalet döda i bränder minskade något jämfört med de föregående åren och höll sig på de föregående årens genomsnittsnivå.
År 2016 kommer Finland att ha ett samordnat, nätverkande och tillförlitligt rikstäckande Nödcentralsverk, som i egenskap av den första länken i kedjan tillgodoser hjälpbehovet skyndsamt och professionellt.	Nöjaktig	Den omfattande omstrukturering av Nödcentralsverket som inleddes år 2010 blev klar 2014 och Finland har nu sex nödcentraler i stället för de tidigare 15 nödcentralerna. Införandet av det nya nödcentralsdatasystemet (Erica) har fördröjts. Systemet ska tas i bruk vid alla nödcentraler före utgången av mars 2017. Svarstiden för nödsamtal försämrades något jämfört med det föregående året. Nödcentralernas resurser påverkar svarstiderna.
Målet med migrationspolitiken är att främja Finlands internationella konkurrenskraft och att stödja uppbyggnaden av Finland som ett land som kännetecknas av tolerans, säkerhet och mångfald. Invandringen är planerad och reglerad. Vid revideringen av lagstiftningen tar man hänsyn till behovet av arbetskraft, invandrarernas varierande utgångspunkter och behov och våra internationella förpliktelser. Åtgärderna mot olaglig invandring och människohandel stärks med hjälp av omfattande samarbete och nätverkande mellan myndigheterna. Vi ser till att förpliktelserna i fråga om internationellt skydd uppfylls i asylförfarandet och mottagningsverksamheten. Ett viktigt mål är att få migrationsförvaltningen att bli	God	Det går aldrig att exakt förutsäga hur många som kommer att söka internationellt skydd. Antalet personer som sökte asyl i Finland nästan tiodubblades. Trots denna mycket snabba och aldrig tidigare skådade förändring i verksamhetsmiljön lyckades migrationsförvaltningen svara på situationen snabbt och grundligt. I fråga om andra tillståndskategorier (arbete, studier, familjeskäl) nåddes målen och invandringen var planerad och reglerad hela året. På grund av den avsevärda ökningen av antalet asylsökande har man varit tvungen att snabbt utvidga verksamheten. I början av 2015 var cirka 3 300 personer registrerade vid förläggningarna och det fanns 20 förläggningar. I slutet av 2015 fanns det sammanlagt cirka 27 300 klienter vid förläggningarna och 144 förläggningar. Det fanns cirka 2 500 minderåriga och 68 enheter för minderåriga. Antalet personer som var i landet utan vårdnadshavare var sammanlagt 3 024 år 2015. Genom inrättandet av flyktingslussen i Torneå har man säkerställt att de som kommer blir registre-

⁵ Gatusäkerhetsindexet är ett tal för det viktade sammanlagda antalet rån, fall av misshandel, skadegörelse och ratt- och trafikfylleri som anmäls till polisen. Summan ställs i relation till områdets invånarantal. Ju högre indexet är, desto bättre är läget jämfört med det nationella genomsnittet år 1999.

⁶ Trafiksäkerhetsindexet beskriver antalet registrerade bilar och motorcyklar dividerat med det viktade antalet döda och skadade i trafiken.

effektivare och att påskynda tillståndprocesserna. De totala kostnaderna för mottagandet av asylsökande ska anpassas så att de motsvarar antalet asylsökande och de förkortade handläggnings-tiderna. I samarbete med arbets- och näringsministeriet görs det satsningar på att kvotflyktingar och asylsökande med uppehållstillstånd snabbare ska kunna flytta till någon kommun.	rade vid rätt tidpunkt och även mera allmänt att invandringen sker kontrollerat. I synnerhet bestämmelserna om frivillig återresa har visat sig vara viktiga i den nuvarande asylsituationen. Nya lagstiftningsprojekt inleddes mycket snabbt under hösten med anledning av asylsituationen. För att undvika att behandlingen av asylansökningar hopar sig och för att förbättra styrningen och övervakningen av särskilt nya förläggningar har man utökat Migrationsverkets personal avsevärt genom tilläggsbudgetförfaranden. Det internationella samarbetet i olika forum har intensifierats på grund av flyttningsrörelsen till Europa. På EU-nivå har Finland aktivt deltagit i strävandena att kontrollera migrationsströmmarna genom bl.a. stärkt övervakning av EU:s yttre gränser, effektivare asylofförfaranden och återsändning samt nära samarbete med utgångs- och genomfartsländerna.
---	---

4.4 Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet

4.4.1 Polisväsendet

Utvecklingen av verksamheten

Projektet för omstrukturering av polisförvaltningen, Pora III, slutfördes och till riksdagen lämnades ett utlåtande om hur projektet hade utfallit. Det kan rent allmänt konstateras att projektet nådde de uppställda målen. Polisens organisation omstrukturerades så att skyddspolisen från ingången av 2016 blev en polisenhet som lyder direkt under inrikesministeriet och på så sätt ett självständigt resultatstyrt ämbetsverk i likhet med Polisstyrelsen. Målet med överföringen är effektivare skötsel av skyddspolisens särskilda uppgifter och att förbättra den strategiska och politiska styrningen av verksamheten samt att förtydliga myndighetens ställning i det nationella och internationella samarbetet. I samband med överföringen har man strävat efter att säkerställa ett smidigt samarbete mellan skyddspolisen och det övriga polisväsendet även i fortsättningen.

Ett strategiskt mål för polisen är att koncentrera sig på sina kärnuppgifter, och som ett led i detta slutfördes överföringen av ärenden som gäller körrätt till Trafiksäkerhetsverket Trafi vid ingången av 2016. Genom ett beslut av Polisstyrelsen överfördes vid ingången av 2016 också de begränsade säkerhetsutredningarna från den lokala polisen till skyddspolisen, som också svarar för de omfattande säkerhetsutredningarna.

Antalet studerande vid polisyrkeshögskolan kunde höjas för år 2016. På grund av situationen med asylsökande råder det full sysselsättning på verksamhetsområdet.

Den utredning i enlighet med regeringsprogrammet som gäller resurser, metoder och lagstiftningsbehov i anslutning till kampen mot IT-relaterad brottslighet inleddes och kommer att behandlas i regeringen under våren 2016. Förslagen till åtgärder i utredningen grundar sig på slutrapporten av en arbetsgrupp från Polisstyrelsen som har utrett cyberbefogenheter. I rapporten har man lyft fram några av de viktigaste behoven i fråga om polisens befogenheter när det gäller IT-brott. Dessutom har de lagövervakande myndigheterna upprättat en heltäckande, gemensam och enhetlig lägesbild över IT-brottsligheten och informationssäkerheten samt åtgärderna och organisationernas ansvarsfördelning och behov i anslutning därtill.

Ett utredningsprojekt för en lägesbild av IT-brottsligheten genomfördes hösten 2015. Hos Centralkriminalpolisen inrättades det våren 2015 en central för bekämpning av cyberbrott. Genom att inrätta centralen strävar man efter att säkerställa både för- mågan att bekämpa cyberbrott och polisförvaltningens funktionsförmåga när det gäl- ler krävande polisiära situationer och förhindrandet, avslöjandet och utredningen av grova brott.

Den operativa verksamheten

Skyddspolisen höjde hösten 2015 sin hotbedömning av Finlands säkerhetssituation efter terrordåden i Paris. Den förändrade säkerhetssituationen har också återspeglat sig i högre aktivitet bland frivilligorganisationer och andra nationella grupper. Detta fenomen kommer att innebära en utmaning för polisverksamheten under de kom- mande åren. Bekämpningen av terrorism och Isil har varit ett aktuellt tema även i internationella forum. För att stärka den nationella bekämpningen av terrorism har inrikesministeriet ökat inflytandet i bland annat den nationella samarbetsgruppen för bekämpning av terrorism. Förebyggandet av våldsam extremism har blivit effekti- vare.

Det effektiviserade åtgärdsprogrammet för bekämpningen av grå ekonomi och eko- nomisk brottslighet 2012–2015 avslutades. Finanspolitiska ministerutskottet gav led- ningsgruppen för bekämpningen av ekonomisk brottslighet i uppdrag att bereda en strategi för kampen mot svart ekonomi för åren 2016–2020. Dessutom förlängdes den särskilda finansieringen för verksamheten till 2016. Statens revisionsverk kon- staterade i den revisionsberättelse som publicerades i september 2015⁷ att använd- ningen av det anslag som anvisats för bekämpningsarbete har gett resultat och att man genom tilläggsanslag har kunnat stärka brottsutredningen så att man under de senaste åren har kunnat avsluta flera fall av ekonomisk brottslighet än tidigare och utveckla utrednings- och verksamhetsmetoderna.

Åtgärder på grund av den förändrade asylsituationen och uppnådda resultat

Det rekordstora antalet asylsökande och den förändrade säkerhetssituationen har återspeglat sig i polisens verksamhet i synnerhet under den senare halvan av 2015. Polisen blev över hela landet tvungen att i betydande utsträckning binda upp sina resurser till att svara på den akuta situationen i fråga om asylsökande och att foku- sera på övervakning av utlännings- och utvisningsverksamhet. Även skyddspolisen intensifierade sin övervakning i anslutning till registreringen av asylsökande. Asylsi- tuationen har sysselsatt polisen även på annat sätt, till exempel på grund av stör- ningar i säkerheten vid förläggningarna. Polisen har inga reserver att ta till för de uppgifter som det ökade antalet asylsökande krävde: på grund av situationen rådde det full sysselsättning hos polisen i slutet av 2015 och både Polisyrkeshögskolans lärare och studerande sändes till Lappland för att arbeta vid flyktingslussen i Torneå och redan pensionerade poliser rekryterades till registreringen av asylsökande och andra uppgifter.

År 2015 använde man sig för första gången av polisens beredskapsgrupp för asylut- redning, som i princip har hållit igång flyktingslussen i Torneå. Polisen avlägsnade 3 174 personer ur landet. Ökningen av antalet asylsökande märktes nästan inte alls i antalet utvisade, eftersom en stor del av de asylsökande som anlände i fjol väntar på

⁷ Statens revisionsverks revisionsberättelser 14/2015 Program för bekämpning av grå ekonomi och samordning av bekämpningsarbetet (svensk sammanfattning)

Migrationsverkets beslut. Asylsituationen kommer att märkas tydligare i polisens utvisningsverksamhet hösten 2016. Huvudutmaningarna när det gäller återsändningar är att komma överens om återsändningsavtal och -arrangemang med de viktigaste utgångsländerna och i synnerhet tvångsåtersändningarna av personer som fått ett negativt asylbeslut.

4.4.2 Gränsbevakningsväsendet

Nyckeltalet för Gränsbevakningsväsendets samhälleliga verkningar sjönk planenligt jämfört med 2014 års nivå.

Tabell 10. Gränsbevakningsväsendets samhälleliga verkningar

Samhälleliga verkningar	Utfall 2013	Utfall 2014	Plan. 2015	Utfall 2015
Samhälleliga verkningar, ind	111,5	107,8	103,9	103,5
Verkningar, ind	97,6	98,2	95,5	96,2
Säkerheten vid gränserna, 1–5	4,1	4,1	3,9	4,0
Smidig gränstrafik, 1–5	4,7	4,8	4,8	4,7
Ökad sjösäkerhet, 1–5	4,2	4,5	4,0	3,9
Deltagande i militärt försvar, 1–5	3,6	3,8	3,9	4,1
Handräckning i glesbebyggda gränstrakter och kustområden, 1–5	3,3	3,4	3,2	3,3
Kostnadsverkningar, ind	125,4	117,5	112,4	110,7

Även verkningarna och kostnadsverkningarna sjönk jämfört med 2014 nästan plan- enligt. Kostnadsverkningarna försvagades av att antalet viktade prestationer sjönk och att kostnaderna steg. Antalet viktade prestationer påverkades av förändringar i antalet slutprestationer för gränsövervakningen, gränskontrollerna, brottsbekämp- ningen och det militära försvaret.

Trafiken över gränserna förblev smidig. Sjösäkerheten höll sig på 2014 års nivå vad gäller sjöräddningen. Antalet fall av utsläpp från fartyg ökade. Samtidigt sjönk upp- klarningsprocenten för dem. Deltagandet i produktionen av myndighetstjänster i glesbebyggda gränstrakter och kustområden minskade planenligt jämfört med 2014 i och med att Gränsbevakningsväsendet koncentrerade sig på sina kärnuppgifter. Beväring- och reservistutbildningen utökades och utvecklandet av beredskapen genomfördes planenligt.

Utvidgningarna av gränsövergångarna i sydöstra Finland och en modell för gräns- kontrollen som drar nytta av dem togs i bruk till alla delar. Åtgärderna garanterar en smidig trafik. Gränsbevakningsväsendet fortsatte att utveckla verksamhetsmodeller- na för sjöräddningen och förmågan att hantera storolyckor till sjöss. Gränsbevak- ningsväsendets beredskap och förmågan till samarbete mellan myndigheterna i län- derna runt Östersjön när det gäller hanteringen av storolyckor är bättre än tidigare. Gränstruppernas repetitionsövningar och antalet beväringar som utbildas utökades. Förmågan till beredskap inför undantagsförhållanden och störningar utvecklades planenligt.

Gränsbevakningsväsendet fortsatte att genomföra sitt program för anpassning av ekonomin. Målet med programmet är att genomföra de sparkrav som ställdes för Gränsbevakningsväsendet fram till 2012. Genomförandet av programmet som sträcker sig till 2017 har framskridit planenligt. År 2015 stabiliserades verksamheten efter det föregående årets indragningar av gränsbevakningsstationer och centrali-

sering av förvaltningsuppgifterna och man planerade den förenkling av stabsorganisationen som genomfördes vid ingången av 2016.

Gränsbevakningsväsendet tog emot två nya Super Puma-sjöräddningshelikoptrar. Helikoptrarna tas i operativt bruk under början av 2016. Den flyttbara tekniska övervakningen utökades längs östgränsen och man förnyade den fasta tekniska övervakningen till sjöss. Ett informationssystem för analys, planering och lägesuppföljning togs i bruk inom gränsövervakningen. EU:s pilotprojekt Smart gränsförvaltning genomfördes i Vaalimaa och Helsingfors hamn. Projektet presenterades för företrädare för medlemsstaterna, Europaparlamentet, kommissionen och eu-LISA.

Gränsbevakningsväsendet deltog i den intensifierade övervakningen av utlänningar vid de inre gränserna och var till stöd vid asylutredningar och tillbakasändningar samt andra myndigheters planering och ledning. Vid Gränsbevakningsväsendet beredde man sig på ett återinförande av kontroller vid de inre gränserna och ett ökat antal olagliga invandrare längs östgränsen. Med avvikelse från tidigare praxis hindrade de ryska myndigheterna inte längre människor från att anlända till Finland med bristfälliga förutsättningar för inresa. Längs östgränsen fick man in de asylsökande i asylprocessen på ett kontrollerat sätt. Gränsbevakningsväsendet upprätthöll en tät diskussionskontakt med de ryska gränsmyndigheterna på alla nivåer. Gränsbevakningsväsendet deltog i EU:s gränssäkerhetsbyrå Frontex insatser för att kontrollera situationen vid de yttre gränserna.

4.4.3 Räddningsväsendet och nödcentralerna

Inrikesministeriet tillsatte i december 2015 ett projekt för att utveckla räddningsväsendet. Projektets mandattid går ut i slutet av 2018. För närvarande är räddningsväsendet ett lagstadgat samarbete mellan kommunerna, som sköts av 22 regionala räddningsverk. Hösten 2015 stakade regeringen ut en linje om att räddningsväsendet ska börja ordnas av de nya landskap som inrättas vid ingången av 2019, dock med beaktande av eventuella behov att ordna uppgifter som kräver ett större område och befolkningsunderlag på ett större område. Inom projektet för en reform av räddningsväsendet bereds det en lag om ordnandet av räddningsväsendet, där förhållandet mellan staten och räddningsverken på landskapsnivå definieras.

Man fortsatte under 2015 att utveckla yrkesutbildningen inom räddningsväsendet och räddningsväsendets utbildningssystem för personal i bisyssla och frivillig personal.

År 2015 var det färre bränder än under de tre föregående åren och denna nedgång gällde alla slags bränder. År 2007 satte man som mål att antalet döda i bränder skulle halveras fram till 2015, vilket innebar att antalet döda skulle minska från cirka hundra till femtio döda per år. Målet har inte uppnåtts, men utvecklingen har varit i klart nedåtgående riktning. Det preliminära genomsnittet för 2011–2015 är 74, medan motsvarande siffra var 101 för fem år sedan.

När det gäller räddningsverkens brådskande uppdrag var den första enhetens insatstid år 2015 i genomsnitt 9,24 minuter från det att enheten alarmerades. I ett högriskområde i riskkategori I anländer räddningsverket i 50 % av uppdragen på 5,3 minuter eller snabbare efter att ha alarmerats och i glesbebyggda områden är siffran 12,17 minuter eller snabbare.

Lokalt övervakar räddningsmyndigheterna inrättandet av förläggningar och nödin- kvartering tillsammans med miljö- och byggnadstillsynsmyndigheterna. Enligt rappor- terna från räddningsverken har arrangemangen i anslutning till inkvarteringen av asylsökande varit ordnade på ett säkert sätt. Räddningsverken drog i samarbete med inrikesministeriet upp gemensamma riktlinjer för frågorna i anslutning till inkvar- teringen av asylsökande.

Lagen om nödcentralsverksamhet ändrades 2015 så att den innehåller bestämmel- ser om kontakt med nummer 112 genom textmeddelande och om rätten att föra över ett mottaget meddelande till en separat kö.

År 2015 tog nödcentralerna emot sammanlagt cirka 3,69 miljoner meddelanden, av vilka cirka 2,78 miljoner var nödsamtal. Antalet samtal som inte hörde till nödcentral- en var cirka 0,638 miljoner. Av alla nödsamtal till nödcentralerna nådde man målet att svara inom 10 sekunder i 92 % av fallen. Måluppfyllelsen i fråga om svarstiden på 10 sekunder varierade mellan 90 och 94 % nödcentralerna emellan.

Det nya nödcentralsdatasystemet (Erica) består av tre centrala tjänster: nödcentrals- datasystemtjänsten, nödkommunikationstjänsten och rapporteringstjänsten. Införän- det av systemet har fördröjts jämfört med den ursprungliga tidsplanen och systemet ska tas i bruk vid alla nödcentraler före utgången av mars 2017.

4.4.4 Migrationsförvaltningen

När antalet asylsökande som kom till Finland år 2015 tiodubblades jämfört med tidi- gare år tvingade det fram en snabb utvidgning av verksamheten inom olika sektorer. Målet med de invandringspolitiska åtgärder som regeringen godkände på hösten samt det asylpolitiska åtgärdsprogrammet är att bryta den okontrollerade ankomsten av asylsökande till vårt land. Det sektorsövergripande upprättandet av lägesbilder har blivit effektivare, och likaså samarbetet mellan myndigheter och intressentgrup- per, Finlands påverkan internationellt, övervakningen vid de inre gränserna, registre- ringen och mottagningskapaciteten, övervakningen av säkerheten, behandlingen av asylansökningar, integrationsåtgärder och återsändningar.

Finlands asylsystem har inte tidigare dimensionerats för ett så här stort antal sö- kande och för att undvika att ansökningarna hopade sig och för att förbättra styr- ningen och övervakningen av de nya förläggningarna utökades Migrationsverkets personal avsevärt genom förfaranden med tilläggsbudget och överskridande av för- slagsanslag. Utvidgningen av verksamheten krävde naturligtvis också en förnyelse av organisationsstrukturerna och verksamhetsmodellerna. Man började stärka ver- kets organisation på regional nivå. Trots att rekryteringen och inskolningen av ny personal hösten 2015 krävde stora ansträngningar av verket, förbättrades samtidigt behandlingen av asylansökningar genom bland annat nya arbetssätt, närmare sam- arbete mellan myndigheter och uppdaterade riktlinjer för beslut. Produktiviteten steg med över 30 % jämfört med det föregående året (år 2015 fattades 71 asylbeslut per årsverke, medan samma siffra för det föregående året var 53). Resultatet av utveck- lingsarbetet och personalökningen kommer emellertid först 2016 att egentligen av- spegla sig i betydligt snabbare beslutsfattande.

Behovet av anslag för mottagningen av asylansökande växte klart jämfört med tidi- gare år. För att kunna erbjuda tillräckligt med inkvarteringsplatser åt de sökande in- rättade man nya förläggningar runtom i landet. För vuxna och familjer inrättades det

150 enheter och för minderåriga utan vårdnadshavare nästan 80 enheter. Det ökade antalet asylsökande har ökat antalet personer i mottagningssystemet som väntar på en plats i en kommun. Arbets- och näringsministeriet har i form av myndighetssamarbete inlett åtgärder för att förbättra situationen i fråga om kommunplatser. Utplaceringen i kommuner har fått stöd i form av anslag för omplaceringar ur AMIF-fonden.

Genom den flyktingsluss som inrättades i Torneå i september kunde man säkerställa att invandrarna registrerades vid rätt tidpunkt och mera allmänt att invandringen skedde kontrollerat. Kommissionen beviljade nödfinansiering ur asyl-, migrations- och integrationsfonden för att möta mottagningskostnaderna som följde av det hårda migrationstryck som Finland utsattes för under hösten (sammanlagt 8,0 miljoner euro för utgifterna för flyktingslussen i Torneå och förläggningarna i norra Finland).

Medan det i början av rusningen var nödvändigt att huvudsakligen koncentrera sig på att skaffa fram lokaler och producenter av mottagningsservice, överfördes tyngdpunkten i slutet av året till att förbättra styrningen och övervakningen av mottagningen för att säkerställa en enhetlig verksamhet och få en effektivare kostnadsuppföljning. Man började också utveckla beredskapen med tanke på kommande förändringar i antalet sökande.

Parallellt med asylsystemet utvecklas även uppehållstillstånds- och utvisningsprocesserna för annan invandring samt behandlingen av medborgarskapsärenden i samarbete med intressentgrupper. Man började förbereda sig för en ökad mängd ansökningar på grund av familjeband som följd av den stora mängden asylsökande. Likaså förberedde man sig på att polisens behörighet i fråga om asylutredningar och ärenden som gäller tillstånd för utlänningar skulle överföras till Migrationsverket.

Under 2015 gick utvecklingen av datasystemet för utlänningsfrågor (UMA) framåt. Utvecklingsarbetet koncentrerades på utvecklingsobjekten för det så kallade UMA4-produktivetsprojektet: självbetjäning, automation och behandling av ansökningar enligt lean-principen. Den elektroniska ärendehanteringens förnyades när man införde e-tjänsten Enter Finland.

4.5 De statliga fonderna utanför budgeten

Brandskyddsfonden

Ur brandskyddsfonden kan det beviljas allmänt understöd och specialunderstöd till kommuner och räddningsområden, avtalsbrandkårer, organisationer inom räddningsbranschen och andra motsvarande sammanslutningar. Understöden är avsedda för sådana ändamål som inte omfattas av andra finansieringssystem.

Brandskyddsfondens styrelse fattade 298 beslut om understöd (279 beslut år 2014). Sammanlagt ansöktes det om understöd till ett värde av 31,79 miljoner euro ur fonden (29,41 miljoner euro år 2014), och 10,14 miljoner euro beviljades i stöd (9,87 miljoner euro år 2014). Brandskyddsfondens verksamhetskostnader höll sig nere, på under tre procent.

Tabell 11. Understöd ur brandskyddsfonden enligt mottagare och typ av understöd, 1 000 euro

Typ av understöd	Kommuner	Avtals- brandkårer	Organisationer inom räddnings- branschen	Övriga	Sammanlagt
Allmänt understöd	0	0	2 830	0	2 830
Forsknings- och utvecklingsprojekt	277	0	1 143	1 480	2 900
Byggnader	1 605	499	0	0	2 104
Materiel	1 788	210	0	0	1 998
Mindre understöd	0	305	0	0	305
Sammanlagt	3 670	1 014	3 973	1 480	10 137

Tabell 12. Brandskyddsfondens ekonomi, 1 000 euro

	2013	2014	2015
Verksamhetskostnader	342	318	287
Överföringsekonomins kostnader	8 662	9 502	9 827
Influtna brandskyddsavgifter	10 005	10 521	10 939

5 Försvarsministeriet

5.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Ur försvarsförvaltningens synvinkel kan 2015 med fog beskrivas som en brytpunkt eller ett övergångsår. Under året slutfördes den försvarsmaktsreform som utstakades av den förra regeringen, och efter nivåsänkningen 2012–2014 återfördes försvarsmaktens verksamhet till den nivå som krävs för att fullgöra uppgifterna och producera prestationsdugliga trupper. Samtidigt inleddes genomförandet av det nya regeringsprogrammet, där en central utgångspunkt är att försvarets trovärdighet ska upprätthållas i alla lägen. Förändringarna i säkerhetsläget kräver förmåga till snabba och flexibla reaktioner och beslut. Förutom försvarsanslagen är det fråga också om andra verksamhetsbetingelser som kan påverkas genom uppdatering av lagstiftningen och konsekvent samarbete både på det nationella och på det internationella planet. Försvarsministeriet beredde under 2015 bestämmelser som ökar förmågan att snabbt svara på förändringar i säkerhetsläget.

Omvärlden har förändrats, vilket ställer nya krav på Finlands försvar. De nordliga områdenas och Östersjöområdets geostrategiska betydelse har ökat och den militära aktiviteten tilltagit, vilket accentuerat vikten av god beredskap och territorialövervakning. Vi måste särskilt beakta Rysslands agerande i Ukraina och dess utveckling och roll som en regional stormakt som på många sätt försöker stärka sitt inflytande. Rysslands militära aktivitet i vår närhet (inkl. de arktiska områdena) har ökat, och landet fullföljer sin politik bland annat genom att kombinera olika maktmedel. Utvecklingen på det internationella planet har särskilt påverkat territorialövervakningen. Den militära flygtrafiken i Finlands närområde var fortsatt aktiv särskilt under årets första hälft och var av samma art som under föregående år.

Vid en bedömning av resultaten av förvaltningsområdets verksamhet är försvarsmaktens förmåga att fullgöra sina lagstadgade uppgifter det främsta kriteriet. Finlands militära försvarsförmåga, en lägesbild som stöder försvaret samt beredskapen att säkra den territoriella övervakningen och den territoriella integriteten upprätthölls under 2015 på den förutsatta nivån. Också beredskapen att stödja andra myndigheter och att delta i militär krishantering låg på den fastställda nivån. Försvarsmakten genomförde alla handräckningsuppgifter som anvisades den med stöd av gällande bestämmelser. Finland deltog i tolv militära krishanteringsinsatser och två militära observatörsupdrag.

Den främsta förändringen i verksamheten var att försvarsmakten vid ingången av 2015 övergick till en ny organisation i enlighet med försvarsmaktsreformen. Försvarsmakten började planenligt etablera de nya verksamhetsmodellerna och arbetet fortskrider under de närmaste åren. I fråga om utvecklingen av den materiella kapaciteten låg fokus på att säkra förmågorna hos arméns territoriella och operativa trupper, utveckla försvarsmaktens inflytande, genomföra den andra livscykeluppdateringen av flygvapnets Hornetplan och utveckla logistiksystemet. Beredningen av luftförsvarets och sjöförsvarets strategiska förmågeprojekt inleddes i enlighet med regeringsprogrammet. Besluten om genomförandet av dem ska enligt planerna fattas vid nästa decennieskifte.

I centrum för förvaltningsområdets uppgifter och verksamhet står beredskapen inför och säkrandet av funktionsförmågan i undantagsförhållanden – i dag och i framtiden. Det militära försvaret bygger på långsiktig och målmedveten planering över regeringsperioderna; livscykeln för trupperna och systemen är cirka 25 år.

5.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Försvarsmaktens uppgifter förutsätter i framtiden än högre beredskap inom alla försvarsgrenar och förmåga till cyberförsvar, vilket den nuvarande finansieringsnivån och lagstiftningen inte till alla delar möjliggör.

Försvarsmactsreformen och den extra finansiering som beslutades i regeringsprogrammet har lett till en balansering av det militära försvarets kostnadsstruktur, men åtgärderna har inte löst problemen med hur den materiella kapaciteten ska finansieras på lång sikt.

5.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 13. Utvärdering av hur de samhällseliga effektmålen har uppnåtts
(på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motivering
Försvarspolitik som främjar Finlands intressen	God	Försvarsförmågan utvecklades långsiktigt utifrån statsrådets säkerhets- och försvarspolitiska redogörelse 2012 och samtidigt inleddes verkställandet av de projekt som skrivits in i regeringsprogrammet.
Ett effektivt försvarssystem	Nöjaktig	Försvarmakten övergick vid ingången av 2015 till en ny organisation i enlighet med försvarmactsreformen och etableringen av de nya handlingsmodellerna påbörjades. Försvarmaktens verksamhet höjdes från den nivå som rådde 2012–2014, då verksamheten dimensionerats enligt miniminivån med hänsyn till omvärldsläget och försvarmaktens uppgifter. Att på lång sikt upprätthålla förmågorna kräver dock tillräckliga resurser. Den finansiering som i dag anslås för försvarmaktens materiella utveckling räcker i huvudsak till för att före utgången av decenniet producera de förmågor som försvarmaktens uppgifter och förhållandena i omvärlden kräver.
Ett tryggt samhälle	God	Försvarmakten har den beredskap som krävs för att utifrån sina förmågor, resurser och kompetenser och i enlighet med principerna i säkerhetsstrategin för samhället stödja andra myndigheter. Som ett led i verkställandet av den nationella cyberstrategin gjorde försvarmakten upp ett koncept för cyberförsvaret. Säkerhetskommittén och dess sekretariat inventerade beredskapen inför hybridhot och utredde behovet av att uppdatera säkerhetsstrategin för samhället.
Stärkande av den internationella säkerheten	God	Försvarmakten deltog i militära krishanteringsinsatser i enlighet med statsledningens beslut och bidrog därigenom till Finlands strävanden att stärka stabiliteten i konfliktområdena.

Samhällseffekterna har i det följande bedömts med viss tonvikt på effektmålet "Ett effektivt försvarssystem". Underhållet och utvecklingen av ett effektivt försvarssystem på lång sikt förutsätter balans mellan utgifterna för materiell kapacitet, fasta personalkostnader och andra omkostnader. Bedömningen utgår från målutfallet för verksamhetsåret i relation till det långsiktiga målet, dvs. en försvarsförmåga som motsvarar säkerhetsmiljön och de tillgängliga resurserna. Försvarmaktens mål är

ett effektivt försvarssystem som förebygger och vid behov avvärjer militära hot och därigenom tryggar Finlands statliga självständighet och handlingsfriheten för statsledningen.

5.4 Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet

5.4.1 Försvarspolitik som främjar Finlands intressen

Försvarspolitikerna styr hur försvarsförmågan ska upprätthållas och utvecklas och när förmågan ska användas.

Ett centralt element i bedömningen av effektiviteten inom försvarsministeriet var utvecklingen av försvarsförmågan på lång sikt utifrån riktlinjerna i den säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen 2012.

Finland fördjupade det internationella försvarssamarbetet inom ramen för EU-medlemskapet, partnerskapet med Nato och det nordiska samarbetet i syfte att stärka försvarsförmågan. I fråga om bilateralt försvarssamarbete accentuerades kontakterna med USA och Sverige. I januari kom den finska och den svenska försvarsmaktens utredning om förutsättningarna för fördjupat bilateralt samarbete i fredstid. Efter granskning av utredningen gav ländernas försvarsministerier instruktioner om att börja verkställa förslagen. Dessutom fortsätter Finland och Sverige utreda förutsättningarna för samarbete i kris- och konfliktsituationer.

Inom EU utvecklades en övergripande försvarsdimension som motsvarar Finlands mål. Systematiseringen av EU-försvarssamarbetet framskred. Europeiska rådet gav bland annat i uppdrag att göra upp en ny säkerhetsstrategi för EU, vilket Finland haft som mål. Finland har aktivt fortsatt partnerskapssamarbetet och strävat efter att utnyttja samarbetsmöjligheterna med Nato inom programmet för utökade samarbetsmöjligheter (Enhanced Opportunities Programme, EOP). Finland har också aktivt deltagit i de övningar och den utbildning Nato erbjuder för att utveckla kompatibiliteten hos Finlands försvarsförmåga och militära kapaciteter.

5.4.2 Ett effektivt försvarssystem

Försvarsförmågan bygger på försvarssystemets kapaciteter och det stöd dessa får genom nationellt och internationellt samarbete. Det primära målet med försvarsförmågan är att skapa en förebyggande tröskel mot bruket av militärt våld och mot hot om militärt våld samt beredskap för att avvärja eventuella angrepp.

Försvarsmaktens förmåga att fullgöra sina lagstadgade uppgifter är det främsta kriteriet på förvaltningsområdets effektivitet och resultaten av försvarsmaktens verksamhet. Denna förmåga bygger på en ändamålsenlig organisation och handlingsmodell i fredstid och en utifrån detta producerad prestationsförmåga i krig. Förutsättningarna för försvarssystemets förmågor och utvecklingen av dem kan också bedömas utifrån utvecklingen inom följande delområden: den materiella kapaciteten, personalen samt infrastrukturen och förvaltningen av lokaler. Vidare kan man granska huruvida nivån på försvarsmaktens verksamhet i fredstid tillräckligt väl stöder upprätthållandet av försvarsmaktens förmågor på lång sikt.

Förändringarna i omvärlden har beaktats vid fullgörandet av de lagfästa uppgifterna

Försvarsmakten upprätthåller en lägesbild som stöder försvaret. Territorialövervakningen, tryggheten av den territoriella integriteten och regleringen av beredskapen ligger på den förutsatta nivån. Förändringarna i omvärlden har beaktats vid fullgörandet av de lagfästa uppgifterna. De operativa flygningarna fortsatte på förhöjd nivå. Marinen har inarbetade och effektiva rutiner för att skapa en internationell marin lägesbild.

De strukturella och verksamhetsrelaterade förändringar som ingick i försvarsmaksreformen har genomförts

Avsikten var att försvarsmaksreformen skulle lägga grunden för försvarsmaktens funktionsförmåga och fortsatta utveckling då 2020-talets försvarsförmåga byggs upp. Reformen skulle anpassa försvarsmaktens struktur och handlingsmodeller till den givna resursnivå som planeringen utgått från. De strukturella och verksamhetsrelaterade förändringar som ingick i försvarsmaksreformen har genomförts planenligt. Reformeringen av upphandlingen och förfarandena för självservice mötte vissa initialsvårigheter, vilket delvis var väntat med hänsyn till reformens omfattning. Nya handlingsmodeller och processer inarbetades under 2015 och arbetet fortsätter även 2016. Försvarsmakten kommer senast oktober 2016 att göra en helhetsutvärdering av reformen.

Den återställda verksamhetsnivån stöder upprätthållandet av kapaciteterna

Kvantiteten på försvarsmaktens övningsverksamhet 2012–2014 tillät inte övning av alla nödvändiga truppsammansättningar. Inte heller fartygs- eller flygverksamheten var tillräckligt omfattande. Nivån på verksamheten återställdes planenligt. Den nivå på verksamheten som uppnåddes 2015 ska upprätthållas också under perioden 2016–2020, vilket på ett centralt sätt stöder upprätthållandet av kapaciteterna på lång sikt.

Tabell 14. Nyckeltal som beskriver försvarsmaktens verksamhet

	2012 utfall	2013 utfall	2014 utfall	2015 mål	2015 utfall
Utbildade beväringar	21 934	21 904	21 418	21 300	21 328
Reservister utbildade vid repetitionsövningar	4 321	4 863	5 818	18 000	18 526
Stridsövningsbaserade terrängdygn i genomsnitt per beväring som tjänstgjort 6 mån.	25	26	26	35	36
Flygtimmar för Hornet-jaktplan	8 071	7 919	7 998	8 900	8 999
Flygtimmar för NH90-helikoptrar	1 414	1 323	1 271	1 650	1 654
Fartygsdygn för stridsfartyg (1 A)	1 003	1 161	1 158	1 400	1 196

Den målsatta nivån för marinens fartyg uppnåddes inte på grund av en försening av leveransen av det tredje minröjningsfartyget och tekniska fel i fartygen av Katapult- och Raumaklass. NH90-transporthelikoptrarnas användbarhet förbättrades avsevärt jämfört med tidigare år. Målet för flygvapnets flygtimmar överskreds till följd av den ökande operativa flygverksamheten.

Genom en ökning av antalet stridsövningsdygn förbättrades truppers förmåga att agera som enheter i krig. Likaså förbättrades samverkan mellan vapenslagen och verksamheten på bataljonsnivå. Maxantalet för stridsövningsbaserade terrängdygn

för beväringar kan anses vara 35, med beaktande av den ökande reservistutbildningen och de tillgängliga resurserna.

Försvarsmaktens uppbådssystem är fortfarande fungerande. För att den allmänna värnplikten ska kunna upprätthållas behövs det tillräckligt stora tjänstgöringsdugliga årskullar av beväringar. Den årliga kontingenten har minskat långsamt, men utifrån de senaste årens utveckling har minskningen avstannat. Det totala bortfallet i fråga om beväringar har stannat under 15 %, vilket är det bästa resultatet sedan 2005.

Brister i den materiella kapaciteten

Försvarsmakten har tvingats rikta om anslag från materielupphandling till underhåll och verksamhet för att lyckas återställa nivån på verksamheten efter den (planerade) nivåsenkningen. Ökat tryck på finansieringen av verksamheten sätts av att förändringarna i omvärlden har höjt kraven på kapaciteten.

Fokus för utvecklingen av förmågorna låg 2015 på att säkerställa de territoriella truppers slagkraft, utveckla förmågan att påverka, genomföra den andra livscykeluppdateringen av Hornetplanen och utveckla logistiksystemet. Partnerskapet inom materielunderhåll fördjupades ytterligare genom ett strategiskt partnerskap med Millog Oy.

År 2012 godkändes ett utvecklingsprogram för försvarsmakten 2013–2024. Genomförandet av programmet förbättrar den materiella förmågan kvalitativt sett, men kvantiteten motsvarar inte det krigstida behovet. Aktionsberedskapen, numerären och den tillgängliga stridsförmågan stannar på eller under miniminivå. Det har under årens lopp uppstått betydande brister i utrustningen för krigsförbanden och det är uppenbart att samma utveckling kommer att fortgå. De största bristerna kommer att gälla övervakning och målanvisning, luftvärn och ammunition, luftförsvarsrobotar och robotar som anknyter till försvarsmaktens gemensamma insatser.

Samtidigt föråldras materiel, vilket ökar behovet av ersättande investeringar. Ammunitionsanvändningen i arméns utbildning har redan nu nått på beredskapsförråden. Bristerna har delvis kunnat ersättas genom kostnadseffektiv upphandling av begagnad materiel, men den finansiering som i dag avsätts för materiell utveckling räcker inte helt till för att före utgången av decenniet producera de förmågor som försvarsmaktens uppgifter och förhållandena i omvärlden kräver. Finansieringen medger inga förbättringar av truppers nuvarande kapacitet.

Försvarsministern har bemyndigat försvarsmakten att inom marinen och flygvapnet starta strategiska förmågeprojekt för 2020-talet; projekten kommer kräva tilläggsfinansiering.

Antalet anställda har minskats men utvecklingen av personalutgifterna måste bevakas

Försvarsmaktens personal minskade genom försvarsmaktsreformen med cirka 1 700 personer. Cirka 1 500 anställda flyttade till annan ort och cirka 2 000 övergick till nya uppgifter utan byte av tjänstgöringsort. Färre än hundra anställda sades upp till följd av reformen. Också antalet anställda vid Försvarsförvaltningens byggverk har anpassats för att motsvara situationen efter nedläggningen av garnisoner. Ett mål med försvarsmaktsreformen var att fylla bristen på utbildare vid grundenheterna

genom att i genomsnitt anvisa varje utbildningspluton 2,5 utbildare. Målet har delvis uppnåtts genom kontraktsanställning.

För att personalresurserna ska räcka till krävs att den uppgiftssammansättning som fastställdes i försvarsmaktsreformen följs upp. Löneglidningen måste bromsas upp. För att dämpa ökningen av personalutgifter krävs sannolikt ytterligare anpassningsåtgärder i slutet av decenniet.

Försvarsmaktens anställda måste ha beredskap att åta sig också internationella uppdrag. För att stödja det har försvarsmakten utvecklat anställningsvillkoren för militära krishanteringsuppdrag. Det nationella programmet för krishanteringsveteraner, vilket utarbetades i ett tvärsektoriellt samarbete, syftar dessutom till att säkra en god vård och ett gott psykosocialt stöd till fredsbevarare och fredsbevararveteraner.

Lokalerna måste av kostnadsskäl fortsatt minskas

Försvarsmaktens lokalhantering och miljöskydd centraliserades genom försvarsmaktsreformen till Försvarsmaktens logistikverk. Samtidigt omorganiserades Försvarsmaktens byggverk för att motsvara försvarsmaktens behov.

Efter nedläggningen av garnisoner hade försvarsmakten i slutet av 2015 tillgång till cirka 3,0 miljoner kvadratmeter våningsyta och områden på cirka 292 000 hektar. Trots att lokalerna minskat kommer lokalhanteringen, till följd av nödvändiga investeringar, under de närmaste åren att stå under kostnadstryck. Till följd av kostnadstrycket och de nedskärningar som görs i försvarsmaktens omkostnadsanslag måste omfattande anpassningsåtgärder sättas in inom lokalhanteringen. Det betyder i det första steget att hyresavtal till ett värde av cirka 32 miljoner netto för ramperioden måste sägas upp.

Försvarsministern har ändrat det beslut som den 28 augusti 2013 fattades om utveckling av försvarsmaktens sprängämneslagring så att lagringen först år 2022 måste uppnå den nivå som krävs enligt de författningar som var i kraft då det tidigare beslutet fattades; enligt det tidigare beslutet skulle nivån uppnås senast 2017. Det främsta skälet till den nya tidsplanen är de sparmål som till följd av de kraftigt försvagade statsfinanserna ålagts Senatfastigheter.

Nättjänster – från producent till beställare

Försvarsmakten har övergått från att producera nättjänster som anknyter till säkerhetsverket och informations- och kommunikationstekniska tjänster som stöder administrationen till att beställa dessa tjänster. Efter de lyckade överföringarna kan försvarsmakten bättre fokusera de egna resurserna på att sköta sektorknutna IKT-uppgifter som direkt stöder kärnfunktionerna. Balansvärdet för de tillgångar som överläts i samband med överlåtelsen av säkerhetsnätet var 90 miljoner euro. Samtidigt övergick 175 arbetsuppgifter (142 anställda) från försvarsmakten till Suomen Turvallisuusverkko Oy.

Tabell 15. Utgifter för det militära försvaret⁸

	2012		2013		2014		2015	
	Mn euro	%	Mn euro	%	Mn euro	%	Mn euro	%
Utgifter för den materiella kapaciteten	865	36,8	913	37,9	732	31,9	824	35,5
Anskaffning av försvarsmateriel	615		647		433		464	
Till omkostnaderna hörande utgifter för materielunderhåll och truppustrustning (exkl. löner)	250		266		299		360	
Fasta personalkostnader	746	31,8	749	31,1	768	33,5	697	30,1
Fastighetskostnader	238	10,1	242	10,0	250	10,9	244	10,5
Övriga utgifter för det militära försvaret	500	21,3	505	21,0	543	23,7	553	23,9
Sammanlagt	2 349	100,0	2 409	100,0	2 293	100,0	2 318	100,0

I samband med genomförandet av försvarsmaktsreformen har det militära försvarets kostnadsstruktur bevakats. Utgifterna för den materiella kapaciteten (materielupphandling + underhåll) uppgick 2015 till 35,5 % av samtliga utgifter för det militära försvaret. Leverans- och betalningstiderna för försvarsmaterielupphandlingar påverkar i väsentlig grad utgifterna för materielupphandling och därmed också den materiella kapacitetens andel av utgifterna för det militära försvaret för varje år. Andra faktorer som de senaste åren påverkat utgifterna för den materiella kapaciteten är de nedskärningar i upphandlingsanslagen som beslutades under föregående valperiod (nedskärningarna var som störst 2015) och det utbyggda partnerskapet i fråga om materielunderhåll (Millog Oy), som under 2015 ledde till en ökning av köpta tjänster i anslutning till den materiella kapaciteten och i motsvarande grad till en minskning av försvarsmaktens personalutgifter. Det utbyggda partnerskapet inom underhåll förklarar i huvudsak att underhållsutgifterna ökat jämfört med föregående år. Millog Oy övertog 364 underhållsuppgifter (317 anställda). Tabellposten "övriga utgifter för det militära försvaret" utgörs bland annat av omkostnader för utbildning och underhåll av värnpliktiga, utgifter för flyg- och fartygsverksamhet och försvarsmaktens IKT-utgifter.

5.4.3 Ett tryggt samhälle

Försvarsmakten har den beredskap som krävs för att utifrån sina förmågor, resurser och kompetenser och i enlighet med principerna i säkerhetsstrategin för samhället stödja andra myndigheter. Försvarsmakten ger andra myndigheter stöd i form av handräckning, medverkan i räddningsinsatser och då en annan myndighet bistår en annan stat. Försvarsmakten fullgjorde 542 handräckningsuppdrag, varav en del anköt till mottagning av asylsökande. Utifrån responsen från myndigheterna har försvarsmaktens handräckning varit betydelsefull.

Säkerhetskommittén arbetar i anslutning till försvarsministeriet. Säkerhetskommittén och dess sekretariat främjade uppnåendet av försvarsmaktens påverkansmål genom att inventera beredskapen inför hybridhot, utreda behovet av att uppdatera säkerhetsstrategin för samhället och samordna förberedelserna inför beredskapsövningen VALHA 15–16.

5.4.4 Stärkande av den internationella säkerheten

Den internationella krishanteringen förebygger och begränsar kriser jämte återverkningar som kan nå Finland. Att delta i militär krishantering, snabbinsatser, mul-

⁸ Utfall enligt kassapprincipen exklusive mervärdesskatteutgifter.

tionell utbildning och övningsverksamhet och annan internationell verksamhet är utvecklande för Finlands försvar och för de kapaciteter och förmågor som behövs i kriser som kan påverka Finland. Beredskapen att effektivt ta emot militär hjälp utanför Finland, inklusive konceptet för värdlandsstöd, mekanismerna för försörjningsberedskapen och behövlig lagstiftning utgör centrala delar av Finlands försvarskapacitet.

Finland deltog under året i tolv militära krishanteringsinsatser och två observatörsuppdrag. Tyngdpunkten för den militära krishanteringen låg på insatsen i Libanon, inledandet av Resolute Support-insatsen i Afghanistan, inrättandet av en ny utbildningsinsats i Irak och inrättandet av en ny marin insats för att bekämpa människosmuggling över Medelhavet. Under 2015 var Finlands bidrag till den militära krishanteringen i genomsnitt cirka 500 soldater. Dessutom deltog Finland med medicinsk helikopterevakueringsförmåga under den av Sverige ledda EU-stridsgruppens (NBG 2015) beredskapsperiod och ställde en kustjägarenhet till förfogande för den pool som kompletterar Natos snabbinsatstyrkor.

Efter terrordåden i Paris i november återopade Frankrike klausulen om ömsesidigt stöd och bistånd i fördraget om Europeiska unionen (artikel 42.7) och begärde de övriga medlemsstaternas stöd särskilt inom krishanteringsinsatserna. Finland överlät flygtimmar med gemensamma transportflyg till Frankrike för servicetransporter. Finland erbjöd sig också villigt att fortsätta och utöka sin medverkan i utbildningsinsatsen i Erbil i norra Irak och även att utöka sin medverkan i Unifil-insatsen i Libanon. Tillämpningen av klausulen om ömsesidigt stöd och bistånd stöder direkt insatserna mot terrorism men stärker dessutom det gemensamma ansvar som avses i Lissabonfördraget samt EU:s förmåga att förebygga hot.

Förutsättningarna för militär krishantering och genomförandet av insatserna har förändrats under det senaste decenniet. De deltagande truppernas storlek håller på att minska, särskilt genom att det blivit vanligare med utbildningsinsatser. Betydelsen av expert-, rådgivnings- och utbildningsuppgifter och specialförmågor har ökat. Det har krävt bland annat materiel för krävande bruk inklusive skydds- och säkerhetsredskap samt medfört större utmaningar för logistiken. Som en följd av det har kostnaderna stigit, utöver de stigande lönekostnaderna och materielkostnaderna.

Tillämpningsområdet för lagen om militär krishantering utvidgades. Från och med juni 2015 tillämpas lagen förutom på militär krishantering också i situationer där militärpersoner sänds ut i militära uppgifter i anslutning till annan internationell krishantering. Samtidigt lättades beslutsförfarandet gällande finskt deltagande i militär krishantering upp så att försvarsministeriet beslutar om att sända ut enskilda militärpersoner på militär krishantering och på militära uppdrag i annan internationell krishantering.

Sedan 2002 har såväl utrikesministeriet som försvarsministeriet tillämpat insatsspecifika dispositionsplaner vid budgeteringen av utgifterna för den militära krishanteringen. Finland har sedan 2002 lagt totalt 1 384 miljoner euro på militär krishantering, vilket utslaget per år gör 99 miljoner euro. Av beloppet har 263 miljoner euro lagts på insatsen i Afghanistan och 159 miljoner euro på insatsen i Libanon. De här insatserna var, mätt i pengar, de viktigaste under 2015. För insatsen i Libanon har Finland fått materielsättningar av FN; dessa har inte beaktats i de angivna beloppen. Under de senaste 14 åren har Finland använts mest anslag på KFOR-insatsen i Kosovo, där beloppet uppgår till 387 miljoner euro sedan 2002.

Tabell 16. Utgifter för militär krishantering 2015, mn euro⁹

Användningsändamål	Disponibelt	Använt
Krishanteringsinsatsen i Libanon (UNIFIL)	61	41
Krishanteringsinsatsen i Afghanistan (ISAF och RS)	22	16
Övriga krishanteringsinsatser sammanlagt	18	10
Gemensamma utgifter för krishanteringsinsatser	12	11
Programmet för utvecklande av styrkor för krishantering	32	19
Reservpunkten i momentets dispositionsplan	11	8
Sammanlagt	156	105

⁹ Inkluderar utgifter under såväl UM:s som FSM:s huvudtitel.

6 Finansministeriet

6.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Det ekonomiska läget i Finland försämrades ytterligare 2015. Bruttonationalprodukten har minskat under flera års tid, arbetslösheten ökar och arbetslöshetsperioderna blir allt längre. Dessutom försämrar befolkningens stigande medelålder förutsättningarna för ekonomisk tillväxt och ökar de offentliga utgifterna. Den offentliga ekonomin uppvisar ett djupt underskott. Den offentliga ekonomins skuld har vuxit snabbt och den överskred maximireferensvärdet på 60 % 2015. År 2014 överskred underskottet i de offentliga finanserna maximireferensvärdet på 3 %, men referensvärdet underskreds 2015.

Sysselsättningsläget var fortfarande svagt. Arbetslösheten steg klart från föregående år och arbetslöshetsgraden steg till 9,4 %. Antalet långtidsarbetslösa har ökat snabbt till omkring 120 000 personer, medan antalet strukturarbetslösa har överskridit 210 000 personer. Förra året sjönk också antalet sysselsatta, i synnerhet inom branscherna handel, trafik och elektronikindustri. Utvecklingen av arbetets produktivitet förblev svag. År 2015 sjönk konsumtionspriserna med 0,2 % och utan beslutsbaserade skatteändringar hade utvecklingen under året varit klart mer deflatorisk.

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Juha Sipiläs regering inleder man omedelbart balanserandet av den offentliga ekonomin. Skuldsättningen i förhållande till bruttonationalprodukten ska brytas före utgången av valperioden, och efter 2021 ska det inte längre tas ytterligare lån. Den totala skattegraden kommer inte att höjas. Regeringen förbinder sig att under regeringsperioden fatta de beslut om besparingar och strukturella reformer som behövs för att täcka hållbarhetsunderskottet på 10 miljarder euro i den offentliga ekonomin. I regeringsprogrammet har man enats om ett anpassningsprogram för att omedelbart stärka den offentliga ekonomin. Vid sidan av de åtgärder som minskar de offentliga utgifterna och ökar inkomsterna från avgifter görs omfördelningar av anslagen.

Regeringen drog i sitt program upp riktlinjerna för de strukturpolitiska reformerna. Den mest betydande strukturpolitiska riktlinjen med avseende på kommunerna och den statliga regionförvaltningen gällde social- och hälsovårdsreformen, inrättandet av självstyrande områden och regionförvaltningsreformen. I november preciserade regeringen sina riktlinjer så att det utifrån landskapsindelningen ska bildas 18 sektorsövergripande självstyrande områden. Av dessa ordnar 15 social- och hälsovårdstjänsterna själva inom sitt område medan tre andra ordnar sina social- och hälsovårdstjänster med stöd av ett annat självstyrande område. Utöver social- och hälsovården ges de självstyrande områdena från och med den 1 januari 2019 följande uppgifter: räddningsväsendets uppgifter, landskapsförbundens uppgifter och närings-, trafik och miljöcentralernas uppgifter i anslutning till regionutvecklingen och dessutom eventuellt miljö- och hälsoskydd.

Statsrådet lämnade i september 2015 planen för de offentliga finanserna för valperioden till riksdagen. Planen för de offentliga finanserna är samtidigt Finlands stabilitetsprogram och ett svar på EU:s krav på en budgetplan på medellång sikt. Det viktigaste med avseende på hanteringen av den offentliga ekonomin som helhet var beredningen av det första programmet för kommunal ekonomi i enlighet med kom-

munallagen i samband med beredningen av planen för de offentliga finanserna och budgetpropositionen för 2016. I programmet bedöms också hur budgetramen för kommunalekonomin påverkar kommunernas ekonomi.

Verket för finansiell stabilitet som hör till finansministeriets förvaltningsområde inrättades vid ingången av maj. Verket är den nationella resolutionsmyndigheten för resolution av kreditinstitut och värdepappersföretag som råkat i ekonomiska svårigheter. Det agerar också som nationell insättningsgarantimyndighet och förvaltar den nya Stabilitetsfonden som står utanför statsbudgeten.

6.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Riskerna i den ekonomiska utvecklingen och därmed också riskerna för den offentliga ekonomin pekar fortfarande i negativ riktning. Den finländska ekonomin har de senaste åren lidit av en strukturomvandling inom industrin och den har försämrat möjligheterna till ekonomisk tillväxt. De kommande årens tillväxtutsikter försvagas dessutom av att befolkningen i arbetsför ålder minskar. En ytterligare, bestående utmaning vid balanseringen av de offentliga finanserna är att utgifterna för pensioner, hälso- och sjukvård och långtidsvård ökar på grund av befolkningens stigande medelålder.

I regeringsprogrammet enades man om åtgärder som minskar utgifterna eller höjer avgiftsinkomsterna och som syftar till en anpassning av den offentliga ekonomin med ett nettobelopp på ca 4 miljarder euro på 2019 års nivå. Betydande risker är förenade med hur anpassningsåtgärderna lyckas och vilken ekonomisk effekt de får.

Gallrandet bland kommunernas uppgifter och förpliktelser och uppnåendet av besparingar till följd av detta har visat sig vara svårt att genomföra i planerad skala. Man har enats om riktlinjerna för social- och hälsovårdsreformen, men de faktiska effekterna av reformen är förenade med betydande osäkerhetsfaktorer.

Regeringen strävar efter att förbättra konkurrenskraften med hjälp av ett samhällsfördrag och avsikten med detta är att öka sysselsättningen och på så sätt stärka den offentliga ekonomin, men paketets sysselsättningseffekter är förenade med betydande osäkerhetsfaktorer.

6.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 17. Utvärdering av hur de samhällseliga effektmålen har uppnåtts
(på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motivering
En ekonomiskt hållbar välfärd	Nöjaktig	Regeringen har upprättat ett program för att stabilisera de offentliga finanserna 2016–2019. Syftet är att den offentliga skuldkvoten som för närvarande överskrider referensvärdet på 60 % slutar öka 2019 eller 2020. Eftersom skattebelastningen redan är relativt hög, ska stabiliseringen i första hand ske genom utgiftsnedskärningar. På grund av det betydande hållbarhetsunderskottet – riskerna i samband med hållbarheten i den offentliga ekonomin bedöms vara stora på medellång och lång sikt – krävs ytterligare åtgärder. I antagandet av pensionsreformen och i arbetet med att

		successivt avlägsna möjligheterna till tidigt utträde från arbetsmarknaden har det gjorts betydande framsteg. Riksdagen utfärdade lagstiftning om reformen av pensions-systemet den 20 november 2015. Från 2027 kommer den tidigaste pensionsåldern att knytas till den förväntade livslängden. Endast begränsade framsteg har gjorts i att se till att förvaltningsreformerna för kommunstrukturen och social- och hälsovårdstjänsterna utformas och genomförs effektivt, i syfte att öka produktiviteten och kostnadseffektiviteten vid tillhandahållande av de offentliga tjänsterna och att upprätthålla tjänsternas kvalitet. Man har kommit överens om en ram för reformen av social- och hälsovårdstjänsterna och ett lagförslag kommer eventuellt att läggas fram senare under 2016. Genomförandet av reformen är dock förenat med osäkerhetsfaktorer.
Högklassiga offentliga tjänster som produceras på ett ekonomiskt sätt	God	Befolkningsdatasystemens tillgänglighet var god. Regionförvaltningsverkens servicemål uppnåddes i huvudsak väl. Målen för en störningsfri beskattning uppnåddes. Under året förekom inga betydande avvikelser från tidtabellen eller avbrott i de elektroniska tjänsterna. Andelen kunder som gärna betalar sina skatter ökade avsevärt och målet uppnåddes tydligt. Andelen skatteärenden som utträttades elektroniskt ökade. Nätfakturornas andel av statens inköpsfakturer ökade och omfattningen av användningen av Kieku-systemet fördubblades.

6.4 Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet

6.4.1 Finanspolitiken

De största prestationerna 2015 var de analyser, sammanfattningar m.fl. som hörde samman med bytet av valperiod och med planeringen av den nya regeringens finanspolitik, regeringsprogrammet och den första planen för de offentliga finanserna under våren och sommaren 2015.

Under vårvintern 2015 genomfördes en ny kartläggning av de offentliga utgifterna i samarbete med de andra ministerierna. Utgiftskartläggningen beskriver hurdana förmåner, tjänster och verksamheter som i Finland finansieras med statliga medel, antingen helt eller delvis. Kartläggningen innehåller också information om hur finansieringen av momenten bestäms och vilken verksamhetens effekt är med tanke på undersökningar och utredningar.

Förordningen om en plan för de offentliga finanserna trädde i kraft i sin helhet vid ingången av 2015. Det nya förfarandet innebär ett mer övergripande och långsiktigare grepp om styrningen av den offentliga ekonomin än tidigare. I planen för de offentliga finanserna fastställdes målen för det strukturella saldot för hela den offentliga ekonomin och för varje delområde av den offentliga ekonomin separat.

6.4.2 Beskattningen

Genom ändringar i skattelagstiftningen genomfördes både anpassningsåtgärder för den offentliga ekonomin och åtgärder som ökar tillväxten, företagandet, antalet arbetsplatser och välfärden. Beskattningen av förvärvsinkomster för låg- och medelinkomsterna minskades.

komsttagarna lindrades genom en höjning av arbetsinkomstavdraget med 450 miljoner euro. Beskattningen av låginkomsttagarna lindrades också genom en höjning av den nedre gränsen för rundradioskatten, vilket innebär att antalet som betalar skatten minskar med ca 300 000 personer. Dessutom gjordes en inflationsjustering av skattegrunderna för förvärvsinkomster. För att öka skatteinkomsterna sänktes den nedre gränsen för den s.k. solidaritetsskatten och den övre skattesatsen för kapitalinkomster höjdes.

Tyngdpunkten i beskattningen överflyttades till konsumtionsskatter genom höjningar av koldioxidskatten på bränslen för uppvärmning, kraftverk och arbetsmaskiner, avfallsskatten, tobaksskatten och den årliga fordonsskatten. Bilskatten för bilar med små och medelstora utsläpp sänkts däremot i fyra steg 2016–2019.

Finland har deltagit aktivt i ett OECD-projekt för utredning bl.a. av hur skattebasen eroderar till följd av multinationella företags skatteplanering. År 2015 införlivades direktivändringar om åtgärder mot skatteflykt inom EU i lagstiftningen. Skatteförvaltningen har deltagit i utveckling och digitalisering av internationella dataflöden. Informationsutbyte har inletts i enlighet med det fördrag som ingåtts med USA.

Vid Skatteförvaltningen har man förberett ibruktagandet av inbyggd programvara som ersätter de nuvarande datasystemen. De första användarna tog i bruk programmet i början av 2016. Inom projektet utvecklas Skatteförvaltningens beskattningsprocesser och strategiska utvecklingsprojekt realiseras. Dessutom reformeras lagstiftningen om beskattningsförfarande.

Arbetet med att färdigställa ett nationellt inkomstregister har inletts och Skatteförvaltningen har ansvarat för definieringen av registret och upphandlingen samt förberett ibruktagandet av registret. Skatteförvaltningen ska agera som registerförare och ansvarig myndighet för den gemensamma tjänsten. Till inkomstregistret anmäls uppgifter om inkomster och andra uppgifter i realtid särskilt för varje betalning. Registret är avsett för gemensamt bruk för dem som har behov av uppgifterna.

Skatteförvaltningen har infört nya förfaranden inom skattegranskningen. Det mest betydande av dem är ett förfarande för skattegranskning i realtid med betoning på styrning, genom vilket man försöker få kunderna att själva korrigera sitt felaktiga förfarande. Förfarandet har gjort att skattekontrollen blivit smidigare, effektivare och synligare. Antalet skattegranskningar har ökat med närmare 40 % sedan 2013.

Enligt Tullens preliminära uppgifter minskade värdet på Finlands varuexport med 4 % 2015. Värdet av exporten uppgick till 53,8 miljarder euro. Minskningen berodde framför allt på att värdet på exporten av oljeprodukter föll kraftigt och att exporten till Ryssland minskade. Värdet på importen minskade med 6 % och uppgick till 54,3 miljarder euro. Underskottet i handelsbalansen minskade i fjol markant jämfört med åren innan och uppgick enligt preliminära uppgifter till 427 miljoner euro.

Statsrådet öppnade i september 2015 en flyktingsluss i Torneå för att den kraftigt ökande strömmen av asylsökande som anlände till Finland skulle fås under kontroll av myndigheterna. Tullen deltog i åtgärden genom att förstärka tullbevakningen i Torneå och längs den västra landsgränsen mot slutet av september.

Av den arbetstid som inom Skatteförvaltningen använts för skattegranskningar riktades 31 % in på granskning av grå ekonomi. I 23 % av de genomförda skattegranskningarna upptäcktes fenomen relaterade till grå ekonomi. Andra åtgärder för be-

kämpning av grå ekonomi utgjordes av fullgöranderapporter från Enheten för utredning av grå ekonomi, utveckling och övervakning av skyldigheten att lämna information vid byggande, förfarandet med skattnummer inom byggbranschen och skatteskuldsregistret. Vid övervakningen av inkomstbeskattningen gjordes sammanlagda tillägg till den beskattningsbara inkomsten motsvarande skatteinkomster på ca 400 miljoner euro. Dessutom gjordes på basis av skattegranskningarna debiteringar med förhöjningar och dröjsmålspåföljder för sammanlagt 444 miljoner euro som skatteinkomster.

Tullens tilläggsuppbörd till följd av företags- och dokumentgranskningar 2015 uppgick till 65 miljoner euro, brottsvinningen som återtog inom bekämpningen av ekonomiska brott till 0,5 miljoner euro och de skatter som togs ut och skatteförluster som förhindrades genom myndighetssamarbete utgjorde 6 miljoner euro. Den kalkylerade effekten av projekten för bekämpning av grå ekonomi uppgick till 55 miljoner euro 2015. Vid övervakningen av resandeförseln av alkohol uppmärksammades i synnerhet stora alkoholpartier som eventuellt skulle kunna vara avsedda för kommersiella syften. För övervakningen rekryterades tilläggsresurser med hjälp av tilläggsanslag som beviljats för 2015.

6.4.3 Finansmarknaderna

Arbetet med att skapa en bankunion övergick från beredning av lagstiftning till operativ verksamhet. I slutet av 2014 började Europeiska centralbanken (ECB) övervaka de största bankerna. Av de kreditinstitut som finns i Finland övervakar ECB Nordea Bank Finland Abp, OP Gruppen samt Danske Bank Abp direkt. Dessutom överfördes den direkta tillsynen av Kommunfinans Abp till ECB vid ingången av 2016. Ekofinrådet nådde i december enighet om ändring av kapitalkravet för värdepapperiserade produkter. Syftet med reformen är att vitalisera den europeiska marknaden för värdepapper. Under året befästes också beslutsprocessen för makrostabilitetspolitiken tillsammans med Finansinspektionen och Finlands Bank i enlighet med den nya kreditinstitutslagen.

EU:s gemensamma resolutionsråd inledde sin verksamhet vid ingången av 2015. Befogenheter som gäller krishanteringen av de största bankerna överfördes dock till EU-nivå först vid ingången av 2016. I slutet av året nåddes politiskt samförstånd om kompletterande finansieringsarrangemang för den gemensamma resolutionsfonden under övergångsperioden. Utifrån detta togs en fullmakt på ca en miljard euro in i den kompletterande budgetpropositionen för 2016 och med stöd av denna får finansministeriet ingå ett avtal med EU:s gemensamma resolutionsnämnd om ett arrangemang med lånelimit. Det nationella genomförandet av bankunionens enhetliga regelverk fortsatte också. I Finland trädde bankernas nya resolutionslagpaket i kraft vid ingången av 2015.

Kommissionen utfärdade en handlingsplan för skapandet av en kapitalmarknadsunion med de tillhörande första lagstiftningsförslagen om värdepapperisering och revidering av prospektregleringen. Genom kapitalmarknadsunionen strävar man efter att stärka Europeiska unionens ekonomi och kapitalmarknader samt framför allt att främja långsiktiga investeringar. En harmoniserad kapitalmarknad fungerar effektivare och stöder finansieringen av tillväxt. Kommissionens avsikt är att skapa en täckande, fungerande och harmoniserad kapitalmarknadsunion före 2019.

Finland ansvarar för samordningen av den nordisk-baltiska röstningsgruppen i Världsbanken under perioden 2013–2016. Finland verkade aktivt för att utvecklingsländernas egna resurser skulle stärkas bl.a. genom utveckling av skattesystem och skattebaser.

Finland beslöt att ansluta sig till Asiatiska infrastrukturinvesteringsbanken (AIIB) som grundande medlem. AIIB är ett internationellt finansiellt institut i Peking, som inleder sin verksamhet 2016. Bankens uppgift är att stödja den ekonomiska utvecklingen och främja regionalt samarbete i Asien genom att investera i infrastrukturprojekt.

Europeiska investeringsbanken (EIB) och Europeiska investeringsfonden lånade ut ett rekordstort belopp på 84,5 miljarder euro 2015. Europeiska fonden för strategiska investeringar (EFSI) inledde sin verksamhet med en finansiering på sammanlagt 7,5 miljarder euro. Även finländska låntagare har dragit nytta av finansiering från EIB och EFSI. Totalt 1,6 miljarder euro inriktades på finländska investeringar, vilket är 60 % mer än föregående år.

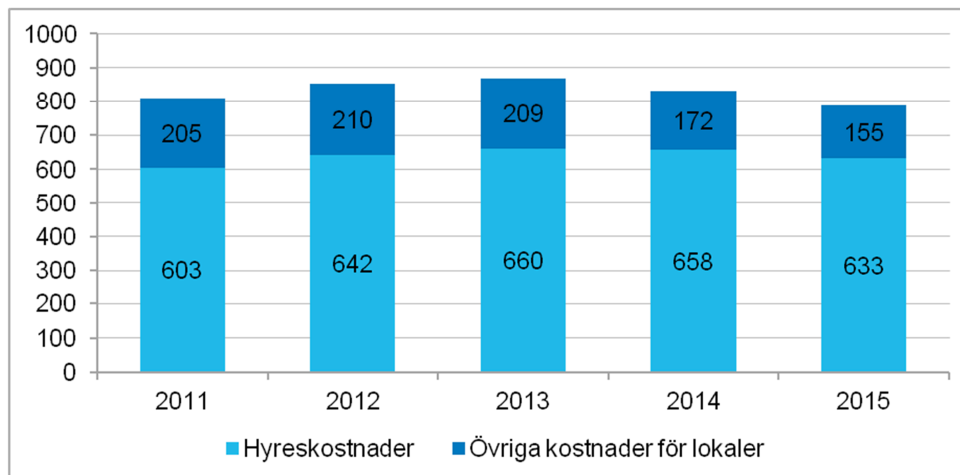
6.4.4 Förvaltningspolitik

Statens fastighetsförvaltning och lokaler

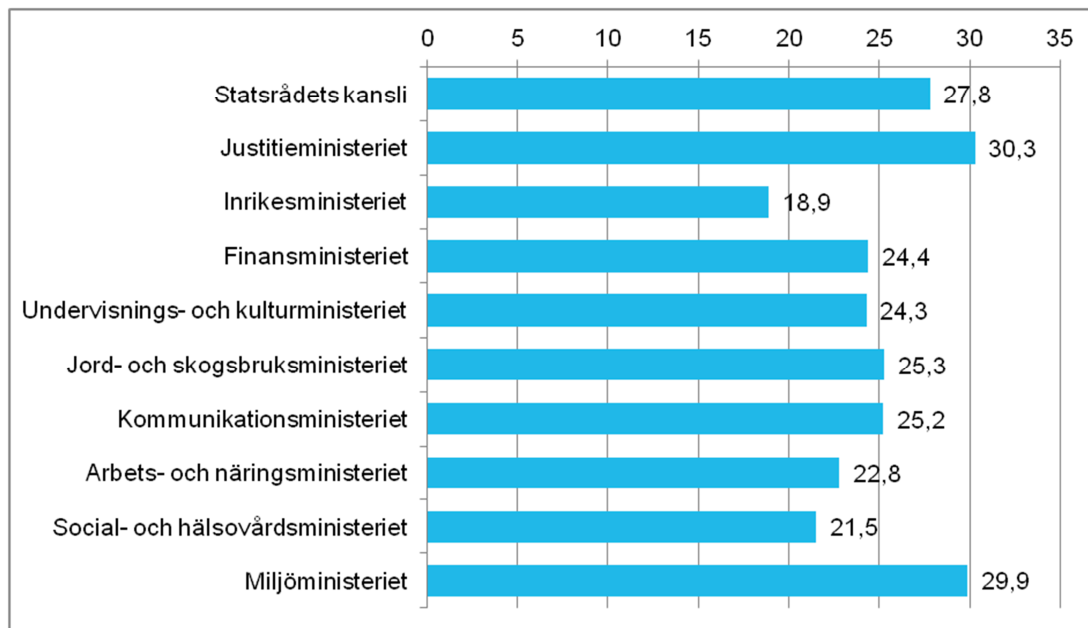
Ett nytt hyressystem och en ny lokalstrategi styr statens användning av lokaler. Uppgifter om statens användning av lokaler har sedan 2010 registrerats i ett gemensamt informationssystem för förvaltningens lokalhantering, HTH-informationssystemet.

Statens ämbetsverk och inrättningar förfogar i Finland över lokaler till en yta av 5,7 miljoner m². Enligt HTH-informationssystemets uppgifter uppgick statens lokal-kostnader som helhet i medeltal till 10 900 euro/årsverke. År 2015 var lokaleffektiviteten för de lokaler som användes av staten i medeltal 78,2 m²/årsverke (77 m²/årsverke 2014) och för kontorslokaler 24,1 m²/årsverke (27 m²/årsverke). Enligt den nya lokalstrategin är lokaleffektivitetsmålet för kontorslokaler 18 m²/årsverke (för nybyggnation 15 m²/årsverke). Genomförandet av lokalstrategin har börjat bra. Lokaleffektiviteten förbättras klart då lokallösningar som stöder nya sätt att arbeta (aktivitetsbaserade kontor) blir allmänna. År 2015 färdigställdes 25 aktivitetsbaserade kontor och det avtalades om nya lokaleffektivitetsprojekt som omfattar 250 000 m² kontorslokaler där lokaleffektiviteten förbättras med 29 %. Att den totala lokaleffektiviteten blivit sämre bedöms bero bl.a. på att antalet anställda vid ämbetsverken och inrättningarna minskar snabbare än användningen av lokalerna komprimeras.

Figur 4. Utvecklingen av statens lokalkostnader 2011–2015, mn euro

Figur 5. Den statliga lokaleffektiviteten för kontorslokaler enligt förvaltningsområde, kontorsyta, m² (rumsyta) / årsverke

Utrikesministeriets lokaler i hemlandet finns inkluderade i uppgifterna om statsrådets kansli. Uppgifter om lokaleffektiviteten för kontorslokaler inom försvarsministeriets förvaltningsområde tas med i HTH-informationssystemet under detta år.

Utvecklandet av offentliga tjänster

För den gemensamma kundservicen genomfördes ett pilotprojekt och om detta utarbetades en uppföljnings- och utvärderingsrapport. Enligt resultaten av rapporten har de som utträttat sina ärenden vid servicepunkterna varit nöjda med den service som de fått. Enligt extern bedömning kan serviceproducenternas allmänna kundservice och rådgivning flyttas till servicepunkterna. För att man ska kunna dra nytta av verksamhetsmodellen fullt ut krävs kontrollerade ändringar av serviceproducenternas egna funktioner. I stället för den utarbetade lagstadgade modellen planerades en avtalsbaserad modell för att genomföra den gemensamma kundservicen.

Projekten Distansservice och Medborgarrådgivning som hör till programmet SAdE slutfördes. Inom projektet Distansservice genomfördes hemanvändningsförsök. Dessutom togs en ny programbaserad lösning och ett tidsbeställningssystem för distansservicen i bruk. Även en handbok i ibrukttagandet av distanstjänster, kravdefinitioner och en rapport om teknologin sammanställdes och en undersökning om distanstjänsterna ur medborgarnas synvinkel utfördes.

Medborgarrådgivningens andra verksamhetsår är till ända. Jämfört med det första verksamhetsåret har antalet medborgare som söker rådgivning tredubblats. År 2015 var antalet kontakter 40 500. Enligt en undersökning av medvetenheten om servicen som utfördes av Taloustutkimus har var femte finländare hört talas om Medborgarrådgivningen eller sett dess logo. En användarenkät visade att användarna var mycket nöjda med tjänsten och kvaliteten på den.

Regionförvaltningsverken och magistraterna

Regionförvaltningsverkens operativa resultat utvecklades positivt 2015. Vid verken behandlades klagomål och miljötillstånd i genomsnitt snabbare än tidigare år och den positiva utvecklingen bedöms fortsätta. Man har också i hög grad lyckats bryta anhopningen av behandlingar genom att allokera resurser till separata projekt och genom att utveckla processerna. Regionförvaltningsverkens förvaltningstjänster koncentrerades i början av mars till ett nationellt ansvarsområde som lyder under Regionförvaltningsverket i Södra Finland. Genom ändringen strävar man efter att spara in 35–40 årsverken före 2019.

Lokala myndighetsuppgifter för handels- och föreningsregistret överfördes till Patent- och registerstyrelsen vid ingången av september och därför minskade magistraternas personal med 75 årsverken. Under året förbereddes också sammanslagningen av magistraterna i Helsingfors, Östra Nyland och Västra Nyland, som genomfördes vid ingången av 2016.

6.4.5 Kommunärenden

Social- och hälsovårdsministeriet och finansministeriet tillsatte en tjänstemannastyrgrupp och en projektgrupp att bereda social- och hälsovårdsreformen, inrättandet av självstyrande områden och regionförvaltningsreformen. Uppgiften är att bereda och genomföra reformen och dess finansieringslösningar samt inrättandet av självstyrande områden som anknyter till reformen.

Ärenden som är viktiga ur finansministeriets synvinkel och som i stor utsträckning ska beredas inom dess ansvarsområde är t.ex. definiering av självstyrandet och områdesindelningen, ordnande av landskapens förvaltning och ekonomi, personalens ställning, tjänste- och arbetsvillkor samt pensionsförsäkring, arrangemang kring egendom som ägs och används av kommuner och samkommuner och kring deras avtal, finansierings- och styrningsmodeller för landskapen, principer och kriterier för fördelning av finansieringen, styrningen av social- och hälsovårdens informationsförvaltning och integrering av informationssystemen samt statsandelssystemet för kommunal basservice.

I och med social- och hälsovårdsreformen och inrättandet av självstyrande områden ändras kommunernas roll avsevärt. Regeringen har inlett projektet Framtidens kommun, som är en av regeringens reformer. Projektet definierar på basis av det parla-

mentariska arbetet en vision om framtidens kommun 2030, kommunernas roll och ändringar av deras ställning samt kommunernas uppgifter och förhållande till de självstyrande områdena. I den basutredning som ska genomföras under 2016 ingår en kartläggning av behovet av lagstiftningsändringar bl.a. med avseende på kommunallagen och behoven att förändra kommunalpolitiken på längre sikt. Lagstiftningsändringarna ska beredas så att de träder i kraft vid ingången av 2019.

Det första kommuneconomiprogrammet utarbetades under våren 2015 i samband med den tekniska planen för de offentliga finanserna. Det första programmet för kommunernas ekonomi i enlighet med kommunallagen bereddes i samband med planen för de offentliga finanserna och budgetpropositionen för 2016 under hösten 2015.

I den nya kommunallagen som trädde i kraft våren 2015 försöker man styra kommunerna och samkommunerna mot en mer förutseende och övergripande skötsel av ekonomin bl.a. genom att strama upp den reglering som gäller skyldigheten att täcka underskott samt genom att utvidga den reglering som gäller skyldigheten att täcka underskott och utvärderingsförfarandet till att också gälla samkommuner. År 2017 utvidgas tillämpningen av ekonomibestämmelserna i kommunallagen till att gälla hela kommunkoncernen. Man kan anta att reformen kommer att styra kommunernas ekonomi i en sundare riktning. Det är av stor betydelse för balanseringen av kommunernas ekonomi hur kommuner och samkommuner prioriterar sina investeringar och att de görs vid rätt tidpunkt och på ett högklassigt sätt.

Regeringen minskar enligt regeringsprogrammet kommunernas kostnader med en miljard euro genom att gallra bland de lagstadgade uppgifterna och de skyldigheter som styr fullgörandet av dessa uppgifter. År 2015 sammanställdes ministeriernas förslag för att minska kommunernas uppgifter och förpliktelser och man har bedömt hur stora besparingar de kan generera. I början av 2016 drar regeringen upp riktlinjer för den fortsatta beredningen av de föreslagna åtgärderna samt för förverkligandet av den del av regeringens sparmål som fortfarande fattas.

En kompletteringsrapport om kommunernas uppgifter och förpliktelser blev färdig. Enligt rapporten fick kommunerna 22 nya uppgifter och 44 förpliktelser av staten under två och ett halvt år. De flesta kostnaderna har dock uppstått genom utvidgning av gamla uppgifter och förpliktelser. Vid finansministeriet utreddes också kommunernas självstyrelseuppgifter och omfattningen av dem. De viktigaste kommunala självstyrelseuppgifterna anknyter till främjande av näringslivet och sysselsättningen, bostadsproduktion samt bidrag som kommunen beviljar.

6.4.6 Offentliga förvaltningens IKT

Beredningen av regeringens spetsprojekt som gäller digitaliseringen av offentliga tjänster framskred planenligt. Digitaliseringsprinciper som gäller samtliga offentliga tjänster utarbetades och de godkändes i början av 2016. Helheterna för införandet av en servicemodell där all service fås från ett och samma ställe planerades och man började införa den. Förvaltningsområdenas och kommunernas engagemang i förnyandet av de förvaltningsinterna processerna har framskridit och digitaliseringsfrämjande projekt som finansieras skilt inleds 2016 med finansiering som beviljats i statsbudgeten.

Projektet för att koncentrera statsförvaltningens branschoberoende IKT-uppgifter (TORI) avslutades under verksamhetsåret. Till Statens center för informations- och kommunikationsteknik (Valtori) överfördes sammanlagt 715 personer och ett avtalsbestånd på ca 194 miljoner euro från olika statliga ämbetsverk och inrättningar. Man kan inte ännu bekräfta produktivitetsnyttan med projektet och den är förenad med betydande osäkerhetsfaktorer.

Sammanlagt 21 utlåtanden lämnades om statsförvaltningens betydande IKT-projekt och IKT-anskaffningar.

Verksamheten i den offentliga förvaltningens säkerhetsnät inleddes och säkerhetsnätet överfördes som överlåtelse av rörelse från försvarsmakten till Suomen Erillisverkko.

Inom programmet för genomförande av nationell servicekultur togs en servicekanal, en servicevy och en tjänst för autentisering i produktionsbruk. De första tjänsterna som drar nytta av servicekanalen, t.ex. lösningar för stark elektronisk autentisering och tjänster för roll- och behörighetskontroll, inleder sin verksamhet 2016. I servicevyn för medborgare har det publicerats uppgifter ur befolkningsdatasystemet, Trafiksäkerhetsverket Trafis fordonstrafikregister och Lantmäteriverkets fastighetsregister.

Programmet för påskyndande av elektronisk ärendehantering och demokrati (SADe) avslutades under verksamhetsåret. Inom programmet utvecklades elektroniska tjänstehelheter för medborgare, företag och myndigheter. De färdiga tjänstehelheterna och de 42 elektroniska tjänsterna som ingår i dem realiserar tillsammans med de ansvariga ministerierna av flera statliga myndigheter, kommuner, samkommuner, aktörer inom den tredje sektorn, företag och medborgarna.

IKT-förändringsstödprogrammet för kommun- och servicestrukturreformen avslutades under verksamhetsåret. I programmet stöddes kommuner som genomgick kommunstrukturförändringar. IKT-förändringsstöd beviljades för 30 utredningsområden och sammanlagt 155 kommuner deltog i IKT-utredningar. I programmets inledningsskede uppskattades kostnaderna för programmet till 4,8 miljoner euro 2014–2015. Kostnaderna för IKT-förändringsstödprogrammet uppgick till 1,1 miljoner euro. Utfallet påverkades direkt av att kommunstrukturreformen inte genomfördes i enlighet med regeringens planer.

6.4.7 Staten som arbetsgivare

Statens arbetsgivar- och personalpolitik hade som centrala mål 2015 att förbättra resultatet av statsförvaltningens verksamhet och stärka konkurrenskraften för staten som arbetsgivare och att använda personalresurserna inom statsförvaltningen på ett flexibelt och ändamålsenligt sätt. Andra centrala mål var att stödja strukturförändringarna i statsförvaltningen och främja besparingar och utgiftskontroll som stärker statsfinanserna i personalpolitiken och arbetsgivarverksamheten.

Personalpolitiken och arbetsgivarfunktionerna styrdes och stöddes vid omorganiseringen av verksamhetsenheter inom statsförvaltningen. Arbetslivets kvalitet, arbetets produktivitet och personalens arbetshälsa och kompetens utvecklades. Välbefinnandet i arbetet har hållits på en god nivå och förbättrats om man ser till de mått som beskriver arbetstillfredsställelsen och utvecklingen av sjukfrånvaron (kapitel 3.2.3 i årsberättelsen). Tillgången till personal främjades genom att man utvecklar den inre

arbetsmarknaden och genom en bra arbetsgivarprofil. Också som arbetsgivare stödde staten en förlängning av arbetskarriärerna, vilket nationalekonomin kräver. Den ålder vid vilken de anställda går i pension har stigit under de senaste åren.

Gemensamma stöd- och koncerntjänster – i synnerhet då funktionerna inom ekonomi- och personalförvaltningen blev elektroniska – utvecklades utifrån gemensamma, enhetligt definierade processer. Totalproduktivhetsindexet för Statens servicecenter för ekonomi- och personalförvaltning (Palkeet) har utvecklats positivt. År 2015 steg det med 1,6 % från föregående år, och var 105,56 (100 basåret 2011).

Statens gemensamma ekonomi- och personalförvaltningssystem (Kieku) användes vid utgången av 2015 vid 43 ämbetsverk och fem fonder, och det användes av 42 000 tjänstemän. För de ekonomitjänster som producerats i Kieku har produktiviteten överskridit utgångsnivån 2011 och vid servicecentret Palkeet har arbetsmängden sjunkit med 14 %. I fråga om personaltjänsterna ökade produktiviteten vid servicecentret stadigt efter en nedgång då systemet togs i bruk. Den senaste produktivhetsuppföljningen som omfattade 21 ämbetsverk visade att ämbetsverkens arbetsinsats för uppgifter som gäller ekonomiförvaltning har sjunkit med 15 % och för uppgifter som gäller personalförvaltning med 6 % från 2011 till slutet av 2014. De sista användarna kommer att ta i bruk systemet under 2016.

Arbetsmarknadens sysselsättnings- och tillväxtavtal som slöts 2013 sträcker sig för statens del till slutet av januari 2017. Arbetsmarknadens centralorganisationer avtalade i juni 2015 om löneuppgörelser för en andra delperiod för sysselsättnings- och tillväxtavtalet och för statens del genomfördes detta med ett tjänste- och arbetskollektivavtal. Uppgårelsen var moderat. Statens löner höjdes genom en allmän förhöjning vid ingången av februari 2016 och dess effekt på årssnivå är 0,51 %. De statliga ämbetsverkens löneglidning begränsades med anslagsbesparingar i budgetarna för 2015 och 2016. Statens löneglidning har konstaterats och bedöms ha minskat något. Regleringen av löneglidningarna fortsätter och besparingarna av löneglidningarna planperioden 2017–2019 allokeras enligt ny information i samband med den årliga budgeten.

Avtalsenlig arbetsfred har rått under redogörelseåret och situationen har varit god. Statens personal deltog endast begränsat i de allmänna stridsåtgärderna i september 2015.

Reformen av förhandlingssystemet mellan arbetsmarknadens centralorganisationer som bygger på sysselsättnings- och tillväxtavtalet hade framskridit, men en lösning nåddes inte i början av 2015, varvid arbetet avslutades för denna gång.

6.5 Senatfastigheter

Senatfastigheter är ett statligt affärsverk som är underställt finansministeriet och vars uppgift är att vara statens expert på arbetsmiljöer och lokaler. Senatfastigheter erbjuder och producerar tjänster främst för statsförvaltningen. Den totala ytan som Senatfastigheter hade att hyra ut uppgick till ca 6,2 miljoner m² och antalet fastigheter till ca 10 500.

Statens nya hyressystem togs i bruk i januari 2016. I fortsättningen fastställs hyrorna för de statliga ämbetsverk och inrättningar som hyr av Senatfastigheter enligt en självkostnadsprincip. Hyresavtalen har gjorts smidigare genom att man gjort det lät-

tare för ämbetsverk och inrättningar att frigöra sig från obehövliga lokaler som ägs av staten. Senatfastigheter är statens enda lokalanskaffningsenhet, och via den hyrs lokaler som tillhör antingen staten eller utomstående hyresvärdar. På så sätt kan Senatfastigheter effektivare erbjuda lösningar som motsvarar olika ämbetsverks behov av lokaler och sälja lokaler som staten inte längre behöver.

Senatfastigheter eftersträvar med det nya hyressystemet och statens lokalstrategi kostnadsbesparingar på 100 miljoner euro för lokaler under åtta år. För ämbetsverken genereras besparingarna huvudsakligen som sänkta hyreskostnader och övriga lokalkostnader till följd av nya effektivare lokallösningar. Genom de avtal som ingicks 2015 uppstår årliga besparingar på ca 17 miljoner euro. Det fanns omkring 100 pågående projekt som utvecklar arbetsmiljön. Ämbetsverken och inrättningarna har tillsammans med Senatfastigheter utarbetat verkställighetsplaner för statens lokalstrategi för att effektivisera användningen av lokalerna under de närmaste åren.

Tabell 18. Senatfastigheter, nyckeltal, mn euro

	2011	2012	2013	2014	2015
Omsättning *	521	567	590	625	622
Affärsverksamhetens övriga intäkter *	62	54	40	35	51
Resultat	154	134	122	137	199
- Resultatet i % av omsättningen	29,6	23,7	20,7	22	32
Intäktsfört i statsbudgeten	250	130	120	140	370
Omsättningen i hyresverksamheten	512	557	576	609	606
Bidrag	318	351	331	363	359
- Hyresbidraget i % av omsättningen	62	63	58	60	59
Uthyrningsverksamhetens resultat	90	83	82	105	85
Uthyrningsverksamhetens avkastning på investerat kapital i %	3,4	3,2	3,0	3,5	2,9
Försäljning av fastighetsegendomar	113	80	61	72	325
Balans	4 675	4 640	4 590	4 738	4 606
Investeringar	244	196	199	234	268
Investeringarnas andel av omsättningen, %	47	35	34	37	43
Avkastning på investerat kapital, %	4,8	4,3	3,9	4,2	5,4
Avkastning på eget kapital, %	5,0	4,4	4,0	4,5	6,8
Soliditet, %	65	65	66	64	62

* En ändring i schemat introducerades från ingången av 2014. Försäljningsintäkter och försäkringsersättningar från tidigare räkenskapsperioder redovisas i övriga rörelseintäkter, tidigare ingick de i omsättningen. Tidigare år omvandlade till jämförbara siffror.

Senatfastigheters omsättning sjönk med 3 miljoner euro (0,5 %). Räkenskapsperiodens resultat bestod av resultaten av uthyrningsverksamheten på 85,2 miljoner euro, försäljningsverksamheten på 105,2 miljoner euro samt utdelningsavkastningen från universitetsfastighetsbolagen på 8,9 miljoner euro. Resultatet av serviceverksamheten var förlustbringande och uppgick till 0,5 miljoner euro. Resultatet av uthyrningsverksamheten sjönk med 20 % och underskred finansministeriets resultatmål med 13,8 miljoner euro. Orsaken till resultatunderskottet är de värdesänkningar och avskrivningar av engångsnatur som bokförts för 2015 till en sammanlagd summa av 49,5 miljoner euro. Avkastningen på det investerade kapitalet för uthyrningsverksamheten var 2,9 %. Den exceptionellt höga nivån på försäljningen av fastighetsegendomar föranleddes av försäljning av aktiestocken av två universitetsfastighetsaktiebolag .

Tabell 19. Försäljning av egendom och resultat

	Mn euro
Försäljning av fastigheter och aktier	325
Resultat av försäljningsverksamheten	105
De största försäljningarna:	
- Aalto Universitetsfastigheter Ab och Helsingfors Universitetsfastigheter Ab, försäljning av aktiestocken	217
- Anttigatan 1 kontorsfastighet	24
- Albertsgatan 25 kontorsfastighet	13
- Svidja gård	13

Tabell 20. Investeringar, mn euro

Investeringar	
Investeringar sammanlagt	268
De största investeringarna:	
- Onerva Mäki skola, nybygge, Jyväskylä	29
- ANM Södra Esplanaden 4, renovering	24
- THL:s nybygge (Mannerheimvägen 166)	15
- Sandhamns allaktivitetshus	14
- Böle ämbetscentrum, renovering av Tullens lokaler	13
- fängelset i S:t Michel, renovering	11

Tabell 21. Jämförelse av riksdagens och finansministeriets resultatmål

Mn euro	Mål	Utfall
Uthyrningsverksamhetens resultat	99,0	85,2
Investeringar	270,0	268,0
- investeringar i renoveringar och reparationer	175,0	176,5
- investeringar i nybyggnader	95,0	91,5
Investeringar, förpliktelser för kommande år	220,0	186,0
Bemyndigande för upplåning, netto	50,0	38,6
Bemyndigande för upplåning, brutto	340,0	335,0

6.6 Statens pensionsfond och Stabilitetsfonden

Statens pensionsfond

Med hjälp av Statens pensionsfond finansierar staten framtida pensioner och arbetar för att jämna ut pensionsutgifterna för olika år. Fonden ska placera de medel som den anförtros på ett lönsamt och säkert sätt. Fonden betalar inte ut pensioner utan alla statliga pensioner betalas av Statskontoret med anslag som reserverats i statsbudgeten. Ur fonden överförs till statsbudgeten som allmän täckning ett belopp som motsvarar 40 % av statens årliga pensionsutgifter.

Fondens medel är statens egendom men de står i fondens namn och under fondens kontroll. Utgifterna för verksamheten betalas med medel som fonden förfogar över. Pensionsfondens inkomster består av pensionspremier och andra avgifter som ska redovisas till fonden och av avkastning på fondens tillgångar.

Marknadsvärdet på den placeringsegendom som fonden förvaltar var 18,9 miljarder euro i slutet av 2015, vilket är 300 miljoner euro mer än året innan.

Av placeringarna var 49 % ränteplaceringar, 43 % aktieplaceringar och 8 % andra placeringar vid utgången av året. Den relativa avkastningen på placeringarna 2015 var 4,9 % (7,2 % 2014).

Finansministeriet har satt upp ett strategiskt mål för fondens avkastning. Det strategiska målet är att fondens placeringar på lång sikt ska ge en bättre avkastning än det ur statens synvinkel riskfria placeringsalternativet. Det riskfria alternativets avkastning motsvarar utgifterna till följd av statens nettoskulder, inklusive utgifterna för de derivatkontrakt som ingåtts som ett led i hanteringen av skulden. Med nettoskuld avses skillnaden mellan skulderna i statens budgetekonomi och kassamedlen.

Under de senaste tio åren har fondens årliga avkastning varit i medeltal 4,5 % och skuldens kostnad i medeltal 2,8 %. Fonden har alltså uppnått sitt mål för avkastning på lång sikt.

Stabilitetsfonden

Som ett led i de uppgifter som gäller krishantering i kreditinstitut och värdepappersföretag inrättades i Finland en stabilitetsfond som står utanför budgetekonomin. Stabilitetsfonden förvaltas av Verket för finansiell stabilitet och dess verksamhet inleddes under sommaren 2015. Fonden är sammansatt av två separata fonder: *insättningsgarantifonden* som byggs upp med insättningsgarantiavgifter och *resolutionsfonden* som byggs upp med stabilitetsavgifter.

Insättningsgarantifonden

Insättningsgarantifonden har till uppgift att garantera inlåningskundernas fordringar på inlåningsbankerna. Fonden byggs upp med insättningsgarantiavgifter som betalas av alla inlåningsbanker som har verksamhetstillstånd i Finland och avgifterna samlas in av Verket för finansiell stabilitet. Insättningsgarantifondens målnivå 0,8 % av beloppet av garanterade insättningar ska uppnås före juli 2024. År 2015 togs insättningsgarantiavgifter ut till ett belopp av 0,08 % av de garanterade insättningarna vid utgången av 2014, dvs. 60,9 miljoner euro. År 2015 täcktes insättningsgarantiavgifterna med överföringar av medel från den gamla fonden. Under 2015 deponerades den största delen av insättningsgarantifondens medel på ett konto med negativ ränta som öppnats på Finlands Bank. Den negativa inlåningsräntan uppgick till 0,04 miljoner euro för 2015. I december överfördes fondens medel till Statskontorets samlingskonto med nollränta. Med tanke på det rådande ränteläget är arrangementet kostnadseffektivt. Under 2015 betalades inga insättningsgarantier för att garantera inlåningskundernas fordringar ur fonden.

Resolutionsfonden

EU:s gemensamma resolutionsfond byggs upp med hjälp av resolutionsfonden. Fonden byggs upp med stabilitetsavgifter från betalningsskyldiga kreditinstitut och värdepappersföretag. År 2015 togs stabilitetsavgifter ut till ett belopp av 76,3 miljoner euro. Endast de stabilitetsavgifter som värdepappersföretagen betalat kvarstår permanent i den inhemska resolutionsfonden. År 2015 togs drygt 5 000 euro ut av värdepappersföretagen. De stabilitetsavgifter som togs ut av kreditinstituten överfördes i januari till EU:s resolutionsfond.

7 Undervisnings- och kulturministeriet

7.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Det ökade internationella ömsesidiga beroendet, digitaliseringen, klimatförändringen och flyktingkrisen i Europa har skapat osäkerhet i omvärlden och gjort den känslig för förändringar.

Anpassningar inom den offentliga ekonomin har genomförts genom strukturella reformer och ökad produktivitet och effektivitet inom utbildningssystemet. År 2015 bereddes de ändringar av lagstiftningen och styrsystemet i övrigt som sparåtgärderna inom småbarnspedagogiken och högskolorna förutsätter. Sådana ändringar av lagstiftningen bereddes som innebär att indexhöjningarna för aktörer inom lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och läroanstalterna för fritt bildningsarbete samt högskolorna kommer att frysas för regeringsperioden och att studiestödets indexbundenhet slopas helt och hållet.

Det ökade antalet asylsökande har direkt påverkat behovet av att utveckla politikområden som främjar utbildning och social kohesion, exempelvis kultur-, ungdoms- och idrottsverksamhet. För att trygga utbildningsutbudet genomfördes en temporär lagändring som gäller förberedande undervisning som ordnas för invandrare före den grundläggande utbildningen. Genom lagändringen tryggades tillgången på behövlig undervisningsfinansiering också när det gäller kortvarigare utbildningsformer.

Genom spetsprojekt för kompetens och utbildning enligt det strategiska regeringsprogrammet utvecklar man strukturerna inom ministeriets ansvarsområden, styrningen, innehållet och rutinerna så att finländarnas utbildnings- och kompetensnivå höjs. Genom spetsprojekten kan man modernisera lärmiljöerna, utnyttja digitaliseringen inom kunnandet och lärandet, påskynda övergången till arbetslivet, främja tillgången till konst och kultur, stärka samarbetet mellan högskolorna och näringslivet, genomföra reformen av yrkesutbildningen på andra stadiet och minska antalet unga som inte omfattas av utbildning och som står utanför arbetslivet.

Tillgången på kultur- och bildningstjänster främjades genom många olika insatser. Byggarbetena vid Helsingfors stads centrumbibliotek inleddes hösten 2015. Centrumbiblioteket är ett märkesprojekt inom 100-årsjubileet av Finlands självständighet och utgör en kombination av bildning, kultur och medborgarnas samvaro. Den reform av bibliotekslagen som har inletts kommer att stärka de allmänna bibliotekens verksamhetsförutsättningar och främja medborgarnas delaktighet och tillgodoseendet av grundläggande kulturella rättigheter. Förberedelserna av en revidering av lagen om främjande av filmkonsten tar sikte på att stärka den audiovisuella kulturen. En revidering av ungdomslagen utgående från deltagande och hörande på bred front pågick.

7.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Verksamheten inom undervisnings- och kulturministeriets verksamhetsfält utsätts för flera risker till följd av förändringarna i omvärlden. Förvaltningsområdet är föremål för

utmaningar när det gäller möjligheterna att uppnå strategiska mål, finansieringen av ansvarsområden, strukturerna och styrningen. Riskerna i anslutning till invandringen och den digitala verksamhetsmiljön berör i betydande grad även ministeriets verksamhetsfält.

I inhemska och utländska undersökningar har man redan i flera års tid lagt märke till att kunskapsbasen vittrar sönder. På grund av anpassningsåtgärderna inom den offentliga ekonomin blir det en alltmer krävande uppgift att upprätthålla för ekonomin och samhället viktiga tjänster inom ansvarsområdet för undervisning och kultur. Därför är det viktigt att de reformer som rör strukturerna, finansieringen och styrningen genomförs enligt den tidtabell som anges i regeringsprogrammet.

Riskerna i omvärlden har ökat snabbast på grund av invandringen. För att invandringen ska kunna hanteras och skötas på ett hållbart sätt krävs det stärkt förvaltningsövergripande samarbete och revidering av utbildningstjänsterna för invandrare på så vis att utbildningstjänsterna blir effektivare och får större genomslagskraft.

Det är en utmaning för sammanslagningen av penningspelssammanslutningarna och bildandet av ett nytt penningspelsbolag att verksamhetsområdets ställning inom styrningen av finansieringen försvagas och att stödtagarnas ställning förändras på ett ogynnsamt sätt.

7.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 22. Utvärdering av hur de samhällseliga effektmålen har uppnåtts
(på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motivering
Utbildnings- och vetenskapspolitiken		
Att höja befolkningens utbildnings- och kompetensnivå så att finländarna är världens kunnigaste folk (målåret 2020).	Nöjaktig	Internationella och nationella undersökningar visar att kunskapsnivån hos de elever som avslutar den grundläggande utbildningen har sjunkit. (PISA12, TIMMS, UBS:s uppföljningsutvärderingar, HU:s uppföljning av lärfärdigheter.) Andelen 25–64-åringar som avlagt högskoleexamen har ökat under uppföljningsperioden. År 2012 hade 25,1 %, år 2013 26,1 % och år 2014 26,7 % av 25–64-åringarna avlagt minst lägre högskoleexamen. Andelen högutbildade i Finland är god vid en internationell jämförelse, dock inte på toppnivå bland OECD-länderna; andelen har ökat långsammare än i OECD-länderna i genomsnitt.
88 % av den vuxna befolkningen i arbetsför ålder har avlagt examen efter grundstadiet och 30 % högskoleexamen (målåret 2020).	Nöjaktig	Av åldersklassen 25–64-åringar hade 76,9 % avlagt examen efter grundstadiet (Statistikcentralen 2014). Den andel av åldersgruppen 20–64-åringar som avlagt examen efter grundstadiet har ökat. År 2011 avlade 80,9 %, år 2012 81,6 % och år 2013 82,4 % av åldersklassen examen. Den andel av åldersgruppen 20–64-åringar som avlagt minst lägre högskoleexamen ökar i jämn takt; år 2012 hade 23,0 %, år 2013 23,8 % och år 2014 24,7 % av åldersklassen avlagt minst lägre högskoleexamen. Om uppföljningen mätte avlagda högre examina skulle siffrorna röra sig mellan 33 och 34 %. I synnerhet inom de äldre åldersklasserna är andelen examina på institutnivå framträdande.
94 % av 30-åringarna har avlagt examen efter grundstadiet och 42 % högskoleexamen (målåret 2020).	Nöjaktig	Ungefär 84 % av 30-åringarna har avlagt examen efter grundstadiet (Statistikcentralen 2014). Den andel av åldersklassen 30–34-åringar som avlagt examen efter grundstadiet har kvarstått oförändrad. År 2011 hade 85,7 %, år 2012 85,3 % och år 2013 85,1 % av 30–34-åringarna avlagt examen efter grundstadiet. År 2012 hade

		41,4 %, år 2013 41,1 % och år 2014 40,5 % av samma åldersklass avlagt högskoleexamen.
De ungas studievägar ska bli kortare än tidigare och de unga ska utbildas inom branscher där förutsättningarna för att få arbete är goda.	Nöjaktig	Snabbare tillträde till utbildning och bättre genomströmning (se statistik längre fram) har medfört en målenlig utveckling inom yrkesutbildningen. Erkännande av kunskaper som förvärvat på annat håll och personlig tillämpning har dock ännu inte förkortat de totala studietiderna i någon betydande grad. Sysselsättningen efter yrkesutbildning utvecklades i positiv riktning fram till 2011, men efter det har sysselsättningen bland nyutexaminerade försämrats i och med den utdragna recessionen. Det har blivit svårare för nyutexaminerade män att få jobb. Genomströmningen inom gymnasieutbildningen har kvarstått oförändrad vid omkring 89 % av dem som börjat i gymnasiet (Statistikcentralen, Studiegångsstatistik 2009–2013). När det gäller andelen studerande som avlägger examen på sju år vid universiteten har utvecklingen varit försvarlig, 46,5 % år 2012, 47,8 % år 2013 och 48,2 % år 2014. Resultaten av prognostiseringarna av utbildningsbehovet har beaktats vid inriktningen av utbildningsutbudet.
95 % av 4-åringarna ska delta i verksamhet inom småbarnspedagogiken (målåret 2020).	Nöjaktig	För 2014 gäller att av finländska 4-åriga barn deltog 74,5 % av åldersklassen i småbarnspedagogik som ordnas i daghem. I siffran ingår barn som deltagit i kommunal daghemsverksamhet och familjedagvård samt barn som fått vård genom stöd för privat vård.
100 % av 6-åringarna ska ha deltagit i förskoleundervisning.	Utmärkt	Förskoleundervisningen blev förpliktande vid ingången av augusti 2015.
Alla som går ut grundstadiet inleder studier efter grundstadiet.	Utmärkt	Av dem som avslutade den grundläggande utbildningen 2013 fortsatte 50,8 % i gymnasiet. Motsvarande siffra för det föregående året var 50,0 %. 43,2 % inledde utbildning som leder till eller förbereder för yrkesinriktad examen. Motsvarande siffra för det föregående året var något högre (44,6 %). Med hjälp av 2014 års reform av gemensam ansökan till andra stadiet och av antagningsgrunderna till yrkesutbildning har man i betydande grad lyckats förbättra tillträdet till utbildning för dem som avslutar den grundläggande utbildningen. Utbildningsstyrelsens statistik över gemensam ansökan ger vid handen att åren 2014 och 2015 blev bara 500–600 av de sökande som hade avslutat den grundläggande utbildningen på våren utan utbildningsplats på hösten. Detta är betydligt färre än under tidigare år.
Hälften av de nya studenterna fortsätter sina studier samma år.	God	För 2014 gäller att av dem som avlagt studentexamen inledde 63,7 % fortsatta studier inom ett år efter examen (i siffran ingår de som studerar vid sidan om arbetet och de som studerar på heltid) (Statistikcentralen 2014).
Den genomsnittliga åldern för dem som utexamineras från högskolor sjunker.	Nöjaktig	Medianåldern för de utexaminerade har kvarstått oförändrad de senaste åren både vid yrkeshögskolorna (26,1 år 2014) och vid universiteten (28,0 år 2014). Effekten av de åtgärder som genomförts under denna regeringsperiod kan ses först på längre sikt.
Genomströmningen i utbildningen förbättras på alla utbildningsstadiet.	God	Genomströmningen inom gymnasieutbildningen har kvarstått oförändrad vid omkring 89 % av dem som börjat i gymnasiet (Statistikcentralen, Studiegångsstatistik som gäller åren 2009–2013). För 2013 gäller att omkring 80 % av de studerande blev klara på tre och ett halvt år. Andelen studerande som avlägger examen inom högst tre har redan förbättrats något från år till år inom den grundläggande yrkesutbildningen. Åren 2010–2013 har genomströmningsprocenten rört sig mellan 61,2 och 62,1 %. Inom yrkesutbildningen har utvecklingen redan länge gått i rätt riktning, men förändringarna har trots allt varit rätt så långsamma. När det gäller andelen studerande som avlagt examen på sju år vid universiteten har utvecklingen varit försvarlig, 46,6 % år 2012, 47,8 % år 2013 och 48,2 % år 2014.
60 % av de vuxna ska årligen delta i	Nöjaktig	Statistikcentralens vuxenutbildningsundersökning genomförs

utbildning och deltagarunderlaget för vuxenutbildningen ska breddas.		ungefär vart femte år. År 2012 deltog 52 % av den 18–64-åriga befolkningen i vuxenutbildning. Andelen är hög i en internationell jämförelse, men har hållits på samma nivå sedan början av millenniet och det finns inga tecken på att deltagarunderlaget breddas. Högutbildade deltar alltså mer än lägre utbildade och de som är verksamma i tjänstemannayrken deltar mer än arbetstagare.
Ett mål är ett tillräckligt och sporrande studiestöd som främjar planmässiga studier och kortare studietider ¹⁰ .	God	Under höstsessionen överlämnade regeringen till riksdagen sin proposition med förslag till lag om ändring av lagen om studiestöd. Förslaget medförde att inkomstgränserna för föräldrarna till sådana 18- och 19-åriga studerande på andra stadiet som bor ensamma steg med 13 % vid ingången av 2016. Ändringen innebär att prövningen av behovet av studiestöd lindras samtidigt som studiestödet kommer att räcka till bättre. I och med indexhöjningen steg nivån på studiestödet med 0,4 %.
Konst- och kulturpolitiken		
Kulturgrunden förblir livskraftig.	God	I motsats till tidigare år var målsättningen inte att kulturgrunden ska stärkas utan i stället att kulturgrunden ska förbli livskraftig. Orsaken är att ansvarsområdet drabbades av nedskärningar i finansieringsresurserna. Inom ansvarsområdet har man tvingats ty sig till minskningar av personalen och inskränkningar i verksamheten, och det har funnits mindre resurser för utvecklingsfunktioner. I samband med styrningen av funktionerna har ministeriet framhållit omständigheter relaterade till den ekonomiska utvecklingen men hållit fast vid att främja kulturpolitiska målsättningar. Den strategiska styrningen av verksamhetsområdet ökar genom de utvecklingsåtgärder inom politikområdena för statsunderstöd och statsandelar som inletts och genom utveckling av resultatsstyrningen.
Verksamhetsförutsättningarna för dem som utför kreativt arbete tryggas.	Nöjaktig	Konstnärernas inkomstnivå har blivit efter i utvecklingen av den övriga befolkningens inkomstnivå, och konstnärerna har en instabil ställning på arbetsmarknaden. Lagstiftningsändringar i fråga om social- och pensionsskyddet för konstnärer gjordes också år 2015, men de är otillräckliga. De flesta åtgärder som hänför sig till konstnärernas ställning omfattas inte av undervisnings- och kulturministeriets ansvar.
Möjligheterna att ta del av kultur tryggas för alla befolkningsgrupper och förbättras för mindre delaktiga befolkningsgrupper.	God	Tillgången och tillgängligheten till konst- och kulturtjänster tryggas genom lagstiftnings-, finansierings- och styråtgärder. De senaste åren har man fäst uppmärksamhet vid åtgärder för att främja kulturellt deltagande bland dem som deltar lite eller inte alls. Praktiskt inriktade projekt och undersökningar kring temat har genomförts och pågår.
Kulturekonomin och den kreativa ekonomin stärks.	Nöjaktig	Inom kulturpolitiken och inom samhällspolitiken i mer allmän bemärkelse ställs stora förhoppningar på möjligheterna att stärka kulturekonomin och den kreativa ekonomin. De program som beretts i detta syfte har inte fått tillräckligt stöd i förhållande till förhoppningarna. Samarbetet mellan förvaltningsområdena kunde bli bättre.
Idrottspolitiken		
Tillgängligheten till idrotten ska vara likvärdig.	God	Det finns omkring 33 000 registrerade idrottsanläggningar i Finland, och kommunerna äger ungefär 75 % av dem. År 2015 understöddes byggande av idrottsanläggningar med sammanlagt 26,4 miljoner euro. Ministeriets understöd riktades i synnerhet till idrottsanläggningar för stora användargrupper, såsom simhallar, sporthallar och motionssalar samt utomhusplaner och utomhusbanor. Sammanlagt 24 projekt blev delaktiga av understöd, och av dem var 16 nybyggen. Via regionförvaltningarna understöds anläggningskostnader för s.k. lokala idrottsplatser, såsom skolgårdar. Sammanlagt 88 projekt blev delaktiga av understöd.
Medborgarverksamhet inom motion och	God	Omkring 1,1 miljoner finländare deltar i de riksomfattande

¹⁰ Målet ingår i förklaringsdelen i kapitlet om Studiestöd i budgeten för UKM.

idrott ökar befolkningens deltagande och stärker delaktigheten.		idrottsorganisationernas och deras medlemsorganisationers verksamhet. Av deltagarna är 650 000 under 18 år. År 2015 beviljade UKM sammanlagt 40 082 000 euro i allmänna understöd för totalt 119 riksomfattande idrottsorganisationers verksamhet. Utvecklingsunderstöd för föreningsverksamhet beviljades till ett belopp av 4,5 miljoner euro för sammanlagt 409 projekt. Dessa fördelades på 118 olika kommuner vilkas invånarantal täcker 82 % av Finlands befolkning. Syftet är att öka antalet nya amatörgrupper i synnerhet inom motion och idrott för barn och unga samt inom familjemotion. Som en del av det samlade programmet för integrering av invandrare med hjälp av idrott fördelade UKM via regionförvaltningsverken till kommunerna 1,313 miljoner euro för 35 projekt. Kvinnor och flickor samt de grupper som är svårast att nå utgjorde särskilda målgrupper för projektunderstöden 2015.
Den motionsinriktade livsstilen blir allt vanligare.	God	En motionsinriktad livsstil har främjats inom olika ålders- och befolkningsgrupper genom förvaltningsövergripande samarbete i enlighet med riktlinjerna och verkställighetsplanen för <i>Förändring i rörelse! Nationell strategi för motion som främjar hälsan och välbefinnandet 2020</i> (TEHYL, UKM & SHM 2013: 2014). Som ett led i TEHYLI-helheten har man understött omfattande rikstäckande motionsfrämjande program för olika åldersgrupper och i synnerhet för dem som rör på sig för lite (programmet Ilo kasvaa liikkuen, programmet Skolan i rörelse, som omfattade 1 000 skolor år 2015, programmet I form för livet, programmet Kraft i åren och Det nationella åtgärdsprogrammet för motion bland äldre). Åtgärder som främjar TEHYLI-helheten har också understötts genom projektunderstöd. Programmet Skolan i rörelse har ökat motionsvolymen bland grundskoleeleverna. År 2015 omfattade programmet mer än 1 200 skolor i 59 % av kommunerna. Utifrån enkäten Hälsa i skolan 2015 har effektivt motionerande (se tabellen i avsnittet Idrottspolitik) ökat och har antalet elever som rör sig för lite minskat betydligt.
Den kunskapsbaserade ledningen stärks i idrottspolitik och idrottsförvaltningen.	God	Samarbetet med Finlands Akademi kring bedömningar av idrottsvetenskapliga forskningsprojekt fortsatte. Sammanlagt 15 nya projekt och 18 fortsatta projekt beviljades understöd. I enlighet med den nya idrottslagens anda fick Statens idrottsråd en starkare roll när det gäller att avge utlåtanden vid bedömning av vetenskaplig verksamhet. Sammanlagt tio forsknings- och utredningsprojekt understöddes med tanke på UKM:s informationsbehov och utredning av olika indikatorer inom motion och idrott.
Ungdomsarbetet och ungdomspolitik		
Aktivare medborgarskap för unga.	God	Ungdomsorganisationer, riksomfattande ungdomscentraler och utvecklingsprojekt inom verksamhetsområdet understöddes. Enligt ungdomsbarometern har de ungas samhällsaktivitet många uttrycksformer. De ungas känsla av samhörighet med lokala gemenskaper och samhället har intensifierats.
De ungas sociala identitet stärks.	God	Ungdomsgarantin har verkställts genom stödande av verksamhetsverksamhet för unga och stödande av uppsökande ungdomsarbete. Dessa tjänster har blivit tillgängliga i nästan hela landet, och antalet unga som nåtts genom uppsökande ungdomsarbete har ökat varje år (endast tio kommuner saknar uppsökande ungdomsarbete).
De ungas uppväxt- och levnadsvillkor förbättras.	Nöjaktig	Enligt den senaste ungdomsbarometern har antalet unga som är nöjda med sitt liv kvarstått nästan oförändrat de 20 senaste åren. Styrningen av ungdomsverksamheten har utvecklats i samarbete med regionförvaltningsverken, service- och utvecklingscentralerna för ungdomsarbetet samt de riksomfattande ungdomscentralerna. De lagstadgade mångsektoriella nätverken för vägledning och tjänster för unga täcker 91 % av kommunerna.

7.4 Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet

7.4.1 Allmänbildande utbildning, småbarnspedagogik och fritt bildningsarbete

I enlighet med regeringsprogrammet stärkte undervisnings- och kulturministeriet åtgärderna för att främja kvaliteten på den grundläggande utbildningen med sikte på att stoppa den nedgång i inlärningsresultaten som uppdagats genom undersökningar. En reform som gällde förlängd läropliktsålder och en reform av finansieringen av och strukturen för yrkesutbildning och allmänbildande utbildning på andra stadiet bereddes men genomfördes inte. Läroplanerna utifrån timfördelningen i gymnasiet reviderades.

Den subjektiva rätten till småbarnspedagogik är begränsad från och med augusti 2016. För varje barn föreskrivs rätt till småbarnspedagogik 20 timmar i veckan. Rätten till småbarnspedagogik som heldagsvård gäller om föräldrarna arbetar eller studerar på heltid eller är sysselsatta på heltid som företagare eller i eget arbete. Relationstalet mellan antalet barn och antalet anställda i daghemmen ändras. De högsta avgifterna för morgon- och eftermiddagsvård höjs från nuvarande 60 euro till 120 euro och från 80 euro till 160 euro i månaden. Ändringarna utgör ett led i de nödvändiga anpassningsåtgärder inom den offentliga ekonomin som regeringen fattat beslut om. Kommunernas kostnader för småbarnspedagogik beräknas minska, vilket innebär en lättnad med tanke på kommunernas ekonomiska situation.

På grund av det ökade antalet asylsökande ändrades lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet temporärt så att finansiering för förberedande undervisning som ordnas för invandrare före den grundläggande utbildningen beviljas också för de elever som inte är närvarande på beräkningsdagen (20.9) men för vilka det ordnas förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen i minst fyra månader i en följd. Avsikten är att säkerställa att i synnerhet asylsökande barn snabbt får tillträde till undervisningen.

7.4.2 Yrkesutbildning

Utbudet av grundläggande yrkesutbildning förbättrades i de regioner där både antalet ungdomar som behöver utbildning och arbetskraftsbehovet är störst. I de landskap där ungdomsåldersklasserna minskar blev minskningarna av utbildningsutbudet måttfulla. Tilläggsfinansiering till ett belopp av 1 miljon euro avsattes för yrkesinriktad tilläggsutbildning i syfte att lindra konsekvenserna av en plötslig strukturomvandling, i synnerhet i Saloregionen. Inom kompetensprogrammet för unga vuxna beviljades målgruppen för ungdomsgarantin 750 tilläggsutbildningsplatser i form av läroavtal.

Handledande utbildning för grundläggande yrkesutbildning inleddes hösten 2015 och kommer förhoppningsvis att effektivisera övergången från grundläggande utbildning till utbildning på andra stadiet och minska antalet studerande som avbryter sin yrkesutbildning. Syftet med studier för att förbättra studiefärdigheterna är att främja de studiefärdigheter som behövs i studier för fristående examen, såsom språkliga och andra färdigheter. Avsikten är att utforma en utbildningshelhet för att öka studiefärdigheterna för i synnerhet den vuxna invandrabefolkningen och personer som tidigare avlagt en examen.

Reformen av systemet med fristående examina syftar till att säkerställa att systemet tillhandahåller kompetens som behövs i arbetslivet och att aktörerna ska kunna lita på systemets kvalitet.

7.4.3 Högskoleundervisning och forskning

Regeringsprogrammets spetsprojekt, högskolornas avtalsperiod 2017–2020 och en reform av högskolornas finansieringsmodell började beredas. Från och med 2016 får universiteten och yrkeshögskolorna av studerande från länder utanför EU/EES-området ta ut avgifter per läsår för sådan utbildning på främmande språk som leder till lägre eller högre högskoleexamen. Indexen för högskolornas finansiering frystes för åren 2016–2019. Den s.k. apotekskompensationen för Helsingfors universitet och Östra Finlands universitet slopas år 2017.

Studerandes övergång till högskolestudier påskyndades. Antagningen av studerande har reviderats så att det sedan hösten 2014 är möjligt att söka in till alla högskolor via gemensam ansökan. Högskolorna har haft möjlighet och är från och med våren 2016 skyldiga att reservera en del av platserna för dem som ansöker om sin första högskoleplats. Till följd av den temporära ökningen av antalet nybörjarplatser åren 2014–2015 ökade antalet studerande som tog emot en studieplats med mer än 2 600 från år 2013. Universitetslagens och yrkeshögskolelagens ändrade bestämmelser om studierätt, fortsatt studierätt och förlust av studierätt trädde i kraft hösten 2015. De reformer som genomförts under regeringsperioden har ännu inte hunnit inverka på medianåldern för dem som avlagt högskoleexamen.

Den andra etappen av yrkeshögskolereformen trädde i kraft vid ingången av 2015. Finansieringsansvaret övertogs av staten. Efter ändringen är alla yrkeshögskolor verksamma som självständiga aktiebolag. Yrkeshögskolorna Kymenlaakson ammattikorkeakoulu och Mikkelin ammattikorkeakoulu har kommit överens om att gå samman och bilda yrkeshögskolan Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu vid ingången av 2017.

Forsknings- och utvecklingsutgifternas andel av BNP var 3,2 % år 2014 medan den hade varit 3,6 % år 2011 och som högst 3,8 % år 2009. Även om andelen har sjunkit är den fortfarande hög vid en internationell jämförelse. Statsfinansieringens BNP-andel uppgick till uppskattningsvis 0,96 % år 2014 (1,05 % år 2011). Andelen är en aning under det intensitetsmål på 1 % för den offentliga FoU-finansieringen som man gemensamt enats om inom EU.

Statsrådets principbeslut om en totalreform av statens forskningsinstitut och forskningsfinansiering har genomförts. En vägkarta för en flerårig process för ett fördjupat samarbete mellan högskolor och forskningsinstitut blev klar i april 2015.

7.4.4 Studiestöd

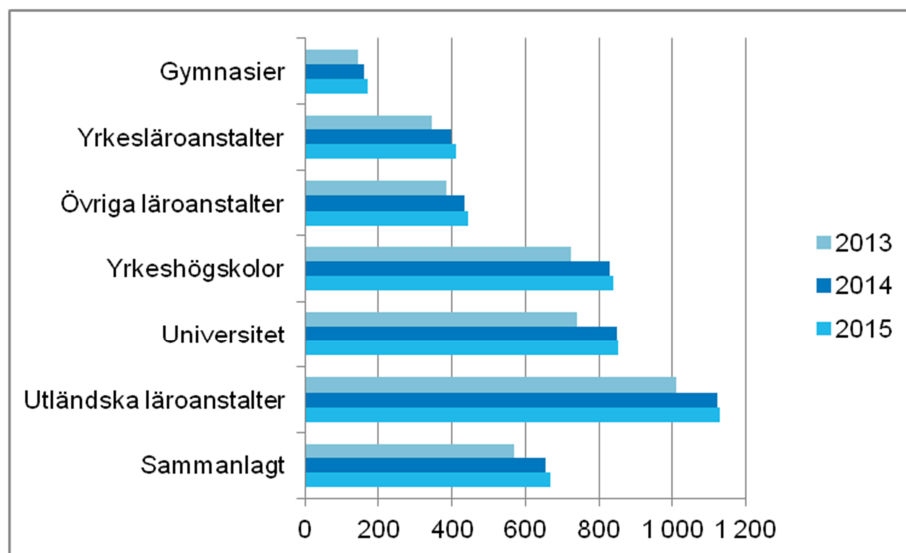
Stödet för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning ändrades i augusti 2015. Stöd för skolresor kan fås för nya zonbiljetter via myndigheternas gemensamma biljett- och betalsystem.

Lagen om studiestöd ändrades i december 2015 och ändringarna träder till största delen i kraft i augusti 2016. Studiepenningen höjs inte längre enligt folkpensionsindex. Studiestöd för studier som bedrivs utomlands beviljas en finsk medborgare och

en jämförbar person, om han eller hon med hänsyn till sina levnadsförhållanden annars har fast anknytning till Finland. När det gäller 18–19-åriga studerande på andra stadiet som bor självständigt höjdes gränserna för föräldrarnas inkomster med 13 % vid ingången av 2016, för att stödet bättre ska räckas till. Ändringen innebär att prövningen av behovet av studiestöd lindras så att den genomsnittliga höjningen beräknas uppgå till ungefär 17 euro i månaden.

Det fanns 327 711 mottagare av studiestöd, vilket innebär en ökning med 1 379 från det föregående året. Det fanns 232 887 studerande som fick statsborgen för studielån, vilket utgör 71 % av alla stödtagare. Studiestödsutgifterna var på samma nivå som året innan, sammanlagt 854,4 miljoner euro. Indexhöjningarna av studiepenningen innebär att studiestödet räckte till bättre år 2015 (Figur 6. Genomsnittligt studiestöd).

Figur 6. Genomsnittlig studiestöd (euro/mån./stödtagare/2013–2015 i december)

7.4.5 Kulturpolitiken

De strukturella reformerna inom konst- och kulturförvaltningen har till övervägande del genomförts i enlighet med målen. Inrättandet av Centret för konstfrämjande har skapat större klarhet i konstförvaltningen. Inrättandet av Nationalgalleriet har upplevts som positivt för verksamheten, och enligt erfarenheterna har kontakten med publiken stärkts. Musei-, kulturarvs- och kulturmiljöpolitiken främjades genom programarbete. Utgående från en bedömning av politiken för statsunderstöd för ansvarsområdet bereddes en reform som sätts i kraft 2017. Alternativ för att utveckla politiken för statsunderstöd för ansvarsområdet kartlades.

Som ett nytt anslag i konst- och kulturbudgeten (29.80) upptogs 11 miljoner euro för ordnandet av kompensation för kopiering för enskilt bruk. Kompensationen betalas ut för framställning av exemplar av verk för enskilt bruk. Kompensationsavgift hade tidigare tagits ut genom priset på inspelningsunderlag och kompensationen hade betalats till upphovsmännen utifrån tillverkarnas, importörernas och återförsäljarnas betalningsskyldighet. Ett anslag om 4 miljoner euro anvisades för märkesprojektet (centrumbiblioteket) för 100-årsjubileumsåret med anledning av Finlands självständighet. Med beaktande av dessa ändringar ökade konst- och kulturbudgeten år 2015

med omkring 8 miljoner euro från det föregående året. Sparåtgärderna har riktats till statsandelsaktörer, ämbetsverk och mottagare av understöd inom ansvarsområdet.

Tabell 23. Finansiering av konst och kultur i statsbudgeten, mn euro

	2012 BS	2013 BS	2014 BS	2015 BS
29.80 Konst och kultur	432,6	451,8	454,2	462,1

I rapporten från 2010 av den utredare som ministeriet hade tillsatt uppställdes som mål att konstnärernas ställning ska förbättras och att konstnärerna ska få 70 % av sina inkomster av sitt arbete. Hittills har målet inte nåtts. Konstnärernas stipendiebelopp har kvarstått på samma nivå som tidigare och de ändringar som gjorts i deras sociala trygghet är inte tillräckliga. Ändringarna av upphovsrättslagstiftningen har stärkt upphovsmännens ställning i avtalssituationer.

Genomförandet av principen om en procent för konst (en procent av kostnaderna för ett byggprojekt används för inköp av konst) innebär att konstnärerna får mångsidigare utkomstmöjligheter. Möjligheterna utökas också av att principen, som ingår i regeringens spetsprojekt, utvidgas till att gälla även andra konstarter än visuell konst och av att en lämplig handlings- och finansieringsmodell utformas för funktionerna inom social- och hälsovården.

Tillgången på bibliotekstjänster är alltså på en god nivå, och den nivån vill man trygga genom den reform av bibliotekslagen som bereds som bäst. Enligt en bedömning av effekten av statsunderstöd för biblioteksverksamhet (Cupores e-publikation 32/2015) har projektverksamhet som understötts gett resultat, men det strategiska inslaget bör stärkas.

Nätverket för barnkulturcentren omfattar 144 kommuner. Inom spetsprojektet för kultur blir det möjligt att utvidga verksamheten.

Konst- och kulturinstitutionerna har uppmuntrats till att utöka publikarbetet för att jämlikhet i användningen av tjänsterna ska kunna uppnås. Enligt en utredning (Cupores e-publikation 27/2015) utför 80 % av de museer, teatrar och orkestrar som får statsandel publikarbete. Arbetsformerna inom publikarbetet utgörs av bl.a. diskussionsmöten, verkstäder samt fördelning av utbudet på olika sätt till olika grupper. När det gäller de som använder kulturtjänster i liten utsträckning färdigställdes också en underökning (Cupores e-publikation 26/2015) och ett forsknings- och försöksprojekt med statsunderstöd (Humak 2015). Invandrarna efterlyser kulturevenemang som är gemensamma för majoritetsbefolkningen och minoritetskulturer, men också kontaktpersoner mellan dem och kulturinstitutionerna. Inom det pågående pilotprojektet med kulturpass har det konstaterats att avgiftsfria tjänster för mindre bemedlade ökar deras besök på kulturevenemang.

I Finland står kulturella och kreativa branscher för 3 % av BNP. Andelen har sjunkit från de bästa åren (3,6 % år 2008). Det beror i synnerhet på att tidnings- och tidsskriftsbranschens och den övriga tryckverksamhetens andel av hela kulturområdets värdeökning har sjunkit med ungefär 7 % sedan år 2008. Kulturbranschens sysselsättande andel uppgår till 4 %. Värdeöknings- och sysselsättningsandelarna för upphovsrättsliga branscher är en procentenhet större än för kulturen.

7.4.6 Idrottspolitiken

Den nya idrottslagen (390/2015) trädde i kraft i maj 2015. Beredningen utgick från förändringar i idrottens verksamhetsmiljö, framför allt det att befolkningen motionerar för lite och de mänskliga kostnader, folkhälsokostnader och samhällsekonomiska kostnader som följer av detta. Utgångspunkten är att det att människorna inte rör på sig tillräckligt bör identifieras som ett viktigt idrottspolitiskt problem. I lagen har begreppet idrott utvidgats till att omfatta även annan idrott än tävlingsidrott samt motion som idkas på eget initiativ och vardags- och nyttomotion.

I idrottslagen har värdefrågor relaterade till motion och idrott fått en starkare framtoning än tidigare, exempelvis likvärdighet, ökad ojämlikhet och de starkt växande etiska problemen inom ansvarsområdet.

År 2015 tillsatte undervisnings- och kulturministeriet en delegation för idrottsetiska frågor. Delegationen har som uppgift att följa med och utveckla samarbetet mellan idrottsaktörerna och den offentliga makten i fråga om idrottsetiska frågor samt att följa med det internationella samarbetet för att lösa idrottsetiska problem. Delegationen slår fast principerna för samarbete i fråga om manipulation i idrottstävlingar, publikvåld och antidopningsverksamhet.

Tabell 24. Personer som motionerar på fritiden minst 4 ggr/v minst en halv timme per gång¹¹

	2011	2013	2015
8–9-klassister	37 %	40 %	52 %
– pojkar	41 %	43 %	53 %
– flickor	32 %	37 %	50 %
1–2-klassister i gymnasiet	39 %	43 %	50 %
– pojkar	47 %	48 %	55 %
– flickor	33 %	39 %	47 %
1–2-klassister i yrkesutbildningen	26 %	27 %	37 %
– pojkar	32 %	31 %	40 %
– flickor	19 %	21 %	33 %
N	191 278	180 280	118 419

7.4.7 Ungdomsarbetet och ungdomspolitiken

Målen för ungdomsarbetet och ungdomspolitiken är att stödja de ungas utveckling och självständighetsprocess, att främja ett aktivt medborgarskap hos de unga och stärka deras sociala identitet samt att förbättra de ungas uppväxt- och levnadsvillkor. Delaktighet, likställdhet och hantering av vardagen ingick som spetsteman i regeringens barn- och ungdomspolitiska utvecklingsprogram 2012–2015. Enligt ungdomsbarometern 2015 stöder färdigheterna att klara av vardagen den upplevelse av att klara sig i livet som utgör grunden för välbefinnande. Skillnader i de ekonomiska resurserna påverkar de ungas vardag och medför även social ojämlikhet, vilket återspeglas i bl.a. de ungas hobbyverksamhet: även om den generellt sett har ökat har 35 % av ungdomarna på grund av penningbrist låtit bli att inleda en hobby. Det dåliga ekonomiska läget ökar polariseringen och innebär utmaningar när det gäller att förverkliga de barn- och ungdomspolitiska målen.

¹¹ Enkäten Hälsa i skolan

Enligt ungdomsbarometern 2015 tror nästan alla unga att de efter tio år har jobb, klarar sig bra i ekonomiskt avseende och har goda vänner. Medeltalet för belåtenheten med livet som helhet är 8,5. Medeltalet har inte förändrats i någon betydande grad under de närmare 20 år under vilka uppföljningen har pågått.

Tippningsvinstmedel som anvisats för ungdomsarbete har använts för att stödja de ungas frivilliga verksamhet och fostrande handledning av unga. År 2015 höjdes anslagen för understöd för lokal fritidsverksamhet för barn och unga i syfte att stärka en jämlik tillgång till hobbyverksamhet. Arbetet för att stärka de ungas sociala identitet, och därmed ungdomsgarantin, har främjats genom understöd till verkstadsverksamhet för unga och uppsökande ungdomsarbete. Via understöden har man nått allt fler unga som är i behov av stöd och som inte omfattas av utbildning och står utanför arbetsmarknaden samt fått en del av köerna till verkstäderna avklarade. Höjningen av understödsanslagen under åren 2012–2015 har gjort det möjligt att utvidga det uppsökande ungdomsarbetet till att omfatta nästan hela landet.

Tabell 25. Stärkande av de ungas sociala identitet

	2012 utfall	2013 utfall	2014 utfall	2015
Ungdomsverkstäder, andel av kommunerna	82 %	86 %	88 %	93 %
Unga (under 29 år) i verkstäderna	14 400	14 720	13 885	
Arbetslösa unga (under 25 år), antal	32 836	44 200	50 400	52 300
Antal unga som nåtts genom uppsökande ungdomsarbete	14 614	16 627	16 848	
Uppsökande ungdomsarbete, andel av kommunerna	87 %	93 %	95 %	96 %

8 Jord- och skogsbrukministeriet

8.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Av regeringspropositionerna som överläts till riksdagen var det förslaget till lagstiftning om en omorganisering av Forststyrelsen som väckte mest diskussion. Ikraftträdandet av den omfattande reformen av fiskerilagstiftningen förbereddes med förordning och aktiv kommunikation.

Programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2014–2020 uppdaterades och ett fullskaligt verkställandet av programmet inleddes effektivt.

Med Europeiska kommissionen fördes aktivt diskussioner om en förenkling av lagstiftningen på EU-nivå. Samtidigt försökte man finna lösningar på specialfrågor beträffande Finlands stödsystem. Diskussionerna fortsätter.

Uppdateringen av förvaltningsplanen för stora rovdjur och åtgärderna kring denna har balanserat det nationella läget och diskussionen. En stamförvaltningsmässig jakt på vargar inleddes som ett tvåårigt försök. Justerandet av vargstammen ger dock regionalt fortfarande mest bara upphov till kontroverser. Antalet rovdjursskador minskade 2014 efter flera år av ökning och trenden fortsatte år 2015.

De av Ryssland införda importbegränsningarna på livsmedel kvarstod. Som en del av regeringens spetsprojekt ökade myndigheterna insatserna för att företag skulle hitta nya ersättande marknader. Samarbetet med FinPro kring detta framskred väl. Jordbrukets lönsamhet försvagades ytterligare. Förseningarna i vårsådden som orsakades av försommarens regn förvärrade saken. Trots övergången mellan programperioderna kunde stöden betalas ut nästan som planerat i Finland. Under hela verksamhetsåret fördes det en livlig diskussion om utbetalningstidtabellerna.

Inbesparingarna som drabbat verksamheten i förvaltningsområdets ämbetsverk förutsätter en förbättring av produktiviteten, strukturomvandlingar och nedskärningar av verksamheten. Från och med början av 2015 minskade antalet ämbetsverk inom förvaltningsområdet från nio till fem. Det nya forskningsinstitutet inom förvaltningsområdet, Naturresursinstitutet (Luke), bildades genom att sammanslå Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi (MTT), Skogsforskningscentralen (Metla), Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet (VFFI) samt statistiktjänsterna vid Jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral (Tike). Naturresursinstitutet Luke blev direkt i inledningsskedet tvunget att anpassa sig till över 20 procents budgetnedskärningar men trots den utmanande situationen kunde institutets verksamhet inledas väl.

8.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Klimatförändringen orsakar snabbt förändrade omständigheter i naturen och i samhället och riskerna för extrema fenomen i väder- och vattenförhållanden växer. Avsikten med den nationella planen för anpassning till klimatförändringen är att samhället ska behärska riskerna i anslutning till klimatförändringen och anpassa sig till

förändringar som sker i klimatet. Förändringarna i nederbörden och skyfall har redan ökat risken för översvämningar i Finland. I de år 2015 godkända hanteringsplanerna för översvämningsrisker presenteras åtgärder för att hindra och minska översvämningsriskerna.

Under år 2015 orsakades de allvarigaste eldistributionstörningarna av snöstormarna i månadsskiftet november–december, varvid tiotusentals hushåll i Mellersta Finland blev utan el. I takt med elberoendets samt datatrafik- och kommunikationssystemens ökade betydelse har samhällena blivit mer sårbara för extrema fenomen i vädret, såsom effekter orsakade av stormar och översvämningar.

Med lagen om främmande arter som trätt i kraft i början av 2016 förhindras skador som invasiva främmande arter orsakar för ursprungliga djur- och växtarter. Förutom de främmande arterna bedöms klimatuppvärmningen öka riskerna som växt- och djurskadegörare orsakar i jord- och skogsbruket.

Risken för spridning av den afrikanska grispesten ökade under den senare delen av året på grund av det klart försämrade sjukdomsläget i Estland. Riskerna är i synnerhet förknippade med skogsturism och med olaglig införsel av förorenade köttprodukter. Om sjukdomen spred sig till Finland skulle den orsaka svinhushållningen svårigheter. Riskerna för växtskadegörare har ökat gradvis i takt med den ökade internationella växthandeln och importen av förpackningsmaterial i trä. I slutet av året upptäcktes den asiatiska långhorningen i lövträd i Vanda vilket ledde till en fällning av träden och kontroller på området. Om skadegöraren spred sig till ekonomiskogar skulle den orsaka betydande ekonomiska förluster.

Av flera olika skäl har jordbrukets lönsamhet försämrats ytterligare och jordbrukarnas inkomstnivå sjunkit, vilket utgör ett hot mot gårdarnas förutsättningar att leva vidare. Lönsamhetsläget avspeglar sig också i det minskade investeringsintresset hos gårdsbruket och så har också antalet investeringar hållits på en låg nivå. Nämda faktorer i samverkan medför en risk att jordbruksproduktionsvolymen minskar.

Genomförda inbesparingar i den offentliga ekonomin utgör en risk för landsbygdens livskraft. Inbesparingar i verksamhetsutgifter minskar resurserna för utvecklingsarbete, såsom datasystemsprojekt och utveckling av digitala tjänster samt utveckling av beredskapssystem för djursjukdomar och växtskadegörare. Minskningen av jordbruksförvaltningens resurser även inom andra förvaltningsområden försvårar skötseln av lagstadgade uppgifter inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde och utgör ett hot mot utbetalning av jordbruksstöden i tid.

Användningen av skogarna som ett förnybart råmaterial och som ersättning för icke-förnybara råmaterial står i centrum för vår skogspolitik. För att användningen av skogarna ska öka behövs ett starkt inflytande i internationella och EU-processer som inverkar på skogspolitiken. Centrala frågor är till exempel skogsbrukets markanvändning, kolbindning och sänkor i energi- och klimatpolitiken, hållbarhetskriterier för skogsbruk och för användning av biomassa samt lagstiftningspaketet om cirkulär ekonomi. Såvida vi inte lyckas med påverkningen kan en växande näringsverksamhet som bygger på utnyttjande av virke och på användningen av förnybar energi äventyras.

8.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 26. Utvärdering av hur de samhällseliga effektmålen har uppnåtts
(på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motivering
Utvecklande av landsbygden		
Landsbygdens livskraft och en mångsidig företagsamhet på landsbygden stärks.	God	Programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2014–2020 (landsbygdsprogrammet) erbjuder mångsidiga instrument och resurser för regionalt och lokalt utvecklingsarbete. Programverksamheten har inletts i full skala. I bruktagandet av datasystemet Hyrrå försenades men åtgärder som ersatte det vidtogs. Bland de första som valdes var Finlands Leadergrupper som utför det lokala utvecklingsarbetet inom landsbygdsprogrammet. Landsbygdsnätverkets verksamhet inleddes. Det har satsats speciellt på att distribuera tydlig information till företagare. Via rådgivningssystemet ansöktes man år 2015 om över 10 000 rådgivningsevenemang. Vårens elektroniska stödanmälan lyckades utmärkt, eftersom 86 % (60 % år 2014) av jordbrukarna lämnade in ansökan om arealstöd elektroniskt. Av dem som förbundit sig till miljöersättning lämnade över 90 % in sin höstanmälan elektroniskt.
Jordbrukets struktur- och produktivitet utveckling främjas.	Nöjaktig	Med hjälp av investeringsstödet främjades en effektivisering av produktionen, en modernisering av teknologin samt strukturutvecklingen. Med hjälp av dessa kan gårdarnas lönsamhet och konkurrenskraft förbättras samt användningen av förnybar energi, djurens välbefinnande och en förbättring av miljöns tillstånd främjas. År 2015 var första året för verkställande av landsbygdsprogrammet 2014–2020 med avseende på stödsystemen för jordbruksinvesteringar och etablering av jordbruk. Som helhet uppgick summan beviljat investeringsstöd till hälften av det uppskattade behovet. Med hjälp av startstödet underlättades unga jordbrukares etablering av jordbruk genom att den ekonomiska bördan i anslutning till etableringen minskades och på detta sätt förbättrades också gårdens utvecklingsmöjligheter.
Jordbruket och livsmedelsekonomin		
Verksamhetsförutsättningarna för primärproduktionen och förädlingen av livsmedel förbättras.	Nöjaktig	Reformen av stödpolitiken verkställdes och de stödutbetalningar som utlovats jordbrukarna kunde i huvudsak verkställas enligt planerna. Uppskattningen för inhemsk mat berörs av en minskning av matsvinnet. Det kastas 400–500 mn kg mat i soporna. Värdet på den slängda maten är ca 500 mn euro/år. För att minska matsvinnet riktades åtgärder såväl till industrin, handeln som till konsumenterna, bl.a. i form av en matsvinnveckas som förverkligades av ett tiotal samarbetsparter. Tillsammans med förvaltningsområdets ämbetsverk och aktörer fortsatte arbetet med en förenkling av livsmedelslagstiftningen och med nedmonteringen av byråkratin. För år 2016 uppgjordes en normavvecklingsplan, vars genomförande uppföljs. Tillsynssystemet OIVA som samordnar livsmedelstillsynen togs i bruk i mer omfattande skala nationellt.
Människors, djurs och växters hälsa tryggas samt djurens välbefinnande främjas.	God	När det gäller ersättningar för djurens välbefinnande uppmuntrade man till åtgärder som överskrider lagstiftningens minimikrav. Hur verkningfulla ersättningarna för djurens välbefinnande är har utvärderats i ett forskningsprojekt vid Naturresursinstitutet ¹² . På grundval av detta bedömdes att

¹² Utredning av effekterna av det stöd för djurens välbefinnande som ingick i programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2007–2013. Jord- och skogsbruksministeriet 8/2015 (på finska).

		djurens hälsa och välbefinnande hade förbättras tack vare åtagandena och att målen med stödet i huvudsak hade uppfyllts. År 2015 förband sig 45 % av nötgårdarna, 45 % av får- och getgårdarna, 65 % av svingårdarna och 85 % av fjäderfågårdarna till stödet för djurens välbefinnande. Säkerheten och kvaliteten på foder, gödselselfabrikat, växtskyddsämnen och frön bibehölls på en god nivå. Som helhet hölls djur- och växthälsan på en god nivå fastän man nog också upptäckte vissa växtskadegörare och mindre allvarliga djursjukdomar. Livsmedelssäkerheten låg kvar på en hög nivå. På konsumenternas alljämt växande intresse för hälsosam mat försökte man svara både med lagstiftning och med övervakning.
Ansvaret inom livsmedelskedjan främjas.	God	Inhemskehut gör ett viktigt värde för konsumenterna och inhemska livsmedel upplevs som säkrare än importprodukter.¹³ Branschens aktörer vidareutvecklar kvalitetssystem. Användningen av mikrobiälkemedel i den inhemska husdjursproduktionen är liten (tredje lägst bland EU-länderna) jämfört med andra länder. Åtgärder i enlighet med målet att minska matsvinnet stöddes med utvecklingsprojekt för matkedjan och genomförandet av dessa fortsatte 2015. I landsbygdsprogrammet har man stött utbildning och företag har utvecklat nya produkter som en sidoströmning till produktionen. Via verksamheten inom kommissionens matsvinnsexpertgrupp (SANTE Food Waste) och Nordiska ministerrådets matsvinnsprojekt utredes hur åtgärderna kunde utvidgas.
Naturresekonomi		
Förnybara naturresurser förvaltas och utnyttjas på ett hållbart sätt och man har kontroll över de risker som är förenade med dem.	God	De årliga avverkningsvolymerna för virke hölls på 2014 års nivå. Skogsindustrins nya investeringar förväntas öka skötseln och användningen av skogarna. Jakten på älg utökades för att stammens täthetsmål skulle nås. På grund av det dåliga bobygningsresultatet kunde skogshönsfåglar bara jagas i en del av landet utan begränsning. Riskhanteringen beträffande skötsel och användning av naturresurser förbättrades: - åtgärder som minskar översvämningsriskerna definierades i hanteringsplanerna för översvämningsrisker. Planerna färdigställdes och godkändes. - ansvaret och åtgärderna för att minska riskerna med främmande arter fastställdes i lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter, som trädde i kraft i början av år 2016. - anpassningen till klimatförändringen framskred genom att verkställandet av den nationella planen för anpassning till klimatförändringen inleddes.
Skogarna är produktiva, vattentillgångarnas användbarhet är god och fisk- och viltbestånden är livskraftiga.	God	Ekonomiskogarnas årliga tillväxt uppgår till 105,4 mn m³ vilket når det uppställda målet i den nationella skogsstrategin (100–110 mn m³ fram till år 2025). I de finländska skogarna förekom inte stora skador på skogarna. En stor del av vårt lands ytvatten – varav 65 % av åarna och älvarna, 85 % av sjöarna och 25 % av kustvattnen – har en utmärkt eller god ekologisk status. Sämre än god status har 35 % av å- och älvlängden, 15 % av sjöarealen och 75 % av kustvattnens totalyta. Läget för Östersjöns fiskbestånd är i huvudsak gott och fiskbestånden har stärkts tack vare dimensioneringen av fiskekvoter och annan vård samt tack vare reglering. De mest centrala jaktbara viltarternas stammar hölls på en

¹³ Inhemskehut värdesätts, åtgärder för miljön efterlyses – Undersökning av finländarnas attityder till mat och jordbruk. Ajatuspaja A2. 2014; undersökningen Suomi syö. Taloustutkimus Oy. 2015.

		stabil nivå. I den nyaste bedömningen av hotade däggdjur uppgaderades statusen för sex arter av vilt till det bättre. Av dessa är största delen inte alls längre utrotningshotade. Däremot betecknas flera viltfågelarter som hotade.
Förutsättningar skapas för en konkurrenskraftig affärsverksamhet som baserar sig på ett hållbart nyttjande av naturresurser.	Utmärkt	Tillväxtmålet för utvecklingen av skogsbranschens värdeökning som uppställts i den nationella skogsstrategin uppfylls. Dessutom har virkesmarknadernas balanserade verksamhet och skogsbranschens verksamhetsmiljö i sin helhet möjliggjort betydande nya investeringsbeslut. Med insatser från EU-fonder har man skapat en stabil grund för fiskodling och för framtida tillväxt inom yrkesfisket, vilket även främjar tillväxten inom fiskförädlingen och fiskhandeln.
Behoven i fråga om utnyttjandet och skyddet av naturresurser samordnas.	God	På grundval av Finlands skogscentrals kvalitetsutvärdering av naturvård 2015 togs naturvärden väl i beaktade på avverkningsobjekt i skogarna. Finland har inom EU aktivt främjat åstadkommandet av en lösning beträffande de mångåriga vårdplanerna för fiskbestånd. För att kunna hantera konflikterna kring stora rovdjur uppdaterades vårdplanen för vargstammen och man inledde ett försök med jakt på varg i stamvårdande syfte för att främja samexistensen mellan människor och vargar.
Välfärd skapas genom användning av naturen för rekreation.	Utmärkt	Användningen av naturen för rekreation ökade: Antalet fritidsfiskare har börjat öka efter flera års minskning. År 2014 fanns det lite under 1,6 miljoner fiskare, medan de 2012 var cirka 1,5 miljoner till antalet. Antalet jakt dagar låg på samma nivå som året innan och värdet på älgjaktens fångst ökade. Antalet besökare i nationalparker och på fritidsområden ökade med 15 % jämfört med året innan i enlighet med mål som uppställs i den nationella skogsstrategin. Ökningen av användningen av naturen för rekreation ökar de välbefinnandeeffekter den skapar.
Lantmäteri och datalager		
Fastighets- och terrängdatasystemen tryggar för sin del att det enskilda markägandet och det nationella kreditgivnings- och garantisystemet fungerar.	God	Man såg till att upprätthålla systemen med fastighetsdata och topografisk data, uppgifterna i systemen hölls uppdaterade och informationstjänster tillhandahölls i enlighet med servicelöftena.
En hög tillförlitlighet hos uppgifterna i lagfarts- och in-teckningsregistret och en god servicenivå upprätthålls.	God	Genom en grundläggande förbättring av informationen i lagfarts- och in-teckningsregistret höjdes kvalitetsnivån på uppgifterna och genom att för-snabba behandlingstiderna för ansökningar om in-teckningar förbättrades servicenivån.
Datalager har öppnats i en återanvändbar form via informationsnätverken och gjorts tillgängliga för samhället.	God	Man fortsatte med öppnandet av datalager enligt uppgjorda planer.
Tvåradministrativa mål		
Man skapar förutsättningar för konkurrenskraftig affärsverksamhet och ekonomisk tillväxt.	God	Om utfallet har redovisats som en del av den politiksektorspecifika effektivitets- och resultatrapporteringen.
Klimatförändringen motverkas och man anpassar sig till den	God	Om utfallet har redovisats som en del av den politiksektorspecifika effektivitets- och resultatrapporteringen.
Man vårdar livsmiljön och naturens mångfald.	God	Om utfallet har redovisats som en del av den politiksektorspecifika effektivitets- och resultatrapporteringen.
Man främjar medborgarnas och intressegruppernas tillgång till information och påverkningsmöjligheter.	God	Om utfallet har redovisats som en del av den politiksektorspecifika effektivitets- och resultatrapporteringen.

8.4 Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet

8.4.1 Utveckling av landsbygden

Genomförandet av programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2007–2013 upphörde i slutet av år 2015. Utvecklingsprojekt som genomförts

under programperioden (inkl. allmännyttiga investeringar, bl.a. bredbandsprojekt) och företagens utvecklings- och investeringsstöd har skapat en god grund i synnerhet för landsbygdens konkurrenskraft och företagens verksamhetsmöjligheter. Programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2014–2020 (landsbygdsprogrammet) är ett centralt instrument för utveckling av landsbygden även under perioden 2014–2020. Åtgärder i anslutning till detta inleddes i full skala år 2015.

Leadergrupperna (54 föreningar), som utför lokalt landsbygdsutvecklingsarbete, var bland de första som valdes i EU. Rådgivningen inleddes med god framgång redan från programmets början. Det har satsats speciellt på att distribuera tydlig information till företagare. I slutet av 2015 bereddes en programändring, i vilken även en del av regeringsprogrammets inbesparingar skulle genomföras samt vissa begränsningar i miljöersättningarna (finns även beskrivet under jordbruk och livsmedelsekonomi). Programändringen godkändes i uppföljningskommittén den 17 november 2015. Ibrukttagandet av datasystemet Hyrrä försenades, vilket avsevärt har fördröjt det regionala och lokala landsbygdsutvecklingsarbetet. Ersättande åtgärder kunde dock inledas. Till exempel beslutsfattandet kring företagsprojekt inleddes med pappersbeslut precis innan julen 2015.

Till följd av att jordbrukens lönsamhet försvagats samt delvis på grund av förseningen av stödsystemens verkställande gjordes det år 2015 mindre investeringar än produktionskapacitetens förnyelsebehov skulle ha krävt. Som helhet uppgick mängden beviljat investeringsstöd till hälften av vad behovet uppskattats till (för att nivån på produktionen skulle hållas oförändrad). Av denna anledning kommer investeringsbehovet att öka i framtiden, om man vill garantera nuvarande nivån på den inhemska matproduktionen. Investeringsstöden har medverkat till att de finländska jordbrukens genomsnittliga storlek, såväl till areal, djurmängd som gårdsvisa produktionsmängder mätt, har ökat.

Trots att antalet gårdar har minskat har den totala produktionsmängden förblivit oförändrad eller ökat. Investeringsstödet har konstaterats ha stor inverkan på genomförandet av investeringar. Investeringar finansierades både ur statsbudgeten och ur gårdsbrukets utvecklingsfond. Tillämpningen av det helt nationellt finansierade avträdelsestödsystemet för jordbruk förlängdes till år 2018. Detta möjliggjordes av den övergångsbestämmelse som införts i riktlinjerna för EU:s statsstöd om att de befintliga avträdelsestödsystemen i medlemsstaterna ska få en fortsättning. Genom en förlängning av tillämpningen av systemet ville man i Finland bl.a. främja unga producenters inträde i näringen.

Tabell 27. Sysselsättningsgraden i landsbygdsområdena, %

	2011 utfall	2012 utfall	2013 utfall	2012–2015 uppskattad utveckling
Glesbebyggd landsbygd	49,1	48,7	47,8	förblir på samma nivå
Egentlig landsbygd	56,8	56,2	55,2	förblir på samma nivå
Landsbygd nära städerna	61,5	61,0	59,9	förblir på samma nivå
Fastlandsfinland	57,8	57,3	56,2	

Källa: Statistikcentralen, landsbygdsindikatortjänsten

Tabell 28. Strukturutvecklingen inom jordbruket

	2012 utfall	2013 utfall	2014 utfall	2014–2015 uppskattad utveckling	2015 utfall
Antal gårdar som fått stöd	58 527	57 220	56 051	sjunker	53 777
Medelåkerareal, ha	39,9	40,9	40,9	växer	43,0

Odlarnas medelålder	50,7	50,6	50,8	oförändrad	51,3
---------------------	------	------	------	------------	------

8.4.2 Jordbruk och livsmedelsekonomi

År 2015 försvagades jordbrukets lönsamhet ytterligare jämfört med nivån tidigare år. Förutom stöden påverkas jordbruksinkomstens storlek och produktionens lönsamhet avsevärt av utvecklingen av jordbruksprodukternas försäljningsinkomster och prisutvecklingen på produktionsinsatser. (Pellervo ekonomiska forskningsinstituts prognos för jordbruks- och livsmedelssektorn – hösten 2015¹⁴) (på finska).

Det internationella läget inverkade också på jordbrukets försvagade lönsamhet, eftersom de importbegränsningar på livsmedelsexporten som Ryssland uppställt 2014 fortsatte att gälla. Som en del av den EU-övergripande krisfinansieringen av jordbruket får finländska mjölk- och svinköttsproducenter sammanlagt cirka 9 miljoner euro i direkt EU-stöd för att lindra konsekvenserna av exportkrisen. På grundval av 2015 års beslut om tilläggsbudget riktades dessutom ett nationellt engångsstöd på sammanlagt 20 miljoner euro till jordbruken för tryggnad av jordbrukets produktionsförutsättningar. Förutom ett svårt marknadsläge var odlingsförhållandena ovanligt svåra i Finland växtperioden 2015 och skördeskador förekom i stor utsträckning runt om i landet.

Under berättelseåret verkställdes reformen av EU:s jordbrukspolitik. Av EU:s direkta stöd tillämpades förgröningsstödet och stödet till unga jordbrukare för första gången. Landsbygdsprogrammets genomförande inleddes med avseende på de reviderade stödordningarna.

I landsbygdsprogrammets nya åtgärd för ett miljö- och klimatvänligt jordbruk (miljöersättningar) ingår element som man har bra erfarenhet av från det gamla miljöstödet, men nu är de mer målinriktade. Målen som uppställts för miljöförbindelsens åtgärder överskreds i många avseenden. Till exempel grundades över två gånger fler skyddszoner än vad som bedömts vara nödvändigt i vattenvårdsplanerna. Cirka 85 % av jordbrukarna har förbundit sig till miljöersättningarna och arealen som bundits upp är cirka 90 % av jordbruksmarken. I den andra ändringen av landsbygdsprogrammet har vissa begränsningar i miljöersättningarna föreslagits så att man beträffande miljöersättningarna kan hålla sig inom programmets finansieringsramar. Begränsningarna genomförs i samband med 2016 års stödansökan.

Matens ursprung och produktionssätt intresserar numer allt fler finländska konsumenter. Med landsbygdsprogrammets åtgärder främjas etiska och ekologiska produktionssätt. Ett strategiskt mål har varit att få andelen närproducerad och ekologisk mat att öka kraftigt. Man lät göra en utomstående utvärdering av närmatsprogrammet. Den färdigställdes våren 2015. Enligt utvärderingen är målen fortfarande de riktiga och inga förändringar föreslogs i dem, eller i de föreslagna åtgärderna. Utvärderingen lyfte fram den ökade "matdiskussionen", stärkandet av en positiv image för mat samt den ökade vetskapen om, uppskattningen och intresset för närmatsmat som de viktigaste resultaten av närmatsprogrammet. Av de konkreta åtgärder som åstadkommit belystes omständigheter man redan vid det här laget har kunnat påverka när det gäller offentliga anskaffningar. Projekten som finansierats via programmet och de olika guider och arbetsböcker om närmatsföretagande de åstadkommit fick beröm. JSM har starkt främjat skapandet av spårbarhets- och ansvarssystem.

¹⁴ <http://ptt.fi/ennusteet/elintarviketalous/maa-ja-elintarviketalous-syky-2015/>

Tabell 29. Primärproduktion och förädling av mat

	2013 utfall	2014 utfall/ uppskatt- ning*	2015 mål	2015 utfall/ uppskatt- ning
1. Att trygga jordbrukets lönsamhet*				
— Lantbruksinkomst (på övergripande nivå), mn euro ¹⁵	631	558*	ökar	minskade
— Bokföringsgårdarnas lantbruksinkomst, euro/gård ¹³	17 900	16 921*	ökar	9 700
— Lönsamhetskoefficient ¹⁶				
— goda gårdar ¹⁷	0,79	0,76*	ökar	minskade
— medelgårdar	0,40	0,37*	ökar	0,21
— svaga gårdar ¹⁵	-0,31	-0,29*	ökar	minskade
2. Eko- och närmät				
— Ekologisk åkerareal, %	9,0	9,5	växer	9,9
— Antal ekologiska husdjursgårdar	814	825	ökar	899
— Antal ekolivsmedelsproducenter	621	651	ökar	660
— Mikro och småföretag inom livsmedelsbranschen				
— antal	2 797	2 815	ökar	>2 815
— produktionens förädlingsvärde, mn euro ¹⁸	661,7	646,5	ökar	>646,5
3. Att minska näringsbelastningen				
— Landsomfattande kvävebalans, kg N/ha ¹⁹	46,4	48,8	sjunker	<48,8
— Landsomfattande fosforbalans, kg P/ha ¹⁹	4,0	3,9	sjunker	<3,9
— Jordbrukets utsläpp av växthusgaser, miljon ton CO ₂ /ekv ²⁰	6,5	6,5	sjunker	<6,5
— Utsläpp av växthusgaser från jordbrukets markanvändningssektor, miljon ton CO ₂ /ekv ²¹	7,4	7,6	sjunker	<7,6

¹⁵ Lantbruksinkomsten på övergripande nivå beskriver alla gårdars (år 2014 ca 53 000) ekonomiska läge och de övriga nyckeltalen i punkt 1 bokföringsgårdarnas (ungefär 37 000 största gårdar) ekonomiska läge. Prognosen år 2015 baserar sig på medelvärdesresultat, varvid lantbruksinkomsten på övergripande nivå inte finns att tillgå.

¹⁶ Lönsamhetskoefficienten visar hur stor del av lönekravet för eget arbete och räntekravet på eget kapital lantbruksinkomsten täcker. Till exempel lönekravet för eget arbete som satts som mål enligt Naturresursinstitutet Lukes lönsamhetsuppgifter var 14,9 euro 2013. År 2014 och 2015 var det och 15,1 euro. Räntekravet på eget kapital var 4,7 % år 2013 och 2014. År 2015 var det 4,5 %.

¹⁷ Gruppen goda gårdar är bildad av gårdar med bästa årliga lönsamhet på det sättet att 10 % av det bästa viktiga gårdsmaterialet har lämnats bort och för 20 % av de nästbästa gårdarna har räknats en genomsnittlig lönsamhetskoefficient. Gruppen svaga gårdar har bildats enligt samma princip. När det gäller år 2015 baserar sig bedömningen på medelvärdesresultat, varvid grupperna goda och svaga gårdar, med avseende på lönsamhet, inte har kunnat presenteras skilt.

¹⁸ Företagens sifferuppgifter är statistik från Ruoka-Suomi, förädlingsvärde Statistikcentralens statistik om företags verksamhetsställen. Med anledning av tidtabellen för färdigställande av statistikuppgifterna är utfallet för 2015 inte tillgängligt.

¹⁹ Kväve- och fosforbalansen beskriver skillnaden mellan den mängd näringsämnen som kommer från de insatser som använts på en åkerhektar och som är bunden i slutprodukterna (sifferuppgifter Naturresursinstitutet LUKE).

²⁰ Till jordbrukssektorns utsläpp av växthusgaser räknas metanutsläppen från husdjurens matsmältning och gödselhanteringen samt utsläppen av dikväveoxid från gödselhanteringen och odlingsmarken samt koldioxidutsläpp från kalkning, sifferuppgifter Statistikcentralen "Greenhouse gas emissions in Finland 1990–2014" 15.1.2016; utsläppsprognos för år 2015 fås den 25.5.2016. På grund av ändringar som skett i utsläppskalkylen har hela tidsserien ändrats.

²¹ Utsläpp av växthusgaser från jordbrukets markanvändningssektor (markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk) är koldioxidutsläpp från odlingsmark och gräsmark, sifferuppgifter Statistikcentralen "Greenhouse gas emissions in Finland 1990–2014" 15.1.2016; utsläppsprognos för 2015 fås den 25.5.2016. På grund av ändringar som skett i utsläppskalkylen har hela tidsserien ändrats.

8.4.3 Fiskerihushållning

Genomförandet av det operativa programmet för fiskerinäringen i Finland 2007–2013 upphörde i slutet av år 2015. De investerings- och innovationsstöd som beviljats under programperioden har skapat en god grund i synnerhet för framtida tillväxt inom den inhemska vattenbruksnäringen. Insatserna förväntas öka både produktionens volym och förädlingsvärdet.

I mars godkände Europeiska kommissionen Europeiska havs- och fiskerifondens operativa program för Finland 2014–2020. Programmets genomförande inleddes och under berättelseåret beviljades det första stora investeringsstödet för byggandet av en fiskmjölsfabrik på Kimitoön. En inhemsk fiskmjölsfabrik möjliggör tillverkning av det foder som används i fiskodlingen av rengjord Östersjöfisk, med vilken man kan ersätta råvaror som importerats från annat håll och i Östersjön övergå från tillförande av näringsämnen till ett kretslopp av näringsämnen. Samtidigt bildas det för fiskfångster en ny betydande marknad som kan ersätta den efterfrågan Rysslands ekonomiska sanktioner har försvagat.

Den nya fiskerilagen trädde i kraft i början av 2016. Målet är att främja fiskarnas förökning i naturligt tillstånd samt att skapa ett nytt, på kunskap baserat regleringssystem för hållbar användning och vård av fiskbestånd. Genom fiskeriförordningen skärptes regleringen av fisket av hotade och försvagade fiskbestånd.

8.4.4 Viltushållning

I syfte att kunna hantera vargkonflikten inleddes verkställandet av den uppdaterade skötselplanen för vargstammen och ett försök med stamvårdande jakt, inom ramarna för vilken man fällt 17 vargar.

För att förbättra hantering och skötsel av viltstammar utvecklades elektroniska viltdata-system, speciellt Finlands viltcentrals tjänst Oma.riista.fi och viltskaderegistret. För att säkra en livskraftig skogsvildrenstam inleddes planering av återetablerande utplanteringar.

8.4.5 Skogsbruk

Ändringen av lagen om skogscentraler trädde i kraft i början av 2015. I den reviderade lagen koncentrerades skogscentralens organisation och man förenade de regionala skogsråden samt regiondelegationerna till skogsråd på landskapsnivå.

Statsrådet godkände den nationella skogsstrategin 2025 (JSM 6/2015) i februari 2015. I skogsstrategin dras det upp riktlinjer för skogsbranschens grundläggande mål och indikatorer. I skogsstrategin ingår dessutom centrala åtgärder med vilkas hjälp man ska främja skogsbranschens konkurrenskraft, förnyande och tillväxt samt ett aktivt, hållbart och mångsidigt utnyttjande av skogarna. Genomförandet av skogsstrategins projekt inleddes som en del av verkställandet av regeringsprogrammet.

Virkesmarknadens förutsägbara och balanserade funktion fortsatte, vilket möjliggjorde nya investeringsbeslut.

Det nya stödsystemet för hållbart skogsbruk trädde i kraft i juni 2015. Regeringsprogrammets inbesparingar förutsätter en översyn av skogsbrukets tidsbundna stödsystem. Tidig vård av plantbestånd togs i bruk som ny stödform. Stöd beviljas inte längre t.ex. för skogsförnyelse och inte heller för tillvaratagande av energived.

Metso-handlingsplanen genomfördes med Kemerastöd, men uppställda arealmål nåddes inte. Detta berodde på en datasystemsreform vid Finlands skogscentral som gjorde att avtalen som skulle tecknas i slutet av året överfördes till 2016.

Beredningen av Forststyrelsens reform fortsatte. Regeringen överlät en proposition om ny forststyrelselag till riksdagen i december. Enligt lagförslaget skulle Forststyrelsen bevaras som en funktionell helhet och bilda ett statligt specialaffärsverk. Lagen träder i kraft i april 2016.

8.4.6 Vattenhushållning och allmänna naturresursfrågor

När det gäller vattenhushållning betonades hållbar användning av vattenresurser, främjande av näringar och välfärd samt riskhantering. Resurser riktades till främjandet av avloppsprojekt på landsbygden, till vården av byggda vattendrag och till hantering av översvämningsrisker.

Det nationella programmet för avloppssystem genomfördes och med hjälp av vattentjänstägarna anslöt sig 3 380 hushåll till ett vatten- och avloppsnät. För att genomföra strategierna för vattenrestaurering och fiskvägar bidrog man enligt vattenvårdsplanerna till vattenrestaureringsprojekt som bygger på lokalt ansvarstagande och förbättring av näringsverksamhetens förutsättningar. Planerna för hantering av översvämningsrisker godkändes i december 2015. Förvaltningsplanerna för vattenvården och åtgärdsprogrammet för havsförvaltningsplanen godkändes i december 2015. Informationssystemet för vattenvård som används gemensamt av myndigheter, vattentjänstverk och andra intressenter färdigställdes som planerat för ibruktagande i början av 2016.

Lagstiftningen om främmande arter trädde i kraft i början av 2016. Ministeriet påverkade beredningen av EU:s förteckning över invasiva främmande arter så att utnyttjandet av signalkräftan, som klassificerats som invasiv främmande art, kan fortsätta i Finland. Man började utveckla struktur och innehåll i den nationella portalen för främmande arter för att förbättra tillgången till information som främjar förebyggandet av risker. Medborgarnas vetskap om främmande arter och de risker de orsakar har helt klart ökat.

Tabell 30. Nyckeltal för vattenhushållningen och naturresursfrågor

	2013 utfall	2014 utfall	2015 mål	2015 utfall
1. Fiskerinäringen				
Värdet av det kommersiella fiskets produktion, mn euro	58,2	52,0	ökar	sjunker
Värdet av vattenbruksproduktionen, mn euro	80,5	79,1	ökar	oförändrad
Fiskförädlingens och fiskhandelns omsättning, mn euro	809,8	850,0	ökar	ökar
2. Viltushållningen				
Värdet av viltfångsten, mn euro	64,8	65,3	ökar	ökar
Skador orsakade av stora rovdjur, mn euro	8,5	7,6	sjunker	7,3
Skadefall som orsakats av stora rovdjur, st.	5 303	4 636	sjunker	4 324
3. Skogsbruk				
Värdet av produktionen inom skogsbruket, mn euro	4 655	4 741	ökar	oförändrad

	2013 utfall	2014 utfall	2015 mål	2015 utfall
Den reella investeringsavkastningen från virkesproduktion i privatskogsbruket, % (exklusive den årliga förändringen i rotpriserna)	4,3	4,3	ökar	oförändrad
Avverkningsuttaget för gagnvirke, mn m ³	55,3	55,5	ökar	54,1
Metso-åtgärder i privatskogar, ha	43 236	47 500	51 000	48 965
4. Vattenhushållning och annan naturresursekonomi				
Invånarantal i områden med betydande översvåmningsrisk	4 857	5 000	5 000	4 945
Vattentjänstverk som förbättrat sin säkerhetsklass, st.	10	10	10	4

8.4.7 Lantmäteri och datalager

Lantmäteriverkets organisation reformerades från ingången av 2015 då Geodetiska institutet och ICT-uppgifterna vid JSM:s informationstjänstcentral överfördes till Lantmäteriverket. Förändringen till trots utvecklades verkets produktionsverksamhet positivt. Styckningens varaktighet hölls på en god nivå. Behandlingstiden för lagfarter förkortades avsevärt. På detta sätt kunde man upplösa den anhopning som bildats tidigare. Den totala kundtillfredsställelsen förbättrades jämfört med året innan, vilket kan anses vara ett mycket gott resultat.

Förvaltningsområdets datalager och upprätthållandet av dessa utvecklades med hänsyn till de ökande datasäkerhetskraven och det ökande utnyttjandet av data som en del av digitaliseringsutvecklingen.

Tabell 31. Nyckeltal för lantmäteriet

	Utfall 2013	Utfall 2014	Mål 2015	Utfall 2015
Aktualitetsindex för terrängdatabasen, %	99	99	98	98
Lönsamhetsindex för omarbetning av fastighetsregistret, %	88,3	92,0	95	95,0
Förrättningsproduktionens prisutveckling, index	N/A	102,1	100	100,0
Inskrivningsavgifternas utveckling, index	98,1	96,1	100	99,0
Avstyckningarnas längd, månader	7,1	5,1	5,5	5,4
Behandlingstid för lagfarter, dagar	69	51	34	33
Kundernas övergripande tillfredsställelse, %	86,6	86,7	85	89,5

8.5 Forststyrelsen

Revideringen av forststyrelselagen bereddes med syftet att bolagisera skogsbruksaffärsverksamheten till ett av Forststyrelsen helägt aktiebolag. De statliga mark- och vattentillgångarna skulle förvaltas av Forststyrelsen som alltså fortsätter som affärsverk.

Forststyrelsens grundkapital minskades med 1,8 miljoner euro i anslutning till genomförandet av kompletteringsprogrammet för myrskydd. Arealen på områdena som ska bevaras genom naturskyddslagen uppgick till 4 900 hektar och den årliga resultateffekten till cirka -140 000 euro. Därtill minskades grundkapitalet med 15,0 miljoner euro för att möjliggöra tilläggsförsäljning av fastigheter och den extra intäktsföring som förutsatts i planen för de offentliga finanserna. Efter förändringarna uppgick Forststyrelsens grundkapital till 2 509,7 miljoner euro.

Affärsverksamhet

Användningen av Forststyrelsens ekonomiskogar är begränsad på ett 528 000 hektar stort område för att allmänna samhällliga förpliktelser ska kunna iakttas. Detta utgör 14,8 % av den skogsmarksareal som används för skogsbruk. Det har inte skett någon avsevärd förändring i arealen de senaste åren. Av begränsningarna kan 219 000 hektar hänföras till rekreationsbehov, 175 000 hektar till iakttagande av naturens mångfald och 134 000 hektar till iakttagande av renskötsel och samekulturens behov.

Resultatet av Forststyrelsens affärsverksamhet uppgick till 107,9 miljoner euro år 2015, medan jord- och skogsbruksministeriets resultatmål låg på 121 miljoner euro. Affärsverksamhetens resultat motsvarade en avkastning på 4,7 % på det investerade kapitalet, vilket underskrider det intäktskrav på 5,0 % som ställts som mål för regeringsperioden.

Forststyrelsen minskade sin försäljning av mark 2015. Överlåtelsevinster i samband med fast egendom uppgick till sammanlagt 20,2 miljoner euro.

Tabell 32. Nyckeltal för Forststyrelsens affärsverksamhet

	2013		2014		2015	
	Affärs- verket ²²	Koncer- nen ²³	Affärs- verket	Koncer- nen	Affärs- verket	Koncer- nen
Omsättning, mn euro	346,7	370,0	343,2	355,0	329,7	337,2
Balansräkning	2 715	2 724	2 678	2 693	2 684	2 691
Årsverken	1 065	1 204	979	1 098	901	999
Räkenskapsperiodens resultat, mn euro	116,1	118,4	116,7	116,9	107,9	107,9
Avkastning på investerat kapital, %	4,8	4,7	4,8	4,7	4,7	4,4
Investeringar av omsättningen, %	3	3	4	4	5	5
Soliditet, %	98	98	98	98	98	98
Intäktsföring i statsbudgeten, mn euro (av affärsverksamhetens resultat föregående år)	120		130 ²⁴		125	

Offentliga förvaltningsuppgifter

Jämfört med föregående år sjönk de totala bruttoutgifterna för de offentliga förvaltningsuppgifterna med 9 % till 59,6 miljoner euro och arbetsinsatsen minskade med 103,8 arbetsår till 520,0 personarbetsår. Av utgifterna utgjorde miljöministeriets basfinansiering 35,5 miljoner euro, jord- och skogsbruksministeriets andel var 6,4 miljoner euro. Följande tabell visar fördelningen av ministeriernas bas- och totalfinansiering per process.

Inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde utvecklade Forststyrelsens Naturtjänster strukturer som är viktiga för naturturismen och rekreationen och

²² Affärsverket: Skogsbrukets verksamhet samt försäljning och utarrendering av mark

²³ Koncernen: Koncernens affärsverksamhet: affärsverkets affärsverksamhet och dotterbolag

²⁴ Innehåller extra intäktsföring på 10 miljoner euro i enlighet med planen för de offentliga finanserna som fastställdes av statsrådet 3.4.2014. Intäktsföringen för år 2015 på 125 mn euro inkluderar en kapitalåterbetalning på 15 mn euro för att den extra intäktsföring som förutsätts i planen för de offentliga finanserna som fastställdes av statsrådet 3.4.2014 ska kunna göras.

erbjöd ekologiskt och socialt hållbara jakt- och fisketjänster. Det på grundval av det förnyade försäljningssystemet för tillstånd utvärderade antalet jakt- och fiskedagar som förverkligats inom Forststyrelsens område var 350 000 och de regionalekonomiska inverkningarna 39,3 miljoner euro. Inom jakt- och fiskeövervakningen utvecklades samarbetet med andra myndigheter ytterligare och möjligheterna inom sociala medier utnyttjades mångsidigt. Den relativa andelen lag- och tillståndsoverträdelse av tillsynsfallen steg i synnerhet på grund av den skärpta övervakningen av märkningskraven på fiskeredskap. Antalet konstaterade grova jaktbrott var lågt. Som en följd av ökade transaktioner och minskade kostnader uppgick Naturtjänsternas totalproduktivitet till 102,8 % mätt med Statistikcentralens indikator för totalproduktivitet. De avgiftsbelagda prestationernas kostnadsmotsvarighet var för alla prestationers del 110 %.

Tabell 33. Naturtjänsternas bruttoutgifter 2014–2015 enligt uppgiftsområde och typ av finansiering, 1 000 euro

Processer och uppgifter	JSM basfin.	MM basfin.	Övriga finans.slag	Utgifter totalt 2014	Utgifter totalt 2015
Gemensamma utgifter	696	5 938	2 071	9 542	8 705
Naturskydd	9	8 137	2 730	12 654	10 676
Rekreation i naturen	3 784	18 378	7 042	32 064	29 205
Förvaltning av områden	59	2 939	514	3 544	3 512
Jakt- och fiskefrågor	1 693	68	5 357	7 279	5 118
Fröförsörjning och flottningskonstruktioner	187			293	187
UTGIFTER TOTALT	6 428	35 461	17 715	65 374	59 603

Tabell 34. Centrala nyckeltal för verksamheten inom Forststyrelsens Naturtjänster

Kvantitativa mål, jord- och skogsbruksministeriet	2012	2013	2014	2015
Rekreation i naturen				
Rekreationstjänster, kundtillfredsställelsen, skala 1–5	4,2	4,3	4,3	4,3
Besök i statens strövområden	354 000	369 000	355 300	275 400
Antal gällande samarbetsavtal med turistföretag	352	399	432	512
Jakt- och fiskefrågor				
Antal jaktlicenser	50 206	56 389	50 100	56 489
Antal fisketillstånd	78 864	71 267	70 151	68 695
Kundtillfredsställelsen bland jägarna med tillstånd, skala 1–5	3,8	3,8	3,7	3,8
Kundtillfredsställelsen bland fiskarna, skala 1–5	3,8	3,7	3,7	3,7

8.6 De statliga fonderna utanför budgeten

Gårdsbrukets utvecklingsfond (MAKERA)

Sedan år 2015 finansieras endast helt nationellt finansierade investeringsstöd och beviljas vissa lån ur Makera. EU-delfinansierade understöd finansieras ur statsbudgeten.

Makeras största inkomstkällor är amorteringar och räntor på lånefordringar och den inkomstbokförda andelen av delfinansierade stöd från EU. Eftersom de EU-delfinansierade understöden överförts till statsbudgeten intäktsförs det inte längre några till dessa hörande EU-andelar i fonden.

I takt med att lånefordringarna minskar har Makeras egna inkomster minskat avsevärt och balansräkningen krympt snabbt. År 2015 hade fonden dock ännu egna inkomster och mer befintliga medel än utgifter. Till Makera gjordes också en 0,250 miljoners överföring från statsbudgeten för finansiering av projekt som främjar hästuppfödning.

Ur Makera beviljades år 2015 sammanlagt cirka 13,9 miljoner euro i understöd, cirka 2,1 miljoner euro i statslån och cirka 4,4 miljoner euro i statsgarantier. Under berättelseåret avsattes sammanlagt 24,2 miljoner euro av Makeras medel.

Tabell 35. Nyckeltal för Makera

	2013	2014	2015
1. Reserverade medel, mn euro	196,7	152,0	85,0
— räntor och amorteringar på lån	40,6	35,3	29,5
— överföring från budgeten	0	0	0,3
— inkomster från EU	25,0	23,7	7,9
— obundna medel från föregående år	128,2	90,2	45,3
— övriga inkomster	2,9	2,8	2,0
2. Balansräkning, mn euro	504,3	425,2	362,5
— varav lånefordringar	124,1	96,1	75,2
3. Bundna utgifter, mn euro	106,6	106,7	24,2
— varav understöd	95,1	95,1	13,9
4. Startstöd för nyetablering, antal beslut	597	1 108	127 ²⁵
5. Investeringsunderstöd, antal beslut	1 864	1 586	791

Interventionsfonden för jordbruket (MIRA)

Ur Interventionsfonden för jordbruket betalas utgifter för interventionsupplagring, -inköp och -försäljning, vilka ingår i EU-marknadens stabiliseringssystem. De ersättningar som EU betalar för kostnaderna som föranleds av dessa åtgärder intäktsförs igen i fonden. I slutet av 2015 köptes 792 ton mjölkpulver till Finlands interventionslager. Det gjordes inte några inköp av spannmål till interventionslagren eftersom marknadspriserna inte underskred interventionspriserna.

Fram till slutet av år 2013 hade fonden nationellt ansvar för finansieringen av EU:s matbiståndsprogram. I början av år 2014 betalade fonden ännu vissa utgifter för biståndsorganisationernas livsmedelshjälp.

Tabell 36. Nyckeltal för MIRA

Interventionsfondens verksamhet, mn euro	2013	2014	2015
Interventionsinköp	--	--	1,34
Interventionsförsäljning	--	--	--
Interventionsupplagring, totalkostnader (+)	--	--	0,02
Interventionsupplagring, EU-ersättning (-)	--	--	-0,01
Kostnader som fonden ska svara för, totalt	0,68	0,03	0,02
Fondens medel 31.12	1,53	1,85	0,69
Lånekapital 31.12	--	--	--
Eget kapital 31.12	1,52	1,85	2,23
Överföring från statsbudgeten	1,00	0,35	0,40
Lånekapital i genomsnitt	0,12	--	--

²⁵ Startstöd för nyetablering började finansieras ur statsbudgeten.

9 Kommunikationsministeriet

9.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Omvärlden präglas av de omvälvningar och möjligheter som följer i kölvattnet av digitaliseringen. Information är den viktigaste förändringskraften i den digitala ekonomin och utbudet på transport- och kommunikationstjänster förändras globalt när information nyttiggörs. Delningsekonomi och plattformekonomi skapar nya sätt att tillhandahålla tjänster branschövergripande. Kraven på informationssäkerhet och skydd för privatlivet kommer i fokus. Extra viktigt är det att skapa förtroende för de nya arbetssätt som digitala tjänster och digital teknik möjliggör.

De möjligheter som informations- och kommunikationstekniken för med sig tillför samhället större potentiell prestationsförmåga och de kommande produktivitetsökningarna uppnås explicit inom den digitala ekonomin. Den digitala informationsmängden och datorkapaciteten ökar samtidigt som kostnaderna för att samla in, lagra och behandla information sjunker. Digitalt företagande växer kraftigt, särskilt på Internet och i mobil miljö, samtidigt som tjänster utgör en ökande andel av ekonomin. Det digitala samhället verkar i en global omvärld medan å andra sidan social gemenskap får allt större betydelse.

Målet är att Finland ska vara en gynnsam omvärld dels för digitala tjänster, dels för företagsmodeller baserade på robotisering och automation. Sommaren 2015 startade ett spetsprojekt för att bygga upp en tillväxtmiljö för digital affärsverksamhet. Projektet fokuserar på att backa upp digitalisering inom näringslivet.

Under 2015 flyttades fokus i utvecklingen av trafik och transport klart och tydligt på mobilitetstjänster och nyttiggörande av information som råvara för tjänsterna. Målet med upprustningen av transportnätet är att det ska tillgodose människors behov och kunna tjäna effektivt som grogrund för mer tillväxt. Viktiga riktlinjer för större balans i det eftersatta underhållet kunde läggas fast och 600 miljoner euro avsattes fram till 2018 för att stoppa ökningen i eftersläpningen av underhåll av trafikleder och minska eftersläpningen på ett kontrollerat sätt.

En heltäckande lagstiftningsreform inom elektronisk kommunikation trädde i kraft den 1 januari 2015. All reglering av elektronisk kommunikation samlades i en ny informationssamhällsbalk och bestämmelserna uppdaterades.

I november tillsattes en parlamentarisk arbetsgrupp med uppgift att utvärdera Rundradions allmännyttiga uppdrag och finansieringen av bolaget. Gruppen ska också göra en bedömning av hur riksdagens ägarstyrning ska genomföras. Mandatet går ut i slutet av maj 2016.

Mobilitetstjänster (Mobility as a Service, MaaS) har kommit i centrum inom utvecklingen av transportområdet. Med hjälp av digitalisering ska information om alla till buds stående privata och offentliga tjänster och tillgänglig kapacitet förmedlas till kunderna via framväxande företag för mobilitetsoperatörer. I fortsättningen ska kunderna kunna välja de lämpligaste reskedjorna, färdstegen och biljettprodukterna på ett ställe. Målet är att ta fram nya servicemodeller, öka kapacitetsutnyttjandet och kapacitetsutbudet och på så sätt tillgodose kunderna behov ännu bättre.

Som ett led i genomförandet av regeringsprogrammet gjordes stora satsningar på att automatisera intelligenta transporter, och en plan för att främja insatserna publicerades hösten 2015. Vidare stöddes automation och nya tjänstekoncept genom att försöksverksamheten inom förvaltningsområdet stärktes.

För att förbättra konkurrenskraften och kundorienteringen inom järnvägstrafiken kommer persontransporterna att öppnas för konkurrens under regeringsperioden. Målet är att förutsättningar för att öppna tågtrafiken för konkurrens ska finnas våren 2016.

Ansträngningarna för att bygga ut snabba bredbandsnät och förbättra utlandsförbindelserna avancerade. Fjärde generationens mobilnät täcker numera in nästan hela befolkningen. Den befintliga infrastrukturen skapar en plattform för Finlands starka kompetens inom utbyggnad av digitala tjänster. Detta kommer fram i synnerhet inom boende, utbildning, hälso- och sjukvård och mobilitet. De heltäckande mobilnäten utgör också en god bas för de stödtjänster som automatiseringen av transporter kräver.

9.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Utvecklingen inom kommunikationsområdet påverkas i mycket hög grad av utvecklingen och trenderna på det globala planet, och de kan så gott som inte alls påverkas med nationella åtgärder. Det är således en svårkontrollerbar och oberäknelig omvärld vi står inför. Samtidigt innebär det att den nationella policyn måste ta fasta på att framhäva styrkor och åtgärda svagheter.

Inom trafik- och transportsektorn finns det flera osäkerhetsfaktorer, som gör det svårt att gardera sig inför risker. Transportsystemet bör utvecklas för att tillgodose dels de behov som följer av digitalisering och urbanisering, dels de behov som kunderna har. Också polariseringen i samhället och den åldrande befolkningen ställer krav på mer utveckling av trafik- och transportsystemet och tillgänglighetsanpassning både inom den fysiska trafiken och inom informations- och kommunikationstjänster som stöder mobilitet. Den digitala revolutionen i arbetslivet precis som automatiseringen och robotiseringen yttrar sig i att nya aktörer träder in i trafik- och transportsektorn. I och med att information får en allt större roll i det framtida trafik- och transportsystemet kommer cyberhoten också att riktas mot denna sektor.

Ministeriet kommer att upprätta en reviderad riskhanteringspolicy 2016. Översynen behövs eftersom ministeriet har omorganiserats och förändringar skett i omvärlden. Riskhanteringspolicyn visar syftet med riskhantering och kopplingen till ministeriets verksamhet och målsättning samt anger risktyper och ansvarsförhållanden. Samtidigt uppdateras ministeriets riskregister.

9.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 37. Utvärdering av hur de samhällseliga effektmålen har uppnåtts
(på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motivering
Trafiksektorn		
Rese- och transportkedjorna fungerar smidigt och främjar välfärden och konkurrenskraften. Tyngdpunkterna ligger på förbättrande av trafiksystemets funktions-säkerhet, ökning av spårtrafiken och förbättring av servicenivån samt förbättring av servicenivån inom kollektivtrafiken med målet att öka passagerarantalet och minska privatbilismen.	Nöjaktig	De viktigaste åtgärderna inom digitalisering och biljett- och betalsystem för att samordna resekedjor och transportformer har avancerat och avregleringen har kommit i gång. Anslaget i statsbudgeten för köp av kollektivtrafiktjänster har inte räckt till för att upprätthålla samma servicenivå över hela landet i takt med att samhällsstrukturen förändrats. Det har visat att det finns ett tydligt behov för nya typer av marknadsmässiga mobilitetstjänster.
Rese- och transportkedjorna fungerar säkert. Målet är att Finland när det gäller trafiksäkerheten ska vara bland de bästa länderna i Europa. Tyngdpunkten ligger på att kontinuerligt förbättra trafiksäkerheten.	Nöjaktig	Finland har inte lyckats komma upp i toppen bland länderna i Europa. Utvecklingen gick i positiv riktning fram till 2014, men 2015 utvecklades säkerheten i vägtrafiken negativt. År 2015 omkom 257 personer i vägtrafiken och det var 33 (+14,7 %) fler än 2014. Däremot minskade antalet skadade med 4,5 %.
De trafikrelaterade olägenheterna för hälsan och naturen minimeras. Tyngdpunkten är att minska trafikens växthusgasutsläpp i enlighet med de internationella fördrag Finland ingått.	God	Sedan 2008 har de inhemska utsläppen av växthusgaser från trafiken minskat med 1,7 miljoner ton och det uppfyller Kyotoåtagandet för minskning av utsläppen från trafiken. Huvudsakligen tre faktorer har bidragit till den positiva utvecklingen: ökningen i trafikarbetet har varit mycket måttfull de senaste åren – rentav negativ, användningen av biodrivmedel inom transportsektorn har ökat och de specifika utsläppen från nya personbilar har minskat. Också de så kallade traditionella utsläppen till luft (NOx, HC, partiklar) har minskat.
Effektiviteten när det gäller underhåll och utveckling av transportsystemet och verksamheten inom trafiksektorn förbättras med hjälp av mångsidig användning av metoder av olika slag, bl.a. informations- och kommunikationsteknik.	God	Ökningen i det eftersatta underhållet har stoppats och 600 miljoner euro har avsatts för en kontrollerad minskning av eftersläpningen fram till 2018. Anslagen till eftersatt underhåll kommer att fördelas med hänsyn till kundernas behov, men med målet att i synnerhet förbättra näringslivets verksamhetsmöjligheter genom att undanröja tillväxthinder. Därutöver eftersträvas positiva effekter för arbetsresande. Det eftersatta underhållet kan fås under kontroll och börja minska bl.a. med hjälp av digitalisering och nya tjänster.
Kommunikationssektorn		
Mångsidiga och högklassiga informations- och kommunikationstjänster tillhandahålls till rimligt pris i hela landet.	God	Internationellt sett har Finland fördelaktiga priser på kommunikationstjänster. Den genomsnittliga hastigheten och antalet bredbandsuppkopplingar har fortsatt att öka. Den samhällsomfattande bredbandshastigheten har stigit till 2 Mbit/s. Tillgängligheten till bredbandsuppkoppling på basnivå är så gott som heltäckande (drygt 99 %). Under 2015 ökade täckningen av snabbt mobilt bredband. Det inhemska innehållsutbudet är fortsatt mångsidigt.
Kommunikationens och informations-samhällets basjänster och deras säkerhet är säkerställda.	God	I hela landet ligger de lagstadgade samhällsomfattande tjänsterna (post, telefon, bredband) i det närmaste på den nivå som lagstiftningen förutsätter. Det finns inga betydande problem när det gäller funktionen och störningsfriheten för kommunikationsnäten och kommunikationstjänsterna. Bredbandsprojektet går framåt, men de offentliga anslagen för projektet är inte tillräckligt stora för att man med säkerhet ska kunna genomföra pågående och planerade projekt.
Informations- och kommunikationstekniken och de digitala tjänsterna används fullt ut för att främja samhällets funktion, medborgarnas välfärd och företagets konkurrenskraft.	God	Internet- och molntjänsterna får större betydelse för den finländska ekonomin. Konsumenternas nöjdhet med tjänsterna är på god nivå och användningen ökar. Företagens möjligheter att skapa och utnyttja elektroniska tjänster har förbättrats. I Finland är förutsättningarna för att dra nytta av digitaliseringsutvecklingen ypperliga, men användningen är fortfarande på initialstadiet.

9.4 Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet

I budgetpropositionen ställde statsrådet följande mål för de samhälleliga verkningarna för trafiksektorn och målen har uppnåtts på det sätt som anges nedan.

9.4.1 Trafiksektorn

Rese- och transportkedjorna fungerar smidigt och främjar välfärden och konkurrenskraften.

Under året har förvaltningsområdet främjat i synnerhet det samlade konceptet för trafiken som tjänst. Genom att dra nytta av information och digitalisering kan man skapa användarorienterade trafik- och transporttjänster i samarbete med den offentliga sektorn, näringslivet och användarna. Tjänsterna samverkar friktionsfritt och främjar effektiviteten och hållbarheten i trafiken. De viktigaste datalagren inom förvaltningsområdet har öppnats för att affärsverksamhet snabbare ska kunna utvecklas med hjälp av information. Nya tillväxtföretag och applikationer har backats upp i synnerhet inom ramen för försöksprogrammet Trafiklabbet. Det har tagits fram biljett- och betalsystem som möjliggör samordnade resmöjligheter. System som tillåter större integration har införts i sex städer.

I slutet av året startade en reform av lagstiftningen om trafik och transport (trafikreformen). Syftet är att skapa en helhetssyn på transportsystemet, underlätta marknadsinträde, öka samspelet mellan olika delar i systemet och medverka till att ny teknik, digitalisering och nya affärskoncept införs.

I slutet av året introducerades en tjänst för lägesbilder i transportsystemet. Den bygger på öppna data och innehåller uppgifter om dels trafiken och förhållandena i trafiknätet, dels bantrafiken. Punktligheten och driftsäkerheten i järnvägstrafiken har förbättrats de fem senaste åren. Trots det försämrades punktligheten i tågtrafiken en aning 2015 jämfört med året innan. I närtrafiken berodde utvecklingen framför allt på att Ringbanan togs i drift.

Rese- och transportkedjorna fungerar säkert.

Inom säkerheten i vägtrafiken ligger Finland bland de tio bästa i Europa. Passagerartrafiken inom handelssjöfart och flygtransport samt persontrafik på järnväg var fortsatt god. Under året ökade dödsfallen i vägtrafiken med nästan 15 % jämfört med 2014, trots att trafikmängden fortsatte att minska. Däremot minskade antalet skadade i vägtrafiken. De nya säkerhetsanordningarna i bilarna var en faktor som medverkade till den positiva säkerhetsutvecklingen. Målet att minska olyckorna med personskador med hjälp av bastrafikledshållning uppnåddes inte.

De trafikrelaterade olägenheterna för hälsan och naturen minimeras.

Utsläppen av växthusgaser från trafiken i Finland var cirka 11,1 miljoner ton 2014, vilket var mer än en miljon ton mindre än året innan. Det ligger under målet för Kyotoåtagandet för den nationella energi- och klimatstrategin, som säger att utsläppen från trafiken på nationell nivå ska minska med 15 % fram till 2020. Då får utsläppen inte vara högre än cirka 11,4 miljoner ton. Utsläpp av växthusgaser från internationell trafik ingår inte i FN:s nuvarande klimatkonvention.

Bidragande faktorer till utsläppsminskningen var att vägtrafikarbete ökade mycket måttligt, att användningen av biodrivmedel ökade i trafiken och att de specifika utsläppen (g/km) från nya personbilar minskade. Däremot ökade inte andelen ny teknik (el, gas osv.) bland nya bilar i den omfattning som målet förutsåg. I Finland förnyas bilparken mycket långsamt och försäljningen av bilar med ny teknik, exempelvis el-, gas- och FFV-bilar, ligger under en procent av den årliga försäljningen. Bilhandeln fick ett litet uppsving av försöket med en så kallad skrotningspremie. Tack vare den inköptes 8 000 nya personbilar med ett koldioxidutsläpp på i snitt 107 g/km. De ersatte 6 000 bilar som tidigare hade använts i trafiken och i medeltal var 18 år gamla.

Effektiviteten när det gäller underhåll och utveckling av trafiksystemet och verksamheten inom trafiksektorn förbättras med hjälp av mångsidig användning av metoder av olika slag, bl.a. informations- och kommunikationsteknik.

Under året avancerade förvaltningsområdet kraftigt när det gällde att utnyttjande av information och digitalisering. Åtgärderna för att öppna data blev klara tidigare än förväntat och utvecklingen av elektroniska tjänster fortskred i överensstämmelse med målen. Anslagen för eftersatt underhåll kommer att fördelas så att näringslivet får förbättrade förutsättningar och trafiken i pendlingsområden fungerar bättre. Objekt av relevans för näringslivet kommer att läggas fast i samarbete med näringslivet.

För att effektivisera verksamheten har regler avskaffats och nya verksamhetsmodeller aktivt tagits fram. Inom ramen för nätverket Trafiklabbet, som är en försöksplattform, har företag tillsammans med myndigheter och andra aktörer tagit fram nya marknadsanpassade mobilitetstjänster, satsat på automation och startat försök inom ramen för sakernas internet inom tre områden.

Arbetet med att se över persontransporterna avancerade så långt att nya tjänster kom till inom trafik och transport och att digitaliseringsutvecklingen kunde utnyttjas i samordningen av resor.

Tabell 38. Servicenivån inom trafikledsnätet

	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015
<i>Rese- och transportkedjornas funktion</i>			
Förseningar i fjärrtrafiken orsakade av banhållningen, max % (andel tåg i fjärrtrafik som var 5 min. försenade vid ankomsten till ändstationen)	6,7	4,5	5,9
Förseningar i närtrafiken orsakade av banhållningen, max % (andel tåg i närtrafik som var 3 min. eller mer försenade vid avgångs- eller ändstationen)	1,1	1,5	2,9
Väntetid för isbrytarassistans, h, i genomsnitt	3,5	3,5	3,65
<i>Trafikledernas skick</i>			
Landsvägs- och järnvägsbroar i kategorin dåligt och mycket dåligt skick, antal, högst	795	800	808
Belagda vägar i kategorin dåligt och mycket dåligt skick, km, (det centrala/övriga nätet), högst	850/4 150	800/5 000	1 043/4 815
Trafikbegränsningar som beror på banans dåliga skick, km, (det centrala/övriga bannätet), högst	49/237	50/300	50/350
Farleder för handelssjöfarten i dåligt skick, km, högst	360	340	300

Tabell 39. Trafikledshållning och utveckling av trafikledsnätet, användning av anslag, brutto, mn euro

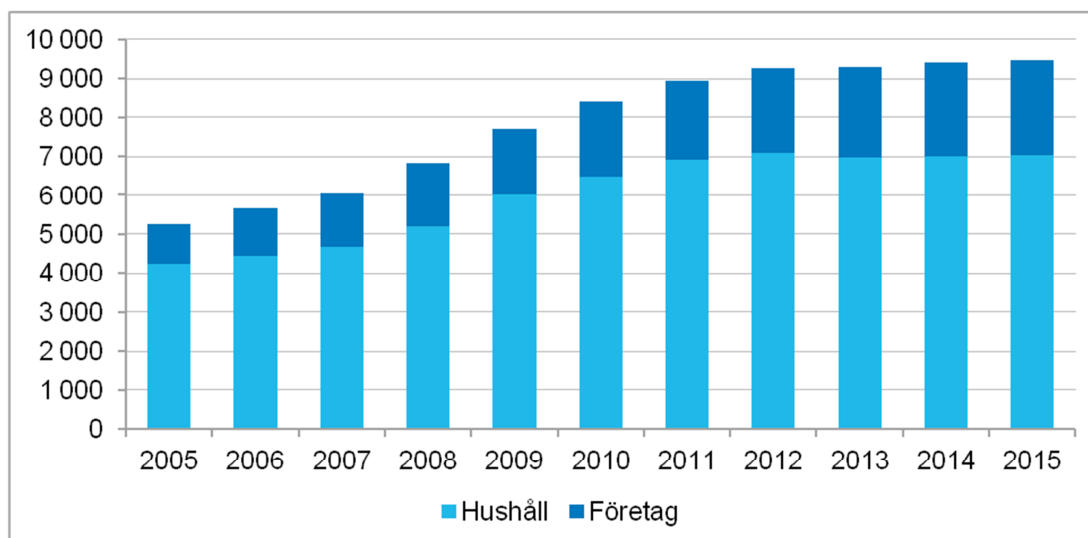
	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015
TRAFIKVERKETS OMKOSTNADER	84	84	86
VÄGNÄTET			
- Vägghållning	560	569	578
- Projekt för utveckling av vägnätet	293	243	291
VÄGNÄTET SAMMANLAGT	853	812	869
BANNÄTET			
- Banhållning	332	334	324
- Projekt för utveckling av bannätet	291	259	184
BANNÄTET SAMMANLAGT	623	593	508
FARLEDSNÄTET			
- Farledshållning	86	80	69
- Projekt för utveckling av farlederna	8	8	6
FARLEDSNÄTET SAMMANLAGT	94	88	75
Gemensamma projekt för trafiknätet	2	0	6
Planering av utvecklingsprojekt	16	24	14
SAMMANLAGT	1 672	1 601	1 558

9.4.2 Kommunikationssektorn

Mångsidiga och högklassiga informations- och kommunikationstjänster tillhandahålls till rimligt pris i hela landet.

Internetuppkopplingarna fortsatte att öka och överföringskapaciteten steg. Ökningen av uppkopplingarna hänger samman med att smarttelefonerna har ökat så snabbt. Sommaren 2015 hade nästan 80 % av de fasta bredbandsuppkopplingarna en hastighet på drygt 10 Mbit/s. Det hade också skett en del framsteg i tillgången till höghastighetsuppkoppling. I slutet av 2014 hade 73 % av hushållen tillgång till uppkopplingar med minst 30 Mbit/s.

Figur 7. Mobiluppkopplingar i Finland, totalt, 1 000 uppkopplingar

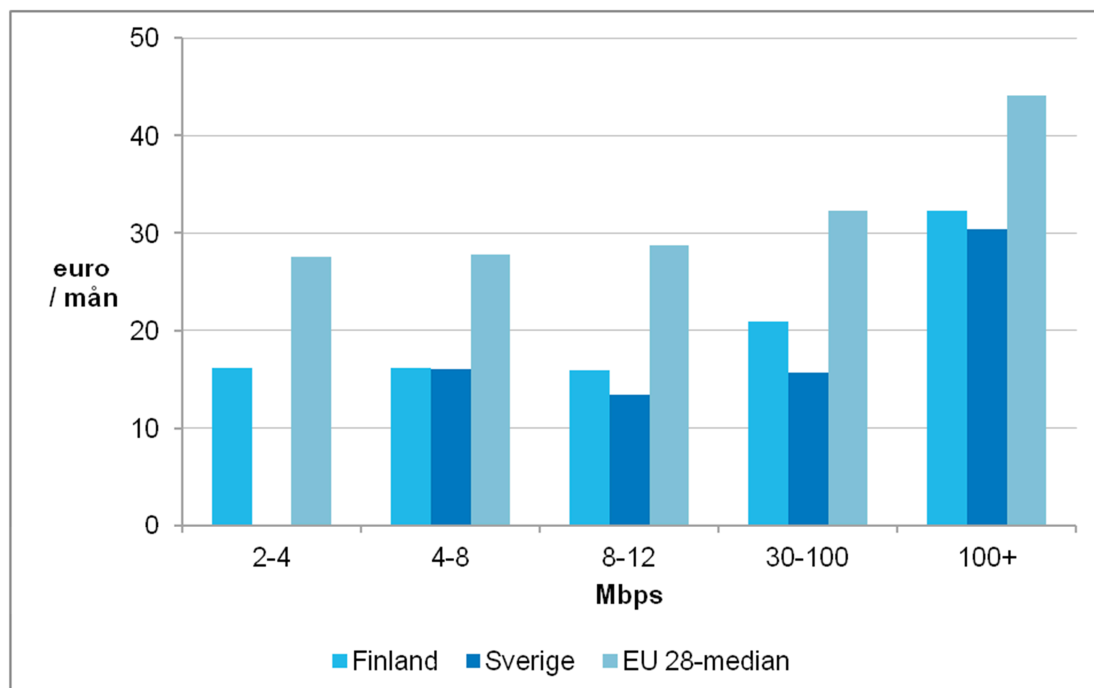
Under året fortsatte utbyggnaden av fjärde generationens mobilnät i överensstämmelse med tre koncessioner som beviljats med stöd av auktionen av frekvensområdet 800 MHz. Näten ska senast 2019 täcka in 97 eller 99 % av befolkningen. Målet kommer sannolikt att nås i förtid, eftersom täckningen redan nu är drygt 95 % av befolkningen. Nätverken kommer att ytterligare förbättra tillgången till snabba mobila bredbandsuppkopplingar.

Den femte uppbyggnadsperioden för offentligt stödda bredbandsprojekt för glesbygdsområden med en överföringskapacitet på 100 Mbit/s är klar. De nät som vid utgången av 2015 hade byggts inom ramen för projektet innefattar cirka 70 000 hushåll. Med de fullmakter som har beviljats fram till nu ska det enligt uppskattning gå att uppnå en tillgänglighet på cirka 100 000 hushåll. När projektet startade 2008 uppskattades det att man kommer att bygga ut bredband till cirka 130 000 hushåll i glesbygden.

Projektet för en undervattenskabel i Östersjön (Finland–Tyskland), som syftar till att förbättra Finlands internationella teleförbindelser, startade i oktober 2015. Kabeln sänktes i sin helhet i Östersjön och den togs i drift i mars 2016. Den lyfter säkerheten i utlandsförbindelserna till en ny nivå och gör Finland avsevärt mer konkurrenskraftigt som säte för informationsintensiv industri.

Priserna på de viktigaste teletjänsterna, mobilsamtal och bredbandstjänster har fortsatt sjunka. Däremot har prisnivån på tjänsterna inom det fasta nätet stigit avsevärt. Den främsta orsaken till det är att användningen av nätet minskat, medan nivån på kostnaderna för nätet är oförändrad. I en internationell jämförelse ligger priserna i Finland på en fördelaktig nivå och är generellt sett inom såväl mobiltelefoni som bredbandstjänster betydligt lägre än genomsnittet för västländerna.

Figur 8. Det lägsta listpriset för fast bredbandsuppkoppling i Finland och Sverige samt medianpris för EU-länderna, maj 2015

Det finns tio digitala sändningsnät för markbunden television och två operatörer av sändningsnäten. Näten täcker som mest in 99,99 % av befolkningen, i annat fall kan motsvarande sändningar tas emot via satellit. I det markbundna nätet erbjuds närmare tjugo fria kanaler som kompletteras av ett omfattande utbud av betalkanaler. Drygt 60 % av hushållen är anslutna till ett kabeltelevisionsnät. Det nuvarande utbudet inom televisions- och radioverksamheten drivs och utvidgas i viss mån genom att koncessioner beviljas inom ramen för den fria kapaciteten (kanalknippen, frekvenser). Under året fick fyra företag nätkoncession för markbundet digitalt sändningsnät för perioden 2017–2027. I takt med den tekniska utvecklingen och internationaliseringen av marknaden har konsumenterna fått tillgång till ett allt större programutbud. Bredband och Internet blir också allt viktigare distributionskanaler för televisionsinnehåll.

Den finländska pressen har mycket stor betydelse för en pluralistisk informationsförmedling och för kulturen och språken i vårt land. Också pressen påverkas i hög grad av digitaliseringen. För att möta omvälvningarna i medievärlden anvisades under året offentliga medel för att påskynda mediala innovationer.

Kommunikationens och informationssamhällets bastjänster och deras säkerhet är säkerställda.

De lagstadgade post-, telefon- och bredbandstjänsterna ligger i hela landet i princip på den nivå som lagen förutsätter. Särskilt avseende har fästs vid mobilnätets täckning, tillgången till bredbandsuppkoppling som tillhandahålls som samhällsomfattande tjänster med en överföringskapacitet på 2 Mbit/s samt lagenligheten i utbudet av postanstalter.

Tillgången till posttjänster låg på den nivå som lagen kräver. Det fanns inget behov av att införa ett finansieringssystem för att trygga samhällsomfattande posttjänster.

Under 2015 vidtogs lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som förbättrade nätens och tjänsternas tillförlitlighet och driftsäkerhet. Ett av regeringens spetsprojekt går ut på att bygga upp en tillväxtmiljö för digital affärsverksamhet. En viktig åtgärd 2015 var att en nationell strategi för informationssäkerhet utarbetades. Den avser att förbättra förtroendet för Internet och digitala tillvägagångssätt. Strategin godkändes i mars 2016. Förhandlingarna om EU:s direktiv om nät- och informationssäkerhet slutfördes 2015.

Under året var antalet fel och störningar i kommunikationsnätet få. Det förekom 14 allvarliga fel som påverkade fler än 100 000 användare (allvarlighetsklass A) och 33 fel som påverkade tiotusentals användare (allvarlighetsklass B). Både siffrorna låg ungefär på samma nivå som året innan, som också var ett relativt bra år vad beträffar antalet skador.

Informations- och kommunikationstekniken och de digitala tjänsterna används fullt ut för att främja samhällets funktion, medborgarnas välfärd och företagens konkurrenskraft.

Digitala tjänster blir allt viktigare för vår ekonomi. Finländarna använder elektroniska tjänster i allt större utsträckning samtidigt som företagen fått bättre möjligheter att skapa och dra nytta av elektroniska tjänster.

Under året fortsatte de tidigare åtgärderna, som förbättrar möjligheterna att dra nytta av stora datamängder (big data) för att skapa ny affärsverksamhet och nya tjänster.

Kommunikationsministeriet slutförde sin intelligenta strategi (KIDE). Inom ramen för strategin togs en rad åtgärder och projekt fram som är till nytta när digitala tjänster utvecklas. Projekten genererade mer kunskap och information om digitalisering och samarbetsparterna (offentliga och privata aktörer) förbättrade sin digitala kompetens.

Under året slutfördes ett projekt som syftade till att starta en utvecklings- och testmiljö för framtagning av digitala tjänster. Projektet skapade en fungerande forsknings- och utvecklingsmiljö för molntjänster, men det gick inte att få en tillräckligt stor kundkrets. Följaktligen avvecklades projektet successivt. Programvarorna och dokumentationen publicerades med licens för öppen källkod och öppen dokumentation. Utvecklingsprojektet för offentliga digitala tjänster JulICT Lab utnyttjade miljön ända tills den avvecklades. Infrastrukturen används nu för andra ändamål. Projektet hade fått ett anslag på 3,8 miljoner euro för 2013–2015 och knappa 0,7 miljoner euro är kvar av anslaget.

Arbetsgruppen för tillståndet på mediemarknaden, ledd av professor Anssi Vanjoki, blev klar med sitt uppdrag i december 2015 och en parlamentarisk arbetsgrupp tillsattes för att göra en bedömning av Rundradions uppgifter och finansieringen av bolaget.

Statsrådet beviljade programkoncessioner för radioverksamhet på de lediga frekvenserna. I december 2015 beviljade statsrådet koncessioner för nio områden.

Tabell 40. Servicenivån inom kommunikationsnäten

Tillgång till kommunikationstjänster	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015
Mobilnät			
* GSM-nätets befolkningstäckning, %	99,8	99	99,9
* GSM-nätets geografiska täckning, %	99	99	99
* 3G-nätets befolkningstäckning, %	98–99	98–99	99,9
* 3G-nätets geografiska täckning, %	över 90	över 90	97,8
* 4G-nätets befolkningstäckning, %		ca 80–90 %	98,3
* 4G-nätets geografiska täckning, %		ca 20–50 %	64,5
Bredbandsnät (läget 30.6 för respektive år)			
* befolkningstäckning, %	99,9	99,9	99,9
* mobila uppkopplingar	9 310 000	9 370 000	9 420 000
* fasta uppkopplingar	810 000	690 000	580 000
* bredbandsuppkopplingar i det fasta nätet	1 698 000	1 713 000	1 732 000
* mobila bredbandsuppkopplingar ²⁶	5 510 000	6 660 000	7 140 000
Täckningsgrad för tevesändningar via antenn			
Kanalknippe A och B (DVB-T), % av befolkningen	99,9	99,9	99,9
Kanalknippe C (DVB-T), % av befolkningen	91	93	93
Kanalknippe D (DVB-T2), % av befolkningen	64 (mobil) 80 (fast)	85	85
Kanalknippe E (DVB-T)	96,4	96	96
Kanalknippe H (DVB-T), % av befolkningen		64	64
Kanalknippe VHF-A, VHF-B och VHF-C (DVB-T2), % av befolkningen	85	84	84

²⁶ Innehåller alla dataöverföringsuppkopplingar med månadsavgift i mobilnätet.

9.5 De statliga fonderna utanför budgeten

Statens televisions- och radiofond

Rundradion Ab:s allmännyttiga verksamhet finansieras via statens televisions- och radiofond. Fonden har ingen egen organisation, utan Kommunikationsverket svarar för förvaltningen av den.

För finansieringen av Rundradion Ab:s allmännyttiga verksamhet 2015 överfördes cirka 508,0 miljoner euro från statsbudgeten till fonden. Beloppet intäktfördes i sin helhet på Rundradion Ab under 2015. Ersättningen till Kommunikationsverket för skötseln av fonden uppgick till 0,3 miljoner euro. Av fondens medel användes 0,2 miljoner euro till kostnaderna för att informera om nästa tekniköverföring inom markburen televisionsverksamhet. I slutet av året var saldot på fondens samlingskonto 9,5 miljoner euro.

10 Arbets- och näringsministeriet

10.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Finlands ekonomiska svårigheter fortsatte även under 2015. Tillväxtutsikterna var svaga och bruttonationalprodukten ökade med endast 0,5 %.

Exportens volym ökade 0,6 % och importens volym minskade 0,4 %. Rysslands svaga ekonomiska situation och handelssanktionerna mot Ryssland samt den ökade globala ekonomiska osäkerheten bidrog till att försvaga exporten. Trots återhämningen i euroområdet efter finanskrisen har exporten till Ryssland inte ökat som väntat.

Ökningen av hushållens realinkomster stödjer en positiv utveckling av den privata konsumtionen. De privata investeringarna minskade något, men på grund av ett antal stora investeringar i maskiner och utrustning kan ett uppsving ses. Inga väsentliga förbättringar skedde i den offentliga ekonomin.

Som en följd av den dåliga ekonomiska situationen minskade sysselsättningen och steg arbetslösheten. Arbetslöshetsgraden steg till 9,4 % (8,7 % 2014) och antalet arbetslösa arbetssökande till 352 000 personer (326 000 personer 2014). Sysselsättningsgraden var 68,1 %. Centrala problem på arbetsmarknaden var den kraftigt ökade långtidsarbetslösheten och anknyttande matchningsproblem.

Utgifterna för forskning och utveckling (F&U) har minskat sedan 2011. Finland fanns med stöd av jämförelseuppgifterna²⁷ för 2013 med bland de fem främsta länderna i världen (3,30 % / BNP), men håller på att förlora sin ställning i förhållande till konkurrerande länder. Finlands F&U-intensitet 2015 utgjorde enligt Statistikcentralens preliminära uppgifter 3,14 % av BNP. Den offentliga F&U-finansieringens andel av bruttonationalprodukten var 0,96 %. I en internationell jämförelse var andelen endast i Danmark och Island högre än i Finland.

Tillväxtsatsningar inriktades på att göra ekonomins struktur mångsidigare och på att strukturera om företag med betoning på spjutspetsar för tillväxt såsom cleantech, bioekonomi, digitalisering, hälsobranschen och immateriellt värdeskapande. En ny servicemodell togs i bruk i samarbete mellan Team Finland-aktörerna. På hösten grundades det statligt helägda Finpro Oy, och från början av 2016 överfördes verksamheten i Finpro ry i huvudsak till bolaget. Från början av 2016 överfördes Finpros verksamhet för att främja internationaliseringen av företag i Ryssland på Finsk-Ryska handelskammaren. Finpro fortsätter sköta investeringar och främjande av turism.

Teknologiska forskningscentralen VTT blev från ingången av 2015 ett aktiebolag som sköter statliga specialuppgifter. Samtidigt fusionerades VTT och Mätteknikcentralen. Bolagets verksamhetsområde är tillämpad teknologisk forskning och att använda forskningsresultaten till gagn för näringslivet och samhället. I anslutning till bolagiseringsprojektet överfördes det nationella ackrediteringsorganet Finas från Mätteknikcentralen till Säkerhets- och kemikalieverket Tukes. Konsumentforsknings-

²⁷ <http://www.oecd.org/sti/msti.htm>

centralen överfördes till den statsvetenskapliga fakulteten vid Helsingfors universitet. Ärenden som gäller registrering av bostadsaktiebolag överfördes från magistraterna till Patent- och registerstyrelsen.

Lagen om öppettider för detaljhandeln och frisersalonger upphävdes. Genom en reform av bokföringslagen lindrades bokslutsskyldigheterna för små och medelstora företag.

I samarbete mellan fem ministerier gjordes en utredning över utvecklandet av politikalternativ för energisektorn. Andelen förnybar energi av slutförbrukningen av energi (34 %) ökade. Målet för gasledningsprojektet mellan Finland och Estland är att Finland ska bli en del av den europeiska gasmarknaden. I syfte att främja detta grundade staten Baltic Connector Oy. Det fattades beslut om att fortsätta behandlingen av den ansökan om bygglov för kärnkraftsverket Hanhikivi 1 som Fennovoima Ab lämnade till statsrådet i juni 2015, eftersom tillräcklig säkerhet för ett inhemskt innehav på minst 60 % hade erhållits. I november beviljade statsrådet Posiva tillstånd att uppföra en inkapslings- och slutförvaringsanläggning för använt kärnbränsle.

Antalet asylsökande ökade kraftigt. Under 2015 anlände sammanlagt 32 476 (3 651 2014) asylsökande till Finland. Av dem var 3 024 minderåriga som kommit utan vårdnadshavare. Den stora ökningen av asylsökande leder till ett stort behov av integrationsåtgärder och -tjänster från ingången av 2016. Om uppskattningsvis 35 % av asylsökandena beviljas uppehållstillstånd, uppstår behovet av att ge integrationsfrämjande tjänster till de cirka 11 000 som beviljats uppehållstillstånd.

10.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Rysslands ekonomiska situation, oljans pris och rubelkursen samt de ekonomiska sanktionerna har försvårat företagens verksamhet. Konsumtionsefterfrågan och i synnerhet efterfrågan på investeringsprodukter i Ryssland har avsevärt försvagats och ersättandet av importen innebär utmaningar för de finländska företagen.

Den största risken är att den ekonomiska tillväxten fortsätter att vara svag, vilket gör det svårt att strukturera om företagen och skapa arbetsplatser. Om arbetslösheten fortsätter att vara hög under en lång tid finns det risk för att arbetssökande drar sig tillbaka från aktivt arbetssökande, vilket ytterligare försvårar sysselsättningen och matchningsproblemen på arbetsmarknaden. Tillgången till finansiering för företag med hög tillväxtpotential är en utmaning under startskedet i företagsverksamheten.

Företagens omvärld försämras ständigt av en allt mer komplex och detaljerad reglering. Den ökande regleringsbördan är ett växande hot mot Finlands konkurrenskraft. I reformeringen av det europeiska patentsystemet är finansieringen av Patent- och registerstyrelsens patentlinje och tillgången på patenttjänster problematiska när EU:s enhetliga patentsystem träder i kraft 2017.

De ekonomiska problemen har försvårat ett fullständigt genomförande av europeiska strukturfondsprogram under programperioden 2007–2013. I synnerhet ERUF-programmet i Östra Finland drabbades under slutet av programperioden av den svåra ekonomiska situationen och den stagnerande östhandeln. Efterfrågan på företagsstödprojekt minskade och projekten genomfördes i mindre skala än väntat.

De största riskerna i energibranschen gäller elproduktionskapacitetens tillräcklighet (inkl. långvariga skador på gränsöverskridande överföring) samt biomassans hållbarhet och nollutsläpp i EU. Om biomassa inte längre skulle klassificeras som nollutsläpp i EU, dvs. som helt förnybar, skulle det vara nästan omöjligt för Finland att uppnå sina mål för förnybar energi. Även intresset för teknologin i branschen skulle avsevärt minska.

Centrala risker vid placeringen av ett avsevärt större antal flyktingar än tidigare i kommunerna är att bostäderna inte räcker till och att kommunerna är ovilliga att ta emot flyktingar. De största riskerna när det gäller att främja integration och sysselsättning av invandrare är otillräckliga integrationstjänster och personalresurser, den allmänna ekonomiska situationen och arbetsmarknadsläget samt det hårdnande attitydklimatet.

10.3 Uppfyllelse av effektmål

Arbets- och näringsministeriet har ställt följande samhällseliga effektmål för sitt verksamhetsområde för 2015:

Tabell 41. Utvärdering av hur de samhällseliga effektmålen har uppnåtts
(på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motivering
Företagsverksamhet med högt mervärde ökar.	God	Metoder inom närings- och innovationspolitiken har redan under föregående regeringsperiod inriktats på små och medelstora företag som söker tillväxt genom internationalisering och som har en viktig roll i den ekonomiska återhämtningen. F&U-verksamheten i små och medelstora företag, som ökat sedan 2011, skapar en grund för ökad företagsverksamhet med högt mervärde. F&U-finansiering och kapitalplaceringar har inriktats på strategiska fokusområden (bio, clean, digi, hälsa), där affärsverksamheten ökar globalt.
Ungdoms- och långtidsarbetslösheten minskar och arbetslivets kvalitet förbättras.	Försvarlig	På grund av den svaga ekonomiska utvecklingen och den låga efterfrågan på arbetskraft ökade ungdomsarbetslösheten något och långtidsarbetslösheten kraftigt. Arbetslöshetsperioderna bland ungdomar är klart kortare än bland personer över 25 år. Det totala betyget för arbetslivets kvalitet var enligt den Arbetslivsbarometer som ANM årligen publicerar på samma nivå som året innan.
De strukturella hindren för konkurrens minskar.	God	Lagen om öppettider för detaljhandeln och frisersalonger upphävdes. Reformen förbättrar den traditionella handelns konkurrensförmåga i förhållande till näthandeln och avlägsnar den återkommande skyldigheten för affärer och företagare i hårbranschen att ansöka om undantagslov.
Finlands energisjälvförsörjning ökar.	God	Nettoimporten av el var fortsatt hög 2015, 16,3 TWh, dvs. 19,8 % av elanskaffningen. Importen sjönk likväl 9 % jämfört med året innan. Importen från Ryssland var endast 4 TWh. Förbrukningen av stenkolk fortsatte att minska. Under perioden januari–september förbrukades 19 % mindre stenkolk än under motsvarande tidsperiod året innan. Förbrukningen av naturgas minskade på motsvarande vis med 14 %.

10.3.1 Närings- och innovationspolitik

Genom närings- och innovationspolitiken stärks förutsättningarna för konkurrenskraft och en ekonomisk tillväxt. Under de närmaste åren framhävs åtgärder som är inrik-

tade på att stärka nya källor för tillväxt genom att förnya strukturerna och på att skynda på produktivitetens tillväxt.

Tabell 42. Uppfyllelse av de samhälleliga effektmålen i politikområdet

Mål	Betyg
De närings- och innovationspolitiska åtgärderna inriktas på tillväxtorienterade företag som struktureras om	God
Ökad risktagning för offentliga finansiella tjänster	God
Bättre förmåga till internationalisering inom små och medelstora företag	Nöjaktig
Innovationsverksamheten ökar och nyttiggörandet av den ökar inom näringslivet och den offentliga sektorn	Nöjaktig
Företagens export och internationalisering ökar och den internationaliserade företagsverksamheten blir mångsidigare	Nöjaktig
Ny affärsverksamhet uppstår inom nya styrkeområden, främst inom bio- och naturresursekonomi och miljöområdet	Nöjaktig

Uppfyllelse av effektmålen i politikområdet

De närings- och innovationspolitiska åtgärderna inriktas på tillväxtorienterade företag som struktureras om

Ökad risktagning för offentliga finansiella tjänster

Tekes finansiering och åtgärder har inriktats på en djärv omstrukturering av affärsverksamheten i synnerhet i företag som söker tillväxt genom internationalisering. Företagens minskade risktagningsvilja märks dock i form av en minskad efterfrågan och som mindre och kortvarigare projekt.

Finnvera finansierade 2015 i finansieringen av små och medelstora företag nästan 3 600 nyföretag samt cirka 2 100 tillväxtföretag, och medverkade genom sin finansiering till att det uppstod över 8 600 nya arbetsplatser. Finnveras ansvarsstock var 2,7 miljarder euro i finansieringen av små och medelstora företag samt 17 miljarder euro i finansieringen av exporten. Som spetsprojekt bereddes dessutom ibruktagandet av ett nytt mellanliggande finansieringsinstrument (juniorfinansiering) som stöder små och medelstora och mid cap-företags tillväxt. Statsrådet beslöt i december 2015, att Finnvera kan bevilja juniorlån upp till högst 300 miljoner euro under tre år, och att staten ersätter Finnvera 75 % av de potentiella kreditförlusterna i hela landet.

Tillväxtfondernas fond II (KRR II), som 2014 grundades av Finlands Industriinvestering Ab tillsammans med institutionella placerare med ett kapital på 130 miljoner euro, gjorde tre nya investeringar i målfonder som placerar i tillväxtföretag. I slutet av året hade KRR II placeringar i fem fonder för sammanlagt 62,5 miljoner euro. Investeringsprogrammet Förnybar industri hade före årets slut gjort placeringar i 17 företag för totalt 46 miljoner euro. Programmets teman var regeringens fokusområden, såsom företagen inom bioekonomi, cleantech, digitalisering och hälsovårdssektorn. Bolaget startade ett nytt investeringsprogram med ett kapital på 25 miljoner euro i syfte att skaffa utländska investeringar och kompetens till finländska tillväxtföretag.

Tekes Venture Capital Ab tog emot sina första investeringsansökningar och de första investeringarna från bolagets riskfinansieringsprogram genomfördes. Beloppet av bolagets nya investeringsåtaganden var 12 miljoner euro och fondernas totala storlek i slutet av 2015 var 35 miljoner euro.

Bättre förmåga till internationalisering inom små och medelstora företag

Företagens export och internationalisering ökar och den internationaliserade företagsverksamheten blir mångsidigare

Tillväxtprogrammen blev under året de viktigaste och mest verkningsfulla instrumenten för främjandet av internationaliseringen av branscher och företagskluster. ANM och NTM-centralerna upphörde i slutet av 2015 att bevilja anslag för gemensamma företagsprojekt. Från ingången av 2016 kanaliseras finansieringen av deltagande i mässor och exportnätverk i mindre skala via Tekes.

Innovationsverksamheten ökar och nyttiggörandet av den ökar inom näringslivet och den offentliga sektorn

Statistikcentralen²⁸ bedömde att F&U-utgifterna minskar till 4 390 miljoner euro 2015 (19 miljoner mindre än 2014). Tekes forskningsfinansiering kommer i fortsättningen att vara fokuserad på forskning där företagen har ett nära samarbete och även forskarna har som mål att resultaten ska utnyttjas kommersiellt. Som en följd av nedskärningarna i forskningsfinansieringen har även det internationella forskningssamarbetet minskat i projekt som finansieras av Tekes.

Teknologiska forskningscentralen VTT har en viktig roll när det gäller att påskynda små och medelstora företags tillväxt. Små och medelstora företags omsättning har ökat i genomsnitt 44 %, produktiviteten 21 % och personalen 17 % efter innovationer som utvecklats tillsammans med Teknologiska forskningscentralen. Ovan nämnda siffror gäller de innovationer som föddes under åren 1982–2012.

INKA-programmet och Tekes program Smart stad och Huippuostajat (Toppköpare) har bildat en fungerande helhet genom vilken man kunnat skapa nya slags försökmiljöer och pionjärmarknader för företag. Samtidigt har kompetensen i innovativ offentlig upphandling främjats i de största stadsregionerna och samarbetet mellan städerna ökat. Med hjälp av samarbete har man kunnat säkerställa att handlingsmodeller och projekt som utvecklats i en stad också kan utnyttjas av andra städer.

Ny affärsverksamhet uppstår inom nya finska styrkeområden, främst inom bio- och naturresursekonomi och miljöområdet

I enlighet med målen i regeringsprogrammet har Tekes programverksamhet och fufinansiering särskilt inriktats på bioekonomi, att utveckla rena lösningar, påskynda digitaliseringen och genomföra en tillväxtstrategi i hälsobranschen.

Tillväxten och förnyelsen inom hälsobranschen påskyndas genom en nationell tillväxtstrategi för forskning och innovation som strävar efter att systematiskt utveckla en konkurrenskraftig omvärld, öka investeringarna inom hälsobranschen och åstadkomma en ekonomisk tillväxt inom branschen. Export av hälsoteknologi har ökat och utgör en stor del av Finlands högteknologiska export. Också exporten inom läkemedelsindustrin ökade under 2015. Antalet kliniska läkemedelsundersökningar ökade 40 %. Det finländska kunnandet inom hälsobranschen och ICT lockade många kunskapsbaserade investeringar till Finland.

²⁸ Huvudsaklig källa Finlands officiella statistik (FOS): Forskning och utveckling [webbpublikation]. ISSN=1798-6206. Helsingfors: Statistikcentralen [hänvisat: 1.2.2016]. Åtkomstsätt: <http://www.stat.fi/til/tkke/index.html>

10.3.2 Sysselsättnings- och företagsamhetspolitik

Åtgärderna inom sysselsättnings- och företagsamhetspolitiken inriktas på att förkorta arbetslöshetsperioderna, bekämpa rekryteringsproblemen, främja företagsamheten samt sänka ungdoms- och långtidsarbetslösheten. Arbetslöshetsgraden 2015 steg till 9,4 % (8,7 % 2014) och antalet arbetslösa arbetssökande ökade till 352 000 personer (326 000 personer 2014).

Inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde användes sammanlagt 612,7 miljoner euro till offentliga arbetskrafts- och företagstjänster. Tjänsterna berörde i genomsnitt 51 600 personer, varav 24 200 i arbetskraftsutbildning och träningar och 27 300 i lönesubventionerat arbete och på startpeng. På tjänster för arbetslösa inriktas även finansiering från andra förvaltningsområden och Europeiska socialfonden. Denna finansiering omfattar i genomsnitt 66 200 personer.

Antalet personer med arbetsmarknadsstöd i tjänsterna var 11 800 personer, i frivillig utbildning med utkomstskydd för arbetslösa 30 000 personer och i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte 18 600 personer. Aktiveringsgraden för arbetslösa var 25,1 % 2015. I de tjänster som räknas in i aktiveringsgraden deltog sammanlagt i genomsnitt 117 800 personer, vilket är 4 300 personer färre än året innan. Till den sänkta aktiveringsgraden bidrog ökningen av antalet arbetslösa arbetssökande.

De samhälleliga effektmålen i politikområdet uppfylldes som följer:

Tabell 43. Uppfyllelse av de samhälleliga effektmålen för sysselsättnings- och företagsamhetspolitiken

	2013 utfall	2014 utfall	2015 mål	2015 utfall	Betyg
Andelen arbetsplatser som haft rekryteringsproblem, högst %	28	24,5	26	27,3 ²⁹	God
Arbetslöshetsgraden bland personer under 25 år, högst %	19,9	20,5	15,4	22,4	Försvarlig
Arbetslöshetsgraden bland utlänningar, högst %	28,4	30,2	17	31,2	Svag
Antalet svärsysselsatta, högst personer	159 325	184 524	150 000	208 462	Svag
Inflöde till arbetslöshet i över 3 mån., högst %	40	43	29	47,8	Försvarlig
Inflöde till arbetslöshet i över 3 mån. bland personer under 25 år, högst %	25,6	31,7	10	37,2	Svag
Inflöde till arbetslöshet i över 3 mån. bland 25–29-åriga nyutexaminerade, högst %	37	39,9	13	45,1	Svag
Andelen arbetsplatser som besatts genom arbetserbjudanden eller annars av en sökande från en byrå (inkl. ansökningsställena), minst %	11,4	16	30	15,0	Försvarlig
Antalet nya företag	7 948	8 358	9 000	7 361 ³⁰	Nöjaktig

Effektmålen för sysselsättnings- och företagsamhetspolitiken uppfylldes inte. Den största faktorn är det försämrade sysselsättningsläget. Långvarig arbetslöshet berör fler och fler bl.a. unga och högutbildade arbetssökande.

Antalet svärsysselsatta ökade 13 % jämfört med året innan. Den största gruppen av dem var personer som varit långtidsarbetslösa utan avbrott. Arbetslöshetsperioderna blev längre och sålunda var även de långtidsarbetslösas andel av de arbetslösa större än året innan, dvs. 33 %. Ungefär en fjärdedel av de arbetslösa var över 55 år.

²⁹ Före 09/2015

³⁰ Preliminära uppgifter, årsstatistik först 23.2.2016

Antalet arbetserbjudanden till arbetslösa arbetssökande ökade från att ha varit i genomsnitt nästan 47 000 i månaden (37 200/mån 2014). Effekten av arbetserbjudanden började dock minska. Andelen arbetsplatser som besatts genom ett arbetserbjudande stannade på 15 %, även om den året innan hade stigit till 21 %.

Andelen arbetsplatser som stött på rekryteringsproblem bland alla arbetsplatser som sökt arbetskraft var under de tre första kvartalen av 2015 27,3 % (23,7 % 2014). Enligt uppgifterna i yrkesbarometern (oktober 2015) har såväl antalet yrken med brist på arbetskraft som yrken med överutbud på arbetskraft ökat, vilket tyder på en försämrad matchning på arbetsmarknaden. I barometern konstaterades att det finns ett överutbud på olika sekreterarjobb och i några hantverksbranscher. På sista tiden har det också konstaterats ett överutbud på grafiska yrken och multimedieplanerare samt specialsakkunniga inom reklam och marknadsföring. Yrken med brist på arbetskraft har vanligen varit yrken inom hälso- och sjukvården och försäljningsbranscher.

Arbetslöshetsperioderna för unga har i enlighet med målen i genomsnitt hållits kortvariga (i genomsnitt 14 veckor). Arbetskrafts- och företagstjänsterna för unga minskade jämfört med föregående år, vilket bidrar till en ökad ungdomsarbetslöshet. I TE-tjänster deltog i genomsnitt 19 350 ungdomar varje månad.

Med hjälp av företagsfinansiering från NTM-centralerna och startpeng från TE-byråerna startades nästan 7 400 nya företag (målet 9 000).

Tabell 44. Effektmålen för offentlig arbetskrafts- och företagsservice (mom. 32.30.51)

	2013 utfall	2014 utfall	2015 mål	2015 utfall	Betyg
Andelen arbetslösa efter 3 månaders yrkesinriktad arbetskraftsutbildning, högst %	37	39	36	43,5	Nöjaktig
Andelen arbetslösa efter 3 månaders lönesubventionerat arbete, högst %	47	46	45	47	Nöjaktig

Effektmålen uppfyllades inte på grund av den svaga sysselsättningssituationen.

10.3.3 Företagens omvärld, marknadsreglering och arbetslivet

Tabell 45. Uppfyllelse av målen för företagens omvärld, marknadsreglering och arbetslivet

Utvärdering av hur de samhälleliga effektmålen har uppnåtts	Betyg
Verksamhetsförhållanden på marknaden är för alla aktörer jämbördiga, konkurrensmöjligheterna förbättras och den ekonomiska försörjningsberedskapen är på en hög nivå.	God
Konsumenternas ställning är trygg, och både konsumenter och företagare litar på att marknaden fungerar.	God
Den tekniska säkerheten och tillförlitligheten i samhället och i företagen hålls på en hög nivå.	God
Företagens regleringsbörda slutar öka och man strävar aktivt efter att minska bördan. En ökning av den ekonomiska belastningen inklusive regelbördan som drabbar industrin undviks.	Försvarlig
Tidsenliga system för industriella rättigheter främjar innovationer och en kommersialisering av varor och tjänster.	God

I konkurrensövervakningen inriktades resurserna på att utreda de allvarligaste konkurrensbegränsningarna med avseende på en fungerande konkurrens och samhällsekonomin. Anslagen för bekämpningen av den grå ekonomin kunde utnyttjas i en effektivare och mera heltäckande kartellövervakning än tidigare. I övervakningen

av konkurrensneutraliteten gjordes utredningar inom centrala branscher och ingreps i kommunernas dröjsmål med att bolagisera affärsverksamhet på marknadsvillkor.

I slutet av året upphävdes affärstidslagen. Öppettiderna för handeln och frisersalonger blev fria och behovet av undantagslov för helgöppet försvann. Rätten för småföretagare som är verksamma i ett köpcentrum eller en motsvarande koncentration av affärer att hålla sin affär stängd en dag i veckan kvarstår dock oförändrad.

På grund av totalreformen av revisionssystemet bereddes en lag om avgifter för revisionstillsynen och de förordningsändringar som reformen förutsätter. Genom en reform av bokföringslagen lindrades bokslutsskyldigheterna för små och medelstora företag.

I anslutning till den pensionsreform som arbetsmarknadsorganisationerna kommit överens om bereddes förslag till ändring av arbetsavtalslagen (avgångsålder) och arbetstidslagen (förkortad arbetstid).

Syftet med förslaget till en ändring av semesterlagen är att begränsa semester som intjänas under moderskaps-, faderskaps- och föräldraledighet. I semesterlagen återinfördes dessutom sex karensdagar om en arbetstagare insjuknar under semestern.

Tabell 46. Delfaktorerna i arbetslivets kvalitet med skolbetyg, dimensionernas medelvärde samt meningsfullhetens balans åren 2009–2015

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Säkerhet	8,39	8,62	8,49	8,62	8,46	8,50	8,43
Jämlik behandling	7,67	7,70	7,69	7,76	7,83	7,82	7,79
Stimulanseffekt, innovativitet, förtroende	7,83	7,86	7,86	7,94	7,96	7,97	7,95
Resurser i förhållande till kravnivån	7,77	7,79	7,76	7,74	7,81	7,79	7,77
Allmänt medelvärde	7,91	7,99	7,95	8,01	8,00	8,02	7,98
Balans i förändringstrenden i arbetets meningsfullhet och arbetsviljan*	-9	-7	-16	-23	-18	-16	-16

* Balanssiffran innefattar endast sådana svarande som bedömer att meningsfullheten förändras till det bättre eller till det sämre. Om alla bedömer att meningsfullheten förändras till det bättre, är balansen +100 och på motsvarande vis, om den förändras till det sämre, är balansen -100. Källa: ANM: Arbetslivsbarometer

Det totala betyget för arbetslivets kvalitet låg på samma nivå som året innan. Jämlikt bemötande, stimulanseffekt, innovativitet och ömsesidigt förtroende har utvecklats positivt på lång sikt. Resurserna i förhållande till kravnivån är oförändrade och anställningstryggheten har försämrats.

10.3.4 Regionutveckling och strukturfondspolitik

Tabell 47. Utvärdering av hur de samhällseliga effektmålen har uppnåtts

Effektmål	Betyg	Motivering
Regionernas internationella konkurrenskraft förbättras ³¹	Svag	Enligt Europeiska kommissionens vinterprognos 2016 väntas hela EU:s ekonomi växa 1,9 % 2015 (1,4 % 2014). Kommissionen förutspår att Finlands ekonomiska tillväxt är 0,0 % 2015 (-0,4 % 2014). Finlands ekonomiska svårigheter har fortsatt och utvecklingen har varit sämre än genomsnittsnivån inom EU. Regionernas internationella konkurrenskraft har försämrats 2015.
Skilnaderna mellan regionernas ut-	Försvärlig	En åldrande befolkning, koncentrerings av arbetskraften

³¹ Kalkylen för 2015 bygger på Europeiska kommissionens (4.2.2016) ekonomiska prognos för euroområdet.

vecklingsnivåer minskar		och kompetensen har ökat skillnaderna mellan regionerna.
Utarbetade eller uppdaterade byaplaner	Utmärkt	Utfallet 2 185 överskrider det målsatta antalet 2 000 utarbetade eller uppdaterade byaplaner. Byaplanerna har skapat ramar för det lokala byautvecklingsarbetet och för lokala byautvecklingsprojekt.

År 2015 utgjorde en brytningspunkt för EU:s strukturfondsprogramperioder: samtidigt som målet var att säkerställa ett fullständigt genomförande av strukturfondsprogrammen för programperioden 2007–2013, skiftade fokus i projektverksamheten till genomförande av strukturfondsprogrammet för den nya programperioden 2014–2020.

EU-kommissionen godkände Finlands strukturfondsprogram Hållbar tillväxt och jobb 2014–2020 i december 2014. Den offentliga finansieringen av programmet är cirka 2,6 miljarder euro, varav EU:s andel utgör hälften. I slutet av 2015 hade en fjärdedel av finansieringsramen reserverats för påbörjade projekt. Med hjälp av programmet eftersträvas bl.a. 12 700 nya arbetsplatser och 1 200 nya företag före 2023.

Under senare hälften av 2015 diskuterades användningen av strukturfondsmedel för behandling av flyktingsituationen. I synnerhet flera projekt som startats med medfinansiering från Europeiska socialfonden (ESF) i syfte att integrera invandrare kan användas för att lindra flyktingsituationen. Utmaningen i projekt som medfinansieras av Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) är målet att 25 % av finansieringsandelen ska inriktas på åtgärder som främjar låga koldioxidutsläpp.

10.3.5 Energipolitik

Tabell 48. Utvärdering av hur de samhällseliga effektmålen har uppfyllts*

Mål	Betyg
Energisjälvförsörjningen ökar, %	God
Elmarknadens funktion förbättras, MPI-värdet för el ökar (EU:s index för konsumenttillfredsställelsen)	God
Användningen av förnybar energi av slutanvändningen ökar, %-andel	God
Slutanvändningen av energi/BNK minskar (TJ/BNP, mn euro)	God

* De statistiska uppgifterna är ännu inte kompletta så att det skulle vara möjligt att beräkna nyckeltal.

I en utredning som utarbetats i samarbete av arbets- och näringsministeriet, miljöministeriet, kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet samt finansministeriet betonades i fråga om främjande av skogsenergi att olika produktionsstöd, investeringsstöd, accisen på torv och fossila bränslen och utsläppshandeln ska granskas som en helhet. Som mål ställdes att hållbart producerade träbränslen ska fortsätta att ha nollutsläpp.

Energisjälvförsörjningen ökar

I energi- och klimatstrategin är målet i elanskaffningen att trygga tillräcklig el till ett skäligt pris så att elanskaffningen samtidigt stöder de övriga klimat- och energipolitiska målen. Elanskaffningen kommer även i fortsättningen att basera sig på ett mångsidigt och tack vare en samproduktion av el och värme decentraliserat system. Stödsystem för el som producerats med förnybar energi har utvecklats så att en allt större del av elen produceras med inhemska energikällor. Som ett led i det energisamarbete som kommissionen leder i Östersjöområdet (s.k. BEMIP-projektet) strävar man efter att skapa en ny gasförbindelse via Baltikum till Centraleuropa.

Elmarknadens funktion förbättras, MPI-värdet för el ökar (EU:s index för konsument-tillfredsställelsen)

Omfattningen av småskalig elproduktion och i synnerhet antalet produktionsanläggningar i samband med förbrukningsobjekt är fortfarande litet i Finland. I synnerhet solpanelernas konkurrenskraft har snabbt förbättrats och intresset för solenergi som ersättning för köpt el ökar kraftigt. Den småskaliga produktionens ställning på elmarknaden har utvecklats gynnsamt och till exempel antalet köpare av småproducenters överskottsel har redan stigit till ett tjugotal energibolag.

Andelen förnybar energi av slutanvändningen ökar och slutanvändningen av energi i förhållande till bruttonationalinkomsten minskar

Användningen av förnybar energi enligt det mål som ställts för Finland i EU ska utökas till 38 % av slutförbrukningen av energi före 2020. Dessutom måste alla medlemsländer höja andelen förnybar energi i trafiken till minst 10 % under samma period. Finland verkar uppnå målet på 38 % i förtid.

Distributionsskyldigheten för biodrivmedel i trafiken kommer att stegvis öka från sex procent 2011 till 20 % 2020. Andelen 2015 enligt distributionsskyldigheten över-skreds.

De energieffektivitetsavtal som staten ingått (2008–2016) med näringslivet och kommunsektorn täcker cirka 80 % av energianvändningen i Finland. Avtalsverksamheten har under åren 2008–2014 resulterat i åtgärder som på årsnivå ger en besparing av värmeenergi och bränslen på ca 8,8 TWh samt en elbesparing på 3,3 TWh och en årlig besparing på ca 440 miljoner euro i energikostnaderna. Energieffektivitetsavtalen är en central del av energieffektivitetsverksamheten i Finland och i slutet av 2016 nås en överenskommelse om att de under mellanåret 2020 förlängs till 2025.

Enligt scenarieberäkningarna i statsrådets energi- och klimatstrategi håller Finland på att uppnå målen för en utsläppsminskning fram till 2020 på verksamhetsområden som inte omfattas av utsläppshandeln. Minskingsmålet för verksamhetsområden utanför utsläppshandeln för 2020 är 16 % av 2005 års nivå.

10.3.6 Integration

Genomförandet av integrationspolitiken fortsatte i enlighet med målen i statens integrationsprogram 2012–2015. Huvudvikten i genomförandet av politiken för främjande av invandrades integration och sysselsättning låg på att utveckla integrationsutbildningen, stärka kunskandet i det lokala integrationsarbetet samt försnabba anvisandet av kommunplatser för flyktingar.

Tabell 49. Antalet platser anvisade för flyktingar i kommunerna

	2013 utfall	2014 utfall	2015 mål	2015 utfall	Betyg
Antalet platser anvisade för flyktingar i kommunerna, minst, antal	1 196	1 509	2 300	1 347	Försvärlig

Målet för antalet platser för flyktingar i kommunerna uppnåddes inte. Som ett resultat av det tidsbundna finansiella tilläggsstödet för utvecklingsåtgärder och projekt har

flera kommuner dock anslutit sig till mottagningsverksamheten. År 2015 tog 93 kommuner emot flyktingar, medan antalet kommuner som tog emot flyktingar 2014 var 77.

Invandrades kunnande har stärkts genom arbets- och näringsförvaltningens och kommunernas åtgärder och tjänster för att förbättra sysselsättningsutsikterna för invandrare. För att förbättra tillgången på integrationsutbildning har anslagen för integrationsutbildning utökats. Genom att stödja invandrades delaktighet stärks också en grund för en fungerande växelverkan i vardagen mellan olika befolkningsgrupper samt för goda etniska relationer och ett positivt attitydklimat i samhället.

10.4 Statliga fonder utanför budgeten

Statsgarantifonden

Syftet med Statsgarantifonden är att säkerställa att de exportgarantier, borgensförbindelser och andra i lagen om statstagarantifonden (444/1998, nedan "fondlagen") avsedda förbindelser uppfylls. Fonden kan i fråga om Finnvera Abp:s nya ansvarsstock ses som ett slags buffert i den händelse att det separata resultatet i bolaget av exportgarantier som beviljas av Finnvera Abp och andra särskilda garantier som avses i fondlagen uppvisar en förlust. Fonden har inte betalat fondavgift enligt 5 § i fondlagen till Finnvera Abp. Fonden har inte beviljat Finnvera Abp fondlån enligt 6 § i fondlagen.

Fondens kassamedel uppgick vid utgången av 2015 till cirka 661 miljoner euro (656 miljoner euro 31.12.2014). Ökningen berodde främst på intäkterna av återkravsfordringsstocken.

Tabell 50. Återkravsfordringar i den gamla stocken³² och ansvarsstockens utveckling, mn euro

	2014	2015	Förändrings-%
Återkravsfordringar totalt	267	285	7
- konsoliderade fordringar	188	204	
- övriga fordringar med politisk risk	65	68	
- fordringar med kommersiell risk	14	13	
Ansvarsstock	5	3	-60

I fordringar som konsoliderats av återkravsfordringar utsträcker sig betalningsavtalen som längst till 2038. Övriga fordringar med politisk risk och med kommersiell risk är i regel oreglerade. Ansvarsstocken bedöms vara avslutad 2018.

Fondens medel på 656 miljoner euro och Finnvera Abp:s medel på 536 miljoner euro med beaktande av fonderade medel om cirka 1,2 miljarder euro räcker sammanlagt i teorin till att täcka Finnvera Abp:s nuvarande ansvar, totalt cirka 16,6 miljarder euro (senaste bedömningen av buffertmedlens tillräcklighet gjordes 30.9.2015 i samband med Statsgarantifondens bokslut). Om maximiansvarsgränsen för Finnvera Abp höjs och stockens risker ökar, bör de fonderade medlen vara motsvarande mera.

³² Till statsgarantifonden överfördes 1.1.1999 ansvarsstocken för Finnvera Abp:s föregångare, dvs. den s.k. gamla stocken. I den gamla ansvarsstocken ingår exportgarantier, borgensförbindelser och andra ansvarsförbindelser som f.d. Statsgaranticentralen och dess föregångare exportgarantianstalten och Statsgarantianstalten har ingått. Inkomster på ca 5 miljoner euro per år beräknas under ramperioden inflyta i fonden av den gamla stocken.

Försörjningsberedskapsfonden

Ur försörjningsberedskapsfonden täcks utgifterna för Försörjningsberedskapscentralens och Försörjningsberedskapsrådets verksamhet, av vilka de viktigaste är statens säkerhetsupplag och vissa projekt för säkerställande av kritisk infrastruktur. Till fonden intäktsförs den försörjningsberedskapsavgift som tas ut för energiprodukter. Belastningen till följd av denna avgift var cirka 8 euro per medborgare och år, vilket kan betraktas som en försäkringsavgift för försörjningsberedskap för medborgarna. I statsrådets beslut om målen med försörjningsberedskapen har förvaltningsområdena organiserats så att de upprätthåller försörjningsberedskapen inom sina egna ansvarsområden. Som helhet betraktat kan systemet bedömas vara internationellt kostnadseffektivt och tack vare sina externa verkningar som stöder företagsverksamhet gynnar det Finlands samhällsekonomi.

Statsrådet sänkte säkerhetsupplagsmålen för olja och spannmål i december 2013. Den nya målnivån ska uppnås före utgången av 2016. Prisnivån på oljeprodukter har kraftigt sjunkit och därför har slutrealiseringar skjutits fram närmare slutet av anpassningsperioden.

Omsättningen var på grund av återvinningen och ombyggnaden av upplagen 277,7 miljoner euro och den bokföringsmässiga vinsten före värdesänkningarna på upplagsmaterial 78,8 miljoner euro. Bokslutet innehåller värdesänkningar om 221,9 miljoner euro på oljeprodukter och råolja, och därför uppvisar helhetsresultatet en förlust på 143,1 miljoner euro. Om världsmarknadspriset på olja stiger till sin tidigare nivå, registreras motsvarande värdehöjningar i kommande bokslut, om man inte blivit tvungen att sälja rabatterade partier för att sänka de målsatta nivåerna.

Intäkterna av försörjningsberedskapsavgiften minskar successivt. Avkastningen har de senaste åren stabiliserats klart under 50 miljoner euro och för 2015 var utfallet 42,8 miljoner euro. Balansomslutningen sjönk till 1 608 miljoner euro, vilket var en minskning på 137 miljoner euro. Minskningen orsakades av minskningen av upplagens bokföringsvärde. Fonden har ingen räntebärande skuld. Borgensansvaren för skyddsupplagslån uppgick till 14 miljoner euro och ansvaren för långfristiga avtal till cirka 38 miljoner euro.

Försörjningsberedskapscentralen och staten bytte ägarandelar så att Försörjningsberedskapscentralen överlät alla sina Gasum-aktier och i gengäld fick aktier i Fingrid Abp till samma värde. Efter operationen är Försörjningsberedskapscentralens andel i Fingrid 24,9 %. Ägarstyrningsmakten i fråga om Försörjningsberedskapscentralens aktier utövas av finansministeriet.

Kärnavfallshanteringsfonden

Statens kärnavfallshanteringsfond innebär i huvudsak en fond som tillhandahåller beredskap för kärnavfallshantering. Fonden har till uppgift att förvara och på ett säkert sätt placera de medel som den samlat in hos avfallshanteringsskyldiga och som i framtiden behövs för att sörja för atomavfallet.

Avfallshanteringsskyldiga organisationer har rätt att med stöd av kärnenergilagen mot säkerheter låna 75 % av sin fondandel. Staten har rätt att låna de medel i fonden som inte har lånats ut till avfallshanteringsskyldiga eller deras aktieägare. På grund av kärnavfallshanteringsfondens natur är dess primära mål inte att ge ekonomisk vinst utan att säkra kärnavfallshanteringen i framtiden. Med de potentiella vins-

terna av fondens placeringsverksamhet och ränteinkomsterna i utlåningsverksamheten gottgörs avfallshanteringsskyldigas fondandelar.

Under räkenskapsperioden 2015 uppgick beredskapsfondens vinst till 22,6 miljoner euro (2014 25,5 miljoner euro) och balansräkningen i slutet av året till cirka 2,5 miljarder euro. Fondens medel täcker för närvarande de uppskattade framtida kostnaderna för kärnavfallshanteringen. Riskerna i fonden ansluter sig till bedömningen av säkerheterna i ovan nämnda utlåningsverksamhet och till placeringsverksamhet. Inga direkta verkningar föranleds i fråga om statens och fondens ekonomi. Från början av 2004 har till Statens kärnavfallshanteringsfond såsom särskilda förmögenheter dessutom hört två s.k. forskningsfonder, Kärnsäkerhetsforskningsfonden och Kärnavfallsforskningsfonden, vars syfte är att årligen samla in medel hos innehavarna av atomanläggningar för utdelning till forskningsverksamhet. År 2015 delades ut sammanlagt cirka 7,1 miljoner euro i forskningsmedel.

11 Social- och hälsovårdsministeriet

11.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Social- och hälsovårdsministeriet samordnade genomförandet av statsminister Katainens regerings insatsområde *Bekämpning av fattigdom, ojämlikhet och utslagning*.

Ministeriet hade en betydande roll i genomförandet av regeringens strukturpolitiska program, där en förlängning av arbetslivet och en höjning av produktiviteten i serviceproduktionen samt lagstiftningsarbete med syfte att minska på kommunernas uppgifter hörde till de centrala målen. Beredningsarbetet fortsatte när det nya regeringsprogrammet genomfördes.

Beredningen av social- och hälsovårdsreformen hörde till de viktigaste uppgifterna under verksamhetsområdet. Beredningen av arbetspensionsreformen fortsatte på trepartsbas, och regeringen avgav sin proposition i september. Målet med reformen är att förlänga arbetslivet och minska hållbarhetsgapet i den offentliga ekonomin. Lagen träder i kraft vid ingången av 2017.

Av regeringens fem strategiska fokusområden bär social- och hälsovårdsministeriet huvudansvaret för området Hälsa och välfärd. I spetsprojekten görs tjänsterna mera klientorienterade. Hälsosamma levnadsvanor främjas i vardagsmiljön och tjänsterna för barnfamiljer, hemvården för de äldre och närståendevården för alla ålderskategorier ses över. Dessutom förbättras de partiellt arbetsföras möjligheter att delta i arbetslivet. Karakteristiskt för dessa projekt är att verksamheten genomgår en total översyn och görs klientorienterad och att problem och sjukdomar förebyggs i god tid.

Social- och hälsovårdsministeriet delar dessutom ansvaret för spetsprojektet ungdomsgaranti och deltar i utvecklingen av sysselsättningen och konkurrenskraften och i arbetet med ett bättre utnyttjande av digitaliseringen och en reform av andra förfaranden där andra ministerier bär huvudansvaret.

Under verksamhetsåret bedrevs internationellt samarbete i frågor som gällde hälsosäkerhet. Viktiga frågor som togs upp var ebolaepidemin och resistens mot mikrobläkemedel. Finland var ordförande för partnerskapsprogrammet för hälsosäkerhet, Global Health Security Agenda, och befäste då dess tillvägagångssätt och främjade dess internationella synlighet.

11.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Utmaningarna inom socialskyddet är fortsatt stora. På grund av den utdragna lågkonjunkturen och de strukturella problemen i ekonomin har det ekonomiska läget i Finland förblivit svagt. Sysselsättningsgraden är relativt hög, men arbetslöshetsgraden har fortsatt att stiga och antalet långtidsarbetslösa har vuxit och uppgår redan till 109 000. Även produktiviteten har förblivit svag.

Den offentliga ekonomin har länge uppvisat underskott. Enligt preliminära uppgifter var socialutgifterna³³ år 2015 ca 67 miljarder euro, vilket med beaktande av inflationen är nästan tre procent högre än året innan. Utgifterna steg även i relation till bruttonationalprodukten (knappt 33 % av BNP). Efter hand som befolkningen åldras, ökar utgifterna medan antalet personer i arbetsför ålder minskar.

För att finansieringen av välfärden ska bli hållbar krävs det ekonomisk tillväxt och strukturella reformer. Den gryende ekonomiska återhämtningen och finansieringsbasen för välfärdstjänsterna måste stödjas genom att den ekonomiska tillväxten stärks och den offentliga ekonomin gradvis balanseras. Social- och hälsovårdspolitiken främjar en höjning av sysselsättningsgraden och produktiviteten genom att sörja för arbetshälsan samt arbetstagarnas arbets- och funktionsförmåga och hälsa. Arbetspensionsreformen som träder i kraft vid ingången av 2017 sporrar arbetstagarna att stanna längre i arbetslivet och minskar hållbarhetsgapet. När medborgarnas hälsa och funktionsförmåga blir bättre minskar behovet av social- och hälsovårdstjänster, vilket stävjar ökningen i socialutgifterna. Målet med reformen av servicestrukturen inom social- och hälsovården är att göra den offentliga ekonomin hållbarare och skapa mera klientorienterade, verkningsfulla och samordnade tjänster.

Finländarnas välfärd och livskvalitet har hållit sig på god nivå under de senaste tio åren. De socioekonomiska skillnaderna i hälsan och välfärden är likväl fortfarande stora internationellt sett. Polariseringen och den ökade sociala ojämlikheten är en utmaning med hänsyn till såväl den sociala hållbarheten som samhällets stabilitet. Sysselsättning, hälsa och välfärd och de tjänster som stöder dessa mål ökar medborgarnas delaktighet och förhindrar utslagning.

11.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 51. Utvärdering av hur de samhällseliga effektmålen har uppnåtts
(på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motivering
En stadig grund för välfärden		
Hälsa och välfärd ska ingå i allt beslutsfattande	God	Det utvecklingsarbete som utförts under de senaste åren syns genom att kommunernas hälsofrämjande aktivitet har vuxit stadigt i hela landet från år 2011. Likväl finns det fortfarande sådant som bör utvecklas särskilt inom den grundläggande utbildningen och inom gymnastiken och idrotten. Dessutom är skillnaderna mellan kommunerna fortfarande stora.
Längre arbetsliv genom arbetshälsa	Utmärkt	År 2015 upphörde pensioneringsåldern att stiga efter en långvarig uppåtgående trend. De ändringar som 2005 års pensionsreform förde med sig väntas inte längre ha någon betydande höjande inverkan på pensioneringsåldern. Hälsan och arbetsförmågan hos dem som är i arbetsför ålder har förbättrats, vilket observeras som en kontinuerlig nedgång i antalet personer som sjuk- eller invalidpensionerats. I framtiden väntas 2017 års pensionsreform gradvis höja pensioneringsåldern. År 2015 var sysselsättningsgraden bland äldre arbetstagare den högsta som statistikförts men ändå fortfarande lägre än i de andra nordiska länderna. Arbetsolycksfrekvensen har minskat sedan 2012. Sjukfrånvarons andel av de utförda arbetstimarna fortsatte att minska 2015. Minskningen gällde särskilt kvinnornas sjukfrånvaro.

³³ Socialutgifterna omfattar lagstadgade pensioner, kommunernas social- och hälsovård, arbetslöshetsskydd, bostadsbidrag och FPAs sjukförsäkring samt förmåner för barnfamiljer, funktionshindrade och rehabilitering.

Balans mellan de olika delområdena av livet	Nöjaktigt	Andelen familjedagpenningar som betalades till papporna steg klart 2015. Ökningen förklaras av att antalet pappor som fick föräldrapenning steg år 2015. Likväl är pappornas andel av dem som får föräldrapenning fortfarande mindre än i Sverige, Norge och Island.
Hållbar finansiering av den sociala tryggheten	Nöjaktigt	Socialutgifternas storlek i förhållande till BNP har stigit fortlöpande sedan år 2012. Enligt preliminära uppgifter sjönk tillväxttakten i socialutgifternas realvärde inte 2015, men på grund av att BNP utvecklades positivare än de under närmast föregående åren sjönk tillväxttakten dock något i förhållande till BNP. Ökningen i utgifterna för socialskyddet berodde särskilt på de utgifter som sammanhänger med åldrande och arbetslöshet. När befolkningen åldras ökar pensionsutgifterna, men man har likväl förberett sig på stigande pensionsutgifter. För att stävja ökningen i kommunernas utgifter har man utrett en minskning av kommunernas förpliktelser, men detta arbete är inte slutfört.
Alla ska ha möjlighet till välstånd		
Skilnaderna i välfärd och hälsa minskas	Nöjaktigt	Särskilt regelbunden tobaksrökning och alkoholdrickande i berusningssyfte har fortsatt att minska bland ungdomen. Även totalkonsumtionen av alkohol samt rökningen bland vuxna har fortsatt att minska. Däremot har man inte lyckats minska antalet överviktiga, utan de överviktigas andel har förblivit på samma nivå såväl bland barn och unga som bland vuxna under de två senaste åren. Skillnaderna mellan olika befolkningsgrupper i välfärden och hälsan och den sociala ojämlikheten har inte kunnat minskas i någon betydande grad.
Kundcentrering som utgångspunkt för servicen	God	De äldres delaktighet och påverkningsmöjligheter genomförs väl på det sätt som föreskrivs i den så kallade äldreomsorgslagen. Äldreomsorgslagen tryggar de äldres delaktighet såväl som befolkningsgrupp (bl.a. äldreåldern) som på individnivå (delaktighet i planering, genomförande och utvärdering av tjänster). Tillfredsställelsen med hälsocentraltjänsterna bland klienterna inom den grundläggande hälsovården har enligt de senaste klientenkäterna vuxit när det gäller hälsostationerna i de stora städerna. I icke-brådskande fall får man likväl fortfarande vänta på läkartid såväl inom den grundläggande hälsovården som inom den specialiserade sjukvården. Tillgången på vård har emellertid förbättrats under de senaste åren när det gäller icke-brådskande fall inom specialistvården. När det gäller att få tillgång till hälsovårdens tjänster förekommer det fortfarande mera problem än i de övriga nordiska länderna.
Nya servicestrukturer och verksamhetsformer	Nöjaktigt	Regeringen nådde i slutet av 2015 en överenskommelse om de frågor gällande regionindelningen och ordnandet av social- och hälsovården som är viktigast för att målen för reformen av social- och hälsovården ska kunna uppnås. Flerkanalfinansieringen ska förenklas, valfriheten ökas och ansvaret överförs till självstyrelseområdena (landskapen), och reformerna ska träda i kraft den 1 januari 2019. I vården av såväl äldre som gravt handikappade har det effektiviserade serviceboende ökat stadigt samtidigt som anstaltsvården har minskat. I närståendevården och hemvården har antalet klienter under de senaste åren emellertid inte vuxit enligt uppställda mål.
Stark social samhörighet	Nöjaktigt	Inkomstskillnaderna har minskat något under de senaste åren. Den ökade arbetslösheten syns likväl som en ökning av antalet personer som är beroende av grundskyddet under samma period. Inkomstnivån hos dem som är beroende av grundskyddet är inte tillräcklig för att täcka en skälig minimikonsumtion enligt referensbudgeten för andra än pensionärer. Antalet klienter i öppenvården inom barnskyddet fortsatte att växa 2014. Tillväxttakten sjönk dock jämfört med föregående år. Antalet barn som placerades i brådskande ordning bör-

		jade sjunka 2014.
Livsmiljön ska stödja hälsa och trygghet		
Miljöns livsduglighet stärks	God	Antalet dödsfall genom olycka har minskat nio år i följd. Likväl är dödligheten i olyckor i Finland fjärde högst i EU och ungefär dubbelt så hög som i Sverige. Halterna av miljögifter som uppmätts i modersmjölk (dioxiner, PCB-föreningar) har under de senaste åren sjunkit, vilket är ett tecken på att befolkningens exponering för kemikalier minskar och att lagstiftningen fungerar. Till utmaningarna hör bland annat fuktskador i bostäder och mögeldrabbade skolor och sjukhus. Många åtgärder har likväl vidtagits för att bedöma om byggnader är friska och utreda de sanitära förhållandena i inomhusmiljön och för att utveckla vården av patienter som lider av problem med dessa.
Samhällets funktion i specialsituationer säkerställs	God	Den betydande förändringen i säkerhetsläget i Europa avspeglade sig starkt i den verksamhet inom förvaltningsområdet som gäller beredskapsärenden, men man klarade utmaningarna väl. I och med ebolaepidemin i Afrika inleddes utvecklandet av EU:s beredskapssystem och bistånd. Denna insats ökade ytterligare på grund av situationen med asylsökande och terroristattacken i Paris i november. Asylsituationen ledde till ett närmare samarbete mellan ministerierna i statsrådet. Ministeriet svarade för kartläggningen av belastningen av social- och hälsovården på grund av mottagningen av asylsökande.

Som samhällseliga effektmål för social- och hälsovårdsministeriet används målen i ministeriets långsiktiga strategi. Genomförandet av effektmålen följs upp med hjälp av uppföljningsindikatorer som har publicerats i statsbudgeten under ministeriets huvudtitel och vilka det rapporteras om i ministeriets bokslut. En del av målen i strategin är mycket omfångsrika, varför genomförandet inte kan beskrivas med enstaka statistiska värden. Därför kan det hända att uppföljningsindikatorerna ger endast begränsad information om huruvida ett mål uppnåtts.

11.3.1 En stadig grund för välfärden

Tabell 52. Nyckeltal för riktlinjen En stadig grund för välfärden åren 2012–2014

	2012	2013	2014	2015
Förväntad pensioneringsålder för en 25-åring (arbetspension)	60,9	60,9	61,2	61,1
Inledd åldersstandardiserad sjuk- eller invalidpension ³⁴ bland 25–62-åringar (arbetspensioner), sammanlagt, %	6,3	6,3	5,6	5,6
Andelen dagar som betalats till fäder av föräldradagpenningen, %	8,7	8,8	8,3	9,7
Frekvensen av olycksfall på arbetsplatsen (löntagare), per miljon arbetstimmar	30,4	29,6	29,2	..
Socialutgifterna/BNP, %	30,1	31,1	31,9	32,6*

* Preliminär uppgift

Den förväntade pensioneringsåldern har stigit med nästan två år för såväl 25- som 50-åringarna jämfört med nivån före pensionsreformen 2005. Under perioden 2011–2015 har den förväntade pensioneringsåldern stigit med 0,7 år. Till de största orsakerna till att pensioneringsåldern har stigit under de senaste åren hör att en del pensionsalternativen har avvecklats (avskaffandet av arbetslöshetspensionen och

³⁴ Inledda sjuk- eller invalidpensioner avspeglar hur stor del av de icke-pensionerade arbetspensionsförsäkrade som under året har gått i sjukpension. Att indikatorn är åldersstandardiserad anger i fråga om förändringar i inledda sjuk- eller invalidpensioner att befolkningens åldersstruktur inte påverkar den. Standardiseringsåret är 2000.

förtida ålderspensionen) och att antalet personer som har blivit sjuk- eller invalidpensionärer har minskat. Minskningen har varit en fjärdedel sedan 2008. År 2015 steg pensioneringsåldern emellertid inte, utan den förväntade pensioneringsåldern för 25-åringar sjönk med 0,1 år. I fortsättningen kommer effekterna av 2005 års pensionsreform inte att höja pensioneringsåldern lika mycket som hittills, utan läget inom ekonomin och sysselsättningen kommer att ha en större betydelse. Det bedöms att pensioneringsåldern under de närmaste åren kommer att stiga klart långsammare än de senaste åren.

Det är också positivt att sysselsättningsgraden bland äldre arbetstagare har stigit kontinuerligt efter den nedgång som skedde i samband med finanskrisen 2009. År 2015 var sysselsättningsgraden bland äldre arbetstagarna bland de högsta som noterats under den tid som den statistikförts. Likväl är deltagandet i arbetsmarknaden bland 55–64-åringar lägre i Finland än i de andra nordiska länderna. På grund av att befolkningsstrukturen förändras väntas den äldre arbetskraften växa i framtiden. Samtidigt som sysselsättningsgraden bland äldre arbetstagare har vuxit, har sysselsättningsgraden bland personer under 35 sjunkit. År 2014 var sysselsättningsgraden bland personer i åldern 25–34 år lägre än någonsin under 2000-talet.³⁵ På längre sikt tros 2017 års pensionsreform höja den förväntade pensioneringsåldern gradvis fram till 2027, och höjningen blir 0,8 år högre än enligt beräkningar baserade på gällande lag. Dessutom väntas pensionsreformen fortsätta att höja sysselsättningsgraden bland äldre arbetstagare.³⁶

Andelen familjedagpenningar som betalades papporna började stiga klart 2015. Antalet dagar per pappa låg på samma nivå som 2014. Ökningen förklaras mycket riktigt av att antalet pappor som fick föräldrapenning steg med lite över 10 % år 2015. Den klara ökningen förklaras delvis av den större valfrihet och flexibilitet som följde med lagändringen som trädde i kraft 2013. Likväl är pappornas andel av mottagarna av föräldrapenning fortfarande mindre än i Sverige, Norge eller Island.

På grund av att bruttonationalprodukten har utvecklats svagare än väntat och kostnaderna för arbetslösheten och de äldre har ökat, har socialutgifternas förhållande till bruttonationalprodukten stigit snabbt sedan 2012. År 2011 var förhållandet mellan socialutgifternas och bruttonationalprodukten 28,8 %, medan det enligt preliminära uppgifter för 2015 var ca 32,6 %. Även ökningen i socialutgifterna fortsatte 2015 enligt de preliminära uppgifterna. En viktig fråga i framtiden är att anpassa socialutgifterna till bruttonationalproduktens utveckling och att skapa en hållbar utgiftsstruktur. När befolkningen åldras kommer pensionsutgifterna att öka, men man har likväl förberett sig på denna ökning. Enligt resultaten av en långsiktig känslighetskalkyl för arbetspensionsanstalterna ser det ut som om pensionssektorn snarare kommer att visa ett litet överskott än ett underskott.³⁷

Antalet arbetsolyckor i relation till antalet utförda arbetstimmar har följt en oavbrutet sjunkande trend sedan 2011. Den sjunkande arbetsolycksfrekvensen bland löntagarna vittnar om förändringarna i det finska arbetslivet och om lyckade åtgärder för

³⁵ Kannisto J. (2015) Pensioneringsåldern inom arbetspensionssystemet i Finland. Pensionsskyddscentralen, Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja 03/2015.

³⁶ Kautto M. – Risku I. toim. (2015) Laskelmia vuoden 2017 työeläkeuudistuksen vaikutuksista. Eläketurvakeskus, Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2015.

³⁷ Kotamäki M – Vaittinen R. – Vanne R. (2016) Työeläkelaitokset julkisessa taloudessa. Talouspolitiikan arviointineuvoston vuoden 2015 raportin liite.

att förbättra arbetarskyddet. Enligt preliminära uppgifter steg antalet dödsfall på arbetsplatserna dock en aning 2015.³⁸

Beredningen av pensionsreformen fortsatte på grundval av en överenskommelse mellan arbetsmarknadens centralorganisationer. I överenskommelsen ingick förändringar i arbetspensionsskyddet. Målet med reformen är att förlänga arbetslivet och minska hållbarhetsgapet i den offentliga ekonomin.

Programmet Partiellt arbetsförmögna i arbete med syfte att ta fram praktiska instrument för att stödja arbetsförmågan och anställbarheten slutfördes. Arbetsgivarna hade betydande nytta av den verksamhetsmodell med samordnare för arbetsförmågan som togs fram i projektet. Enligt en undersökning som ingick i programmet skedde positiva förändringar i attityderna till partiellt arbetsförmögna arbetstagare på arbetsplatserna. Man lärde sig använda instrument avsedda för att stödja partiellt arbetsförmögna effektivt, samarbetet intensifierades och stödåtgärderna för att hitta sysselsättning för partiellt arbetsföra blev lösningsorienterade. Programmet fungerar som grund för regeringens spetsprojekt Våga in i arbetslivet för partiellt arbetsföra.

Förlängningen av arbetslivet kräver också insatser för att upprätthålla arbetsförmågan. För arbetarskydds- och arbetshälsosamarbetet utvecklades en verksamhetsmodell där alla tjänster ska ges över en disk. Med hjälp av modellen ska varje arbetsplats kunna nå den lagfästa basnivån och utveckla den vidare.

Arbetarskyddsförvaltningen genomförde ett program för bekämpning av grå ekonomi genom övervakning av efterlevnaden av beställaransvarslagen, utländska arbetstagares rätt att arbeta i Finland och personkort för byggbranschen. Kontroller som utfördes 2015 ledde till att försummelseavgifter som uppgick till sammanlagt 255 236 euro fastställdes enligt beställaransvarslagen.

Den offentliga sektorn har tagit i bruk de nationella informationssystemtjänsterna för social- och hälsovården (Kanta) enligt planerna, men anslutningen av den privata sektorn till patientdataarkivet har fördröjts. Dessutom pågår lagstiftningsarbete som rör användningen av uppgifter inom social- och hälsovården och om personregister. Genom detta görs det möjligt att sammanvända uppgifter inom social- och hälsovården och att vidareutnyttja klientuppgifter som uppkommer i social- och hälsovården i forskning, ledning, verksamhetsutveckling och övervakning.

Programmet SAdE för utvecklande av elektroniska tjänster för medborgarna avslutades. Programmet hade som mål att utveckla och ta i bruk förfaranden och elektroniska tjänster som stöder medborgarnas hälsa och välfärd, gör det lättare att välja tjänst och att söka sig till tjänsten, förbättrar medborgarens möjligheter att delta i planeringen av tjänsterna och effektiviserar växelverkan mellan medborgaren och yrkesmannen på serviceenheten. I SAdE-programmet genomfördes elektroniska tjänster riktade till medborgarna. En del av dem används allmänt och har även lett till ändrade verksamhetsmodeller inom hälsovården. På grundval av genomförandet har nya utvecklingsprojekt redan inletts (det virtuella sjukhuset). En del av tjänsterna och specifikationerna blev klara medan projektet pågick, men användningen av dem har ännu inte blivit etablerad (t.ex. elektronisk tidsbeställning) eller så kräver användning i större skala integration i andra tjänster eller informationssystem (t.ex. ett tjänsteregister). Det faktum att målen delvis inte uppnåddes berodde på att såväl specificeringen som genomförandet och sammanfogningen av de olika delprojekten var små.

³⁸ TVL 2015 – Työtapaturmat tilasto julkaisu 2015. Tapaturmavakuutuslaitosten liitto.

rare än väntat. Man lyckades inte helt synkronisera utvecklandet av de nationella och regionala tjänsterna sinsemellan vad beträffar tidsplanen.

11.3.2 Alla ska ha möjlighet till välbefinnande

Tabell 53. Nyckeltal för riktlinjen Alla ska ha möjlighet till välbefinnande åren 2012–2014

	2012	2013	2014	2015
Arbetslösa längre än ett år, antal	61 200	73 700	90 500	109 300
Hushåll som fick utkomststöd, antal	238 726	245 765	253 448	-
Totalkonsumtion av alkohol, l/inv.	9,6	9,7	9,3	9,05*
Andel överviktiga, %				
– Män (20–64 år)	61	62	61	62
– Kvinnor (20–64 år)	46	47	46	47
– Pojkar (årskurs 8–9)	..	20,3	..	18,5
– Flickor (årskurs 8–9)	..	12,6	..	12,6
Bostadslösa, antal	7 850	7 500	7 100	6 785
Personer som får tjänster för äldre, % av dem som fyllt 80				
– Stöd för närståendevård	5,4	5,5	5,5	..
– Regelbunden hemvård	16,3	16,6	16,5	..
– Effektiviserat serviceboende	8,7	9,3	9,8	..
– Äldringshem och långvård vid hälsocentraler	5,3	4,5	3,9	..

* Preliminär uppgift

Inkomstskillnaderna har minskat något under de senaste åren, och låginkomsttagarnas andel av befolkningen har sjunkit en aning sedan 2011. Det har bedömts att nivån på grundskyddet har förbättrats under åren 2011–2015 i relation till såväl priser som lönerna. Realinkomsterna för de lägsta inkomstklasserna har vuxit samtidigt som de har minskat för övriga grupper. De ändringar i de sociala förmånerna och beskattningen som genomfördes åren 2011–2015 har minskat inkomstskillnaderna och fattigdomsriskerna. Likväl har antalet personer som är beroende av grundskyddet ökat under samma period på grund av den växande arbetslösheten och långtidsarbetslösheten. År 2015 fanns det ca 109 000 personer som hade varit arbetslösa i över ett år. Det är nästan 20 000 fler än året innan. Inkomstnivån bland dem som var beroende av grundskyddet är inte tillräcklig för att täcka en skälig minimikonsumtion enligt referensbudgeten³⁹ för andra än pensionärer. Den inkomstnivå som grundskyddet möjliggör är på europeisk medelnivå, såväl före som efter det att boendekostnaderna har beaktats.^{40 41}

Antalet hushåll som får utkomststöd steg år 2014 med uppskattningsvis 3,1 %. Utkomststödet har blivit en allt långvarigare stödform för mottagarna. Utgifterna för det allmänna bostadsbidraget växte såväl på grund av att långtidsarbetslösheten växte som på grund av en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2015 och medförde högre bidrag för många stödtagare. Ändringen möjliggjorde också att framför allt barnfamiljer kan få stöd med större inkomster än tidigare. I september 2015 infördes dessutom ett förvärvsinkomstavgift på 300 euro vid beräkningen av bostadsbidraget. Avgiften ökade bostadsbidraget för hushåll med löneinkomster. År 2016 beräk-

³⁹ Referensbudgeten visar hur mycket pengar som går åt för att skaffa de varor och tjänster som behövs för ett vanligt liv under en viss tid, till exempel en månad.

⁴⁰ THL. (2015) Perusturvan riittävyyden arviointiraportti 2011-2015. Terveystien ja hyvinvoinnin laitos, Työpaperi 1/2015.

⁴¹ Tilastokeskus (2015) Tulojen kokonaistilasto 2014, tulot. Tilastokeskus, Tulot ja kulutus 2015.

nas utgifterna för det allmänna bostadsbidraget fortsätta att öka på grund av den svaga utveckling av sysselsättningen som prognostiserats.

Den positiva trenden i de ungas levnadsvanor fortsatte år 2015. Den mest betydande förändringen är att andelen unga som ägnar mindre än en timme per vecka av sin fritid till motion har sjunkit sedan 2013. Dessutom har de unga som röker dagligen eller dricker sig mycket berusade minst en gång per månad blivit betydligt färre sedan 2013. Det ser ut som om satsningarna på hälsoupplýsning och de allt starkare tobakskritiska attityderna har främjat en positiv hälsoutveckling. Ett problem är dock att rökningen fortfarande är allmän bland dem som bedriver yrkesinriktade studie. Ett annat är att många unga har övervikt. Andelen överviktiga elever i årskurserna 8–9 sjönk visserligen något efter ökningen 2013, men den var likväl ungefär lika stor som 2010. Den ändring av åldersgränsen för penningautomater som trädde i kraft 2011 ledde till en betydande minskning av andelen pojkar som spelar på penningautomater under perioden 2011–2015. Dessutom har andelen ungdomar som inte alls har spelat på penningautomater vuxit kraftigt. Ändringen har minskat antalet unga som är utsatta för den ökade risk för problem med penningspel som de som börjar spela i ung ålder löper.

Den vuxna befolkningens hälsa har enligt många mätare förbättrats under de senaste åren, men hälsoskillnaderna mellan regionerna, könen och de socioekonomiska grupperna har förblivit stora. Hälsoskillnaderna är likartade vare sig man studerar utbildnings-, yrkes- eller inkomstgrupper. De som fått mindre utbildning, de som verkar i arbetaryrken och de som har låga inkomster upplever sig ha sämre hälsa än de som har en lång utbildning, tjänstemännen och höginkomsttagarna. Den mest betydande utvecklingen är en minskning av dödligheten bland finländare i arbetsför ålder. Under de senaste tio åren har minskningen sammanlagt varit en fjärdedel. Störst har minskningen varit i antalet personer som avlidit genom sjukdomar i blodomloppsorganen och genom olycksfall. Dessutom sjönk antalet självmord 2014 med över tio procent jämfört med året innan.

Tillfredsställelsen med hälsocentraltjänsterna bland klienterna inom den grundläggande hälsovården har enligt de senaste klientenkäterna vuxit när det gäller hälsostationerna i de stora städerna.⁴² Nästan 50 % av dem som sökte vård i icke-brådskande fall togs emot av en läkare inom vecka från det att de tagit kontakt. Två procent av besöken skedde efter en väntan på över tre månader. Inom specialistvården får den som inte har brådskande vårdbehov vänta i genomsnitt 1–2 månader, medan omkring en procent av dem som var i kö vid utgången av 2015 hade väntat i över sex månader. Tyngdpunkten i specialistvården har fortsatt att utvecklas i riktning mot mera öppenvård. Denna utveckling beror delvis på den tekniska utvecklingen, förändrad praxis inom anestesi och digitaliseringen. Tillgången på vård har förbättrats när det gäller den icke-brådskande vården. För detta har lagstiftningen om att få vård och uppföljningen av dess genomförande haft stor betydelse. Sjukvårdsdistrikten har förkortat köerna till icke-brådskande vård genom att organisera om arbetet och öka sin verksamhet till exempel med kvällsarbete baserat på separata avtal.⁴³ Trots den positiva utvecklingen finns det likväl mera problem i tillgången till hälsovårdens tjänster i Finland än i de andra nordiska länderna. År 2013 uppgav

⁴² Kuntaliitto. (2015) Suurten kaupunkien terveystasemavertailu 2015.

⁴³ THL. (2016) Peruspalveluiden tila -raportin taustamateriaali. Terveystien ja hyvinvoinnin laitos.

4 % av finländarna att de inte fick den vård de behövde på grund av kostnader, avståndet eller patientköerna.⁴⁴

Kommunerna, samkommunerna och samarbetsområdena har i regel fortsatt att ordna tjänster för de äldre på det sätt som äldreomsorgslagen kräver. En plan för att stödja den äldre befolkningen finns redan i 80 % av kommunerna. Inriktningen av de välfärdsfrämjande tjänsterna på riskgrupperna har förbättrats. Storkonsumenterna av tjänsterna och grupper som ofta blivit försummade har fått bättre tillgång till de tjänster som de behöver. Väntetiderna för bedömning av servicebehovet har också blivit kortare såväl i brådskande som icke-brådskande fall. Avvecklingen av institutionsvården fortskrider och öppenvården växer, men största delen av personalen arbetar fortfarande inom heldygnsvården utanför hemmen. Inom hemvården behövs det större kompetens i terminalvård, vården av minnessjuka och rehabilitering. Det behövs också mera rehabiliterande vård samt tjänster nattetid.⁴⁵

Antalet klienter i den öppna vården inom barnskyddet och antalet barn som placerats i brådskande ordning har ökat betydligt under de senaste åren. Den betydande ökningen av antalet klienter förklaras delvis av att anmälningströskeln sjönk i och med den nya barnskyddslagen från 2008. År 2014 bröts den stigande trenden emellertid, och antalet brådskande placeringar sjönk med tio procent jämfört med 2013. Dessutom mattades ökningen i antalet klienter i öppenvården inom barnskyddet av, och den var en procent jämfört med 2013. Förändringarna sammanhänger delvis med strävan inom barnskyddet att sätta in stödet tidigare.⁴⁶

Antalet bostadslösa fortsatte att minska 2015. I synnerhet har minskningen i den långvariga hemlösheten varit betydande. En betydande roll har programmet för minskning av långtidsbostadslösheten, som har haft en stor betydelse för de resultat som har uppnåtts.⁴⁷ Det är likväl viktigt att komma ihåg att förändringarna i antalet bostadslösa utöver politiken för bostadslöshet sammanhänger med andra förändringar och utvecklingslinjer i samhällspolitiken. En aktuell utmaning utgör de bostadslösa som har invandrabakgrund, vilka blev betydligt fler år 2015. Invånare med invandrabakgrund är överrepresenterade i bostadslöshetsstatistiken, och deras andel bland de bostadslösa beräknas växa under år 2016 särskilt i huvudstadsregionen.⁴⁸

Att bekämpa fattigdom, ojämlikhet och utslagning var ett av tre strategiska insatsområdena under statsminister Katainens regeringsperiod. För att genomföra denna politik samordnade social- och hälsoministeriet ett brett förvaltningsövergripande åtgärdsprogram. Enligt den avslutande utvärderingen av programmet verkade det allmänna hälsotillståndet hos befolkningen ha utvecklats positivt, medan det fortfarande behövs insatser för att minska skillnaderna i hälsa och välfärd. Den långvariga ekonomiska recessionen avspeglades i risken för utslagning, men fattigdomen och inkomstskillnaderna ökade inte. Nivån på grundskyddet steg tack vare flera ändringar som gjordes under regeringsperioden, men den nådde likväl inte upp till den inkomstnivå som krävs för en skälig minimikonsumtion.

⁴⁴ OECD. (2015) Health at a Glance 2015: OECD Indicators. OECD Publishing, Paris.

⁴⁵ Vanhuspalvelulain toimeenpanon seuranta 2013–2014. Terveys ja hyvinvoinnin laitos.

⁴⁶ THL. (2015) Statistisk årsbok om social- och hälsovården. Institutet för hälsa och välfärd.

⁴⁷ Pleace N. – Culhane D. – Granfelt R. – Knutagård M. (2015) The Finnish Homelessness Strategy – An International Review. Ministry of the Environment, Reports of The Ministry of the Environment 3en 2015.

⁴⁸ ARA. (2016) Asumattomuus 2015. Asumisen rahoitus- ja kehittämisselitys, Selvitys 2/2016.

Målet med den pågående reformen av servicestrukturen inom social- och hälsovården är att minska hälsoskillnaderna och göra det lättare att kontrollera kostnaderna. Regeringens proposition med förslag till lag om ordnandet av social- och hälsovården som skulle genomföra reformen förföll i riksdagen våren 2015. Beredningen återupptogs i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Sipiläs regering. Enligt ett ställningstagande av regeringen ska reformen genomföras så att det upprättas 18 självstyrelseområden (landskap) vilka leds av fullmäktige som utses genom val. Förutom att ordna social- och hälsovårdstjänster ska landskapen även ha andra uppgifter. Det ska införas en ny nivå inom den offentliga förvaltningen som tar över en betydande del av kommunernas och regionförvaltningens nuvarande uppgifter. Vid sidan av reformen som gäller ordnandet av tjänsterna ska valfriheten i fråga om social- och hälsovårdstjänsterna bli större och flerkanalsfinansieringen av tjänsterna reformeras.

För att utveckla utkomstskyddet har man berett en överföring av genomförandet och utbetalningen av utkomststödets grunddel till Folkpensionsanstalten vid ingången av 2017. Målet är att jämlikheten mellan klienterna ska öka när det grundläggande utkomststödet betalas på lika grunder i hela landet. Genom ändringen minskar kommunernas uppgifter och skyldigheter. Dessutom effektiviseras den offentliga förvaltningen när man drar nytta av Folkpensionsanstaltens ställning som rikstäckande handläggare av socialförmåner och Folkpensionsanstaltens system. Genom ändringen ökar kommunernas möjlighet att styra resurserna inom socialarbetet till vägledande klientarbete i stället för behandling av ansökningar om ekonomiskt stöd inom ramen för socialförmåner.

Vid ingången av 2015 trädde en ny lag om allmänt bostadsbidrag i kraft. I lagen ingår en bestämmelse om ett förvärvsinkomstavgift för stödtagaren. Den här bestämmelsen trädde i kraft i september 2015. Ett av syftena med detta förvärvsinkomstavgift är att göra det lättare för arbetslösa att ta emot lågavlönat arbete tack vare att bostadsbidraget inte sjunker. I och med införandet av förvärvsinkomstavgiften har antalet stödtagare med förvärvsinkomster ökat. Även förvärvsinkomsternas belopp har ökat. Dessutom är fler barnfamiljer med två vårdnadshavare än tidigare berättigade till stöd. Förvärvsinkomstavgiften har också medfört ett minskat behov av utkomststöd.

11.3.3 Livsmiljön ska stödja hälsa och trygghet

År 2014 dog 2 230 personer i olyckor i hemmen och under fritiden. Av dem var ca 1 400 män och ca 830 kvinnor. Och fastän antalet döda i olyckor har minskat nio år i följd, är dödligheten i olyckor i Finland den fjärde högsta i EU och ungefär dubbelt så hög som i Sverige. Upp till den sena medelåldern utgör olyckorna den mest betydande orsaken till att sjukdomsfria levnadsår går förlorade. Olyckorna hör också till de vanligaste orsakerna till att specialistvård behövs.

Lagen om samarbetsområden för miljö- och hälsoskyddet trädde i kraft 2009, och ordnandet av miljö- och hälsoskyddet inom samarbetsområdena har funnit sina former efter övergångstiderna. Miljö- och hälsovården har ordnats inom 62 samarbetsområden. Det behövs förvaltningsövergripande samarbete och samarbete mellan kommunerna för att minska de hälsorisker som överförs genom luften, vattnet och maten. Syftet med förfarandet är att säkerställa att enheterna inom miljö- och hälsovården blir tillräckligt stora för att tjänsteinnehavarna ska kunna specialisera sig på olika delområden.

Under de senaste åren har några epidemier per år spridits via vatten, och antalet insjuknade har varierat mellan några tiotal och några hundra. Den nationella säkerhetsplanen för hushållsvatten väntas förbättra riskbedömningen och riskhanteringen vid alla vattenverk när det gäller hushållsvattnets säkerhet. Halterna av miljögifter som uppmätts i modersmjölk (dioxiner, PCB-föreningar) har under de senaste åren sjunkit, vilket är ett tecken på att befolkningens exponering för kemikalier minskar och att lagstiftningen fungerar.

Finland fungerade 2015 som ordförande för det internationella hälsosäkerhetsprogrammet (Global Health Security Agenda, GHSA) där 50 länder och andra centrala aktörer samarbetar. Inom ramen för programmet har samarbetet mellan ministerierna (SHM, JSM, IM, UM och FSM) intensifierats. Detta uppdrag har gett Finland stor internationell synlighet och främjat våra bilaterala relationer särskilt till USA, Indonesien och Sydkorea. Under ledning av Finland utvecklades en extern metod för bedömning av ländernas hälsosäkerhetskapacitet, och sex länder bedömdes. Denna externa bedömning togs i bruk också av världshälsoorganisationen. En global strategi mot antimikrobresistens godkändes i maj.

För att främja byggnadshälsa fastställdes behörighetsvillkor för dem som utreder sanitära olägenheter i byggnader i lag. Dessutom har det fastställts krav på de sanitära förhållandena i inomhusmiljö. Genom de lagfästa behörighetsvillkoren och de föreskrivna sanitära förhållandena i inomhusmiljö kan man se till att de sanitära olägenheter som förekommer i byggnader utreds och elimineras behörigt, med yrkeskunskap och på enahanda grunder.

Den betydande förändringen i säkerhetsläget i Europa avspeglade sig starkt i den verksamhet inom förvaltningsområdet som gäller beredskapsärenden. Ebolaepidemin i Afrika satte i gång utvecklandet av EU:s beredskapssystem och bistånd. Denna insats ökade ytterligare på grund av tillströmningen av asylsökande och terroristattacken i Paris i november.

11.4 Penningautomatföreningen

Penningautomatföreningen har till uppgift att bedriva penningautomat- och kasinoverksamhet med ensamrätt i Finland. Vinsten av spelverksamheten används via statsbudgeten för att främja hälsa och social välfärd.

Penningautomatföreningens omsättning ökade med 2,6 %. Vinsten under räkenskapsperioden steg med 13 miljoner euro. Av avkastningen från Penningautomatföreningen beviljade social- och hälsovårdsministeriet år 2015 sammanlagt 309,3 miljoner euro i penningautomatbidrag till 789 allmännyttiga organisationer och stiftelser. Understöden användes vid sammanlagt 1 621 olika objekt för verksamhet som främjar hälsa och social välfärd. Bidragen riktades i enlighet med bidragsstrategin till projekt som främjar välfärden, tryggar organisationers verksamhetsförutsättningar, förebygger problem som hotar hälsan och den sociala välfärden och hjälper medborgare och familjer som drabbats av problem. I praktiken innebär detta framför allt att göra det möjligt för organisationerna att hjälpa på sätt som är naturliga för dem, såsom frivilligarbete och kamrattstöd. Statskontoret anvisades ca 87 miljoner euro för krigsveteranerna. Dessutom beviljades 30 miljoner euro som ersättning för kostnader för öppenvård enligt lagen om skada ådragen i militärtjänst.

Den kraftiga förändringen i verksamhetsbetingelserna inom penningspelssektorn har medfört ett behov att utreda en omarbeting av lagstiftningen för penningspel. Inri-

kesministeriet tillsatte i januari 2015 på uppdrag av regeringen en utredningsgrupp med uppgift utarbeta ett förslag till åtgärder för att stärka det finska penningsspelsystemet som grundar sig på ensamrätt. Det är meningen att all penningsspelsverksamhet vid ingången av 2017 ska slås samman i ett nytt penningsspelsbolag med ensamrätt att ordna penningsspel i Finland i enlighet med utredningens förslag.

Tabell 54. Uppgifter som beskriver Penningautomatföreningens verksamhet 2013–2015

	2013	2014	2015
Omsättning, mn euro	697	683	701
Räkenskapsperiodens vinst, mn euro	420	411	423
Räkenskapsperiodens vinst, i % av omsättningen	60	60	60
Avgifter för placering, mn euro	103	100	98
Personalutgifter, mn euro	66	69	73
Personalresurser	1 631	1 632	1 687

12 Miljöministeriet

12.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Den nya nationella klimatlagen trädde i kraft i juni 2015. På sommaren lade kommissionen fram sitt förslag om att ändra Europeiska unionens utsläppshandelssystem. Under året avslutades också förhandlingarna om en marknadsstabiliseringsmekanism för en effektivare utsläppshandel. Vid klimatmötet i Paris ingick man ett nytt omfattande och juridiskt bindande klimatavtal i december. De globala målen för en hållbar utveckling slogs fast på statsöverhuvudnivå i New York.

Genom försök med grön ekonomi och ett program för återvinning av näringsämnen förbättrades återanvändningen och återvinningen och utvecklades det lösningar som erbjuder konsumenter och aktörer bättre alternativ när det gäller viktiga energibeslut och främjandet av självförsörjningen i fråga om näringsämnen. Det omfattande nationella lagstiftnings- och vägledningsarbetet i anslutning till den totalrevidering av avfallslagstiftningen som inleddes 2010 blev nästan avslutat. Kommissionen lade i december fram ett förslag om ett nytt paket om cirkulär ekonomi.

Genomförandet av handlingsplanen för mångfalden i södra Finlands skogar (METSO-handlingsplanen) fortsatte i enlighet med det principbeslut av statsrådet som uppdaterades 2014. Arbetsgruppen för skydd av myrar överlämnade sitt förslag till komplettering av skyddet av myrar. Nationalparksnätet utvidgades 2015 med Tykö nationalpark.

Statsrådet godkände de regionala förvaltningsplanerna för vattenvården och åtgärdsprogrammet för Finlands havsförvaltningsplan. De kommer under de kommande åren att ligga till grund för åtgärderna för att uppnå och upprätthålla en god status i yt- och grundvattnen samt Östersjön.

Regeringen överlämnade en proposition om det nationella genomförandet av det så kallade Nagoyaprotokollet. Protokollet gäller tillträde till genetiska resurser samt rimlig och rättvis fördelning av den nytta som uppstår vid deras användning. Bland annat tryggas fritt tillträde till genetiska resurser för forskningsändamål.

Den nya miljöskyddslagen trädde i kraft. Genom den slopades förfarandet för översyn av tillståndsvillkor, sammanslogs förfarandena för marktäktstillstånd och miljötillstånd och höjdes tröskelvärdena för tillstånd för djurstallar. En regeringsproposition om ändring av naturvårdslagen överlämnades till riksdagen. Det bereddes ändringar i lagstiftningen om avloppsvatten i glesbygdsområdena. När det gäller förslaget till direktiv om begräsning av utsläpp som sprids i luften (utsläppstakdirektivet) godkändes rådets allmänna riktlinje i december. Behandlingen av förslaget fortsätter. Ett genomförande av direktivet skulle minska de skadliga hälsoeffekterna av luftföroreningar avsevärt.

Man frångår fastställandet av landskapsplaner och kommunernas gemensamma generalplaner. Man började bereda ändringar i markanvändnings- och bygglagen i syfte att få planläggningen och byggandet att bli smidigare. NTM-centralernas roll utvecklas i konsultativ riktning och deras besvärsmått i fråga om planbeslut begränsas.

Utkastet till miljöförvaltningens åtgärdsplan för anpassning till klimatförändringen blev färdigt. För en effektivare handledning av utbyggnaden av vindkraften infördes en riksomfattande tjänst för vindkraftsrådgivning.

Den utvecklingsbild av målen i fråga om regionstrukturen och trafiksystemet som sträcker sig till 2050 blev färdig. Intensionsavtalen gällande markanvändning, boende och trafik (MBT-avtal) som ska leda till effektivare utveckling av de stora stadsregionerna gick ut. Beredningen av MBT-avtal som gäller den pågående valperioden och som i fråga om målsättningen är mera bindande än tidigare inleddes.

Den snabba ökningen av antalet asylsökande medförde ett behov av att göra en ny bedömning av om det finns tillräckligt med bostäder och att utveckla nya åtgärder för att få fram bostäder åt dem som fått uppehållstillstånd.

Grunderna för fastställande av självkostnadshyra preciserades i syfte att främja en skälig prisnivå när det gäller det statligt stödda hyresbostadsbeståndet. Halvtidsutvärderingen av programmet för att förbättra äldres boende blev klar. Vid miljöministeriet bereddes det ett lagförslag där det föreslogs ändringar i energicertifikatet för byggnader.

12.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

De största riskerna i anslutning till verksamheten hänger samman med inbesparingarna i den offentliga ekonomin, som även gäller miljöförvaltningen. Särskilt utmanande är den snabba tidsplanen för anpassningen. På grund av de knappa personalresurserna inom ministeriets förvaltningsområde ägnas uppmärksamhet åt balansen mellan resurser och arbetsmängd vid planeringen och ledningen av verksamheten.

I takt med den ökade invandringen och flyktingkrisen har antalet personer i behov av bostad stigit. Miljöministeriet har ägnat uppmärksamhet åt bostädernas tillräcklighet och frågorna i anslutning till invandrarnas boende.

12.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 55. Utvärdering av hur de samhällseliga effektmålen har uppnåtts
(på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motivering
Ett koldioxidsnålt och energieffektivt Finland		
Finlands utsläpp av växthusgaser minskar.	God	Det förhandlades fram ett omfattande och juridiskt bindande klimatavtal i Paris. Arbetet med att genomföra EU:s utsläppsminskningssikt har inletts. En plan för klimatpolitiken på medellång sikt i enlighet med klimatlagen är under beredning. Utsläppen av växthusgaser har minskat och har under de senaste åren underskridit Finlands utsläppskvoter enligt EU:s beslut om bördefördelning.
Lösningarna inom byggande och områdesanvändning stöder koldioxidsnålhet och energieffektivitet.	God	En övergång till nära-nollenergibyggande har beretts i fråga om nybyggen. Bestämmelserna ska träda i kraft vid ingången av 2017 och tillämpas på bygglovsansökningar som görs från ingången av 2018. Energiförbrukningen hos nya byggnader har kontinuerligt förbättrats. Energiförbrukningen fäster konsumenternas uppmärksamhet vid byggnadernas energiförbrukning. I styrningen av landskapsplaner och miljöministeriets informationsstyrning i anslutning till områdesanvändningen har man

		betonat både bromsande av och anpassning till klimatförändringen. I avtalen gällande markanvändning, boende och trafik (MBT) har man betonat att nybyggen ska placeras i närheten av goda kollektivtrafikförbindelser.
En hållbar användning av naturresurser och en fungerande marknad för återvinning		
Den gröna tillväxten går framåt.	God	Beredningen av ett program för grön ekonomi inleddes. Dessutom inleddes spetsprojekt inom prioriteringsområdet bioekonomi och ren teknik enligt genomförandeplanen för regeringsprogrammet. Man fortsatte att utveckla och sprida verksamhetsmodellen för industriella symbioser i områdena (8 områden och över 400 företag). Rådgivningstjänsten för hållbar upphandling har fortsatt att främja innovativ och hållbar upphandling.
Återvinningen ökar.	God	Totalrevideringen av avfallslagen blev i stort sett klar. Beredningen av en riksomfattande avfallsplan inleddes. Fullt producentansvar för förpackningar började gälla. Man påverkade innehållet i EU:s paket om cirkulär ekonomi. Inom programmet för främjande av återvinningen av näringsämnen och förbättring av Skärgårdshavets och Bottenhavets tillstånd inleddes nya försöksprojekt inom flera sektorer. En extern mellanrapport visade att projektfinansieringen har inriktats effektivt. En stor del av projekten kan leda till ny affärsverksamhet och minska näringsbelastningen.
En god miljöstatus		
Vatten- och luftkvaliteten förbättras.	God	Statsrådet godkände sju regionala förvaltningsplaner för vattenvården som sträcker sig till 2021 och ett åtgärdsprogram för havsförvaltningsplanen. Genom åtgärderna beräknas man uppnå god status för cirka 85 % av älvarnas och 95 % av sjöarnas areal fram till 2021. Övergödningen är fortfarande en utmaning. På stora områden av kustvattnen har man som mål att uppnå god status före 2027. HELCOM:s mål i fråga om minskad belastning på havsområdena kan nås före 2020. Den information som samlats in genom programmet för inventeringen av den marina under-vattensmiljön (VELMU) har publicerats i en öppen karttjänst och är tillgänglig för både myndigheter och medborgare. Luftkvaliteten är allmänt taget god i Finland. Planeringen av åtgärder för att minska utsläppen av ammoniak pågår med mål att Finland ska kunna uppfylla sina internationella åtaganden.
Utveckling av den byggda miljön förbättrar människans välbefinnande.	God	Tack vare fukt- och mögeltalkot beaktas frågor i anslutning till fuktkontroll bättre än tidigare inom byggbranschen, vilket leder till bättre byggande. Normerna som styr byggandet har förtydligats och förenhetligats i byggbestämmelsesamlingen. Genom ändringar i markanvändnings- och bygglagen har beslutsfattandet närmare sig de boende. När det gäller förbättringar av livsmiljön har man ägnat särskild uppmärksamhet åt förvaltningsövergripande samarbete och aktivering av aktörerna. Genom verkställandet av kulturmiljöstrategin har man främjat en positiv inställning till kulturmiljöer och förbättrat förutsättningarna för god skötsel och bevarande av kulturmiljöer, till exempel genom åtaganden och en kampanj.
Biologisk mångfald och fungerande ekosystemtjänster		
Biologisk mångfald och fungerande ekosystemtjänster tryggas.	God	Sådana åtgärder som behövs för att trygga den biologiska mångfalden och ett hållbart nyttjande av naturen genomförs i enlighet med statsrådets strategi fram till 2020. Utifrån förslagen från den arbetsgrupp som hade behandlat en komplettering av skyddet av myrar fattades det beslut om skydd av ytterligare 36 000 hektar statlig mark. Skyddet av skog förbättrades med sammanlagt närmare 6 000 hektar. Den nationella betydelsen av ekosystemtjänster har utvärderats och på basis av bedömningen utvecklas den nationella redovisningen av naturkapital. Regeringen överlämnade en proposition om ändring av naturvårdslagen.

Boendeförhållanden som stöder välfärden och konkurrenskraften		
Utbudet av bostäder i tillväxtcentrumen ökar och priset på boende blir skäligare.	Nöjaktig	MBT-intentionsavtalen för stadsregionerna Helsingfors, Tammerfors, Åbo och Uleåborg har visat sig vara ett effektivt redskap för att uppnå parternas gemensamma mål. Målet för bostadsproduktionen i Helsingforsregionens MBT-intentionsavtal uppnåddes till cirka 90 % vad gäller hela perioden och målet för ARA-produktionen uppnåddes till 81 %. Även målet för planläggningen uppnåddes till över 90 %. Resultaten är bland de bästa under intentionsavtalens hela historia. Trots intentionsavtalens goda resultat har priset på bostäder och hyrorna stigit klart snabbare än den allmänna prisutvecklingen i huvudstadsregionen och nivån på bostadsbyggandet bör ännu höjas. För att få boendekostnaderna att hålla en skälig nivå preciserades grunderna för fastställande av självkostnadshyran för ARA-bostäder genom en lagändring som trädde i kraft vid årsskiftet.
Stadsregionernas och i synnerhet metropolområdets konkurrenskraft stärks.	God	Det sätt på vilket metropolpolitiken genomförs ansågs vara bra enligt en utredning om saken. Metropolpolitiken fortsätter och viktiga teman för den är främjande av konkurrenskraft, näringspolitik och områdesutveckling, MBT-samarbete och samarbete för att förebygga segregering och bostadslöshet. Genom ett förhandlingsförfarande har det beretts ett nytt, skräddarsytt tillväxtavtal för huvudstadsregionen och det har även beslutats att särskild finansiering ska anvisas för det.

12.4 Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet

12.4.1 Ett koldioxidsnålt och energieffektivt Finland

Finlands utsläpp av växthusgaser minskar

I Paris ingicks det i december 2015 ett nytt omfattande och juridiskt bindande klimatavtal, genom vilket utsläppen ska minskas över hela världen från och med 2020. Enligt partsmötets beslut ska man också inleda bland annat arbetsprogram i anslutning till avtalet och sträva efter effektivare klimatåtgärder redan 2016–2020. Parisavtalet, partsmötets beslut och ländernas nationellt fastställda bidrag är en betydande och epokgörande bragd inom internationell klimatpolitik. Preliminära nationella bidrag har lagts fram av 187 länder. De omfattar över 98 % av världens totala utsläpp.

EU:s mål för utvecklingen av klimat- och energipolitiken slogs fast i Europeiska rådet i oktober 2014 och genomförandet av dem har inletts. Kommissionen lade sommaren 2015 fram ett förslag om ändring av EU:s utsläppshandelssystem. Under fjolåret avslutades också förhandlingarna om en marknadsstabiliseringsmekanism för en effektivare utsläppshandel. Kommissionen har inlett beredningen av förslag till lagstiftning om bördefördelningen mellan medlemsländerna och att markanvändningssektorn (LULUCF-sektorn) ska omfattas av EU:s ram för utsläppsminskningar. I beslutet om bördefördelning ställs utsläppsminskningsmålet för varje medlemsland för den sektor som inte omfattas av utsläppshandeln. Till den räknas bland annat trafiken, jordbruket, avfallshanteringen och den separata uppvärmningen av byggnader.

Klimatlagen trädde i kraft i juni 2015. Målet med lagen är att öka förutsägbarheten och kostnadseffektiviteten i klimatpolitiken såväl som öppenheten i beredningen av klimatpolitiken. Verkställandet av lagen har inletts med beredningen av en plan för klimatpolitiken som sträcker sig till 2030. I planen lägger man fram de åtgärder genom vilka klimatförändringen ska bromsas i de sektorer som inte omfattas av utsläppshandeln. Planen på medellång sikt är en viktig del av regeringens spetsprojekt Kolfri, ren och förnybar energi på ett kostnadseffektivt sätt. Avsikten är att planen ska bli färdig våren 2017.

Enligt förhandsuppgifter från Statistikcentralen i december 2015 uppgick Finlands utsläpp av växthusgaser till 59,1 miljoner ton koldioxidekvivalenter (CO₂-ekv.) år 2014.⁴⁹ Utsläppen var 12 miljoner ton mindre än under jämförelseåret 1990. Utvecklingstrenden för växthusgasutsläpp har varit nedåtgående de senaste tio åren. Jämfört med 2013 sjönk de totala utsläppen år 2014 med 7 % och utsläppen utanför utsläppshandeln sjönk med 4 %. Utsläppen utanför utsläppshandeln understeg år 2013 och 2014 de årliga utsläppskvoter som fastställts för Finland i EU:s beslut om bördefördelning.

Lösningarna inom byggnad och områdesanvändning stöder koldioxidsnålhet och energieffektivitet

Miljöministeriet har styrt landskapsplanerna och på så sätt främjat och sett till att de riksomfattande målen för områdesanvändningen har uppnåtts. I hela landet finns det för närvarande 66 gällande landskapsplaner. Miljöministeriet fastställde år 2015 tre landskapsplaner och i slutet av året fanns det 10 landskapsplaner som skulle fastställas. Från och med februari 2016 ska nya landskapsplaner inte längre sändas till ministeriet för fastställelse.

Lösningarna inom markanvändningen spelar en viktig roll för både bromsandet av klimatförändringen och anpassningen till den. Till stöd för lösningarna färdigställdes en utredning om planläggning som främjar klimatmålen.⁵⁰ Dessutom beredde man miljöförvaltningens åtgärdsplan för anpassning till klimatförändringen, som efter att ha blivit klar våren 2016 slår fast miljöförvaltningens åtgärder för anpassning till klimatförändringen.

För en effektivare och enhetligare styrning av utbyggnaden av vindkraften har man med hjälp av finansiering från miljöministeriet infört en riksomfattande tjänst för vindkraftsrådgivning för kommunerna, landskapsförbunden, NTM-centralerna, verksamhetsutövarna och medborgarna. Genom effektivare rådgivning och styrning har man förbättrat planeringen av vindkraftsbyggandet på ett sätt som förebygger eller minimerar olägenheterna för miljön och människor. Samtidigt främjas smidiga planläggnings- och tillståndsförfaranden.

Utvecklingen av innehållet i energicertifikatet för byggnader fortsätter, med beaktande av bestämmelserna om en övergång till nära-nollenergibyggande i fråga om nybyggen. Energicertifikatet har fäst konsumenternas uppmärksamhet vid byggnadernas energiprestanda. Certifikatet behövs för nya byggnader, vid försäljning eller uthyrning och i vissa fall för framläggande. Enligt uppgifterna i registret över energicertifikat är den relativa andelen byggnader i energieffektivitetsklass A större år 2015 än år 2014.

Byggnadsbeståndets energieffektivitet har förbättrats. Enligt exempelvis Helsingfors stads delegation för energisparande har det skett en positiv utveckling.⁵¹

⁴⁹ http://tilastokeskus.fi/til/khki/2014/khki_2014_2015-12-14_tie_001_sv.html

⁵⁰ <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/154436>

⁵¹ http://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunginhallitus/Suomi/Esitys/2015/Kanslia_2015-11-30_Khs_42_EI/6ABA3BB8-C8F7-4F5B-B377-D858AA1D3961/Liite.pdf

12.4.2 En hållbar användning av naturresurser och en fungerande marknad för återvinning

Den gröna tillväxten går framåt

Beredningen av ett program för grön ekonomi inleddes. Enligt en utvärdering av försöks- och utvecklingsprojekten inom den gröna ekonomin kan man i försöksprojekten identifiera innovativa nya verksamhetsmodeller och lyckade försök. För att förbättra materialeffektiviteten inom olika sektorer infördes det en verksamhetsmodell för industriell symbios, som drygt 400 företag från 8 olika landskap har anslutit sig till.

Antalet samhällseliga åtaganden för hållbar utveckling ökade till cirka 200. Genomslagskraften ökade i och med att nya sektorer kom med (Finansbranschens Centralförbund med partner, skogsindustrin, Finsk Handel och Finsk Energiindustri). Av alla som har förbundit sig vidtar nästan hälften åtgärder som främjar en kolneutral och resursklok ekonomi samt hållbara livsstilar och samhällen. Finlands samhällseliga åtagande för hållbar utveckling har fått mycket uppmärksamhet internationellt och utgör i flera länder ett gott exempel för genomförandet av målen i FN:s Agenda 2030.

Nyttiggörandet av avfall ökar

Deponeringen av avfall på avstjälningsplatser fortsatte att minska. År 2014 deponerades 17 % av det kommunala avfallet på avstjälningsplatser och denna andel beräknas sjunka under 10 % år 2016. Organiskt avfall får inte deponeras på avstjälningsplatser från och med 2016. Återvinningens andel av den totala mängden kommunalt avfall har däremot hållit sig på samma nivå (32–34 %) under flera år.

Europeiska kommissionen lade i december fram ett nytt förslag om det så kallade paketet om cirkulär ekonomi. I kommissionens handlingsplan för den cirkulära ekonomin som ingår i paketet granskas de åtgärder i anslutning till produktion, produktplanering, konsumtion, avfallshantering och marknaden för återvunna material som inom de närmaste åren bör vidtas på EU-nivå för att främja en cirkulär ekonomi. Dessutom föreslås mål som är strängare än nu för förberedelse för återanvändning och återvinning av kommunalt avfall och förpackningsavfall samt minskning av kommunalt avfall som deponeras på avstjälningsplatser. Miljöministeriet var i samarbete med de andra centrala ministerierna med och påverkade beredningen av kommissionens förslag, och som resultat tog kommissionen med till exempel en möjlighet att beakta direkt återanvändning av produkter i målen för kommunalt avfall och förpackningsavfall i förslaget. Målet för förhandspåverkan var också en handlingsplan som omfattade betydligt mera än avfallshantering och att den cirkulära ekonomin skulle kopplas till bioekonomin, vilket också har beaktats i förslaget.

Det omfattande lagstiftnings- och vägledningsarbetet i anslutning till den totalrevidering av avfallslagstiftningen som inleddes 2010 blev nästan avslutat. Beredningen av en ny riksomfattande avfallsplan inleddes. Uppgiftsbeskrivningen för den strategiska samarbetsgruppen för avfallsfrågor utvidgades 2015 till att omfatta cirkulär ekonomi. En konsekvensbedömning av en begränsning av kommunernas ensamrätt i fråga om avfallshantering inleddes. Det görs bedömningar av vilka konsekvenser ändringen har för bland annat ökad återvinning, konkurrensneutralitet och främjande av

konkurrens, tillgången på avfallshanteringstjänster och nivån på miljö- och hälso-skyddet.

Genom det program för återvinning av näringsämnen som miljöministeriet genomför sedan 2010 främjas måluppfyllelsen för vattenvården och havsvården och siktar man i enlighet med de åtaganden som gjorts på en förbättring av särskilt Skärgårdshavets tillstånd. Det har hittills beviljats 11,9 miljoner euro för genomförandet av programmet, med vilket man har finansierat över 50 försöks- och utvecklingsprojekt. Hälften av dessa pågår ännu. Inom programmet har det utvecklats nya innovativa metoder och arbetssätt för vattenskyddet och återvinningen av näringsämnen, bland annat tillvaratagande av näringsämnen vid behandlingen av avloppsvatten, effektivare användning av gödseln vid gödsling samt nyttiggörande av näringsämnena i vass. Med hjälp av konceptet Näringsneutral kommun (RANKU) har man utvecklat nya former av samarbete på regional nivå. Genom projekten i programmet håller det också på att uppstå ny affärsverksamhet, såsom agroekologiska symbioser.

12.4.3 En god miljöstatus

Vatten- och luftkvaliteten förbättras

Statsrådet godkände sju regionala förvaltningsplaner för vattenvården som sträcker sig till 2021 och ett åtgärdsprogram för havsförvaltningsplanen. I planerna läggs det fram kostnadseffektiva åtgärder för att uppnå och upprätthålla en god status i vatten och havet. Nya öppningar i programmet är minskningen av marint avfall och bekämpningen av undervattensbuller.

För närvarande är den ekologiska statusen för 85 % av sjöarnas, 65 % av åarnas och 25 % av kustvattnens areal hög eller god i Finland. Av de cirka 3 800 grundvattenområden som är viktiga för vattenförsörjningen har cirka 350 utsetts till riskområden, och 98 av dem har dålig status. Sedan 2009 har antalet områden med dålig status ökat med 16. En god status i havsmiljön har i huvudsak uppnåtts i fråga om endast tre (främmande arter, havsbottnens integritet och hydrografiska förändringar) av sammanlagt 11 kvalitativa deskriptorer.

En god status har inte uppnåtts i fråga om biologisk mångfald, näringsvävarnas tillstånd, övergödning, koncentrationer av främmande ämnen i miljön och främmande ämnen i fisk som är avsedd som livsmedel. På grund av bristfälliga uppgifter saknas en grundlig utvärdering av statusen i fråga om populationerna av kommersiellt nyttjade fiskar, marint avfall samt tillförsel av energi och undervattensbuller. Genom vatten- och havsvårdsåtgärderna beräknas havsmiljön och 85 % av älvarnas och 95 % av sjöarnas areal ha uppnått god status före 2021. I fråga om andra vatten har man som mål att uppnå god status senast 2027.

Övergångsperioden för avloppsvattenförordningen för glesbygdsmråden förlängdes med två år fram till mars 2018.

Det nya handlingsprogrammet för EU:s strategi för Östersjöregionen godkändes i juni. Samarbetet mellan politikområdet Nutri, som fokuserar på bekämpningen av övergödning, och HELCOM intensifierades och strategiska flaggskeppsprojekt främjades. En kartlägningsundersökning om belastningen från Vitrysland ledde till fortsatt beredning av två kommunala avloppsvatteninvesteringar hos Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling.

NTM-centralernas uppföljning av insjöar och kuster begränsades och man övergick från arbete som förvaltningen själv utför till köptjänster. Den nuvarande uppföljningens tillförlitlighet anses inte ha försämrats i väsentlig grad. Preliminärt kommer kostnaderna för terrängarbete och analyser att sjunka med upp till 40 % till följd av gallringen av uppföljningen och övergången till köptjänster.

I Finland har det utförts arbete i anslutning till förorenade markområden i ett kvarts sekel och information har samlats in från över 25 000 områden. Över 5 000 områden har sanerats och närmare 10 000 har undersökts. Målet för den nationella strategin för riskhantering i anslutning till förorenade markområden som blev klar i december är att riskerna i anslutning till områdena ska fås under kontroll på ett hållbart sätt före 2040. Strategin inbegriper bland annat ett riksomfattande forsknings- och saneringsprogram för förorenade markområden och ett försöksprogram för sanering som hör till regeringens spetsprojekt.

Planeringen av det nationella luftvårdsprogrammet har inletts. Målet med planen är att få olika sektorer att förbinda sig till åtgärder som minskar luftutsläppen, så att luftkvaliteten förbättras, hälso- och miljöolägenheterna på grund av luftföroreningar minskar och Finland uppfyller sina internationella förpliktelser. Den gällande gränsen för utsläpp av ammoniak har överskridits och man har svarat på tillsynsförfarandena i anslutning till detta både från EU:s sida och konventionen om långväga transport av luftföroreningar.

De ändringar som gjordes i fas 2 av reformen av miljöskyddslagen trädde i kraft. Genom den slopades förfarandet för översyn av tillståndsvillkor, sammanslogs förfarandena för marktäktstillstånd och miljötillstånd och höjdes tröskelvärdena för tillstånd för djurstallar. Tillsynen över miljöskyddet blev avgiftsbelagd från ingången av året. NTM-centralerna tog ut sammanlagt 1,8 miljoner euro i tillsynsavgifter.

Utveckling av den byggda miljön förbättrar människans välbefinnande

Genom en ändring av markanvändnings- och bygglagen frångår man förfarandet med fastställande av landskapsplaner och kommunernas gemensamma generalplaner. NTM-centralernas nuvarande rätt att bevilja undantag överfördes i sin helhet till kommunerna vid ingången av april 2016.

Den arbetsgrupp som ska bereda smidigare planläggnings- och byggprocesser inledde sitt arbete. Målet är bland annat att skapa större smidighet vid kompletteringsbyggande och ändring av byggnaders användningsändamål, underlätta byggande i glesbygdsområden, lätta upp styrningen av stora detaljhandelsenheters placering och utveckla närings-, trafik- och miljöcentralernas roll i konsultativ riktning.

Riktvärdena för utomhusbuller från vindkraftverk ändrades. Ändringen säkerställer en hälsosam och trivsamt livsmiljö och ger optimala möjligheter till en kostnadseffektiv placering av vindkraften i relation till boende.

Användningen av elektroniska tjänster som stöder en utveckling av den byggda miljön och byggande ökade. Digitaliseringen av tillståndsansökningar och tillståndsbehandlingen (Lupapiste) främjar e-servicen när det gäller exempelvis bygglov. Nästan hundra kommuner har tagit eller håller på att ta Lupapiste i bruk och omkring trehundra kommuner använder rådgivningstjänsten. Av de tillståndsansökningar som gäller byggande görs redan en femtedel via Lupapiste.

Tjänsterna Harava och Tarkkailija har i synnerhet förbättrat möjligheterna till deltagande och samverkan. Den kartbaserade informationstjänsten Tarkkailija har haft närmare 50 000 användare. Frågetjänsten Harava har cirka 80 användarorganisationer och via tjänsten har det gjorts närmare 250 offentliga enkäter i Finland. Tjänsten har redan använts även i Spanien, Schweiz och Sverige. Åren 2010–2015 användes cirka 12 miljoner euro för servicehelheten för byggd miljö och boende, som hör till SADe-programmet.

Åtgärdsprogrammet Fukt- och mögeltalkot, som inleddes 2010, avslutades i december 2015. Målet för talkots sista programår var att med hjälp av effektiv informations-spridning och samarbetspartner på så bred front som möjligt få verktygen och de nya verksamhetsmodellerna att tas i bruk av alla aktörer och medborgarna. Skapandet av ett utbildningsnät var en betydande framgång som programmet hade på riksnivå. Tack vare utbildningen har expertisen vad gäller fuktskador och inomhusluft ökat och likaså det kunnande som krävs för besiktningar. Åren 2009–2015 användes sammanlagt cirka 4,8 miljoner euro till att genomföra åtgärdsprogrammet.

Enligt en utvärdering av Ramboll Ab var verksamheten med Fukt- och mögeltalkot mycket framgångsrik i förhållande till de resurser man hade till sitt förfogande. Tack vare Fukt- och mögeltalkot beaktas frågor i anslutning till fuktkontroll bättre än tidigare inom byggbranschen, vilket leder till bättre byggande. Åtgärdandet av de 14 åtgärds punkter som nämns i riksdagens skrivelse om fukt- och mögelproblem i byggnader gick år 2015 framåt i enlighet med handlingsplanen, och om detta rapporteras i svaren med anledning av ställningstagandena i bilaga 3 till regeringens årsberättelse.

I samband med översynen av byggbestämmelsesamlingen ska förordningarna om byggande ses över före utgången av 2017. Uppdateringarna av de förordningar och anvisningar som gäller projektering av byggnader, arbetsledaruppgifter vid byggande och myndigheternas verksamhet trädde i kraft i juni 2015. Klarare och enhetligare normer för byggandet kommer att leda till bättre byggande.

12.4.4 Biologisk mångfald och fungerande ekosystemtjänster

Biologisk mångfald och fungerande ekosystemtjänster tryggas

Fastställandet av de områden som på basis av habitatdirektivet ska införlivas i Natura 2000-nätet på det sätt som anges i direktivet slutfördes i fråga om alla de områden som statsrådet hade föreslagit för EU-kommissionen. I Finland omfattar nätet sammanlagt 1 642 områden, som uppgår till cirka 4,8 miljoner hektar.

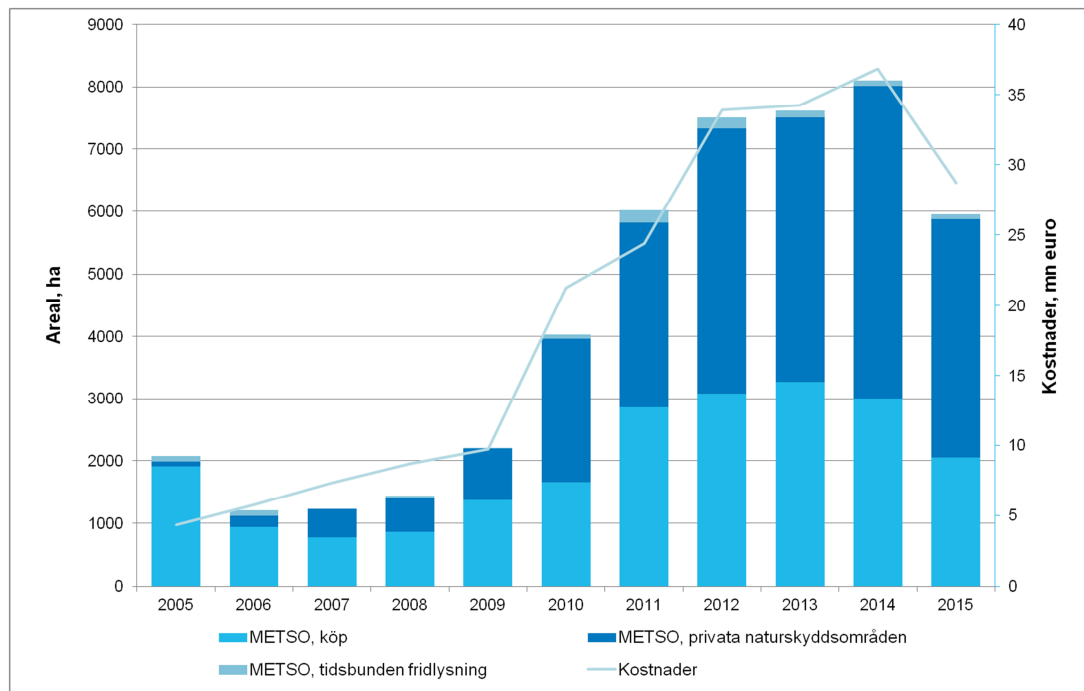
Arbetsgruppen för skydd av myrar lade hösten 2015 fram ett förslag till komplettering av skyddet av myrar. Förslaget omfattar 747 nationellt värdefulla myrområden, med en sammanlagd yta av 117 000 hektar. Fokus för det kompletterade skyddet av myrar ligger till en början på statens mark. År 2015 fattades det beslut om skydd av 36 000 hektar statlig mark.

En regeringsproposition om ändring av naturvårdslagen överlämnades till riksdagen i december 2015. Avsikten är att kraven på hur naturskyddsområdena ska märkas ut i terrängen ska mildras och att förfarandet för avgränsning av föröknings- och rastplatser för flygekorrar ska frångås. Genom förslagen kan man minska statens kost-

nader för märkningen av skyddsområden med närmare 8 miljoner euro, samt minska närings-, trafik- och miljöcentralernas naturskyddsuppgifter.

Vid genomförandet av handlingsplanen för mångfalden i södra Finlands skogar (METSO) uppnåddes målen för 2015 och nya naturskyddsområden till en yta av sammanlagt 5 963 hektar togs med i planen. Av det totala målet på 96 000 hektar som statsrådet har ställt för miljöministeriet har man uppnått cirka 60 000 hektar.

Figur 9. Genomförandet av METSO-handlingsplanen vid NTM-centralerna 2005–2015 samt anslag som använts till förvärv och ersättningar

Tykö nationalpark inrättades vid ingången av 2015. Till Skärgårdshavets nationalpark fogades Örö kustfort. Till Bottenhavets nationalpark fogades cirka 2 500 hektar vattenområden med öar och skär. Med tanke på den nationalpark som ska inrättas under 100-årsjubileumsåret för Finlands självständighet, som är ett av regeringens spetsprojekt, gjordes det en jämförelse mellan den skyddshelhet som Hossa i Suomussalmi och Julma-Ölkky i Kuusamo bildar och Porkalaudden i huvudstadsregionen. Nationalparken inrättas i området Hossa och Julma-Ölkky. I Forssa inrättades Finlands åttonde nationalstadspark.

12.4.5 Boendeförhållanden som stöder välfärden och konkurrenskraften

Utbudet av bostäder i tillväxtcentrumen ökar och priset på boende blir skäligare

I Helsingforsregionen blir uppskattningsvis cirka 45 300 bostäder, det vill säga i genomsnitt 11 300 bostäder om året, färdiga under hela MBT-intentionsavtalsperioden 2012–2015. Utfallet är alltså 91 % av målet för regionen enligt intentionsavtalet. Enligt prognosen kommer målet för ARA-produktionen emellertid bara att uppnås till 85 % under hela avtalsperioden. Under hela intentionsavtalsperioden färdigställs sammanlagt cirka 7 770 ARA-hyresbostäder, det vill säga i genomsnitt cirka 1 940 bostäder om året. Bostadsbyggande till skäligt pris har som specialåtgärd

stötts med startbidrag i MBT-intentionsavtalet, vilka har beviljats till ett belopp av högst 10 miljoner euro om året. Åren 2012–2015 har dessutom cirka $\frac{2}{3}$ av det totala beloppet på sammanlagt 15 miljoner euro för bidrag till kommunal teknik årligen riktats till Helsingforsregionen.

I kommunerna i Helsingforsregionen har det 2012–2014 godkänts sammanlagt 3,5 miljoner kvadratmeter ny våningsyta som har detaljplanerats för boende. Kommunerna har årligen godkänt i genomsnitt 1,16 miljoner kvadratmeter våningsyta, vilket motsvarar 95 % av det genomsnittliga målet för ett år under intentionsavtalsperioden. MBT-avtalets åtgärder i anslutning till markanvändning och trafik har i stort sett genomförts planenligt. Helsingforsregionens gemensamma markanvändningsplan, bostadsstrategin som ingår i planen och regionens trafiksystemplan har färdigställts.

Enligt regeringsprogrammet ingår regeringen tillsammans med de största stadsregionerna ett intentionsavtal som samordnar boende, markanvändning och transport samt påskyndar bostadsproduktion och tillväxt. Förhandlingarna mellan staten och kommunerna om ett MBT-avtal för Helsingforsregionen för 2016–2019 pågick. De föregående MBT-intentionsavtalen mellan kommunerna i stadsregionerna Tammerfors, Åbo och Uleåborg och staten upphörde att gälla vid utgången av 2015. Den årliga uppföljningen av intentionsavtalen har visat att förfarandet är effektivt. I mitten av 2015 inleddes beredningen av MBT-avtal som gäller den pågående valperioden och som är mera bindande än tidigare. Som ett nytt element granskas behoven av bostadsproduktion och integrering på grund av den ökade invandringen.

Även om den allmänna prisnivån till och med har sjunkit i huvudstadsregionen under 2015, har i synnerhet hyrorna fortsatt att stiga. Under det tredje kvartalet 2015 steg hyrorna med 3,2 %. Både i huvudstadsregionen och på övriga håll i Finland steg hyrorna för de fritt finansierade bostäderna med 2,9 %. Hyrorna för ARA-bostäder steg med 3,6 % över hela landet. För att utveckla skäligheten när det gäller hyrorna för ARA-bostäder preciserades grunderna för fastställande av hyran för statligt stödda bostäder genom en lagändring. Förutom hyrorna steg även priset på gamla bostäder med 1,4 % i huvudstadsregionen, medan det sjönk med 0,9 % i resten av landet.

Den totala omfattningen av påbörjad ARA-produktion som stöder boende till skäligt pris var 8 611 bostäder i hela landet år 2015 (7 359 år 2014). Regionalt sett påbörjades flest bostäder i huvudstadsregionen (3 035 bostäder).

Enligt en extern halvtidsutvärdering har programmet för att förbättra äldres boende riktats in på ett framgångsrikt sätt.⁵² De mest betydande halvtidsresultaten ansluter sig till installation av hissar i efterhand, information om framförhållning och beredskap när det gäller äldres boende och spridning av denna information samt framtägnings av nya verksamhetsmodeller och arbetsredskap. ARA understödde med sammanlagt 29,3 miljoner euro installation i efterhand av 273 hissar, vilket berörde 4 411 bostäder. Det beviljades 7,2 miljoner euro i reparationsunderstöd för bostäder, med stöd av vilket 1 764 veteraner, äldre personer och personer med funktionsnedsättning kunde bo kvar hemma.

⁵² <http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7BFF3D2AA0-3C2C-4DA3-8CE8-5D5FA885022D%7D/116748>

Stadsregionernas och i synnerhet metropolområdets konkurrenskraft stärks

En utredning om det sätt på vilket metropolpolitiken genomförs och dess utvecklingsbehov blev klar i slutet av den förra regeringsperioden. Utredningen hade beställts av finansministeriet och miljöministeriet och genomfördes av MDI Oy. Enligt utredningen är metropolpolitiken till nytta och det ansågs att den behövs även i fortsättningen. Enligt utredningen behövs det emellertid mera avgränsade mål och val, mera bindande avtal och effektivare organisering. Utredningen föreslog att frågorna gällande markanvändning, boende och trafik skulle utgöra kärnan i innehållet, liksom stärkandet av regionens tillväxt, och till detta ansluter sig i väsentlig grad också internationalisering.

12.5 De statliga fonderna utanför budgeten

Statens bostadsfond

Statens bostadsfond är underställd miljöministeriet, men ingår inte i statsbudgeten. Fonden ska stödja bostadsproduktion och ombyggnad och förbättra förutsättningarna för bostadsproduktion genom att bevilja bidrag till kommunalteknik. År 2015 betalades det ut totalt 235 miljoner euro av fondens medel i olika bidrag och räntestöd. Det överfördes 66 miljoner euro ur statens bostadsfond till budgeten.

År 2015 hade fonden inget främmande kapital och fondens kassa växte och var i slutet av 2015 cirka 620 miljoner euro. Fondens inkomster kommer huvudsakligen från det befintliga aravalånebeståndet, som minskar stadigt i takt med att lånen betalas tillbaka. Samtidigt har statens åtaganden i form av statsborgen för lån till sammanslutningar ökat när man har övergått till räntestöd vid stödjandet av bostadsproduktionen.

Oljeskyddsfonden

Oljeskyddsfonden ersätter i vissa fall oljeskador på land och vatten och kostnaderna för att bekämpa dem. Dessutom ersätter den de lokala räddningsverken och staten för en del kostnader för att bekämpa oljeskador och upprätthålla beredskapen. Vidare kan fonden bevilja ersättningar för kostnaderna för att sanera mark och grundvatten som har förorenats av olja. Oljeskyddsfonden får sina medel i huvudsak från intäkterna från oljeskyddsavgiften. Till kostnaderna för sanering av förorenade områden kan det överföras anslag i statsbudgeten.

År 2015 betalades det ut sammanlagt 22,3 miljoner euro i ersättningar ur oljeskyddsfonden. Intäkterna från oljeskyddsavgiften var 23,8 miljoner euro och överföringen från statsbudgeten 3 miljoner euro. Oljeskyddsavgiften har tagits ut till tredubbelt belopp under 2010–2015 i syfte att förbättra oljebekämpningsberedskapen särskilt på Finska viken. Under berättelseåret fick bland annat staten 8,9 miljoner euro i ersättning för ombyggnaden av oljebekämpningsfartyget Hylje. De fartygsprojekt som planerades vara gemensamma mellan de statliga myndigheterna och räddningsverken har inte gått framåt på det sätt som planerades i samband med att oljeskyddsavgiften höjdes. Därför har oljeskyddsfondens eget kapital växt sig exceptionellt stort och var i slutet av 2015 44,2 miljoner euro.

SNELLMANSGATAN 1, HELSINGFORS
PB 21, 00021 STATSRÅDET
tfn 09 10001, 09 57811
info@vek.fi
vek.fi/julkaisut

ISBN PDF 978-952-287-239-5
ISBN Tryck 978-952-287-240-1
ISSN PDF 2323-962X
ISSN Tryck 2341-7129